

Yazarın 44. eseridir...

GENÇLİK ve ŞİDDET

Adem SOLAK

"YÜZYILIN RİSK HARİTASI"

HEGEM YAYINLARI

21. YÜZYILDA
GENÇLİK VE ŞİDDET

Adem SOLAK

HEGEM Yayınları
Adem SOLAK Kütüphanesi
Bilimsel ve Eğitsel Eserler Dizisi

21. YÜZYILDA GENÇLİK VE ŞİDDET

Yazar: Adem SOLAK

2025 Aralık ANKARA

ISBN: 978-975-2489-31-8

"YÜZYILIN RİSK HARİTASI"

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
AİLE, GENÇLİK VE ŞİDDET	11
PROFESÖR ANNE, KIZI TARAFINDAN BOĞAZI KESİLEREK.....	39
ÖLDÜRÜLDÜ	
OKUL, ÇEVRE, GENÇLİK VE ŞİDDET	56
GENÇLİK VE ŞİDDET.....	93
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	154
LİTERATÜR.....	163

Kuru duayı bırakın;
ağaç isteyen, tohum eker.
(MEVLANA)

GİRİŞ

Bu çalışmanın genel amacı; gençlerin içinde bulunduğu ruh halinin ve yaşadıkları anlam ve anlamsızlık; öfke, saldırganlık, şiddet duygu düşünce, davranış, tutum ve eğilimlerinin, aile, okul ve çevre ekseninde ele alınmasıdır.

Çalışmada, anket/mülakat ve yazın taraması teknikleri kullanıldı. Saha çalışmaları 500'den fazla anketör/uzman/öğretmen katkısıyla ve gençlerle yüzyüze olmak üzere 27 ilde gerçekleştirildi. Bu iller: İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Antalya, Konya, Manisa, Diyarbakır, Kocaeli, Malatya, Erzurum, Edirne, Tekirdağ, Sakarya, Bolu, Bursa, Balıkesir, Uşak, Isparta, Denizli, Elazığ, Sivas, Bingöl, Şırnak, Van, Çorum, Giresun'dur.

Çalışma ile 120 bin lise öğrencisine ve Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan çocukken (18 yaş altındayken) suç işlemiş 12 bin gence ulaşıldı.

Proje kapsamındaki illerde genellikle bütün liseler çalışma kapsamına alındı; anketler öğrencilere eğitim gördükleri dersliklerde yüzyüze uygulandı. Şiddet ve türleri hakkında (sözel şiddet, fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet, keyif verici madde kullanımı, intihar vb.) ilgili öğrencilere anket öncesi ayrıntılı açıklamalarda bulunuldu.

Ceza infaz kurumlarında bulunanlara ise anketler ya yüzyüze bireysel olarak ya da yüz yüze 5-6 kişilik gruplar halinde uygulandı. Lise öğrencilerine ve suça karışan gençlere aynı temada sorular sorulsa da bulundukları durum ve şartlar dikkate alınarak sorular uyarlanarak soruldu.

Çalışma, gençlerin şiddet bağlamında içinde bulundukları gerçek durumlarını ölçme niyetiyle planlandığından;

- a) Gençlerin şiddet davranışları yönünden, aile yapıları ve çocukluk etkillemeleri,
- b) Okullarda öğretmen ve yönetici şiddetine maruz kalmaları,
- c) Kendi şiddet ve saldırganlık eğilimleri,
- d) Aile bireyleriyle ve arkadaşlarıyla anlaşmazlıklarını çözme becerileri,
- e) Sosyal değerlere bağlılık ve anlam boşluğu yaşama düzeyleri,
- f) Gençler ve toplumu bekleyen sosyal riskler,

- g) Demokrasi değerlerine ve insan haklarına inanış düzeyleri,
- h) Suç eğilimleri,
- i) Suça karışan gençlerin yeniden topluma uyum şansı,
- k) Okullarda eğitsel ve psiko-sosyal faaliyet ve hizmetlerin yeterliliği,
- l) Önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet projelerine, olan ihtiyaçlarla ilgili, verilere-bilgilere ulaşılmaya çalışıldı.

Şiddet konusu henüz ülkemizde yeterince araştırılan, yeterince duyarlılıkla mücadele edilen bir konu değil. Aksine hayatımızın doğal bir parçası olarak bizimle iç içe yaşıyor. Bize dokunulmadıkça da, şiddetle bir işimiz olmadığını düşünmek işimize geliyor gibi. Yani, "ateş" düştüğü yeri yakıyor.

Şiddet üzerine konuşmanın iki tür zorluğundan söz edilebilir. Birincisi, "kendimiz üzerine konuşma" konusundaki zorluktur. Her birey ve topluluk, genel kural olarak, kendisine uygulanan şiddet üzerine konuşmayı tercih eder. Kendi şiddet uygulamalarımız üzerine konuşmak gerektiği konusunda yapılan her çağrı, "ya onların bize yaptıkları" duvarına çarpar. Hiç abartmadan iddia edebiliriz ki, eğer bugün yaygın toplumsal şiddetten şikayet ediyorsak, bunun ana nedenlerinden birisi, kendimiz üzerine konuşmayı başaramıyor olmamızdır. Tarihimizde yaşanmış şiddet biçimleri konusunda takındığımız tavır bunun bir örneğidir. "Diğerlerine" uyguladığımız şiddet, kısa sürede "ötekilerin bize yaptıkları" hikayesine döner ve onların yaptıkları arkasında kaybolur gider. Şiddet üzerine konuşmanın ikinci zorluğu, şiddetin yapısından kaynaklanmaktadır. Çünkü şiddetin tek bir tanımını yapmak güçtür; nerede başladığı ve nerede bittiği şiddeti ele alana göre değişebilmektedir. Şiddet, genel olarak sosyal bilimsel bir tanıma değil ama ahlaki anlatımın konusuna daha uygun düşer. Yani, şiddetin sınırları ahlak ve ideoloji anlayışımız tarafından belirlenmektedir. Bu nedenle şiddet farklı kültürlerde farklı kodlanır ve ağırlıklı olarak bir araç şeklinde düşünülür (Reemtsma, 1998: 8).

Bazı kavramlar vardır ki, onları tek bir bilgi alanı ya da bilim disiplini içinde anlatamazsınız; şiddet de böyle bir kavramdır. Gündelik bilgi alanı da, felsefi bilgi alanı da, dini bilgi alanı da, bilimsel bilgi alanı da bütün zamanlarda şiddet kavrana atıfta bulunulan anlatımlarla doludur.

Şiddet: kişinin kasıtlı olarak, diğer bir kişiye, bir gruba veya bir topluluğa karşı psikolojik, sözel, fiziksel, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik yönden zarar

vermesi ya da açık olarak zarar verme tehdidinde bulunması; farklı olarak da bir şekilde kendine karşı kötülük olacak bir eylem ortaya koymasıştır. Yani şiddetin varlığından söz etmemize yol açacak temel belirtir, yapılan, edilen, öngörülenlerden insan konulu zarar ortaya çıkmış olmasıdır. Zarar gören, diğerr bir kişi, bireyler topluluğu ya da bir grup, veya bizzat bireyin kendisi olabilir.

Bir eylemin şiddet olarak tanımlanmasına yol açacak diğerr bir özellik ise, eylemin kasıtlı olarak yapılmış olmasıdır. Diğerrine bir şekilde zarar verse de, spor ya da oyun maksadıyla karşı tarafa yönelik eylemler, sehven verilen zararlar ve kazaları şiddet olarak tanımlamıyoruz.

Günümüzde giderek yaygınlaşan, çocuklarda / gençlerde kendini jiletleme davranışı, geleceğre yönelik bireysel ve sosyal riskler taşıyan bir şiddet türüdür. Kızgınlığını elini, kolunu, kafasını bir yerlere vurarak gidermeye çalışmak da, uyuşturucu gibi, intihar gibi bir kendine şiddet davranışıdır. Yani şiddet, gazete sayfalarında ve TV kanallarında bize sunulan yaralama, öldürme sahneleriyle sınırlı değil; aksine yaşantımızın tamamında bir şekilde birlikte yürüdüğümüz gölgemiz gibidir.

Çalışmanın sunumu dört ana başlıkta öngöröldü;

1. Aile, Gençlik ve Şiddet
2. Okul-Çevre, Gençlik ve Şiddet
3. Gençlik ve Şiddet
4. Tartışma ve Sonuç

Aile deyince çok fazla boyut akla gelir. Hanede yaşayan birey sayısı, aile içi ilişkiler ve iletişim, ailenin gelir düzeyi, ailenin göç etme durumu, aile bireylerinin eğitim durumu, ailenin bütönlüğü, ailede engelli ya da sürekli hasta bireylerin olup olmaması, ailede suç faili ya da mağduru bireylerin bulunup bulunmaması vd.

HEGEM vakfınca rapora dönüşen bir çalışmada (2017), kadınların oku-yazar olmaması ya da hiçbir okul bitirmemesi ile, çocuk suçluluğu ve toplam olaylar arasında doğru orantı bulunmuştur. Anılan araştırmada bazı illerin durumu aşğıdaki gibidir:

**İLLERE GÖRE, OKUR-YAZAR OLMAYAN YA DA
HİÇBİR OKUL BİTİRMİYEN KADINLARIN HANEYE ORANI**

	İLLER	HOBK S	HANE S	% ORAN
1	ŞIRNAK	55.850	66.130	84
2	MUŞ	50.978	69.933	73
3	HAKKÂRİ	28.178	40.278	70
4	ŞANLIURFA	206.669	316.349	65
5	VAN	121.813	194.395	63
6	SIİRT	33.478	53.513	63
7	AĞRI	58.226	93.583	62
8	BİTLİS	36.381	62.496	58,21
9	DİYARBAKIR	176.566	308.742	57,19
10	MARDİN	79.066	138.345	57,15
11	BATMAN	52.819	94.624	55,82
12	BİNGÖL	25.729	60.447	42,56
13	IĞDIR	15.709	41.226	38,10
14	KARS	19.124	65.891	29,02
15	ERZURUM	46.227	177.224	26,08
16	ADIYAMAN	33.910	132.570	25,58
17	GAZİANTEP	94.074	437.455	21,50

Şırnak'ta 100 haneden 84'ne, Muş'ta 73'üne, Hakkari'de '70'ine, Şanlıurfa'da 65'ine, Van ve Siirt'te 63'üne okur-yazar olmayan ya da hiçbir okul bitirmeyen kadın sayı olarak tekabül etmektedir. Şiddet/suç yönünden bakıldığında yine bu illerin toplam olaylar, faili meçhul olaylar, siyasi suç olayları ve çocuklara cinsel saldırı olayları yönünden ve uyuşturucu suçları yönünden en sıkıntılı iller arasında yer aldıklarını görmekteyiz.

Aileyi ve okulları, içinde bulundukları sosyal çevrelerden ayrı düşünemeyiz. Çocukları, gençleri anlamak için aileyi, çevreyi, toplumsal değişimleri ve eğitim sistemini birlikte değerlendirmek zorunluluğu vardır. "Suçu toplum

hazırlar, suçlu işler" deyişi tam da bunu anlatmak için söylenmiş gibidir. Eser boyunca önce aile ile ilgili soruların analizlerini, daha sonra okul, çevre ve en sonunda da gençliğin bireysel durumunu bulacaksınız.

Bu çalışma, liseye devam eden ya da ceza infaz kurumlarında bulunan gençleri araştırma konusu olarak almıştır. Oysa, çalışma kapsamına alınamayan önemli bir gençlik grubu daha vardır: okulunu terk edenler... Ceza infaz kurumlarında ulaşarak, anket ve mülakatlarla hayat hikayeleri ve içine düştükleri durumlar hakkında sınırlı da olsa belli bilgiler topladığımız gençlerin yaklaşık %90'ı da ne yazık ki okulunu terk eden eski öğrencilerdi.

Türkiye'de, son sekiz yılda devam, disiplin ve diğer nedenlerle okulunu terk eden öğrenci sayısı **1.929.966**'dır. Okul terk oranlarının en yüksek olduğu iller ise şöyledir:

SON SEKİZ YILDA TÜRKİYE'DE TOPLAM OKUL TERK ORANI (2007-2015)				
İLLER		OKUL TERK	HANE SAYI	% ORAN
1	AĞRI	36.392	94.956	39
2	MUŞ	26.721	70.211	38
3	HAKKARİ	13.059	38.894	34
4	GÜMÜŞHANE	10.179	30.808	33
5	ŞANLIURFA	84.611	278.299	30
6	BATMAN	25.699	84.927	30
7	IĞDIR	9.840	35.474	28
8	BİTLİS	15.361	58.678	26
9	ŞIRNAK	16.021	62.842	25
10	SİİRT	12.976	51.212	25
11	DİYARBAKIR	68.480	273.229	25
12	VAN	45.366	183.007	25

***"Kral olsun, köylü olsun
bu dünyada en mutlu insan,
evinde huzuru bulan insandır."***

AİLE, GENÇLİK VE ŞİDDET

Kardeş sayısı yönünden ankete katılan lise öğrencilerinin aile yapısı;

%9'u tek çocuk,

%41'i iki kardeş,

%25'i üç kardeş,

%25'i ise dört ya da daha fazla kardeş şeklindedir.

Suçla karışan gençlerin kardeş sayısı yönünden aile yapıları ise;

%17 tek çocuk,

%18 iki kardeş,

%23 üç kardeş,

%42 dört ya da daha fazla kardeş şeklindedir.

Liseye devam eden öğrencilerin yaklaşık yarısı üç ya da daha fazla kardeşe sahip olduklarını ifade etmiştir. Buna karşılık suçla karışan gençlerde üç ya da daha fazla kardeş olduklarını beyan edenlerin oranı %65'tir.

Aile büyüklüğü ile suçluluk arasında pozitif bir ilişki vardır. Araştırmalar, tek çocukların suçlu olma olasılığının daha düşük ve suçluların dört ya da daha fazla çocuklu ailelerden gelmeleri olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir (West, 1982). Bu durumun bir çok nedeni vardır. Büyük ailelerde çocukların gözetim ve denetimi zordur; bireysel ilgi, bakım ve sevgi yönünden eksiklikler söz konusudur. Ek bir olasılık da, böyle ailelerin daha büyük gerginlik, aile düzensizliği ve maddi yoksunlukla sonuçlanabilecek kötü ve aşırı kalabalık evlerde yaşamaları olasılığıdır (Farrington, 1991). Suçlu kardeşlerle etkileşim de önemli bir diğer etmendir ve bu “bulaşma” etkisinin görülebileceği geniş ailelerde daha yüksek bir olasılıktır. Çünkü böyle ailelerde çocuklar sosyal davranış kaynakları olarak anne babalardan daha çok kardeşlerden etkilendirler (Canter, 2011:87).

Tablo 01: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Son 15 yılda ailece bir yerden bir yere göç ettiniz mi?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	79	81	80	17	18	17,5
EVET	21	19	20	83	82	82,5
GÖÇ ETME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Bir kere	63	65	64	22	14	18
İki kere	18	16	17	22	12	17
İkiden fazla	19	19	19	56	74	65

“Son 15 yılda ailece bir yerden başka bir yere göç ettiniz mi?” sorusuna liseye devam eden öğrencilerle, suça karışan gençlerin verdiği cevaplar oran yönünden büyük farklılık göstermektedir. Genel olarak liseye devam eden gençlerde son 15 yıl içinde ailece göç etmiş olma durumu %20 iken, suça karışan gençlerde bu oran %82’dir. Dahası, suça karışan gençlerin yarıdan fazlası, son 15 yılda ailelerinin iki kereden fazla göç ettiğini beyan etmişlerdir.

TBMM Şiddet Araştırma Komisyon raporuna göre (2007) liseye devam eden öğrencilerin %46’sı kendileri doğduktan sonra aileleri başka bir yere göç etmiştir. Anılan araştırma yaklaşık 26 bin lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmişti. Bu farka göre, toplumda göç hızı giderek azalma göstermektedir.

Ailelerinin göç etmesi çocuklar üzerinde olumlu ve olumsuz değişik etkilere yol açar. Göçler daha çok kırsaldan şehre doğru olduğu için, aile ve çocuklar yeni soyo-ekonomik imkanlara kavuşabilmekte, bu durum da aile bireylerinde memnuniyete sebep olmaktadır. Ancak, uyum sorunları, yeni çevrede yabancılaşma, dışlanma hissi yaşama ve değişik türde şiddete maruz kalma, gelen yerde bırakılanların özlenmesi, ortak şehir kültüründe buluşamama ve daha başka sebepler aile bireyleri için sıkıntılar yaratabilir.

Okulların sosyal risk haritaları çıkartılarak, özellikle ailesi göçle gelenler tespit edilmeli; ailesinde çocukları olumsuz etkileyecek önemli faktörler bulunan öğrenciler tespit edilmelidir. Risk altında olduğu belirlenen çocuklara yönelik önleyici rehberlik hizmetleri devreye sokulmalı, bu durumdaki öğrencilerin çevrelerine ve okula uyumlarını güçlendirecek etkin tedbirler alınmalıdır.

Ülkemizde özellikle başta güvenlik nedeniyle olmak üzere zorunlu göçle bir yerden bir yere giden ailelerin ve onların çocuklarının daha fazla zorluklar yaşadıkları bilinen bir gerçektir. Bu çeşit ailelerin çocuklarına karşı okulların ve diğer aile ve çocukla ilgili görevi bulunan kurumların özel önlemler almaları muhtemel sosyal riskleri azaltabilir.

Farklı olarak bölgemizde yaşanan uluslararası gerginlikler, iç savaşlar, terör ve her türlü diğer şiddete maruz kalmalar, ülkemize çevre devletlerden milyonlarca göçmenin gelmesine yol açmıştır. Yüksek oranda iç göçe sahne olan Türkiye, son dört yılda beklenmedik bir şekilde beklenmedik bir sosyal durum olarak aşırı düzeyde dış göç almak zorunda kalmıştır. Bu durumun ise, ekonomik ve sosyal düzen, şehirleşme, altyapı hizmetleri, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri ve daha bir çok diğer hizmetlerin sunumu açısından sıkıntıları yaşanmasına sebep olduğu açıktır. Bu karmaşık göç tablosunun aileler ve çocuklar için büyük sosyal riskler taşıdığını söyleyebiliriz. Konu üzerine acilen çok sayıda bilimsel araştırmalar yapılmalı ve riskler önceden belirlenmelidir.

HEGEM tarafından yapılan (Solak, 2013) Sakarya ilinin Çocuk Odaklı Sosyal Risk Haritası” çalışmasında lise öğrencilerinin ailelerinde ve kendilerinde şiddet durum ve eğilimleri anket araştırmasıyla belirlenmeye çalışıldı. Ankete katılan yaklaşık 7 bin öğrencinin yerleşik olma ve göçle gelme durumuna göre şiddetle ilgili sorulara verdikleri cevap dağılımları aşağıdaki gibidir:

SAKARYA İLİ				
AİLELERİN GÖÇ ETME DURUMU VE ŞİDDET İLİŞKİSİ				
ŞİDDET FAKTÖRLERİ	GÖÇ YOK		GÖÇ VAR	
	KIZ	ERK.	KIZ	ERK.
Anne fiziksel şiddeti olan	34,53	34,34	52,59	53,42
Baba fiziksel şiddeti olan	18,19	24,65	41,48	55,90
Anne/Baba arası fiziksel şiddet olan	18,55	19,45	45,19	46,58
Anne öfkeli davranışları olan	68,19	60,35	72,59	70,19
Baba öfkeli davranışları olan	63,40	57,48	71,85	68,32
Başkasına fiziksel şiddet uygulayanlar	58,09	59,69	71,11	73,91
İntihar düşüncesi taşıyanlar	32,31	33,38	55,56	55,28
GENEL %ORTALAMA	41,90	41,34	58,63	60,52
GENEL %FARKI	➤	➤	%40	%49

Sakarya ili liselerinde okuyan öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, ailesinde ve kendinde şiddet ve saldırganlık eğilim ve davranışları olma durumu göçle gelen öğrencilerde yerleşik olan öğrencilere göre ortalama %45 daha fazladır.

Bütün mülteciler, kendi kültürlerinin, kendi kimliklerinin ve kendi alışkanlıklarının yitimiyle karşı karşıya kalırlar. Bu tür ifadelerin ardında, kültürlerinden kopartılan ve böylece “çıplak” kalan insanların, kendi içlerinde yaslanabilecekleri bir şeye sahip olmadıkları görüşü yatmaktadır. Bu durum, kimlik kavramımızı tekrar gözden geçirmek için yeterli bir neden oluşturmaktadır (Gruen, 2005:30).

Ülkemiz son yarım asırda hızlı bir iç göç hareketlerine sahne oldu. Bu göçlerin bir kısmı doğal yaşantı içinde ekonomik, sosyal nedenlere dayanırken, önemli bir kısmı da terör, kan davaları vb göçler şeklinde oldu. Günümüzde ise, çevre ülkelerde yaşanan iç savaşlar nedeniyle Türkiye'yi dıştan gelen yoğun zorunlu göç gerçeğiyle karşı karşıya bıraktı. Türkiye gelinen noktada nüfusuna oranlandığında dünyada en fazla dış göç alan ülke olarak işaret ediliyor. Bunun topluma, ailelere, eğitime, adalete, sağlığa, ekonomiye ve diğer alanlara getireceği sosyal sorunlar ise hiç kimse tarafından tam olarak öngörülemiyor. Çocuklarımız ve gençlerimizin bu sosyal değişimi nasıl algıladığını da tam olarak bilemiyoruz.

Dünya çapında yaşanan iltica ve göç sorunu, hayal gücü kaybının ve bunun sonucunda ortaya çıkan bu sorunları çözme beceriksizliğinin bir başka yönünü oluşturur. Gerçekten de, bunlar her ülkenin kendine ait sorunları olarak görülmektedir. Oysa tekil sorunlar olarak ele alındıklarında asla çözülemezler. Mülteciliğin siyasi ve ekonomik adaletsizlikle ilişkili olduğu görülürse, sorun çözülebilir. Bütün insanların durumunu göz önüne alan küresel bir bakış tarzı bulunmadığı sürece gerçek bir başarı elde edilemez. Aksine, parçalanmış bir bakış açısına sarılan çözümler sadece öfke, nefret ve genel baskının yükselmesine katkıda bulunurlar (Gruen, 2007:178).

Tablo 02: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte, annenizden SÖZEL şiddet gördünüz mü?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	48	42	45	37	35	36
EVET	52	58	55	63	65	64
SÖZEL ŞİDDET SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	34	38	36	32	36	34
Ayda birkaç kez	31	29	30	32	30	31
Yılda birkaç kez	35	33	34	36	34	35

Tablo 03: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte, babanızdan SÖZEL şiddet gördünüz mü?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	49	57	53	26	50	38
EVET	51	43	47	74	50	62
SÖZEL ŞİDDET SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	26	22	24	41	35	38
Ayda birkaç kez	31	31	31	30	34	32
Yılda birkaç kez	43	47	45	29	31	30

Ankete verdikleri cevaplara göre, liseye devam eden öğrencilerin %55'i annelerinden sözel şiddet gördüklerini beyan etmişlerdir. Araştırma verilerine göre, kızların annelerinden sözel şiddet görme oranı (%43) erkeklere göre %6 daha fazladır.

Suçla karışan gençlerin ise %64'ü annelerinden sözel şiddet gördüğünü ifade etmişlerdir. Suçla karışan gençlerde annelerinden sözel şiddet görme düzeyi, liseye devam eden gençlere göre yaklaşık %10 gibi daha yüksektir.

İki tabloyu karşılaştırmalı incelediğimizde hem liseye devam eden gençlerde hem de suçla karışan gençlerde baba sözel şiddetinin anne sözel şiddetine göre daha düşük düzeyde olduğunu görmekteyiz. Özellikle hem liseye de-

vam eden kızlarda ve hem de suça karışan kadınlarda anne sözel şiddeti, baba sözel şiddetine göre %15 gibi daha yüksek düzeyde yaşanmaktadır.

Dil, insanların saldırganlık hislerini uyandırmak için kullanıldığında, fiziksel güç kadar şiddetli olabilir. Adaba aykırılık manevi şiddetin bir şeklidir ve büyük bir etkiyle kullanılabilir; insanları ölümcül fiziksel şiddet kadar etkileyebilecek bir silahtır. Kişi bunu kullanırken bilincinde olmalıdır. Bir anlaşmazlık halinde iki tarafın da şiddet içeren bir dil kullanması zamanımızın bir özelliği olarak öne çıkıyor. Bu ise şiddeti yenmek için yine şiddete başvurmaktır (May, 2013:79).

Kadın evin temelidir. Çocukların kişiliği, doğum öncesinden okula başlancaya kadar annelerin doğal şekillendirmesine emanettir. Oysa 21. Yüzyılda ölkemizin kadın okumuşluk profili özellikle bazı bölgelerde/şehirlerde sıkıntılı tablolar arzetmektedir. Ailenin niteliklerini bilmeden, aile ve yöresinin kültürünü bilmeden şiddeti anlayamayız. HEGEM Vakfının TÜİK ve UYAP verilerine dayandırdığı çalışmasına göre (2016), Türkiye'de bölgeler ve iller bazında kadınların “okur-yazar olmama ya da hiçbir okul bitirmeme” oranları aşağıdaki gibidir:

Okumamış kadınların, kadın nüfusa oranı yönünden en sıkıntılı iller:

Şırnak	%67
Muş	%64
Şanlıurfa	%60
Siirt	%59
Ağrı	%57
Bitlis	%56
Hakkari	%54
Diyarbakır	%53
Mardin	%51
Batman	%50
Bingöl	%44

Esasında bu sayısal tablo, ama aynı zamanda bir sosyal risk haritası çok fazla şey anlatmaktadır. Uyuşturucu, terör, çocuklara karşı cinsel suçlar, mafya, çete ve tüm diğer sapmaların haritalarının büyük ölçüde bu tablo ile örtüşece-

ği muhtemeldir. Dahası, ölkemize düşman devletlerin neden özellikle bazı bölgelerimiz/illerimiz üzerinden kötölük siyasetleri yürüttükleri de bu tablo ile ilgilidir. Bölgeye yapılan büyük ekonomik yatırımlar (GAP gibi) yapılmış olsa da, sosyal, eğitsel, kültürel gelişmişliği arttıracak sosyal projelerin hayata geçirilememiş olması, sadece bölgeyi değil bütün toplumu risk altında bırakmıştır.

SODES projeleri başta olmak üzere tabloda yer alan illerde yürütölen sosyal çalışmaların bir meta analizi yapılmalı ve böylece devletin kaynaklarının ihtiyaca göre kullanılıp kullanılmadığı tespit edilmelidir. Bilimsel tespitlere göre de ihtiyaçlara göre sosyal politikalar geliştirilmeli, etkin sosyal projeler hayata geçirilmelidir.

Kadınların hiçbir okula gitmemiş olması, okur yazar olmaması aile düzenini, uyumunu ve doğal olarak çocukların kişilik gelişimini ciddi ölçüde etkiler. Tevfik Fikret; “Elbet sefil olursa kadın alçalır beşer” diyor. Olumsuz aile ortamlarında, en çok da şiddetin varlığıdır çocuklar için handikap olan, risk taşıyan. Bu çeşit aile ortamlarından şiddet ve saldırganlık eğilimleri ile yetişecek çocuklar sadece yaşadıkları çevre için değil, tüm ölkö için risk demektir. Artık ölkönin bir ucunda doğup büyüyen bir genç, göçle ya da bireysel tercihle, yine ölkönin öteki ucundaki sosyal yaşantının içine rahatlıkla ulaşabilmektedir.

Çocukları korkutarak, akranlarıyla kıyaslayarak, istenmeyen davranışlar gösterdiklerinde utandırılarak terbiye etme alışkanlığı kültürümüzde oldukça yaygındır. Özellikle arkadaşlarının ya da eve gelen misafirlerin yanında azarlanan, utandırılan çocuklar bu durumdan ciddi ruhsal acı çekerler. Büyük için bu tutumun anlamı günlük yaşantıyı kendi inandıkları doğrulara göre dizayn etmek olsa da, durum çocuklar için aynı anlamı taşımayabilir. Zira kişiliğini açık bir saldırı durumu söz konusudur; hem de birilerinin yanında...

Önlü Amerikan Webster sözlüğünde; “Utancı, bilincine varılmış suçun yol açtığı acı verici duygu” olarak tanımlanıyor.

Erkek çocuklara yönelik reddediş, kızların reddedilişine göre daha örtük. Annelerin oğullarını reddedişleri çocukların yaşı büyüdükçe artıyor. Annelerin kızları karşısında açık reddedişleri ise çok daha erken yaşlarda başlıyor. Reddedilme, çocuğun duygu dünyasında sınır ihlallerine neden olur. Ama çocuklar bunun sonucunda yaşadıkları çaresizlik duygularına hayatta kalabilmek için uyum sağladıklarından, duygu dünyası sahibi olan çocuklarla 'duyguları oynama'yı öğrenmiş çocukları ayırt edebilmek hepimiz için imkansızlaşıyor. Duygu

pozları genel olarak hepimizin gözünü bağıyor. Çocuk aksi takdirde anne-babasıyla bağ oluşturmayaçağı için, kendi sınırlarını ve kendine özgü duygu dünyasını terk etmek zorunda kalıyor (Gruen, 2008:181, 182).

“Annemin üzerimde çok yoğun bir iktidarı vardı. Bu durum bende, sanki bana ait ne varsa elimden almak istediğı duygusunu uyandırıyor.”

Bir bebek annesine -veya kendisine bakan kişiye- yaşamsal önem taşıyan gereksinimlerin karşılanması anlamında bağımlıdır. Bu bağılıktan bir ilişki gelişip gelişmeyeceğı, yetişkin kişinin, çocuğı kendisiyle iletişim kuran bağımsız bir insan olarak kabul etmeye yanaşıp yanaşmayacağına bağılıdır (Gruen, 2008:193).

Çocuk, kendi içini anlamayan insanlarla özdeşleşmeye zorlanarak kendine yabancılaşır. Hele ki bunlar bir de yaptıklarıyla çocuk için en iyisini amaçladıklarına inanıyorlarsa, çocuğun kendi gerçek durumunu kavrama imkansızlaşır. Kendisine yapılan karşısında duyduğu acı da, anne ile arasındaki, yaşamsal önemdeki bağı koruyabilmek için inkar edilir. Yetişkinliğimizde de acıyı inkarın nedeni budur. Acıyı hissetmek demek, içimizdeki ilk kurbanı görmemiz anlamına gelir; ama bu, bize o acıyı vermiş olanı deşifre edeceği için, yapılmaması gereken bir şeydir. Bütün yıkıcılıkların ve şiddetin başlangıcı buradadır. Eğer insan kendi acısını hissedemiyorsa, onu başkalarında bulmaya çalışır (Gruen, 2005:274, 75).

Aile içi ilişkiler ve çocuk yetiştirme kültürü her toplumda farklıdır. “Aile ahlaki bir kurumdur” perspektifinden bakıldığında, aile yaşantıları ve çocuk eğitimi uygulamalarının aynı toplumun değişik kesimlerinde de büyük farklılıklar göstereceğı sosyolojik bir gerçektir. Cinsiyet ayrımcılığı bütün insanlık tarihinde kadına ve çocuğa şiddetin önünü açan en ciddi sorundur. Bu sorunu aşmış gibi görünen toplumlarda dahi kadın ve çocuklara yönelik ciddi hak ihlalleri ve şiddet olaylarıyla karşı karşıya kalınmaktadır.

Kadının erkek tarafından ezilmesinin öcü, annelerin değersizlik duyguları nedeniyle, yaşamın kendisini tahrip eden erkekler yetiştirmesiyle alınıyor. Böyle bir ailenin ürünü olan bir erkek, başkalarını sadece küçümser ve kendi sorumluluğunu bir türlü üstlenmez tavır içinde olur (Gruen, 2007:127).

Anne yuvanın temelidir. Anne çocukların kişilik gelişiminde en çok iz bırakan kişilerin başında yer alır. Annenin içinden geldiğı ve yaşantısını sürdürmekte olduğu kültür, inanışlarına, tutum ve davranışlarına, tepkilerine etki

edecektir. Bu etki, onun çocuklarıyla ilişkilerine ister istemez yansır. Kızgınlığını, sevgisini çocuklarına nasıl yansıtacağında zorlanan bir anne, yeni nesillerin yetişmesinde işi rastlantılara bırakma riskiyle karşı karşıyadır. Oysa, gerçek bir eğitimde tesadüflere yer yoktur.

Bir annenin, nefretinin ve sevgisini esirgemesinin, çocuk üzerinde ne kadar korkunç bir etki bıraktığı toplumumuzda gizlenen bir olgudur. Çünkü bu, anneye ve bizim annelikten ne anladığımıza bağlı imaja uymaz; bu gizleme yalnızca insanın kendi duyguları olmasını zorlaştırdığından değil, aynı zamanda yaşamak istemediğimiz sıkıntılara yol açtığından dolayıdır da (Gruen, 2007:137).

Olabileceğimiz insana ettiğimiz ihanet, yıkıcı güçlerimizin temelini oluşturmaktadır. Bu ihaneti annemizle olan ilişkimiz belirlemektedir. Ezilen kadın, özellikle de bu ideolojinin etkisi altındaki kadın, kendini yeterince gerçekleştirememesini ve hayal kırıklıklarını çocuklarıyla olan ilişkisini kullanarak hafifletme ve telafi etme yoluna gidecektir. Yani çocuğu üzerinde ve çocuğu vasıtasıyla güç kullanmaya çalışacak, ama bu illa ki var olan baskın amacı gizleyen yollardan gerçekleşecektir.

Küçük bir çocuğu annesine sahip olmaya iten neden, dar anlamda ne sevgi, ne de cinsel güdüdür. Nedeni daha ziyade, annenin çoğunlukla farkına varmadan çocuğun özgün kimliğini reddetmesidir. Annenin, çocuğu bir güç aracı olarak kullanmak istemesi çocuğu, annesine tutunmaya, onu rahatlatmaya veya ona hükmetmeye ya da onun kölesi olmaya itmektedir (Gruen, 2004:90).

Kadınlar evle ve duygusal alanla, erkekler işle ilgilenirler ve bunu yapmaya uygun türde kişilikleri üreten de toplumsallaşmadır. ... Kız çocuklar söz konusu olduğunda anne ile kızı arasında güçlü bir özdeşleşme ve anne için bir ikilem vardır. Anneye kendi ihtiyaçlarını bastırması ve başkalarını ihtiyaçlarını gidererek tatmin olması öğretilmiştir. Kızına baktığında anne, bunları öğrenmesi gereken, ama aynı zamanda kendisi de son derece muhtaç olan birini görür; bu, annenin kendi bilinçli olarak bastırılmış ihtiyaçlarını meydana çıkarır. Bu durum, kız bebekle ve onun muhtaçlığıyla yakın bir özdeşleşme ve bu muhtaçlığı bastırma çabası arasında bir dalgalanma ile idare edilir. Muhtaçlığı bastırma çabası anne kız arasında bir tür aşılmaz mesafenin oluşmasına yol açar. İlişkideki dalgalanma kız çocuğunun erişkin yaşamında da devam eder genellikle. Argüman, ilişkinin derinliği ve yoğunluğu nedeniyle kız çocuğunun anneye gerektiğinden daha uzun süre psikolojik olarak bağımlı kaldığını da

söyler: bu, kız çocuğun başkalarının ihtiyaçlarını gidermek için kendininkileri bir kenara bırakmayı öğrenmesinin yollarından biridir. Erken çocuk psikolojik bağımsızlığa daha erken itilir ve ihtiyaçlarının kadınlar tarafından doğrudan giderileceğini öğrenir. Böylece kadınlar başkalarıyla duygusal özdeşleşmeye daha açık, daha fazla sezinleme yeteneğine sahip ve başkalarının ihtiyaçlarını gidermeye istekli kalırken, erkekler kendi tatminleriyle daha ilgili ve başkalarıyla duygusal özdeşleşmeye daha kapalı hale gelirler. ... Önerilen çözüm, erkekleri duygu ve çocuk yetiştirme dünyasının içine daha çok çekmektir. Bu, takdire değer bir fikirdir, ama benim sorgulamak istediğim şey, önerenlerin işaret ettiği sorunun iddia edildiği şekilde var olup olmadığıdır. Hepsinde olmasa da çoğu toplumda çok güçlü erkeklik ve kadınlık stereotipleri vardır, ama bunlar toplumdan topluma ve aynı toplum içinde de toplumsal sınıflara ve coğrafi bölgelere göre değişir (Craib, 1994:173-174).

Anlamlı bir dünyaya inanç, başkalarıyla ilişki içinde şekillenir ve hayatın ilk yıllarında başlar. Temel güven birincil yakın ilişkilerde edinilen inancın temelidir. Yasa, adalet ve hakkaniyet duygusunun sonraki ayrıntıları, çocuklukta hem bakım verenle hem de akranlarıyla ilişki içinde geliştirilir. Dünyanın düzenine ilişkin daha soyut sorular, toplumda bireyin yeri ve doğal düzende insanın yeri, ergen ve yetişkin gelişmesinin normal zihinsel meşguliyetleridir (Herman, 2007:72).

“Keskin bir dil” yani sözel şiddet de, fiziksel şiddet gibi olumsuzluk üzerine bina edilmiştir. Çünkü bir şeyden yoksun bırakır, yaralar hedefini: iftira atar, taciz eder, itibarsızlaştırır, aşağılar veya hakaret eder (Chul Han, 2016:10).

Benim babam, bana karşı babalık görevini yumuşaklıkla ve aşırıya kaçmayan bir takdirle yerine getirdi. Kadınlığa adım atışımı ağır başlılıkla ve zarif bir anlayışla karşıladı. Hepsinden önemlisi, her zaman, her konuda benim düşüncemi sordu, öğrenmek istedi. Ona karşı düşüncelerimi savunmam ve eleştirel olmam konusunda beni hep yüreklendirdi. Bazen içten içe gülerek, gençliğimden kaynaklanan yargılarımla alay ederdi; bazen de aramızda yaşanan tartışmalar giderek alevlenirdi. Söylediklerinden, onun benim zekama saygı duyduğunu anladım. Gözlerindeki yumuşak ifade de, kadınlığıma saygı sezerdim. Onun bütün bu davranışlarından kişiliğimin tanındığını fark etmem, benim için çok önemli oldu (Holland, 2016:12).

Kent planlamacısı Helmut Holzapfel (1997), “Arabalara daha büyük öncelik tanıdığımız için, çocuklarımızın yaşam alanını giderek daraltıyoruz” di-

yor. Bir çocuğun artık hiç deney yapma şansı yok, bir şeyi değiştirip yeniden başlatma şansı yok. sadece dışa doğru yönelebildiği, sadece verili alanlarda hareket edebildiği için iç yaşamı daralıyor. Çocukların ihtiyaçları, tüketim mallarına, satın alınabilir şeylere kaydırıldı. Bundan gayet mantıksal olarak çıkan sonuç, insanın bu suni statü sembollerini satın alacak parası yoksa, ama bunlar doyum ve mutluluk sağlamanın yegane geçerli yolu sayılıyorsa, bunlara ulaşmak için her an çalmaya veya öldürmeye hazır olabileceğidir. Eğer bir çocuk bu şekilde kendine yabancılaştırılmışsa, başkalarıyla duygudaşlık kuramamasına şaşmamak gerekir. Bu durumda öteki de, aynı insanın kendisini algıladığı gibi algılanır; yani, fabrikalarda üretilen ihtiyaçlara göre yönlenen makineler ve robotlar olarak. Böylelikle duygusuzluk ve bunun sonucunda doğan katı şiddet eğilimi çağımızın çocuklarının tipik özelliği haline geliyor. toplumumuzda özyıkım eğiliminin çekirdeği buradadır. Çocuklarımıza ne yaptığımızı göremez, ya da görmek istemezsek; gerçekten de kötülüğü hedefleyenlerin işbirlikçisi haline geliriz (Gruen, 2008:216, 217).

Çocuğun sınırlarının görmezlikten gelinmesi, varoluşunun tanınmaması çocukta korku ve terör yaratıyor. Buna karşılık bunu çocuğa yapanlarsa, çocukla ilişkilerinin insanlar arasındaki yakınlığı sürekli arttırdığına kesinlikle inanıyorlar. Fakat korku bağımlılık getirdiği için, aralarında yakınlık yerine bağımlılık geliyor. Çocuk bu korkuyu bertaraf etmek için her şeyi yapmak zorunda kalıyor. Korku bağlarıyla tutsak olan insanlar, sevgiye açık oldukları inancı içinde yaşarlar. Böyle insanlar, asla gerçekten sevilme duygusunu yaşayamadıkları için başkalarında, kendilerini nihayet sevebilmek üzere sadece kendi yansımalarını ararlar. Bu da sonuçsuz bir ideal partner arayışına yol açar (Gruen, 2008:218).

Sevgi eksikliği içinde büyüyen, dahası özgüven geliştirmede sıkıntılı bir geçmiş hayat hikayesine sahip olan çocuklar, gençlik döneminde daha fazla ruhsal çalkantılar yaşayacaktır. Bu çocuklar ayrıca hayat idealleri geliştirmede, zorluklarla mücadelede, yapıcı ve yaratıcı işlere girişmede yeterli enerjiyi, gücü gösteremeyeceklerdir.

Çocuğun pozitif kendilik duygusunun gelişmesi bakım verenlerinin iyicil güç kullanımına bağlıdır. Bir çocuktan çok daha güçlü olan bir ebeveyn, çocuğun bireysellik ve haysiyetine biraz hürmet ettiğinde, çocuk kendini değerli ve saygıdeğer hisseder; kendine saygısı gelişir. Otonomi, yani bir ilişki içinde kendisinin farklı olduğu duygusu da gelişir. Bedensel işlevlerini kontrol edip

düzenlemeyi ve kendi bakış açısını biçimlendirip ifade etmeyi öğrenir. Travmatik olaylar kişinin otonomisini, temel bedensel bütünlük seviyesinde ihlal eder. Beden istila edilir, yaralanır, kirletilir (Herman, 2007:69).

Kendini güçsüz, çaresiz, ezilmiş, yaralanmış ve dahası kirletilmiş hissederek büyümüş gençler, içinde bulundukları çıkmazlardan kurtulabilmek için, kendilerini bazı istenmeyen sosyal yapıların iradesine kolay teslim edeceklerdir. İşte mafyanın, çetenin, terörün ve her tür sapık ideolojilerin aradığı gençler tam da bunlardır.

Ankara'da, profesör annesinin boğazını keserek öldüren üniversite öğrencisi Başak, ailesinde fiziksel şiddet görmediğini, ancak sözel ve psikolojik şiddetin her türünü yaşadığını ifade ederken, aslında ailelerin bilmeden çocuklarını nerelere sürükleyebileceklerini en somut bir biçimde ortaya koyuyordu.

Sözel şiddet, çocukların, gençlerin ve dahası yetişkinlerin ruhsal dünyasında acılara, yıkımlara yol açabileceği insani ve evrensel bir gerçektir. Eğitim sistemimiz bunu iyi bilen anneler ve babalar yetiştirmek zorundadır. Türkiye'nin coğrafi bölgelere göre kadının eğitim düzeyi haritası ile, şiddet haritasının çok büyük oranda örtüştüğü istatistiki bir gerçekliktir. Bölgelerin sosyal politikalarında, sosyal projelerinde bu gerçeklik göz ardı edilirse, şiddetin, mafyanın, çetenin ardı arkası gelmeyecek; ve sonuçta ailelerin ve toplumun acıları asla bitmeyecektir.

Tablo 04: Liseli Gençlerin:120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte, ANNENİZDEN FİZİKSEL şiddet gördünüz mü?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	64	64	64	43	51	47
EVET	36	36	36	57	49	53
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	22	22	22	37	29	33
Ayda birkaç kez	26	26	26	28	28	28
Yılda birkaç kez	52	52	52	35	43	39

Tablo 05: Liseli Gençlerin:120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte, BABANIZDAN FİZİKSEL şiddet gördünüz mü?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	68	78	74	42	56	49
EVET	32	22	26	58	44	51
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	17	15	16	43	33	38
Ayda birkaç kez	23	19	21	26	34	30
Yılda birkaç kez	60	66	63	31	33	32

Liseye devam eden öğrencilerin annelerinden fiziksel şiddet görme oranı %36 ve babalarından fiziksel şiddet görme oranı ise %26'dır. Bu tabloya göre anneler, babalara göre çocuklarına %10 oranında daha fazla fiziksel şiddet uygulamaktadırlar. Dahası kızlarına karşı anne fiziksel şiddeti, babalara göre %15 oranında daha fazladır.

Suçta karışan gençlerde anne ve babalardan fiziksel şiddet görme düzeyi (%53-%51) birbirine yakın orandadır.

Kimi zaman, kadınların evde eşleriyle çocuklarına karşı en az erkekler kadar şiddete başvurdukları ileri sürülmektedir. Kimi araştırmalar, kadınların kocalarına en az erkeklerin eşlerini dövdüğü kadar şiddet uyguladığını göstermektedir. Ne var ki, kadınlar tarafından başvuru şiddet, erkeklerin kullandığından daha kısıtlı ve düzensizdir; bu şiddetin kalıcı fiziksel hasar yaratma olasılığı da erkeklerinkine nazaran çok daha azdır (Giddens, 2000:173).

Yaygın inancıya göre, özellikle aile içinde yaşanan erken çocukluk deneyimlerinin, kişilerin gelecekteki davranışlarını belirleyecek en önemli unsur olarak, diğer tüm etkinliklerin ya da sonradan edinilenlerin üzerinde bir önceliği vardır. Özellikle tecavüzcüler bağlamında, kadının hâkim ya da başat olduğu ailelerde yetişen erkek çocukların “fazla erkeksi” oldukları ileri sürülür. Bu teze göre, bu tür ailelerde yetişen erkek çocuklar çoğunlukla kadınlara yönelttikleri saldırgan davranışlarla erkekliklerini ispat etmeye çalışırlar. Ohio'da, suçlular üzerinde yapılan bir araştırmada annenin hâkim olduğu ailelerde yetişen erkek çocukların;

- Erkeklik ve sertlikle ilgili abartılı algılara sahip oldukları,
- Sert davranışa büyük önem verdikleri,
- Cinsel atletikliği ve kadınların ele geçirilmesi gereken nesneler oldukları yönündeki algı taşıdıkları,
- Daha itkisel ve düşmanca oldukları,
- Fazlasıyla baskı uygulamaya eğilimli ve heyecan merkezli, riski yüksek davranışlara eğilimli oldukları sonucu çıktı (Silverman ve Dinitz, 1974).

Araştırmacılar bu sebepten dolayı, annenin hâkim olduğu evlerde yetişen erkek çocukların toplum karşısı ve saldırgan davranışlarını “gerçek erkek” imgesini sağlamada bir araç olarak kullandıkları sonucuna ulaştılar (Scully, 2014:80).

Eğer insan, zayıflık olarak algılamaya yöneltildiği için kendi acısını yaşayamazsa, bu acıyı başka canlılara yaşatma ihtiyacı duyacaktır. Bu durumda insan kendi yadsınmış ve bastırılmış acısını yakalamak için başkalarını aşağılayacak, başkalarına işkence edecek ve hasar verecektir. Aynı zamanda kendi ruhsal hasarını gizlemek için de bu edimini inkar edecektir. İnkâr, kurban durumunda olanı suçlu haline getirir ve kurbanlarla suçluları ayırt etmeyi hepimiz için belli ölçüde güçleştirir. Kurbanlar suçlu, suçlular da kurban durumunda görülür. Bunları birbirine karıştırmak bizim kültürümüz için tipik bir özelliktir.

Bizim kültürümüzde çocuklar -özellikle de erkek çocuklar- gözyaşlarından, çaresizliklerinden, ruhsal incinmelerinden utandırılarak büyütülür. Oysa, hangi ölçüde olursa olsun acıyı inkâr etme baskısı altında kaldığımızda kendi acımızı algılayamayacak duruma geliriz. Ve aynı nedenle bir başkasına verilen acıyı da algılamak istemeyiz (Gruen, 2008:15).

Bir çocuk kendisine verilen acıya ve yaralara ancak bunları tersine çevirerek, yani onları inkar ederek ve dünya düzgünmüş gibi davranarak katlanabilir. Çocukluğun tarihi bu yüzden sadece çocuklarımızın kişiliklerinin yok sayılmasının, inkarının tarihi değil, aynı zamanda kendi acımıza ve bizi değersiz hale getiren kendi içimizdeki kurbanı duyduğumuz nefretin kuşaktan kuşağa devredilmesinin de tarihidir (Gruen, 2008:40, 41).

David Mark Mantell'in, şiddet uygulayanlar üzerine yaptığı araştırmalarda elde ettiği verilere göre; savaşta acımasız davranan, kadınlara, çocuklara,

yaşlı insanlara uyguladıkları kıyımdan utanç ve suçluluk duymayan askerlerin, aile ortamlarında travmatik şiddet maruz kaldıklarını ortaya koymuştur. Ona göre, çocuklukta maruz kalınan fiziksel şiddetin ölçüsüyle, daha sonra şiddet uygulamaya veya teşvike yatkınlık derecesi arasında bir ilişki vardır. Dahası, bu insanların annelerinin, çocuklarından, babaların beklediğinden daha fazla disiplin, itaat, uzlaşma ve boyun eğiş bekleyen anneler olmaları. Bu annelerin fiziksel cezayı da babalardan fazla uyguladıkları görülüyor (Gruen, 2010:20).

Erkek egemen kültürün yıkıcılığı canlılık taşıyan her şeyin içine sızıyor. Böylece kurban ve saldırgan işbirliğine giriyor. Ve bu şekilde kurban durumunda olsalar da, erkeğin dünyasını içselleştirmiş olan kadınlar, erkek ideolojisini kadınlık paravanı ardında uyguladıkları için, erkeklerin çoğundan daha yıkıcı etkiler yaratabiliyor (Gruen, 2007:184).

Erkeklerin eş ve çocukları üzerinde zor kullanması, yüzyıllar boyu yasal hakları sayılmıştır. Bu, erkeklerin patriarkal otoritesine bir dayanak oluşturmaktaydı. Son zamanlarda kadın ve çocukları aile içi şiddetten korumak amacıyla yasalar çıkarılmış olmasına rağmen, hukuk kurumları aile içi şiddet ve tecavüz olaylarına “karışmak” istememektedir. Bunu yapmanın “özel hayatı” zedeleyeceği düşünülür. Ancak asıl neden, babalık kavramı ve ailenin kutsallığı düşünceleriyle örtülü patriyarkal otoritenin tehdit altında kalmasıdır. cinsler ve yetişkinlerle çocuklar arasındaki güç ve otorite ilişkileri, aileden sosyal ve politik kurumlara kadar toplumun her alanına yayılmış durumdadır. Ekonomik üstünlük, politik güç ve dini kontrol ailenin reisi olan babanın elindedir (Gittins, 2011:54).

Toplumlarda sıkıntı yaratan önemli etkenlerden birisi, aile içindeki şiddetin büyük bir bölümünün gerçekte hoş görülmesi ve hatta onaylanması olgusudur. Toplum tarafından hoş görülen aile içi şiddet, kapsam olarak oldukça kısıtlı ise de,, bu çok daha ciddi saldırı biçimlerine kolayca dönüşebilir. İngiltere’de anne babaları tarafından, önemsiz derecede de olsa, şu ya da bu biçimde tokatlanmamış dövülmemiş pek az çocuk vardır. Böyle eylemler oldukça sık bir biçimde başkalarının onayıyla karşılaşır; bunlar olasılıkla “şiddet” olarak düşünülmezler. Eğer bir yabancı, bir çocuğu, söylediği ya da yaptığı bir şeyi onaylamadığı için bir dükkânda tokatlarsa, insanlar nezdinde bu başka bir şeydir. Oysa, bu ikisi arasında “şiddet” olmaları yönünden hiçbir fark yoktur (Giddens, 2000:174).

İtaatin nedenleri, yabancılaşma süreciyle dolaysız bir bağ içindedir. Çünkü kendimize ait olanı yabancı haline getiren şiddetle, bizi itaate zorlayan şiddet aynıdır. Bireyin yaşadığı şiddetin ölçüsü, otoriteye bağlılığının ölçüsünü de belirler (Gruen, 2005:41).

Bir çocuk, anne-baba otoritesinin tehditkâr soğukluğu karşısında kendisini savunabilecek durumda değildir. Anne-baba, çocuğun duygularını zayıf ve değersiz olarak nitelerse, çocuk kendine özgü olandan utanmayı öğrenir. Böylece anne-baba, kendileri için tehdit olarak gördükleri bir şey için çocuğun suçluluk duymasını sağlamış olurlar. Bunun sonucu ise, çok denilene kök salan bir kendilik değeri yitimidir. Kendilik değerinde oluşan bu boşluk, itaat ve anne babanın direktiflerine kendini bırakmanın tahrikini oluşturur. Yani, itaatin köklerini içimizdeki yabancıyı oluşturan süreçlerde aramalıyız. İtaatle birlikte kendi duygularımızdan ve algılayışımızdan vazgeçeriz (Gruen, 2005:46).

Erken modern dönemdeki aile içi şiddet, günümüz aile içi şiddetiyle bir başka yönden daha benzeşiyordu; şiddet, bu davranışa maruz kalanların ördüğü sessizlik duvarının arkasında serpiliyordu. Tacizin psikolojik etkileri bazen kurbanları evin dışından yardım isteme konusunda aciz bırakabilir. Hanenin öteki fertleri aile içi şiddeti bildirmekte sık sık tereddüt eder; çünkü bunun toplumda duyulmasının aileye getireceği utançtan korkarlar. Komşular ve arkadaşlar da genelde başkalarının aile sorunlarına karışma konusunda çekingen davranırlar.

Erken modern dönem ve günümüzde aile içi şiddeti, birbirine bu derece benzemesine rağmen, yine de ikisi arasında çok kilit bir fark vardı; aile içi şiddet erken modern dönemde çok daha yaygındı ve yasalar tarafından bir parça kollanıyordu. Bu yaygın ve çoğunlukla karşı çıkılamayan şiddetin sebeplerini o dönemin sosyal ve hukuki yapısında bulabiliriz.

Esas itibarıyla; dini gelenekler, medeni kanunlar ve adetler erken modern dönemde ev içerisinde, evin babasına/kocasına neredeyse mutlak iktidar veriyordu. Aziz Pavlus Efeslilere yazdığı mektupta şunları söylemişti: “Ey kadınlar, Rabbe bağımlı olduğunuz gibi, kocalarınıza bağımlı olun. . . Ey çocuklar, Rab yolunda anne babanızın sözünü dinleyin; çünkü doğrusu budur. . . Ey köleler, dünyadaki efendilerinizin sözünü Mesih'in sözünü dinler gibi saygı ve korkuyla, saf yürekle dinleyin” (Ruff, 2011;157).

Batı'nın gelenekleri ve resmi yasaları, evin reisi olan erkeğin terbiye etmek için kadına karşı güç kullanmasında dini buyrukları destekliyordu. Eski Roma hukuku aslında kocaya zina gibi bazı suçlardan dolayı eşini öldürme hakkı veriyordu ve 1907 yılına kadar Fransa'da karısının zina yaptığını keşfeden kocaya yasal olarak karısını öldürme hakkı tanınıyordu (Ruff, 2011;158).

Tablo 06: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

AĞABEYİNİZ (VARSA) geçmişte size FİZİKSEL şiddet uyguladı mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	68	68	68	30	34	32
EVET	32	32	32	70	66	68
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	26	26	26	47	33	40
Ayda birkaç kez	28	26	27	29	33	31
Yılda birkaç kez	46	48	47	24	34	29

Tablo 07: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

ABLANIZ (VARSA) geçmişte size FİZİKSEL şiddet uyguladı mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	78	72	75	32	30	31
EVET	22	28	25	68	70	69
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	27	27	27	50	36	43
Ayda birkaç kez	26	26	26	25	33	29
Yılda birkaç kez	47	47	47	25	31	28

Liseye devam eden kızların %32'si ağabey şiddetine ve %28'i abla şiddetine maruz kaldıklarını; liseye devam eden erkeklerin ise %32'si ağabey ve %22'si abla şiddetine maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir. Ağabey ya da abladan fiziksel şiddet gördüğünü beyan edenlerin tamamının evinde ya anne fiziksel şiddetinin veya baba fiziksel şiddetinin olduğu, ya da anne baba arasında fiziksel şiddet bulunduğu tespit edilmiştir.

Suçla karışan kadınların ağabeyden şiddet görme oranı %65 ve abladan şiddet görme oranı %69'dur. Suçla karışan erkeklerde ağabeyden şiddet görme %70 ve abladan şiddet görme %68'dir. Her iki tablo bize, ailede şiddet ortamı olmasıyla suçla sürüklenme arasında ciddi bir bağ olduğunu düşündürüyor.

Eğer bir çocuk aslında kendisini koruması gereken bir yetişkin tarafından ruhsal ve / veya bedensel olarak ezilir, istismara uğrarsa sığınacak başka bir kimse de bulamazsa sınırsız bir korkuya kapılır. Çocuk bu muazzam ve felç edici korkudan kurtulmak için ya ölmek ister -bazı çocuklar bunu yapar da- ya bir psikoz geliştirir ya da olağandışı bir hayatta kalma stratejisi izler. Çocuk, bu korkudan ve buna bağlı olan acıdan uzaklaşabilmek için kendisini ezeni, tacizcisini idealleştirmeye ve özdeşleşme nesnesi haline getirmeye başlar. Saldırganın idealleştirilmesi ve onunla özdeşleşme, çaresizlikten, umutsuzluktan ve onaylanmamanın yarattığı dehşetten kaçmak için *bir* stratejidir (Gruen, 2008:105, 122, 127).

Rekabetçilik, toplumsal ilişkilerdeki baskın etkenlerden biridir. Erkeklerin erkeklerle, kadınların kadınlarla ilişkilerini istila eder; rekabet noktası ister popülerlik, yeterlilik, çekicilik, isterse herhangi bir toplumsal değer olsun, o güvenilir arkadaşlık olasılıklarını fazlasıyla zayıflatır. Rekabet sadece aynı cinsler arasında değil aynı zamanda üstünlük mücadelesine dönüşerek erkeklerle kadınlar arasındaki ilişkileri de bozar. Okul yaşamını istila eder. Belki de içlerinde en önemlisi, o aile konumunu istila etmesidir; böylece genellikle çocuklar bu mikropla en baştan aşılanmış olur. Baba ile oğul, anne ile kız, bir çocuğun diğeriyle arasındaki rekabet genel bir insan fenomeni değil kültürel olarak koşullanmış bir uyarana tepkidir (Horney, 2013:189).

İnsanın kendisi olma ve kendi duyguları arkasında durma korkusu bizim kültürümüzün eğitim yapılarında o kadar derinlere kök salmış ki, şiddet her yerde var. Şiddet sorunsalıyla, toplumumuzun kendisini ebedileştirmek için kullandığı itaatkâr yapılar arasında çok sıkı bir bağ vardır. Dıştan bakıldığında bir şeyler değişmiş gibi görünebilir; ama bu yeni nesilleri baskı altına almak için hala şiddete başvurulmakta olduğumuz gerçeğinin değiştirmes (Gruen, 2010:76).

Şiddet, bir kültür olarak ve bütün riskleriyle düşünüldüğünde, herkes için tehditler ve tehlikeler olduğunu anlamak kolaylaşır. Kötü şeyler hep başkalarının başına gelmez; aksine şiddet kötü bir şeydir ve herkesin başına gelebilir.

Zevk için birilerine saldıran tinerciler, psikopatlar, tecavüzcüler bizimle omuz omuza aynı sokakları kullanıyorlarsa, -ki kullanıyorlar- hepimiz için şiddet riski vardır. Siyasilerin, din görevlilerinin, eğitimcilerin, bürokratların, yerel yöneticilerin dahası toplumda bir şeyler üzerinde söz sahibi olan herkesin şiddet sorunsalı hakkında gerçek bilgilere sahip olması gerekir; sürekli şiddete karşı bir mücadelenin içinde olması gerekir. Giden bir canın telafisi yok.

Her şeyin genlerde yattığına; genç erkeklerin şiddete yatkınlığını olağan görmemiz gibi, hükmetme ve savaşmanın da aynı şekilde insan doğasının bir parçası olduğuna inandığımız sürece pek ilerleme kaydedemeyeceğiz demektir. Gerçekten de şiddet ve şiddete yatkınlık öylesine evrensel bir sorun ki kolaylıkla bunların insan doğasında var olduğu izlenimi oluşabiliyor. Ama biz insanlar, genetik tanımlarının peşinde giden karıncalar veya kazlar gibi değiliz. İnsan düşünebilir, tercihte bulunabilir ve geçmişini değerlendirebilir (Gruen, 2010:76, 77).

Tablo 08: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte, Anne-Babanız arasında fiziksel şiddete tanık oldunuz mu ?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	79	79	79	48	40	44
EVET	21	21	21	52	60	56
TANIK OLMA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	20	18	19	23	33	28
Ayda birkaç kez	23	23	23	33	33	33
Yılda birkaç kez	57	59	58	44	34	39

Anket verilerine göre, anne baba arasında yaşanan fiziksel şiddete tanık olma durumu lise öğrencilerinde %21 iken, bu oran hem suça karışan kızlarda (%60) ve hem de suça karışan erkeklerde (%52) çok daha yüksek düzeydedir.

Burada iki türlü travmatik etkilenmeden söz edilebilir: birincisi gençlerin, şiddet dolu bir evde büyümek zorunda kalmaktan dolayı hasar gören kişilikleri, ikincisi ise hem rol model alabileceği ve hem de ebeveyn olmaktan ötürü değerli/kutsal özellik atfedilen yakınlarının acısına tanık olmanın yıkımı.

Ev genellikle bir güvenlik ve mutluluk sığınağı olarak idealleştirilmektedir. Ancak “ev içi şiddet” (ev bağlamında şiddet) pek çok kadının yaşamlarının bir parçasıdır. Bu, yeni bir toplumsal hastalık değildir. Kadınlara yönelik şiddet, Orta çağda ve sanayileşmenin başlangıç dönemlerinde, evliliğin yaygın bir yönüydü. 19. Yüzyıl sonlarına dek, İngiltere’de bir erkeğin karısına fiziksel olarak ciddi bir biçimde yaralayacak ya da öldürecek derecede suistimal etmekten alıkoyacak hiçbir yasa yoktu. Kadınlar artık yasal korumadan daha fazla yararlanmaktadır; ama yine de bu tür şiddet yaygınlığını sürdürmektedir. Yasal durumlarda iyileşme olsa da, ev içi şiddete maruz kalan kadınların yasalara başvurusu zordur (Giddens, 2000:209).

Aile içi şiddet, ailede önceden var olan psikopatolojik güçlerin bir sonucu olabilir; ama ayrıca toplumsal bunalımların baskısıyla da ortaya çıkabilir. Genellikle bu iki neden iç içe geçmiştir. Bir toplum; savaşlar, etnik gerginlikler, toplumsal huzursuzluklar, zorunlu göçler ya da iş hayatındaki dengesizlikler yaşadığında, bireysel ve geniş grup kimliklerini tipik olarak güçlendiren aile yapısı değişir, aile içi şiddet patlamaları olabilir (Volkan, 2009:192).

Aile içi şiddetin toplumsal, yasal ve sağlıksal temel bir sorun olarak tanımlanması, geçen otuz yıl içinde bu alanda oldukça araştırmalar yapılmasına yol açmıştır. Şimdilerdeki önemine karşın, tarihsel olarak aile içi şiddet fazlasıyla özel yaşama ilişkin bir konu olarak görülmüştür. Geçmişte, erkeklerin evlerinde egemen olmaları beklenmiş ve duygusal, sözel, ekonomik ya da fiziksel anlamda güç kullanımı birçok yerde kabul edilir sayılmış olup, bugün de dünyanın birçok bölümünde hala kabul edilebilir bulunmaktadır.

Toplumsal öğrenme bakış açısına göre, çocuklar önemsedikleri başkalarının davranışlarının sonuçlarını gözlerler ve hangi davranışlar istenilen sonucu doğuruyorsa onları öğrenirler. Davranışlar model alındığında ve pekiştirildiğinde kökleşir ve başka toplumsal etkileşimlerde / ikili ilişkilerde yinelenir. Çocukluk gelişimleri sırasında bireyler anne babalarının birbirine nasıl davrandıklarını gözler ve bu davranışlar kabul edilebilir olarak görülür. Saldırgan erkeklerin, kendi aile ortamlarında evlilik içi şiddete başvurulduğunu ve pekiştirildiğini gözledikleri ve böylece evlilik içi kavgaları çözüme bağlamada şiddeti kullanmayı öğrendikleri ve şiddet içermeyen yöntemleri öğrenmede başarısız oldukları var sayılır. Dolayısıyla şiddet öğrenilen bir davranıştır. Ayrıca, şiddet yoluyla hükmetme tavrı / tutumu, bir başarı duygusuna yol açar. Bu da davranışı pekiştirir ve gelecekte böyle gereksinimleri doyurmanın bir

yöntemi olarak kötüye kullanmanın sürdürülme olasılığını artırır (Canter, 2011:17530176).

Aile ortamları içinde şiddette erkekler birincil sırada yer tutmaktadır. Evdeki şiddeti, ailenin bir üyesinin öteki üyelerine yönelttiği fiziksel suistimal olarak tanımlayabiliriz. Çalışmalar, fiziksel suiistimalin esas hedeflerinin yine çocuklar, özellikle altı yaşın altındaki küçük çocuklar olduğunu göstermektedir. Kocaların eşlerine karşı kullandığı şiddet, en yaygın ikinci şiddet türüdür. Bununla birlikte kadınlar da ev içindeki küçük çocuklar ile kocalara karşı kullanılan fiziksel şiddetin uygulayıcıları olabilirler (Giddens, 2000:173).

İnsanların kendi evlerinde ve diğer aile üyeleri tarafından dövülmeleri, vurulmaları, öldürülmeleri olasılığı, başka her yerde veya toplumumuzda başka/yabancı herhangi birisi tarafından olduğundan daha yüksektir.

Hem ABD'de hem de İngiltere'de, evli çiftlerin %25 ile %18'i arasındaki bir bölümü, evliliklerinin herhangi bir zamanında aile içi şiddet olayları yaşamaktadırlar. İngiliz suç istatistiklerine göre, aile içi şiddet, tüm şiddet suçlarının dörtte birini ve polis tarafından kayıt altına alınan kadınlara karşı işlenen bütün cana kıymaların yarısını oluşturmaktadır. Özellikle mağdurların başlarına gelen olayı bildirme konusunda sık sık isteksiz olmaları ya da bildirecek durumda olmamaları nedeniyle, aile içi şiddetin gerçek boyutlarını kestirmek zordur. Aile içi bir çok şiddet olayı ya hiç bildirilmemekte ya da yasa ve toplumsal hizmet birimleri tarafından fark edilmemektedir. Ciddi sayıda aile içi şiddet olayının yalnızca mağdurlar tarafından değil, ayrıca resmi kuruluşlar tarafından da yeterince bildirilmediğine inanılmaktadır. Ortalama olarak, başına gelen son şiddet olayını birisine anlatmadan önce bir kadın 37 kez şiddet maruz kalmaktadır (Canter, 2011:170, 171, 173).

Aile içi şiddetin bildirilmemesinin başlıca nedenleri şunlardır:

- Bildirimin kendi aleyhinde kötüye kullanılmaya neden olabileceğinden,
- Güvenlik güçlerinin çok fazla bir şey yapamayacağı inancından,
- Yaşananların aile sırrı olarak kalmasına olan geleneksel kabulden,
- Eşe bağımlılıktan, baskı altında bulunmaktan,
- Daha büyük kötülükler olabileceğine dair endişeden,
- Küçük düşme ve utanç duygularından,

- Daha ağır şiddet durumlarıyla karşılaşım korkusundan,
- Toplumda aile içi şiddeti bir şekilde hoş gören kültürel yapıdan,
- Eşine, çocuklarına, yuvasına olan duygusal bağılılığından,
- Ailenin dağılması, bozulmasını istememekten. . .

İşyerinde ve öteki kamu ortamlarında hiç kimsenin, ne kadar rahatsız edici ya da sinir bozucu olursa olsun bir başka kişiye vurmaması genel bir kuraldır. Ne var ki, bu kural aile içinde geçerli değildir. Pek çok araştırma, çiftlerin önemli bir bölümünün, kimi durumlarda bir eşin öbürünü dövmesinin meşru olduğuna inandığını göstermektedir. Hangi cinsten olursa olsun, yaklaşık her dört Amerikalıdan birisi, bir kocanın karısını dövmesini haklı çıkarabilecek nedenler olabileceği görüşünü taşımaktadır. Daha düşük bir oranda da olsa, bunun tersinin de geçerli olacağına inanılmaktadır. Bununla birlikte aile içi şiddet, daha genel şiddet içeren davranış kalıplarını da yansıtmaktadır. Eşlerini ve çocuklarını fiziksel olarak suistimal eden pek çok koca, başka sosyal ortamlarda da şiddet kullanmaktadır. Jeffrey Fagan ile arkadaşları tarafından, kocalarından dayak yiyen kadınlar üzerine yapılan ulusal çaptaki bir araştırma, bu kadınların kocalarının yarısından fazlasının eşlerine olduğu kadar, başka insanlara karşı da şiddet kullandıklarını göstermiştir. Bu erkeklerin %80'den fazlası, gerçekten en az bir kere ev içi türden olmayan şiddet suçu yüzünden tutuklanmıştır (Giddens, 2000:174).

Acıyı inkar etme noktasına getirildiğimiz için, yarılmış bir şekilde yaşıyoruz. Bu yarılma bilincimiz üzerinde de etkisini gösteriyor ve korkularımızı fark etmemizi zorlaştırıyor. Biz, korkuyu ilkelce, akıldışı ve zayıflık ifadesi olarak görüyoruz. Yani korkumuzu bastırıyoruz, ama tam da bu bastırılmış korku varoluşumuzun itici gücü haline geliyor. Korkudan kaçmak için gösterdiğimiz sürekli çaba için de durmadan başarı ve onay peşinde koşmak zorunda kalıyoruz. Bu arada bastırılmış korkumuzun üzerine bir de farkında olduğumuz başarısızlık korkusu ekleniyor. Çünkü bu, her şeyi kontrol altında tutma isteği, iktidar ve başarının ağırlıklı olduğu bir dünyanın temeli kabul ediliyor. Terör duygusunu yaratan, insanın kendi kendisiyle karşılaşması ve içindeki boşluk ve anlamsızlıkla yüzleşmesi tehlikesidir. Bu en eski korku, insanın kendisi olarak tanınmaması korkusudur ve her an ortaya çıkabileceğinin tedirginliği duyulur. Böylesi insanlar bu korkuyla karşılaşmak istemezler büyüklenerek, öfkelenerek ve şiddet göstererek savunmaya geçerler (Gruen, 2008:259, 260).

Cezaevlerinde kendileriyle çalışma yapılan birçok teröristin, aslında kendisini radikal şiddete iten nedenlerin en derininde aile içi şiddet olduğunu beyan ettiğine tanık olursunuz. Şiddeti Anlamak: Cezaevi Görüşmeleri (Solak, 2010) eserinde Şemdin Sakık; “Dağa gelen gençlerin büyük bir çoğunluğunun aslında devletle bir sorunu yoktur; onları dağa iten ailede ve yaşadıkları çevrede gördükleri şiddettir, ezilmişliktir. Onları, dağda/örgütte eğiterek devlet düşmanı haline biz getiriyorduk” ifadesi gerçekten trajediktir.

Karşı karşıya kaldığımız terörü yadsımak ve kendi ruhsal bütünlüğümüzü korumak için körleşiriz. Gerçeklerle yüzleşmek yerine, bizi tehdit eden ötekiyle bütünleştiğimiz yanılmasına kapılırız ve böylece kendi kimliğimizi, hatta bazen yaşamımızı yitiririz. Bu süreç, ruhsal ve bedensel şiddete neden olur, onu yönlendirir. Bu kadim mekanizmanın temelleri, anne babanın çocuğa kendi istemlerini dayattıkları erken çocukluk dönemlerindedir. İşte, kendi iradeleri zorla bastırılan bu çocuklar, tehlikeli bir itaatkarlık ve şiddet karşısında patolojik bir sadakat geliştirirler. Böylece, şiddeti varlığın temeli haline getiren bir süreç işlemeye başlar. Bu tür gelişime maruz kalan insanlar, gerçeği ortaya çıkaracak ve hakiki sevgiye vardıracak her şeyden nefret ederler. Böylece önü alınamaz bir kendilik yabancılaşması ortaya çıkar (Gruen, 2010:20).

Aile içi şiddeti, eş ve sevgili cinayetlerini anlayabilmek için olaylara konu kişilerin geçmiş hayat hikayelerini bilmeye ihtiyaç vardır. Eğer illerin, ilçelerin sosyal risk haritaları çıkartılabilse, birçok olayın olabileceğini önceden öngörmek mümkün olurdu. Bilimin bir görevi de insanlara öngörü sağlamaktır. Ve ülkemizde ne yazık ki, şiddet ve bağlı konularla ilgili ülke ya da bölge düzeyinde bilimsel çalışmalar, bilimsel tezler yok denecek kadar azdır. Bu durum sosyal politika üretenler, sosyal proje dağıtımına karar verenler için vahim bir tabloyu işaret eder.

Bizde erkekler ve kadınlar birbirinden korkarlar. Ancak bu durum örtüktür ve gerçek biçimiyle algılanmaz. Bunun yerine, ideal bir partner aramakta olduğumuzu düşünüp sahip olduklarımızdan asla memnun olmayız. Korku tarafından belirlenmiş ilişkiler de bu nedenle, karşılıklı güvensizliği, eziciliği ve aldatmayı destekler. Çocuk böyle bir tabloda anne baba arasındaki ilişkiyi korku, aşağılama ve nefret tarafından belirlenen bir model olarak yaşantılar. Nefret ve şiddet her durumda insanın daha çocukluğunda yaşantıladığı bir aşağılanmanın ürünüdür. Çocukluklarında sevgi ve ilgi görmüş insanlar, kendilerini yıkıma adanmış suikastçılara haline gelmezler. Oğullarının canlı bomba olması

veya bunu yapmaya aday olması gibi bir delilik, sadece kadının ezilmiş, aşağılanmış, kendilik değeri yok edilmiş olmasının ürünü olabilir. Böyle bir patolojinin nedeni kültürün yapısıdır. Toplumlarımızın gerçek hastalıklarının kökeni burada yatar. Biz kültürümüzde sevgisizliği büyütüyor, sonra da terörizmi nasıl yarattığımızı veya nasıl engelleyebileceğimizi göremiyoruz (Gruen, 2007:214, 215).

İstatistiklere bakıldığında evliliğin gerçekten de, en çok şiddet içeren kurumlarımızdan biri olmanın eşiğine geldiği görülüyor. Sosyal bilimciler ve bu tür verileri toplayan diğer kişiler, yaralama ve cinayet vakalarının en çok, birlikte yaşayan insanlar arasında görüldüğünü yıllardır söylüyor; ama durum her geçen gün daha da endişe verici hale geliyor. 1994 yılında yayınlanan “Cinayet Evde Başlıyor” adlı makalede Anna Quindlen, halk sağlığı idaresinden aldığı bilgilere dayanarak, 15 ile 42 yaşları arasındaki kadınların maruz kaldığı yaralanmaların en önemli nedeninin aile içi şiddet olduğunu belirtiyor.

İnsanı şaşkına çeviren bu rakamlar öncelikle, aile içi şiddetin giderek daha çok sayıda erkeğin karısını sakatladığı ya da öldürdüğü gerçeğinin amiyane ifadesi olduğunu ima ediyor. Katherine Dunn adlı yazar, kadınların da şiddeti başlatabildiklerini ifade etmektedir. Dunn, yazısında eşler arasındaki karşılıklı saldırıların yanı sıra, kocalara saldırı vakalarının da sandığımızdan çok daha yaygın olduğunu açıkça gösteren çeşitli çalışmalardan alıntı yapmıştı. Dunn'a göre, bu bulguların halka sunulmamasının temel nedeni, kadınların uyguladığı şiddetin şu ana dek önemli bir sorun olarak görülmemesidir (Miller, 2013:152).

Anne baba arasındaki geçimsizlikler, gerginlikler, çatışmalar ve bağlı olarak birbirinden uzaklaşmalar çocukları her şekilde etkiler; ancak olup bitenler çocukların gözü önünde ise bu olumsuz etkilenmenin yarattığı ruhsal hasarlar daha da büyük olacaktır. Annenin dargınlığa bağlı olarak belli aralıklarla evi terk etmeleri küçük çocuklarda özellikle zaman kavramları farklı olduğundan ciddi psikolojik etkilenmelere yol açar. Küçük çocuk için anne kutsaldır, baba kutsaldır ve aile sığınacak tek kaledir. Bu alanda iki kutsalın küçük bir çocuğun algısına göre birbiriyle açıktan yaşanan bir savaşı, çocuk için dehşet verici etkilere yol açabilir. Yuvadaki deprem, kutsalları kaybetme endişesiyle birleşerek çocukta içsel travmalara yol açabilir.

Bowlby'nin (1944) suç kuramının kökenleri, çocukla ana baba, özellikle de anne arasındaki bağda kopma ya da bozulmanın bir sonucu olarak, psiko-analitik kuramda yatar; fakat gizli ilkel dürtülere dayanmanın da çok ötesine geçer.

Bowlby'e göre, suçluluk anne yoksunluğuyla ilişkilidir ve erken yıllarda anne ile çocuk arasındaki bağlanmada herhangi bir kopukluk ya da kesinti, daha sonra suç davranışıyla sonuçlanabilir (Canter, 2011:67).

Tablo 09: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte, ANNENİZ evde öfkeli davranışlar sergiler miydi?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	39	23	31	30	24	27
EVET	61	77	69	70	76	73
DAVRANIŞ SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	22	30	26	36	34	35
Ayda birkaç kez	31	33	32	36	32	34
Yılda birkaç kez	47	37	42	28	34	31

Tablo 10: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte, BABANIZ evde öfkeli davranışlar sergiler miydi?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	40	32	36	22	28	25
EVET	60	68	64	78	72	75
DAVRANIŞ SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	21	23	22	36	34	35
Ayda birkaç kez	31	33	32	38	34	36
Yılda birkaç kez	48	44	46	26	32	29

Ankete katılan lise öğrencisi kızların %76'sı annelerinin evde öfkeli davranışlar sergilediklerini beyan etmişlerdir; bu oran suça karışan genç kadınlar da da aynıdır. Annenin evde öfkeli davranışlar gösterdiğini beyan eden lise öğrencisi erkeklerin oranı %61 ve suça karışan erkeklerin oranı %70'dir. Tablo, erkekler anne öfkeli davranışlarına kızlardan biraz daha düşük düzeyde tanık olduğunu gösterse de genele baktığımızda evlerimizin büyük çoğunluğunda annelerin öfkeli tutum ve davranışlarına tanık olunmaktadır.

Diğer tabloya baktığımızda, çok bir oran farkı olmaksızın evlerde yüksek düzeyde babaların da ciddi düzeyde öfkeli davranışlar sergiledikleri beyanlarıyla karşı karşıyayız. Özellikle konuya davranış sıklığı yönünden bakıldığında evlerin yarısında anneler “ayda bir kaç kere” öfkeli davranışlar sergilemektedir. Bu gençleri de karamsarlığa, anlamsızlığa itebilecek özellikte sıkıntılı bir durumdur.

Yeni doğmuş bir bebek doğumdan hemen sonra annesinin karnının üzerine bırakıldığında, başını doğrultup annesinin gözlerine bakmaya çalışır. Ama bebek önce yıkanırsa bu ilk temas yaşanmaz ve aynı nitelikte bir ilişki ancak uzun bir süre sonra oluşur(Welch, 1994). Bebeğin çevresiyle temasa geçişi doğrudan doğruya annesiyle ve annesi üzerinden gerçekleşir. Bir çocuk hayatta kalabilmek varlığını sürdürebilmek için anlam duygusuna sahip olmalıdır. Varlığını sürdürmesi, bu anlamı garanti etmesine bağlıdır. Ancak her şekilde kendisi oluşa giden yol endişeler, korkular ve tehlikelerle doludur. Bütün bunların yaşanması gerekir ve burada annenin, daha sonra da babanın, çocuğa bu yolda eşlik etmeye ne kadar hazır oldukları büyük önem taşır. Çocuk ancak sevgi dolu bir refakat yaşamışsa daha sonra anne babasından sorun yaşamadan ayrılabilir ve bağımsız bir insan olarak gelişebilir (Gruen, 2008:51).

Aile yapı ve yaşantılarımızın, hayat felsefemizin, genel kültürümüzün evde kadına, dışarıda ise erkeğe daha fazla sorumlu olma rolünü yüklediği bir gerçektir. Bu görünümün ailede çocuk eğitime yansımaları şöyledir:

Birincisi baba zamanının fazlasını ev dışında geçindiği için ailede çocukların günlük yaşamdaki sorumluluğu daha çok annelerin üzerindedir. Bu ise çocuklarıyla anneyi babaya göre daha çok karşı karşıya getirmektedir.

İkincisi, erkek çocuklar yine kültürümüz gereği kızlara göre daha çok ev dışında, sokak oyunlarında zaman geçirirler; bu da kızların erkeklere göre anne ile daha fazla bir arada olması ve karşı karşıya gelebilmesi demektir. Kızların, erkeklere göre daha fazla anne öfkeli davranışlarına tanıklığında bunun etkisi vardır.

Üçüncü faktör, annelerin çocuk eğitim bilgileri büyük ölçüde yetersiz; uygulamalarını önemli ölçüde kendi annelerinden gördükleri, çevrelerinden işittikleri ve bazı el altı kaynaklardan okudukları belirler.

Kadınlar ve erkekler aynıymış gibi davranmak, kadınların da erkeklerin de işine yaramadığı gibi kadınlara zarar da veriyor. Ofisimde gördüğüm hemen

her kadın, “Bir peri gelip üç dileğinizin ne olduğunu sorsa, ondan ne istersiniz?” diye sorduğumda; “Mutlu hayat, doyurucu bir ilişki ve daha az stresle kendime ayıracak daha fazla zaman,” yanıtını veriyorlar. Modern hayatlarımız bu dilekleri ulaşılması güç hedefler haline getiriyor. Bu yapılanma nedeniyle baskı altındayız. Bizi depresyona ve gerginliğe sürükleyen en önemli etken stres. Hayatlarımızdaki en büyük gizem, biz kadınların, biyolojik gerçekliğimiz ve beynimizin doğal yapısıyla çelişmesine rağmen, mevcut toplum sözleşmesine kendimizi neden bu kadar adanmışızdır (Brizendine, 2014:210).

Anneler, kendi geçmişinden gelen travmalar, eşiyile ve çevresiyle yaşadığı sorunlardan kaynaklanan gerginlikler hatta toplumda yaşanan genel kriz ya da sosyal travmaların baskısı/etkisi altında gündelik yaşamlarında gergin, mutsuz bir görünüm sergilemekten kurtulamazlar. Bu ise bebeklerin, çocukların kötü etkilendikleri, iç huzursuzluklara sürüklendikleri iç karartıcı algılanacak kötü bir tablo, sıkıcı bir atmosferdir.

Schneirla (1959), yaptığı araştırmalarda insanın bütünleşme ve gelişme yeteneğinin ancak yumuşak uyarıcı değerlerle mümkün olduğunu gösteriyor. Çocuğunu aşırı uyarım yüklenmesinden koruyan bir anne, onun kendilik gelişimini temelde desteklemiş olur. Çünkü çocuk ancak yumuşak koşullar altında önemli uyaranlar ve bunlara kendinin tepki vermedeki *iç eğilimi* arasında bağlantı kurabilir. Fullerin (1967) uyarım azaltımı ile ilgili çalışması da bir etkileşime dayandırılıyor: Öğrenmenin, ancak insanın yaşamın belli bir durumunda, yani bir uyarım karşısında esas olan unsurlara yoğunlaşması ve diğerlerini göz ardı etmesiyle mümkün olduğunu gösteriyor. Çünkü kendini öğrenmenin özü budur. Bu ancak insanın içindeki tepki verme eğiliminin kendisine hitap eden uyarıcıyı bulmasıyla gerçekleşebilir (Gruen, 2008:49).

Pedagojik değeri yüksek bir aile atmosferinin en yalın ölçüsü; annenin sakin ve yumuşak, babanın anne ile uyumlu, sevecen ve yakın tutum ve davranışlar sergilediği; kişilerarası sevgi ve saygıyı çocukların doğal olarak ortamında hissettikleri özellikler taşımasında aranmalıdır. Çocuklar nasihatten değil, sergilenecek iyi, mutlu edici, geliştirici, cesaretlendirici anne baba tutum ve davranışlarından ders alırlar. Öfkeli aile ortamlarında yetişen çocukların gittikleri eğitim ortamlarında, arkadaş çevrelerinde ve diğer katıldıkları sosyal ortamlarda uyum sorunları, insanlara güven sorunları yaşamaları riski elbette yüksek olacaktır.

Kişisel bütünleşmenin türü, insanın içinde bulunduğu yaşama durumunun, özerklik gelişimine ne kadar elverişli olup olmadığının bir sonucudur. Bundan dolayı özerkliğin yanlış gelişimi, patolojik olanın ve sonunda insanın içindeki kötülüğün tohumu haline gelir. Özerklik için verilen mücadele canlılığı geliştirir. Ama toplumsallaşma sürecinde özerklik ne kadar engellenirse, o kadar aslında engellemeye çalıştığı kötülüğü besleyen bir sürece dönüşür bu. Anne-baba sevgisi, kendini kabul ettirmek için boyunduruk altına girmeyi ve bağımlı hale gelmeyi gerektirir şekilde ortaya çıkarsa, toplumla uzlaşma bir çeşit itaat sınavı haline gelir. Bunun sonucunda doğan istekler, gerçek duyguların kaybına yol açarak, insanı, kendi kötülüğünün kaynağı haline getirmektedir (Gruen, 2004:10).

Kızgınlıktan önce gelen, en sık rastladığımız olayların bir listesini yaptım; fiziksel engellenme, düş kırıklığı, birisinin bizi incitmek istemesi, başka bir kişinin öfkesi. . . öfkenin en tehlikeli yönlerinden birisi de, öfkenin öfkeyi doğurduğudur. Öfkeye öfkeyle karşılık vermemek için çok çaba sarf etmek gerekir. Yeniden üzerine basa basa söylemek istiyorum ki, “öfke” duygu ailelerinden birisinin ismidir. Güçlerine göre çeşitlere ayrılırlar; sinir olmaktan kızgınlığa, hatta gazaba kadar gider bu. Öfke ailesinin diğer üyeleri; içermek, kendini üstün gören kızgınlık, küsmek, pasif öfke ve intikamdır (Goleman, 2005:257).

Çocukların kişilik gelişim sürecinde, okullar akademik bilgiler kazandırmada aileler duygu gelişiminde daha etkilidir. Hayatta bütün insanların akademik özellikteki bilgilere ihtiyacı vardır; ancak, bütün insan ilişki becerilerinde, bütün davranış ve kararlarda bireylerin başvurduğu ise daha çok duygu dünyalarıdır. Bu nedenle aile, bizi biz yapan ilk ve en etkili kurumdur.

Tasarımlar bize sahip olmamız *gereken* duygular yoluyla aktarılıyor. Bu duygu rollerini üstleniyoruz ve bunları kendi duygularımız olarak görüyoruz; kendimiz olduğumuzu sanıyoruz. Ama aslında farkında olmasak da sadece itaatkarız. Boyun eğdirme baskısı, çocuğun kendi imkanları dahilinde buna karşı direnmesine rağmen, daha bebeklikte anne baba tarafından destekleniyor. Anne babasının ilgisi olmadan hayatta kalamayacağı için çocuk sonunda boyun eğmekten başka çare bulamıyor. Terk edilme korkusunun yarattığı dehşet duygusu boyun eğdirme baskısı doğuruyor. Ancak ne boyun eğmeye ne de korku ve dehşete açıkça izin verilmeyeceği için bunlar bilinçdışına atılıyorlar. Böylece bilinçsiz korku ve bilinçsiz boyun eğiş kendiliğimizin parçaları haline geliyor (Gruen, 2008:75,76).

Basında çokça yer alan olaylardan biriside de bir hukuk öğrencisinin Prof. Dr. Annesini hunharca katletmesidir. Şiddeti Anlamak (Solak, 2009:19-23) adlı eserden aktarırsak;

PROFESÖR ANNE, KIZI TARAFINDAN BOĞAZI KESİLEREK ÖLDÜRÜLDÜ

“Anne Cinayetleri” son bir yılın korkulu ve şaşırtıcı rüyası oldu. Konya, Bursa, Ankara... Ülkenin birçok yerinden aile içi şiddet haberleri medyada 2009 yılı içinde alışılmadık biçimde, yer aldı. Gelişmelerin tesadüf olduğunu söyleyenler oldu; birbirini tetikleyen cinayetler dendi, ancak hiçbir açıklama toplumdaki tedirginliği ortadan kaldırmaya yetmedi.

Son yıllarda yapılan bilimsel araştırma sonuçlarına göre; sözel ve duygusal şiddeti de sayarsak, evlerimizde anneler babalara göre 2-3 kat daha fazla şiddet uyguluyormuş. Bu, düşündürücü bir sonuç; yaşanan, acaba şiddetin uygulayana geri dönmesi midir?

Başak Aydın tuğ hukuk fakültesi öğrencisi. Son yıllardaki anne cinayetleri serisinde yer alan şanssız genç kızlarımızdan birisi. Kendisinin üniversite hukuk öğrencisi olması, anne babasının profesör olması, olayın medyada daha çok gündemde kalmasına yol açtı.

Suçla eğitimsizlik arasında hep bağ kurulur. Başak olayından sonra çok kişi şöyle bir soru sordu: İşte kendisi de, ailesi de çok eğitimli bir kız; bu olayı nasıl açıklayacağı?

Bu sorunun cevabını, olayı bizzat yaşayan kişinin ağzından duymak önemliydi. Şöyle diyordu Başak;

“Şiddet sadece eğitimle ilgili bir olgu olamaz. İnsanların nasıl yetiştiği, yetiştirirken neler yaşadığı, hayata nasıl baktığı, iç dünyasındaki denge ve dengesizliklerin neler olduğu önemlidir. Bir de son anda insan yaşantısındaki olaylara bakmak gerekir. İçinizde fırtınalar, korkular, acılar varsa ve onlarla baş etme gücünüzü bir an bile olsa yitirirseniz, hayatın anlamını da yitirirsiniz ve o an gözünüz kararır. Gözünüzle birlikte ruhunuz, aklınız kararır; her şey kapkaranlık olur... İnsan eğitim düzeyi düşüken de, yoksulken de mutlu olabilir.”

Başak sakın, akıllı, güzel ve çok hanımefendi görünümlü, ne yazık ki, şanslı kötü gitmiş bir insan. Basında kendisiyle ve olayıyla ilgili çok şey yazıldı. Ama

kim ne derse desin; o, 'her şeyin aile yaşantısına dayandığını, olayının da aile merkezli bir olay olduğunu' vurguluyor hep. Ve daha fazlasını anlatıyor:

"Ben babaannemle dedemin yanında büyüdüm. Anne, baba eve gece 11'den önce gelemediği için öyle bir karar verilmiş. Ben annemi **anne**, babamı **baba** olarak bilemedim. Onların beni sevip sevmediğini hiç anlayamadım; belki bu nedenledir, ben de onları sevdiğimi hiç hissedemedim. Ancak, bu dava sürecinde babamla yakınlığım arttı ve son zamanlarda beni sevdiğini düşünüyorum.

Büyükanne ve büyükbaba ile yaşamak beni yetişkin biri gibi yaptı hep. Çocukluğumu yaşadığımı hatırlayamıyorum. Bir yandan hep kendimi büyük gibi hissettim; diğer yandan, bir yanımda (belki de en çok duygu dünyam) sanki hep çocuk kaldı.

Mizaç olarak uysal ve büyüklerinin her dediğini yapan birisiyim. "Yapamam" deme gibi bir şansım yok; istemesem de yaparım. Benden, arzu etmediğim bir şey de istenmiş olsa, **hayır** diyemem; nefret ede ede yaparım. Öyle yetiştirildim.

Çocukluğumda belli zamanları anne ve babamın yanında geçirmek zorundaydım. Bu benim istemediğim ve mutsuz olduğum durumdu. Çünkü onlar hep kavga ederlerdi. Sürekli tartışır, itişirlerdi. Annem çoğu zaman eline geçen ne olursa babama fırlatırdı. Evde bir kenarı kırık olmayan tava yoktur.

Çocukluğumdan beri evimizde tanık olduğum manzara beni hep korkutur, tedirgin eder, derinden üzerdi. Bağır, hakaret, itişme, kalkışma, fırlatma...

Elimden bir şey gelmediği için köşeme çekilir, korku ve endişeyle sakinleşmelerini beklerdim.

En çok annem olmak üzere, anne-babam birbirlerine çok ağır sözler söylüyorlardı. Annemin sözleri ağza alınacak gibi değildi. Benim asla anlayamayacağım bir şekilde babamdan nefret ediyordu. Bazen de babama olan öfkesini bana kusuyordu. Babama ve bana kendimi bildim bileli hep küfürle konuşurdu. Annem aynı zamanda bir laf cambazıydı.

Onunla kimse baş edemezdi. CIA. saflarında psikolojik işkenceci, olarak çalışmalıydı. Tüm yıkıcı özelliklerini babamın ve benim üzerimde denemekten hoşlanıyordu. Ben, bu yüzden hep psikolojik acı çekerek büyüdüm. Başka in-

sanlar onu şirin ve sempatik bilsin diye, gayret gösterirdi. Evinde farklı, dışarıda çok farklıydı. Onun gerçek yüzünü babam ve ben bilebilirdik ancak.

Evimizde sürekli bir savaş hali vardı. Evde eşyaların havada uçuşması ve tabakların kırılmasından çok, küfür dolu sözler beni ürkütürdü. Her şey benim yanımda oluyordu. Çocuktum ve olan bitenlerden çok korkuyordum. Ben hayatın öyle olduğuna karar vermiştim artık. Çünkü annem de babam da benim gibi, evlerinin tek çocuklarıydı. Amcam, teyzem, halam, dayım olmadığı için başka aileler nasıldır, hiçbir zaman bilemedim.

Benim kendi dünyam, anemin ve babamın ayrı ayrı kendi dünyaları vardı. Ancak en anlamadığım şey, annemin iki farklı kişilik sergilemesiydi. Babamla savaş halinde iken, o sırada telefonu çalsa, arayan kişiyle gayet nazik, sıcak, samimi, bir şekilde konuşabilirdi. Böyle davranması beni hem şaşırtır, hem de deli ederdi. O iyi yüzünü neden bize göstermiyordu, anlayamıyordum.

2004 yılında annem, babam kendi aralarında boşanma kararı almışlardı. Bir gün beni aralarında oturtup ayrılma kararlarını birlikte açıkladılar. Hallerinden üzüleceğimi, yıkılacağımı sandıkları belliydi. Oysa, bu kararı duymak beni çok sevindirmişti. Artık birbirlerini kırıp dökmeyecekleri için mutluydum. Keşke böyle bir kararı çok önceden almış olsalardı.

Ayrılık sürecinde anladım ki, annem blöf yapmış; ve bir geri dönüş de olmadı. Ayrıldıklarından iki yıl sonra 2006'da babam başka bir kadınla evlendi. Ayrılık ve sonrası durum annemi daha da asabileştirdi. Artık tüm öfkesini bana kusuyor; nefes almam bile sorun oluyordu. Kullandığı kötü ifadelerin dozunun artması, çirkin sözlerinin daha da ağırlaşması beni giderek boğuyordu. Ruhum acıyor, gözüm kararıyordu onun yanında. Benim ağzıma alamayacağım ama olaydan sonra kısmen basında yer alan alçaltıcı sözleri, kişiliğimi yerle bir ediyordu; dayanamıyordum.

SONRA O KÖTÜ OLAY OLDU...

Ne tuhaftır ki, ilk günler cezaevi bana cennet gibi geldi. Kendimi, hiç olmadığım kadar özgür hissettim. Rahatladığım, zincirlerimden kurtulduğum duygusunu yaşadım. Ben içimden geleni söylüyorum. Bunları anlamanızı beklemiyorum. Kimsenin anlayacağını da sanmıyorum.

Ben tek çocuktum ve her şeye tek başına katlanmak zorundaydım. Duygularımı, düşüncelerimi, zorluklarımı, acılarımı paylaşacak birileri olsaydı, belki o denli bunalmaz, zorlanmaz, boğulmazdım.

Bilmiyorum. Anlatamıyorum. Eğitim adına, ders adına, bilim adına bir yerlere ve birilerine yararı olacaksa, bütün bunları ve daha fazlasını yazmak; sizin çalışmalarınız yoluyla toplumla paylaşmak isterim.

Geri dönüp baktığımda şunu görüyorum; annem, babam, bana ihtiyacım olan sevgiyi hiçbir zaman vermediler. Ben de onları sevmedim. Onların beni sevdiklerine de hiçbir zaman inanmadım...”

Tek bir travmatik olay hemen hemen her yerde olabilir. Uzamış, tekrarlayan travma ise yalnızca tutsaklık şartlarında olur. Böylesi koşullar açık olarak hapisanede, toplama kampında ve kölelerin çalıştırıldığı kamplarda vardır. Bu koşullar dinsel mezheplerde, genelevlerde ve organize cinsel sömürünün diğer kurumlarında ve aile içinde de olabilir.

Siyasi tutsaklık genel olarak bilinir, halbuki kadın ve çocukların ev içi tutsaklığı çoğu kez gözden uzaktır. Ev içi tutsaklıkta kaçmayı engelleyen fiziksel bariyerler nadirdir. ... Kaçmayı engelleyen bariyerler genellikle görünmezdir. Buna rağmen son derece sağlamdır. Çocuklar bağımlılık koşullarıyla tutsak edilir; kadınlar fiziksel zorun yanı sıra, ekonomik, sosyal, psikolojik ve yasal olarak boyun eğmeyle tutsak edilir (Herman, 2007:97).

Öfke doluyuz, ama bunu inkar ediyoruz; çünkü kendimize ilişkin tasarımıma uymuyor. Çocuklar bu öfkeyi dile getirdiklerinde de etkilenmiş ve ne olduğunu anlayamayan bir tavır takınıyoruz. Böylece Glasgow'da katledilmiş olan iki yaşındaki James Burger'in hareketsiz, keder verici görüntüsüyle, “katil çocuklar” ı hemen orada linç etmek isteyen yetişkinlerin hareketli görüntüleri yan yana izlenebiliyor. Bu yetişkinlerin bu “katillerden” farkı ne? Bu çocukların sürdürdüğü savaş, biz yetişkinlerin onlara yüklediği bir savaş. Çocuklarımızı sevdiğimizi söylüyoruz. Ama yarattığımız dünya, çocuk düşmanı bir dünya (Gruen, 2008:216).

Tablo 11: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Anneniz geçmişte, başkalarının yanında size fiziksel şiddet uyguladı mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	85	85	85	38	62	50
EVET	15	15	15	62	38	50
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	32	27	29,5	45	26	35,5
Ayda birkaç kez	33	33	33	31	26	28,5
Yılda birkaç kez	35	40	37,5	24	48	36

Tablo 12: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Babanız geçmişte, başkalarının yanında size fiziksel şiddet uyguladı mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	83	86	84,5	40	60	50
EVET	17	14	15,5	60	40	50
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	30	30	30	40	40	40
Ayda birkaç kez	30	35	32,5	30	30	30
Yılda birkaç kez	40	35	37,5	30	30	30

Liseye devam eden gençlerin %15'i annelerinden ve %15,5'i babalarından olmak üzere, başkalarının yanında ebeveynlerinden fiziksel şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu düşük bir oran gibi dursa da, sonuçları örseleyici bir şiddet durumudur. Başkalarının yanında ebeveyn şiddetine maruz kalmak çocuklar için, kişilik gelişimi, özsaygı kazanımı, sosyalleşme açısından en çok zarar uğranılan normaldışı bir yaşantı durumudur.

Suçla karışan gençlerde başkalarının yanında fiziksel şiddet görme durumu hem anneden (kızlar %38, erkekler %62) ve hem de babadan (kadınlar %40, erkekler %60) liseye devam eden gençlere göre çok daha fazladır.

Şiddet herkes için kötüdür; çocuklar için ise daha da kötüdür. Bir de şiddet uygulayan anne/baba olunca; ve de başka insanların önünde olunca birkaç kat daha kötüdür. Özellikle tanıdıkların, arkadaşlarının gözü önünde şiddet görmek çocukların benliklerini incitir, özgüvenlerini yerle bir eder. Başkalarının yanında fiziksel şiddete maruz kalmak çocuklarda utanma duygusuna, diğer insanlardan nefret etme duygusuna ve kendinden nefret etme duygusuna yol açar. Toplumdan, hatta kendinden kaçan, içine kapanık bireylerin geçmiş hikayelerinde genellikle unutulmuş çocukluk travmaları vardır.

Bir insanın öğrenmek için mümkün olduğunca az hata yapması gerektiğini düşünürüz. Bu yanlış varsayım çocuklarımızın oynayarak öğrenme olanağını ortadan kaldırır. Eğer bir çocuk keşif gezilerine çıkamıyorsa, algılama yeteneğini de geliştiremeyecektir. Çocuklar doğumlarında itibaren bir yasaklar bombardımanıyla karşılaşılıyorlar. Kendi çocukluklarında yasakların acısını çekmiş olan yetişkinler, şimdi yasakları kendileri koyarken çocuklarının iyiliği için cezaya başvurdıkları tezine sığınıyor, gerçeği itiraf etmeye yanaşmıyorlar. Böylece yetişkinler, anne-babalar olarak bir yandan kendi içimizdeki çocuğu, diğer yandan canlılıklarıyla eski suçları yeniden hatırlatan çocuklarımız cezalandırıyoruz. Bize yapılmış olanı, bilincine varmadan yeni kuşaklara aktarmaya devam ediyoruz (Gruen, 2008:45).

Anne babalar çocuk eğitiminde zorlandıklarında başvuracakları, psiko-sosyal açıdan kolay destek alacakları kişi ya da kurumlara ihtiyaç duyacaklarıdır. Sosyal devletin bir görevi elbette bu ihtiyacın kolay erişimini sağlamaktır. Biz ülke olarak henüz bu anlayışa ulaşabilmiş değiliz. Böyle olunca da anneler, babalar çocuklarıyla ilgili olarak zorlandıkları yerde kendi kültürlerinden gelen bilinçaltı uygulamalara başvuracaklar, kendi anne ya da babasından gördüklerini çocuklarına karşı uygulayacaklardır. Bu ise bir bakıma şiddet kültürünün devamına sebep önemli bir handikaptır.

Anne babalar çocuklarına; “Seni, senin iyiliğin için cezalandırıyorum” derken, kendi şiddet dolu davranışlarını inkar etmiş oluyorlar. Bu da kültürümüzün bize her gün öğrettiklerine uygun düşüyor. Büyük olmanın bağımsızlık ve ileri görüşlülük anlamına geldiği şeklindeki kanımız, bu büyüklüğün ardındaki şiddeti maskeliyor. böylelikle zorbalık sadece inkar edilmiş olmakla kalmıyor, onay da bulmuş oluyor (Gruen, 2010:78).

Şiddet söz konusu olduğunda, içinde yaşanan kültürün çelişkileri gereği çoğu kez yanlışlarla doğrular birbirine karışmış haldedir. Neyin şiddet olduğu

ve neyin şiddet olmadığı toplumu oluşturan çoğunluk bağlamında belirsizdir. Bu nedenle şiddetle mücadele etmek zordur, şiddete karşı sosyal projeleri hayata geçirmek zordur.

Toplumumuzun bir annede açtığı en derin yara sadece kadının ezilmesi değildir; erkeğin üstünlük efsanesine alet olmak ve kendi değersizliğini kabul etmek zorunda bırakılması da son derece vahimdir. Bugünkü kadın hareketi, eşitliği “en kötü erkek kadar kötü olma hakkı” olarak gördüğü sürece, erkek iktidarı yeni şekillere girerek sağlamlaşmaya devam edecektir. Daha da kötüsü, kadınlar yaratıcı etkisi olan sevgilerini reddedip gerçek iç güçlerini bir kenara iterlerse, bunun sonucu olarak kayıtsız bir güç kullanımında karar kılan kadınlar ve erkekler yetiştireceklerdir (Gruen, 2004:91).

Medyayı şiddet bağlamında analiz ettiğinizde, ilgili programların ve orada yer alan konuşmacıların şiddeti daha çok “son bir olay üzerinden” anlatmaya, anlamlandırmaya çalıştığına tanık olursunuz. Bu duygusal ve dramatik bir tabloya dönüşür ve aslında programın neye hizmet ettiği çok da anlaşılmaz. Devamında ise her olay gibi, konu edilen en son olayda unutulur ve herkes gündelik yaşamına döner. Bu tarz ise topluma haksızlık, kurbanlara ve mağdurlara bir çeşit ihanettir.

Şiddetin yaygınlaştığı elbette doğru. Fakat biz bugün, sanki bu tümüyle yeni bir durummuş gibi davranıp bunun açıklamasını güncel koşullar içinde bulmaya çalışıyoruz. Oysa şiddet her zaman vardı; o bizim kültürümüzün bir parçası. Sadece biz onu idrak etmek istemediğimiz için birdenbire yeni bir fenomen gibi görüyoruz. Şiddet ancak bilinçleri fazla zorladığında, çoğalarak kendini hissettirdiğinde, radikalleştiğinde onu fark ediyoruz. O zaman da eskiden beri var olan şiddetin güncel şiddetle bir ilgisi yokmuş gibi davranılıyor. Böyle olunca, ortak paydasının toplumsallaşmamızın temellerinde yattığını görmüyoruz. Şiddet eğiliminin kaynağı, kişinin kendi yaşamış ve maruz kalmış olduklarındadır. Şiddeti yeni bir fenomen olarak ele almak, tarih karşısında söylenmiş bir yalan olur (Gruen, 2010:79).

Her toplum kendi şiddet kültürünün tarihini ortaya koymalıdır. Şiddet, bir anda ortaya çıkan bir karaktere sahip değildir. Her olayın değişik arka plan hikayeleri ve kendine özgü geçmişi vardır. Çoğunlukla, faille kurban arasında önceden olup bitenler son bir olayın hazırlayıcısıdır. Başka bir şekilde kişileri uçuruma götüren sebepler, yol ya da yollar vardır. Çok az birey çocukluğunda normaldişi eğilim ve davranışları, dahası suç sayılan fiilleri olmadan yetişkin-

liğinde şiddet uygular veya suç işler. O zaman toplumların şiddet tarihini bilmek ve bağlı olarak sosyal risk haritalarını ortaya koymak gerekir. Dahası ortaya konan bilimsel sosyal risk haritalarının gereğini yapmaya hazır siyasalar, bürokratlar, uygulayıcılar yetiştirmek gerekir.

İnsanlık olarak adlandırdığımız şeyin temelinde aslında tarihi bir düşünsel gelişim yoktur. Genel olarak söylenenin aksine, insanlık ahlaki değerler üzerine düşünmekten doğmaz; çünkü ahlak, insana kabul ettirilen düşünce tarzından daha canlı güçlerden doğar. Ahlakın dışsallığa dayandırıldığı yerde, her türlü ahlaksızlığın ve acımasızlığın şartlarını da buluruz. Atalarımızın ve başka halkların sözde ikelliği, kendi ahlaki eksiklerimizi örtbas etmemize yarayan birer efsanedir. Bu anlamda ilkel insan yoktur, sadece insanlıkları zarar görmüş insanlar vardır. Temelinde özerklik yatan bir kendilik, yıkıcılıkla bir arada barınmaz. İnsanın içindeki yıkıcılık sonradan gelişmiştir. Bu olgu doğuştan değildir; aksine, özerkliğin bozulması etrafında dönen karmaşık bir gelişim süreci sonucu ortaya çıkar. İnsanın içindeki yıkıcılık, aslında ruhundaki yarılımdır. Bir aylık bebek bile annesinin onu bir bütün olarak değil, kısıtlı bir şekilde algılaması sonucu acı çeker (Gruen, 2004:147).

Roma hukukunun geç ortaçağ Batı Avrupa'sının ihtiyaçlarına göre uyarlanmasında *Decretum* adlı kitabı esas alınan 12. yüzyıl hukukçusu Gratian, şöyle der; “Bir adam karısını, onun kendi iyiliği için döverek cezalandırabilir; çünkü kadın adamın hanesine mensuptur ve efendi, kendisine mensup olanı cezalandırabilir. . . keza, kocada ölçülü bir şekilde karısını döverek cezalandırmaya mecburdur. ” Bu yaklaşım “ölçülü ıslah” anlayışını getirmişti. Ancak, “ölçülü ıslah” ın öldürücü boyutlara ulaşmasına sebep olacak çok büyük bir potansiyele vardı. Ölüm gerçekleştiğinde, erken modern dönemin hem yazılı kanunları ve hem de adli uygulamaları, erkeklerin aşırılıklarını göz ardı etmeye hazırdı. 1734 tarihli bir İsveç yasasına göre ebeveyn dayağı yüzünden bir çocuk ölürse, suçlama cinayet değil, kazara adam öldürmek sayılacaktı; buna da para cezası veriliyordu. İngiliz jürileri ve Kıta Avrupa'sındaki hakimler de aile içi şiddet eylemlerinin duruşmalarında genelde kaza sonucu ölüm kararı veriyorlardı (Ruff, 2011:159).

İnsanlığın tarihi şiddetin tarihi, şiddetin tarihi medeniyetin tarihidir.

Tablo 13: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Anne ve babanız anlaşmazlıklarını DAHA ÇOK nasıl çözüyorlar?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
SORUN ÇÖZME BİÇİMİ	%	%	%	%	%	%
Birbirine küserek	10	16	13	15	19	17
Münakaşa yoluyla	24	34	28	35	43	39
Fiziksel şiddetle	6	16	12	20	24	17
Karşılıklı konuşarak	60	34	47	30	24	27

Tablo 14: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

(VARSA) Kardeşlerinle anlaşmazlıklarınızı DAHA ÇOK nasıl çözüyorsunuz?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
SORUN ÇÖZME BİÇİMİ	%	%	%	%	%	%
Birbirine küserek	9	13	11	12	14	13
Münakaşası yaparak	30	42	36	33	41	37
Fiziksel şiddetle	22	18	20	33	25	29
Karşılıklı konuşarak	39	27	33	22	20	21

Liseye devam eden gençlerden sadece %47'si anne babalarının anlaşmazlıklarını çatışmaya dönüştürmeden karşılıklı konuşarak çözdüklerini beyan etmişlerdir. Bu oran kardeşler arasında ise %33'tür. Yani evlerimizin yaklaşık yarısında anne babalar anlaşmazlık yaşadıklarında sorunlarını çözme yolu olarak bir şekilde şiddet yolunu seçmektedir. Yine evlerimizin üçte ikisinde kardeşler aralarında ortaya çıkan anlaşmazlık durumlarında, sorunlarını çözme yolu olarak yine bir şekilde şiddet yolunu seçmektedirler.

Suçla karışan gençlerde ailede ilişkileri idare etme durumu daha trajiktir. Ceza infaz kurumlarında yürüttüğümüz çalışmalarda, ankete katılan kadınların ancak %25'i ve erkeklerin %37'si anne babalarının sorunlarını konuşarak halletme yoluna gittiğini beyan etmişlerdir. Suçla karışan gençlerin aile ilişki becerilerinin sıkıntılı olduğu, bu durumun da gençlerin tutum ve davranışlarına yansıdığı düşünülebilir.

Tabloya göre, kardeşler arasında doğan anlaşmazlıklarda izlenen yol, anne babalardan daha negatif bir görüntü vermektedir. Liseye devam eden kızların %27'si ve erkeklerin %39'u kardeşiyle anlaşmazlığa düştüklerinde yaşadıkları sorunu karşılıklı konuşarak hallettiklerini ifade etmiştir.

Suçla karışan gençlerin, kardeşleriyle düştükleri anlaşmazlıkları yapıcı yolla çözme yolunu seçme oranları sadece %21'dir. İnsan ilişki ve iletişim becerileri kişiliğin bir boyutu olarak öncelikle ailede kazanıldığına göre, bu yönden sorunlu ailede büyüyen çocuklar ilerideki hayatları açısından şanssızdırlar.

Oysa, anlaşmazlıklar birlikte yaşamının doğasında vardır. Önemli olan gündelik yaşantıda kaçınılmaz olan anlaşmazlıklarımızı nasıl idare ettiğimizdir. Bu hususta toplum kültürümüzün pek de olumlu öğeler içirmediği ortadadır.

Neden ev içi şiddet böylesine yaygındır?

Bu konuda, birkaç etken kümesinden söz edilebilir. Bunlardan birisi, aile yaşamının ayırt edici özelliği olan duygusal yoğunluk ile kişisel yakınlık arasındaki birleşimdir. Aile bağları olağan olarak yoğunlukla, sevgi ile nefret karışımı olan güçlü duygularla doludur. Ev ortamında ortaya çıkan tartışmalar, başka toplumsal bağlamlarda aynı biçimde duyumsanmayacak karşıtlıkları açığa çıkarabilir. Yalnızca önemsiz bir olay gibi görülebilecek bir durum, eşler ya da anne babalar ile çocuklar arasındaki büyük çaplı düşmanlıkları başlatabilir. Başka kadınların zııırlıklarına hoşgörölü olan bir adam, eşı bir davette çok fazla konuştuğunda ya da kendisinin sır olarak tutmak istediğı özel şeyleri ortaya döktüğünde buna çok öfkelenenebilir (Giddens, 2000:174).

Hiç kimse kişiliğinin korkularla belirlendiğini ve yetersizliğini maskeleyerek için sürekli olarak dış düşmanlar aramaya yönelik olduğunu kavramak istemez. Cinsler mücadelesi de, başkalarına yöneltilen bu tür çarpık ve asılsız bir öfkenin ifadesidir. Huzursuzluğumuzun asıl nedenini, yetersizlik, çaresizlik, acı, umutsuzluk ve korku duygularımızı saldırganlığımızın nedeni olarak kabul etmek yerine, bunu kadın ile erkek arasındaki farazi rekabete yansıtırız. Burada işi nefsi müdafaa tarafına çekerek, bu kez de kendimizi karşı cinsin hakimiyetine karşı savunan bir rolde buluruz. Erkekler, bu cinsler mücadelesini, yaşam, acı ve endişe karşısındaki korkularını örtmek için kullanırlar. Kadınlar ve erkekler, kendileri için gerçekten yıkıcı olana karşı birlikte mücadele etmek yerine birbirleriyle mücadele etmeyi yeğliyorlar(Gruen, 2008:55).

Felsefenin, sanatın, sporun gerçek amacının, insanlar arası ilişkilerin güçlenmesini sağlamak olduğunu açıkça ya da dolaylı olarak ifade edenlerin sayısı oldukça fazladır. İnsan sosyal bir varlık olduğu gerçeği bizi insan ilişkilerinin değişmez önemine götürür. İlişki becerileri, empati, yardımseverlik, etkin dinleme ve anlama, duygu ve düşüncelerini açık seçik ve anlaşılır şekilde aktarma vb boyutlar sosyal hayatın, birlikte yaşamının en sağlam temellerini oluştururlar.

Erken çocukluk döneminde aile içi travmalar yaşanmışsa kişi yetişkinlikte terörize edilmiş bir çocukla yoluna devam eder. Bu durumda sevgi ve nefret uzlaşmasız bir şekilde yan yanadır; sevgi nefretin içindedir. Uluslar ve halkların, eğer toplumsallaşma süreçleri bağımsız bir gelişime değil de uyum göstermeye dayanıyorsa, vicdanlarının kaybının yasını tutamayacaklardır (Gruen, 2008:202).

Bir şairin yalnızca tek bir politik görevi vardır; o da dilini yozlaşmaya karşı korumaktır. Bu sorun günümüzde daha da ciddidir; dil çok çabuk bozuluyor. Dil bozulduğunda insanlar duygularına olan inançlarını yitiriyor, bu da şiddete yol açıyor. Bir çağ derin dönüşüm sancıları içindeyse, bütünlüğü ilk bozulacak olan dildir. Bu durum ise doğrudan şiddetin artmasına yol açar. Billy Budd, gemi zabitanı yumruğuyla öldürdükten sonra mahkemede şöyle haykırmıştı; "Kendimi ifade edebilmiş olsaydım, ona vurmazdım. . . Yalnızca yumruğumla konuşabiliyorum. " Kendini (ağır kekemeliği yüzünden) ifade edemeyen Billy, meramını ancak fiziksel dışavurumla ifade edebiliyordu.

Şiddet ve iletişim söz konusu olduğunda, birinin olduğu yerde diğeri olmaz. Basitçe ifade edecek olursak, düşmanınız olduğu müddetçe birisiyle konuşamazsınız; eğer onunla konuşabiliyorsanız, artık düşmanınız değildir. Süreç karşılıklıdır. İnsanlar arasındaki bağ yok olduğunda -yani iletişim imkanları ortadan kalktığında- saldırganlık ve şiddet meydana gelir (May, 2013:70).

Aynı ailenin çocukları aynı gelişme yollarını izlemez. Benzeşmekten çok ayrılırlar. Sulloway'ın (1999) savunduğu varsayım özetle böyledir. Bu hipotez, farklılığın aile bünyesinde olduğu düşüncesini güçlendirmektedir. Aktarım süreçleri ebeveynler tarafından harekete geçiriliyorsa da, gençlerin kardeşleri arasındaki deneyimi, çocuğun doğum sırasına bağlı olarak alınan mirasa tümüyle farklı bir anlam vermektedir. Aile içinde çocuklar, ebeveynlerinin kendilerine yaptığı yatırımı optimize etme eğilimindedirler. Gerçekten de ebeveynin ilgisinden en iyi şekilde yararlanabilmek için kardeşler arasında bir re-

kabet gelişir. Bununla birlikte, bu rekabeti yönetmek ve azaltmak için çocuklar, kendilerine, içinde her birinin kendine özgü stratejiler izlediği “aile içi nişler” oluşturur. Bu aile içi nişler, çocuğun ebeveynleri ve kardeşleri karşısında aldığı duruşa bağlı olarak oluşmaktadır. Büyük çocuğun aile içi nişi, ilk sırada olmaktadır. Bu tabloda, büyük çocuk sırasına bağlı olarak daha baskın ve savunmacıdır. Temel kaygısı, öncelikli konumunu korumaktır. Buna karşılık, en küçük çocuklar, ayırt edilebilmek için büyük kardeş ya da kardeşlerle daha şiddetli bir şekilde mücadele etmek eğilimindedirler. Kendilerine, diğer kardeşlerinininkinden farklı bir aile içi niş yaratmak için de yaratıcılıklarını kanıtlamaya gereksinim duyarlar. Büyük kardeşin açık baskınlığı küçükleri, ilgilerini kendilerine çevirmek için ebeveynleriyle daha sık çatışmaya itmektedir. Bu süreç, en küçük çocukları daha asi kılarken, büyüklerin egemen rolde olacağı bir dizi stratejilerdir. Böylece aynı aileden gelen çocuklardan çok, ailesinde aynı kardeş sırasında bulunan çocuklar arasında eylem stratejilerinde daha fazla benzerlik olacaktır (Lahaye, 2011:54).

Tablo 15: Liseli Gençlerin: 100.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 11.000

Ailenizde, son 15 yıl içinde SUÇ MAĞDURU OLAN birey var mı?						
SEÇENEKLER	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	75	83	79	20	12	16
EVET	25	17	21	80	88	84
MAĞDUR OLAN YAKIN	%	%	%	%	%	%
Evet; babam	32	34	33	25	15	20
Evet; annem	23	21	22	13	15	14
Evet; kardeşim	45	45	45	62	70	66

Liseye devam eden öğrencilerin %21'i ailelerinde en az bir suç mağduru birey olduğunu belirtmiştir. Lise öğrencilerinin beyanlarına göre, ailelerde bir suçunu mağduru olanlar; birinci sırada kardeş, ikinci sırada baba ve üçüncü sırada annelerdir.

Ceza infaz kurumlarında anket uygulanan gençlerin ise %84'ü ailelerinde en az bir bireyin suç mağduru olduğunu belirtmiştir. Her iki kategorideki oran-

lar karşılaştırıldığında, ceza infaz kurumlarındaki gençlerin ailelerinde şiddet mağduru bulunma düzeyi lise öğrencilerine göre dört kat daha fazladır.

Anket uygulamasından elde edilen verilere göre, ailede suç mağduru olma ile çocukların, gençlerin suça sürüklenmeleri arasında önemli bir bağ olduğu göze çarpmaktadır.

Suçlu aileler suçlu çocuklar mı yetiştirir? Önemli bir Cambridge çalışmasında, suçlu babaları olan erkek çocukların çocuk suçları işleme olasılıkları, suçlu babaları olmayanlarla karşılaştırıldığında, iki kat daha fazlaydı. Osborn ve West çalışmalarında, suçlu babaların çocuklarının yaklaşık %40'ının suçlu olduğunu gösterdiler. Suçlu olmayan babaların çocukları arasında bu oran %13 idi (Canter, 2011:54).

ABD'de 217 mükerrer suçlu katil üzerinde yapılan bir çalışmada, bunların %75'inin daha önceden mahkumiyetleri bulunduğu, yaklaşık yarısının çocuk suçlu olarak yakalanmış olduğu ortaya konmuştur. McKenzie (1995) tarafından 20 mükerrer suçlu katilin incelendiği bir çalışma; zincirleme cana kıyııcıların %80'inin çocukluklarında aile içi şiddet yaşadığını; %93'ünün alt-üst olmuş bir anne babalık deneyimi bulunduğunu ve %75'inin ise anne babadan en az birinin alkolik olduğunu ortaya koymuştur (Canter, 2011:247).

Her iki kategorideki gençlerin ailelerinde suç işlemiş yakınları olma oranları ile suç mağduru yakınları olma oranları birbirine çok yakındır. Ailede suça karışmış ve mahküm olmuş bireyler bulunması ile çocukların/gençlerin suça sürüklenmesi arasında doğru bir orantı olduğu ulusal ve uluslararası literatürde oldukça rastlanan bir durumdur. Neredeyse her 10 hükümlüden dokuzunun ailesinde son 15 yıl içinde suça karışan en az bir yakını var; ve aynı şekilde kanunla ihtilafa düştüğü için ceza çekmekte olanlardan her 10 kişiden dokuzunun evinde son 15 yılda en azından bir kişi olma üzere suç mağduru olmuş yakını vardır.

Ailesinde suç mağduru bulunması ile çocukların suça sürüklenmesi arasındaki bağlantıyı inceleyen araştırmaya erişebildiğimiz literatürde rastlama imkanı bulamadık. Bu alanın şiddet/suç araştırmacıları tarafından eksik bırakıldığı kanaatindeyiz.

Bennett ve Wrigt (1984), bir çok mağdurun komşu ve arkadaşlarına karşı bile paranoyak ve kuşkucu hale geldiğine işaret etmektedirler. Mağdurlar, suçların tanındık kimseler tarafından işlendiği konusunda güçlü bir duyguya sahip-

tirler. Bu temelsiz bir endişe değildir; çünkü 2006 yılı İngiliz Suçlar Taraması verilerinde ortaya çıktığı üzere, suçluların %52'si mağdurların az ya da çok tanıdıkları kimselerdir (Canter, 2011:143).

Değişik zamanlarda birden fazla cinayet işleyenlerin kullandıkları bir ifade vardır; “ilk insanı öldürmek zordur; bir kere öldürürseniz tekrar öldürürsünüz” derler. Ceza Adalet Sistemi, mevzuatı gereği suçluları iyileştirme ve toplumsal yaşantıya hazırlama görevlerini de içerir. Ancak değişik nedenlerden ötürü, bu hususta ciddi bir hizmet sunumu söz konusu değildir. Suç işlemek zaten başlı başına travmatik bir durum yaratır, buna ceza infaz sisteminde yaşanan travmaları da eklediğimizde cezaevlerinden dışarı salınan bir çok suçlunun toplum güvenliği için büyük riskler taşıdığı ortadadır.

Genç erkekler (16-24 yaş grubundakiler) bir şiddet suçunun mağduru olma açısından, genç kızlara oranla yaklaşık iki kat daha fazla riske sahiptir. Bu suçların da büyük bölümü, diğer genç insanlar tarafından işlenmektedir. Yaşlı erkekler ve kadınlar, suç mağduru olma riskine en az sahip olan gruptur. Cinsel taciz, tecavüz ve ev içi şiddeti gibi suçların mağdurları erkeklerden çok kadınlardır. İngiltere'de her hafta iki kadın, ev içi şiddetten dolayı ölmektedir (Browne, 2014:273).

Aile cinayetlerine kurban giden kadın sayısı İngiltere'ye göre bizde çok daha yüksek oranda olup yaklaşık her güne aile içi şiddet nitelikli bir kadın cinayeti düşmektedir. Ve tuhaftır ki, Türkiye'de henüz ülke düzeyinde “aile içi ve akrabalararası şiddet” konulu bir araştırma yapılabilmiş değildir. Gündelik olaylar üzerinde geliştirilen görüş ve tespitlere dayalı hukuki ve sosyal düzenlemeler ise ne ihtiyaca cevap verebilmiş ve ne de kadına şiddeti azaltabilmiştir. Bu alanda ülkemizde, yöntem sıkıntısı, bürokratik ve siyasi algı sıkıntısı, anlayış ve eyleme geçme sıkıntısı olduğu söylenebilir.

Nüfusa göre hapsedilme oranları, Fransa'da 100 bin kişide 85, Almanya'da 100 bin kişide 95 ve Avrupa ülkeleri arasında en yüksek oranla İngiltere'de 100 bin kişide 145'tir (Canter, 2011:416). Türkiye'de 2016 yılı başında hapsedilme oranı 100 bin kişide 245'tir.

UYAP, Türkiye Suç İstatistiklerine baktığımızda 2016 yılı başı verilerine göre Cumhuriyet Başsavcılıklarında bulunan toplam dosya sayısı 7 milyon 186 bin 574'tür. Bu sayıların illere göre (toplam dosya ve haneye oran yönünden) dağılımına baktığımızda şiddet düzeyi en yüksek iller şunlardır:

TOPLAM OLAY - HANEYE %ORAN (2016 Ocak 1)				
SIRA	İLLER	T. OLAY S	HANE S	%Oran
1	KİLİS	16. 377	32. 599	50,24
2	BATMAN	44. 491	94. 624	47,02
3	DİYARBAKIR	144. 677	308. 742	46,86
4	İSTANBUL	1. 858. 130	4. 070. 121	45,65
5	ANTALYA	305. 599	691. 355	44,20
6	ŞIRNAK	27. 122	66. 130	41,01
7	HAKKARİ	16. 239	40. 278	40,32
8	MERSİN	191. 698	494. 898	38,73
9	GAZİANTEP	168. 320	437. 455	38,48
10	ANKARA	609. 916	1. 606. 910	37,96
11	ADANA	211. 659	560. 928	37,73
12	AYDIN	119. 636	339. 215	35,27
13	MUĞLA	104. 377	301. 655	34,60
14	ŞANLIURFA	105. 651	316. 349	33,40
15	İZMİR	435. 150	1. 323. 808	32,87
16	ESKİŞEHİR	93. 328	286. 388	32,59
17	HATAY	121. 512	378. 848	32,07
18	IĞDIR	12. 952	41. 226	31,42
19	KOCAELİ	154. 391	492. 265	31,36
20	SİİRT	16. 645	53. 513	31,10

Tablodaki 20 ile baktığımızda, en iyi durumda olanlarda bile üç haneye bir suç olayı düşmektedir. Kilis, Batman, Diyarbakır, İstanbul ve Antalya illerinde yaklaşık iki ev başına bir suç olayı tekabül etmektedir. Bu oran ve sayılara hukuk davaları dahil değildir.

Çocukların, aile bireylerinin suç faili ya da suç mağduru olmasından etkilenmesi beklenen bir durumdur. Lise öğrencilerinin yaklaşık beşte birinin evinde bir suçun faili en az bir birey bulunmasına karşılık, eğitim sistemimizde bu tür aile yapıları yönünden özellikle alınan bir tedbir, özel bir uygulama yoktur. Rehberlik servisleri daha çok mesleki rehberlik yönünden işlev görmektedir ve rehber öğretmen sayıları ise okul öğrenci sayılarına göre oldukça yetersiz kalmaktadır.

Toplam suç olaylarının haneye oranı yönünden, şiddet düzeyi en düşük iller sıralaması ise şöyledir:

67	AMASYA	19. 278	97. 519	19,77
68	ARTVİN	10. 274	53. 238	19,30
69	TRABZON	42. 600	224. 636	18,96
70	RİZE	18. 249	96. 286	18,95
71	GİRESUN	26. 361	139. 637	18,88
72	BAYBURT	3. 952	21. 067	18,76
73	ZONGULDAK	33. 657	181. 492	18,54
74	KÜTAHYA	32. 467	177. 471	18,29
75	KASTAMONU	20. 985	114. 832	18,27
76	YOZGAT	22. 398	123. 202	18,18
77	ÇORUM	29. 438	164. 469	17,90
78	ORDU	39. 781	224. 411	17,73
79	SİNOP	11. 576	67. 698	17,10
80	ÇANKIRI	9. 985	59. 391	16,81
81	GÜMÜŞHANE	6. 125	43. 829	13,97

Aile bireylerinden birisinin şiddet görmesi, suç mağduru olması herkes için kötü bir durumdur. Ancak bir suç olayı sonrası failini yakalanamaması ve adaletin tecelli etmemesi iki kat daha kötü bir durumdur. Kişilerin bir suç olayı sonrası mağdur olması ve mağdur edenin ceza görmemesi sadece şiddete uğrayan için değil, elbette yakınları için de üzüntü verici bir durumdur.

Faili meçhul olayların olayın yaşandığı hanede çocukları, gençleri tam da nasıl etkilediğine dair fazla bilgiye sahip değiliz. Bu yönde ulusal ve uluslararası literatüre baktığımızda herhangi bir bilimsel araştırmaya rastlayamadık. UYAP verilerine baktığımızda, ülkemizde yüksek düzeyde faili meçhul olay yaşandığını söyleyebiliriz.

2016 yılı başında Cumhuriyet Başsavcılık kayıtlarına göre arama-beklemede olan faili meçhul dosya sayısının iller düzeyinde haneye oranlarına baktığımız zaman Türkiye için en sıkıntılı 20 il şöyledir:

TOPLAM FM OLAY - HANE ORANI (2016)				
	İLLER	FMO	HANE	%ORAN
1	İSTANBUL	1. 272. 363	4. 070. 121	31,26
2	DİYARBAKIR	80. 309	308. 742	26,01
3	ANKARA	378. 396	1. 606. 910	23,55
4	ANTALYA	160. 990	691. 355	23,29
5	KİLİS	7. 572	32. 599	23,23
6	MERSİN	105. 377	494. 898	21,29
7	HAKKÂRİ	8. 246	40. 278	20,47
8	ADANA	113. 384	560. 928	20,21
9	ŞIRNAK	13. 276	66. 130	20,08
10	GAZİANTEP	80. 125	437. 455	18,32
11	İZMİR	232. 049	1. 323. 808	17,53
12	AYDIN	59. 376	339. 215	17,50
13	ESKİŞEHİR	48. 949	286. 388	17,09
14	BATMAN	15. 741	94. 624	16,64
15	ŞANLIURFA	49. 654	316. 349	15,70
16	BURSA	125. 453	829. 335	15,13
17	HATAY	57. 016	378. 848	15,05
18	DENİZLİ	45. 781	312. 673	14,64
19	MUĞLA	41. 947	301. 655	13,91
20	KONYA	80. 613	584. 516	13,79

Bu tabloya göre, İstanbul'da yaklaşık her üç evden birisine ve Diyarbakır'da her dört evden birisine faili meçhul olay düşmektedir. Adalete yansımayan sayılar de eklenebilse tablonun daha da vahim bir görüntü alacağı açıktır. Özellikle cinsel saldırı suçlarının ancak yirmide bir gibi düşük oranlarda adalete yansıdığı bilimsel bir gerçekken.

Faili meçhul olay oranları yönünden büyük şehirlerin ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinin daha sorunlu olduğu söylenebilir. Ancak bütün şehirlerde istenmeyen oranda faili meçhul olay olması çocuklar, gençler ve dahası bütün toplum için ciddi bir risk faktörüdür. Bu bağlamda illerin, ilçelerin sosyal risk haritalarının çıkartılması önemlidir. Bu tür aile ve birey zorlanmalarının sosyal sorunlara/travmalara dönüşmemesi için, eğitim kurumlarının öğrencileri için ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tüm ilgili aileler için onarıcı adalet hizmetleri sunması gerekir.

OKUL, ÇEVRE, GENÇLİK VE ŞİDDET

Tablo 16: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumları Gençlerin: 12.000

İlköğretim yıllarındaki öğretmenlerinizden fiziksel şiddet gördünüz mü?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	50	77	64	25	47	36
EVET	50	23	36	75	53	64
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	32	24	28	34	32	33
Ayda birkaç kez	25	21	23	34	32	33
Yılda birkaç kez	43	55	49	32	38	35

Tablo 17: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumları Gençlerin: 12.000

İlköğretim yıllarındaki okul yöneticilerinden fiziksel şiddet gördünüz mü?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	65	89	77	38	66	52
EVET	35	11	23	62	34	48
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	30	28	29	37	37	37
Ayda birkaç kez	24	22	23	37	33	35
Yılda birkaç kez	46	50	48	26	30	28

Liseye devam eden gençlerin %36'sı ilköğretim döneminde öğretmenlerinden fiziksel şiddet gördüklerini beyan etmiştir. Öğretmenlerden fiziksel şiddet görenlerin oranı erkeklerde kızlara göre iki kattan daha fazladır.

Suçla karışan gençlerde bu oranlar daha yüksek olup, kadınlarda %52 ve erkeklerde %75'tir.

Hem liseye devam eden ve hem de suça karışan gençler, ilköğretim döneminde okul yöneticilerinin, öğretmenlere göre daha az şiddet uygulayıcısı olduklarını beyan etmiştir. Bu fark belki öğretmen sayıları ile yönetici sayıları

arasındaki farktan kaynaklanıyor olabilir. Her iki tablonun da açık olarak bize gösterdiği bir durum, iki kategoride de erkekler kızlara göre çok daha fazla öğretmen ve yönetici şiddetine maruz kalmışlardır.

İlköğretim dönemde eğitim programlarının ve uygulamalarının eğitim ağırlıklı olması gerekir. Ödev yapmadığı, ders çalışmadığı için, ya da davranışlarından ötürü öğrencilere fiziksel şiddet uygulanması oldum olası bizim kültürümüzde vardır. “Eti senin, kemiği benim” deyişi pedagojik anlayışımızın açıkça arızalı yanını yansıtır. Ülkemizin bazı yörelerinde ailelerin büyük çoğunluğu eğitimde şiddete de başvurmayı hoş gören aşırı disiplinden yanadır; bu ciddi bir sorundur.

Kültürümüz, ekonomik rekabette başarıyı, mülkiyeti ve büyüklüğü varlığımızın en yüce amacı olarak kutsuyor. Başarılı olma duygusu uğruna çocuklarını kullanan bir toplumun yaşamdan yana olması mümkün değildir. Okullarda çocuklarımız kendilerini diğerlerinden üstün görmeye yönlendiriliyor; daha erken yaşta başkalarını ezmenin kendi yararlarına olacağını öğreniyorlar (Gruen, 2010:101).

Ailenin ötesinde, okul çocuklar için belki de en etkili çevredir. Okulda başarısız olmayla artan suçluluk riski arasında kesin bir ilişki vardır (Hirschi, 1969). Yetişkin suçluların zayıf bir eğitim geçmişlerinin olma olasılığı daha yüksektir. Bu durumun nedeni, okulun zorlukları olan ve daha düşük zihinsel yeteneği çocukları kendine çekmede başarısız olması olabilir. Sonrasında bu çocukların bir kısmı okuldan ayrılmakta ve suça karışmaktadırlar (Canter, 2011:92).

Şiddet, sadece özerklik gelişiminin doğrudan bastırılması sonucu açığa çıkmaz, özerkliği reddeden değerlerin ve hayat tarzlarının güçlendirilmesi de şiddete neden olur. Ruhları yeterince hasar görmüş insanlar, etrafındaki her şeyi parçalayarak vahim bir rahatlama arayışı içindedirler (Gruen, 2004:71).

Birbirimizi, kendi gerçeğimize uymayan fikirler aracılığıyla “görüyoruz”. Günümüz psikoterapisinin gerçek görevi, bizi uçuruma götürebilecek çözülmeyi azaltmak olmalıdır. İnsanlar, yıkıcılık ve öfkelerini inkar edebilmek için bir grubun arkasına saklanmaya çalışırlar. İnsanlar toplumsal bir imaj edinmeyi öğrendiler; ama bastırılmış özerkliklerinin intikamı pusuda beklemektedir. Hugo Ball'a göre (1919); “Bilginin en yüksek ilke olarak ortaya çıktığı yerde, coşku ve ruh muhakkak ölür.” (Gruen, 2004:74).

Tablo 18: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumları Gençlerin: 12.000

İlköğretim yıllarında diğer öğrenciler, size fiziksel şiddet uyguladı mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	74	82	78	43	63	53
EVET	26	18	22	57	37	47
ŞİDDET GÖRME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	23	21	22	28	20	24
Ayda birkaç kez	24	20	22	40	20	30
Yılda birkaç kez	53	58	56	32	60	46

Tablo 19: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumları Gençlerin: 12.000

Geçmişte, siz arkadaşlarınıza karşı fiziksel şiddet uyguladınız mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	39	58	48,5	32	49	40,5
EVET	61	42	51,5	68	51	59,5
UYGULAMA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	25	18	21,5	30	26	28
Ayda birkaç kez	25	23	24	30	33	31,5
Yılda birkaç kez	50	59	54,5	40	41	40,5

Anket uygulanan 120 bin lise öğrencisi gençten, kızların %18'i, erkeklerin %26'sı; ilköğretim yıllarında diğer öğrencilerden fiziksel şiddet gördüklerini ifade etmiştir. Ceza infaz sisteminde bulunan gençlerin ise (erkekler %57 ve kadınlar %37) yaklaşık yarısı ilköğretim yıllarında diğer öğrencilerden fiziksel şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir.

Maalesef okullar, zorbalığı ortaya çıkaran çevresel etkenler bağlamaktadır. Koridorlarda, sınıf değiştirme anlarında ve bahçede denetim olmadığı zamanlar, zorbaya kurbanlarını ağına düşürmesi için fırsat verir ve bir çok olay ortaya çıkar (Atlas & Pepler, 1998). Ayrıca kurbanlar zorbanın davranışını misilleme korkusu nedeniyle bildirmekte isteksiz davranma eğilimindedirler (Smith

& Thompson, 1991). Bu nedenle, zorbalık okul çalışanlarının bilgisi dışında çok geniş bir ölçüde gerçekleşiyor olabilir (Austin, 2015:343).

Gelişimsel suç kuramlarının birinci özelliği, söz konusu kuramların suç olgusunu bir süreç çerçevesinde ele almış olmalarıdır. İkinci özelliği ise, bu kuramların ilk suçluluk ile sonraki suçluluk arsında bir ilişkinin varlığını öngörmeleridir. Bu kuramlara göre, çocukluk döneminde ortaya çıkan anti-sosyal davranış aynı zamanda, yetişkinlik dönemindeki anti-sosyal davranışın da en güçlü göstergelerinden birini oluşturmaktadır. Her ne kadar bazı anti-sosyal tutumların veya suç davranışının yetişkinlik döneminde ortaya çıktığı kabul edilse bile, **yetişkinlik dönemindeki anti-sosyal davranışların önemli bir kısmının, çocukluk dönemlerinde geliştiği** kabul görmektedir (Kızmaz, 2006:329).

Testosteron düzeyi saldırganlığı etkiliyorsa, bu durum erkeklerin kadınlardan daha saldırgan olduğu anlamına mı gelir? Öyle görünüyor ki, **evet**. Çocuklar üzerinde yürütülen klasik bir tarama araştırmasında Eleanor Maccoby ve Carol Jacklin (1974), erkek çocukların kızlardan daha saldırgan olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin, bir çalışmada, araştırmacılar ABD, İsviçre ve Etopya'yı da kapsayan çeşitli kültürlerden çocukları oyun sırasında gözlemlemişlerdir. Kız çocuklara oranla, erkek çocuklar arasında “oyun dışı” itiş-kalkış ve birbirine vurmanın çok daha sık yaşandığı görülmüştür (Deaux & La France, 1998).

Arkadaşlara karşı fiziksel şiddet uygulama oranları erkeklerde de kadınlarda da normalin çok üstündedir. Oysa, kanunla ihtilafa düşme oranlarına bakarsak erkeklerle kadınlar arasındaki suç işleme oran farkının çok daha farklı olduğunu görürüz. 2014 yılı Adalet Bakanlığı (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü) verilerine göre, Türkiye'de ceza mahkemelerine açılan dava dosyalarında fail (sanık) olarak yer alan kişilerden 2. 912. 429'u erkek ve 354. 375'i kadındır. Yani suça karışma oranı kadınlarda %12 iken, erkeklerde %88'dir. Adalet istatistiklerine göre erkeklerin suça karışma oranı kadınlara göre en az yedi kat daha fazladır.

Anket sonuçlarındaki kız/kadın şiddet oranlarının Adalet Bakanlığı verilerine aynı oranda yansımaması, kızların/kadınların fiziksel şiddet eylemlerinin daha çok, “saç çekme, itme, bir cisim fırlatma vb. şekillerde” diğerlerine fazla zarar vermeyen biçimlerde ortaya konmasından ötürüdür.

Kadınların kışkırtıcı etki olmayan durumlarda saldırgan davranma eğilimleri erkeklerden daha azdır. Ayrıca, kadınlar açık saldırganlık sergilediklerinde, bu eylemleri nedeniyle erkeklerden daha fazla suçluluk ve kaygı duyarlar (Eagly & Steffen, 1986).

Türkiye'de adalete yansıyan resmi istatistiklerde kadın ve erkek suç oranları, illere göre önemli farklılıklar göstermektedir. Kadınların kanunla ihtilafa düşme oranlarının erkeklerle kıyaslandığında en yüksek olduğu iller;

Bartın %18

Zonguldak %17

Kütahya, Uşak, Isparta %16

Muğla, Karabük, Balıkesir, Ordu %15'dir.

Kadın suç oranlarının erkeklere göre en düşük olduğu iller ise;

Hakkari %4,45

Bitlis %4,85

Van %5,23

Kilis %5,42

Ağrı %5,51

Şanlıurfa %5,77

Muş %5,82'dir.

Kadın erkek kıyaslamalı suç oranlarına baktığımızda, Doğu illerinde Batı illerine göre kadın suçluluk oranları ciddi oranda düşük düzeydedir. Bunda, bölgelerin sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarının etken olduğu söylenebilir. Doğu illerinde kadınlar sosyal hayatta, iş hayatında Batı illerindekine göre daha az yer almaktadır. Hayatını önemli ölçüde evinde ya da tarımsal alanlarda geçiren kadınlar kanunla ihtilafa da fazla düşmeyeceklerdir.

Öte yandan, cinsiyet farkları üzerine araştırmalar yüzeyde görüldüğünden biraz daha karmaşıktır. Örneğin, araştırmalar erkek çocukların kızlara oranla daha açık bir şekilde saldırganlık sergilediğini (yani doğrudan hedefteki kişiye saldırdıklarını) gösterse bile, kız çocuklar saldırgan duygularını

daha üstü kapalı bir şekilde, örneğin dedikodu yaparak, birbirlerini çekıştiren ve hedefteki kişi hakkında yalan sölentiler yayarak dışa vururlar (Coie ve ark. , 1999; Dodge & Schwarz, 1997; McFadyen-Ketchum, Bates, Dodge & Pettit, 1996). Ayrıca 64 ayrı deney üzerinde yürütölen bir üst analiz çalışmasında olağan koşullar altında erkeklerin kadınlardan çok daha fazla saldırganlık sergilediğinin doğru olduğu, buna karşın kadınlar ve erkekler fiilen kışkırtıldıklarında cinsiyetler arasındaki farklılıkların çok daha azaldığı görölmüştür (Bettencourt & Miller, 1996). Diğeri bir deyişle, gündelik yaşam durumlarında ortada özel bir şey yokken, erkekler kadınlara oranla daha saldırgan davranırlar; ancak sınırları bozulan ya da hakarete uğrayan kadınlar da neredeyse erkekler kadar saldırgan davranabilmektedirler (Aronson, 2012:686).

İnsan doğası ne tamamen iyi, ne de tamamen kötüdür. İçinde bulunulan şartların bireylerin duyuş, düşünüş ve davranış kalıplarının şekillenmesinde önemli etkisi olduğu muhakkaktır. Eğer şiddet gören çocuklar büyüdüğünde şiddet uyguluyorsa, sevgiyle büyütölen ve kendisine sorumluluk verilen çocuklar ise daha barışçı oluyorsa, o zaman toplumsal kurumların sosyalleşmede fazlaca etkisinin olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Şiddet, nispeten durgun bir dönemin ardından, su kaynadığında meydana gelen ani kimyasal değışim gibidir. Eğer altta suyu ısıtan ocağı görmezsek, şiddeti beklenmedik münferit bir olay sanabiliriz. Şiddetin, onlara yardımcı olmayan baskılayıcı bir kültürde, zorluklarla mücadele eden insanların tümüyle anlaşılabilir bir akıbeti olduğunu göremeyebiliriz (May, 2013:201).

Bir kahramana yeterince eziyet ederseniz, sonunda ufalıp bir ödlek haline dönüşür. Önemli olan kişinin kendi kendisiyle acımasızca hesaplaşmasıdır; çünkü bu tür insanların kaçmaya çalıştıkları gerçeğı ortaya çıkartmak ancak böylelikle mümkün olur. Onları cinayetten utanç duymaya ve yaşamaya saygı göstermeye ancak böyle yönlendirebiliriz. Çünkü bu insanlar, kendi insani duygularıyla ve diğeri insanların duygularıyla bağlantıları koptuğı için suçlu haline gelmişlerdir. Eğer onları kendi kurban durumunda oluşlarına yaklaştıracırsanız, o zaman kendi bastırılmış acılarına ulaşabilir ve reddedilmiş insaniyetlerini ancak böylece yeniden bulabilirler (Gruen, 2010:31).

Erkek-kadın, karşılaştırmalı suç mağduriyetleri yönünden istatistiklere baktığımızda, durum kızların/kadınlara aleyhinedir. 2012 yılında adalete yansıyan suç olay dosyalarında 2. 251. 327 kişi suç mağduru olarak yer almış olup; bu kişilerden 1. 270. 074'ü kadın ve 981. 153'ü erkektir.

Kadın mağduriyetlerinin erkeklere göre en yüksek olduğu iller:

İLLER	KADIN MAĞDUR	TOPLAM MAĞDUR	%SIRA
BARTIN	3. 595	4. 606	78,05
NİĞDE	7. 313	10. 129	72,20
ZONGULDAK	12. 259	17. 088	71,74
DÜZCE	8. 596	12. 206	70,42
TOKAT	9. 534	13. 627	69,96
KASTAMONU	5. 992	8. 584	69,80
ORDU	14. 332	20. 744	69,09
ISPARTA	10. 489	15. 234	68,85

Kadın mağdurlar oranlarının erkek mağdur oranlarından daha düşük düzeyde olduğu iller:

İLLER	KADIN MAĞDUR	TOPLAM MAĞDUR	%SIRA
ŞİİRT	2. 652	5. 858	45,27
ŞIRNAK	3. 043	6. 724	45,26
MUŞ	2. 468	5. 725	43,11
BİNGÖL	2. 266	5. 313	42,65
VAN	5. 993	14. 107	42,48
KİLİS	1. 678	4. 070	41,23
DİYARBAKIR	15. 506	37. 996	40,81
HAKKARİ	1. 450	3. 865	37,52
ŞANLIURFA	13. 988	38. 468	36,36

Türkiye'de Doğu Anadolu Bölgelerinde Adalet İstatistiklerine, hem kadın suçluluğu ve hem de kadın mağduriyeti daha düşük düzeyde yansımıştır. Kadınlarla ilgili suç mağduriyet oranları Batı illerinde Doğu illerine göre yaklaşık iki kat daha yüksektir. Suç mağdur oranlarının bu şekildeki yansımaları, Doğu Bölgelerinde/illerinde kadınların sosyal hayatta, iş hayatında daha az yer alıyor olmalarının, daha az suça bulaşmalarında daha az suç mağduru olmalarında etkili olduğu sosyolojik bir gerçekliktir. Ancak, bunun yanında yaşanan her tür olumsuz olaylarda “adalet talebi” kültürü yönünden de Batı Bölgeleri/illeri ile, Doğu bölgeleri/illeri arasında ciddi anlayış ve davranış farklılıkları olduğu-

nu da göz ardı etmemek gerekir. Özellikle Doğu Bölgelerinde/illerinde çocuk ve kadınların taraf olduğu olaylarda genellikle gelenekler, aşiret kuralları devreye girer; anlaşmazlıklar, çatışmalar, kavgalar yerelde kendi kuralları içinde halledilir; ancak çok ciddi vakalar adalete yansır.

Şiddetin, hastanın güçsüzlüğüne dayalı sürekli bir korkuyla birleşmiş, bastırılmış öfke ve hiddetin sonucu olduğunu anlamamız önemlidir. Deliliğin sahate gücünün ardında genellikle bir değer hissi, bir fark yaratmak ve bir özsaygı oluşturmak için mücadele eden bir kişi bulabiliriz (May, 2013:24).

Kültürümüzün düşünme tarzına göre birtakım nesnelere ve canlılara sahip olmak bize güvenlik getirmektedir. Ama bu düşünceden doğan sayısız yapay gereksinim, bizi gerçekte gitgide kendimizden uzaklaştırmaktadır. Kurtarıcı olarak güçle özdeşleşmemiz bizi, ezenlerle aynı prensibe götürür. Görmüş olduğumuz zarar, daha önce anne-babamızın görmüş olduğu ve savaştığımız toplumun zararıyla aynıdır; gerçek kendiliğimiz reddedilir ve kendi kendimizden korkar hale geliriz. Bizim neslimizin asıl yarası budur: Daha iyisini, daha insancıl olanını istiyoruz, ama bu hedefe engel olanın, kendi kırılgan insanlığımız olduğunu anlayamıyoruz (Gruen, 2004:38,39).

Kırsal yerleşim alanlarında edinilen şiddet kültürünün özellikle göçler ve düzensiz yerleşimlerle şehirlere taşındığı bir gerçektir. Büyük şehirlere göç eden aileler çoğu yerde, geldikleri yerin insanlarıyla, kendi akraba ve eski komşularıyla blok yerleşim alanları oluşturmuşlardır. Ortak şehir kültüründe buluşmayı sağlayacak sosyal politikalar olmadığından bir şekilde kırsalın sertliği şehre, şehrin bütün sosyal alanlarına taşınmış olmaktadır. Aşırı göç, sadece göç edenlerde değil, göçle geline ve büyük yerleşimlere zorlanan yerlerin insanlarında da sosyal travmalara yol açabilmektedir.

Gerçek gereksinimlerinden kopmuş insan, her şeyle savaşmak zorundadır. Onunla diğer insanlar arasında bağ kurabilecek her şeyden korkar. Bu yüzden ardındaki gizli bağımlılığı fark etmeden, ona verilebilecek hiçbir şeyi olmayan insanlardan isteklerde bulunur. Aynı şekilde, mücadele ettiğimiz insanların yaptığı gibi, insanlara karşı sayısız şekliyle uyguladığımız şiddet de varlığımızın anlamı haline gelir (Gruen, 2004:39).

Kriminoloji alanında son dönemlerdeki önemli gelişmelerden biri, suç araştırmalarında çok sayıda etkenin suçlulukta etkili olduğu varsayımından hareketle birden fazla değişkenin irdelenmesidir. Diğer bir deyişle son dönem-

lerde geliştirilen gelişimsel teoriler, bireyi suça yönelten çok sayıda patikanın veya yörüngenin olduğunu varsaymaktadır. Burada özellikle bireylerin yetiştirilme ortamı, ailelerin çocuklarını yetiştirme pratikleri, ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyleri, okulla ilgili sorunlar ve suçlu akran faktörlerinin etkisi gibi birden fazla risk faktörü irdelenmiştir (Kızmaz, 2006:330).

İnsanlar arasında, gençler arasında iletişim sorunları/anlaşmazlıklar her zaman olabilir. Önemli olan ortaya çıkan sorunlarla nasıl baş edilebileceğidir. HEGEM Gençlik Araştırması sorularından birisi de; “Arkadaşlarınızla yaşadığınız sorunları nasıl çözüyorsunuz?” idi. Ankete katılan gençlerden üçte birinden azı, 'yaşadıkları sorunu karşılıklı konuşarak çözdüklerini' beyan etmiştir. Yani gençlerin üçte ikisinden fazlası, arkadaşlarıyla anlaşmazlığa düştüklerinde ya birbirine küsmekte, ya da birbirlerine (sözel ya da fiziksel) şiddet uygulama yoluna gitmektedirler. Bu ise, insani değerlerin yeni nesle kazandırılması açısından, demokrasi kültürünün içselleştirilmiş olması açısından sıkıntılı bir durumun varlığına işaret etmektedir.

Çoğu zaman küçük olaylar, eylemler, tekrar tekrar yaşandıklarında alışkanlığa dönüşebilirler. Suça sürüklenen çocukların/gençlerin hayat hikayeleri incelendiğinde, çocukluklarında evde ve okudukları okullarda tekrar eden disiplin sorunları yaşadıklarına rastlanmaktadır. Olumsuz tutum ve davranışlarda bir çok faktörün yanında arkadaş etkisi de önemli bir rol oynar. Bu nedenle sadece kendi çocuğumuzun iyi iletişim becerilerine sahip olması yeterli değildir. Yarının neslini hayata hazırlayan, kulların, evlerin güvenli, sağlıklı, mutlu edici ve geliştirici bir atmosfere/iklime sahip olması gerekir.

Çekirdek görüşe göre, kamu önünde bir suçlu olarak damgalanmış olmak, sapkın bir kendilik imgesiyle sonuçlanır ve dolayısıyla suçlu bir geleceği besler (Blackburn, 1993). Backer'e (1963) göre, eğer suçlu olarak damgalanmazsa, sapkınlık geçici bir evre olarak kalacak olan ergenliğin olağan bir parçasıdır. Toplumsal gruplar neyin sapkın olup neyin olmadığını belirlerler. Bir kuralı ilk kez çiğneme davranışı (temel sapma) rastlantısaldır; çünkü yalnızca suç olarak damgalandığında bir sorun olur. Örneğin, küçük bir hırsızlık (temel sapma) suç olarak damgalanırsa, bu durum bireyin çalma davranışını tekrarlamasına neden olabilir. Birey damgalanmayı kabullenerek kendini sapkın olarak görmeye başlarsa bu “ikincil sapma” olur. Dolayısıyla, damgalama eninde sonunda sapkın bir imge ile özdeşleşmeye ve toplumsal denetim güçleri tarafından damgalanmasına uyum sağlamaya yol açan bir süreçtir (Canter, 2011:99).

Çocukları, gençleri, uyumsuz, geçimsiz, kavgacı olmaya iten ve onları sanki onlara dışarıdan atfedilen olumsuz özelliklerle doğmuş gibi algılayan bir çevre şiddetin, suçun, suç mağdurlarının çoğalmasına yol açmakla kalmaz şiddetin nesillerden nesillere aktarımına çanak tutarak sonu gelmeyen bir şiddet kültürünün varlığını toplumsal bir gerçekliğe dönüştürür. Okulların, ailelerin öncelikli görevi çocuklarla/gençlerle ilgili daha sıradışı cezalandırma yöntemleri geliştirmek değil; daha etkin önleyici rehberlik ve koruyucu adalet sistemlerini/uygulamalarını devreye sokmaktır. Sosyal devlet ve çağdaş toplum olmak bunu gerektirir.

Gençlerin dostça davranışlarla ilgilendikleri yok; aksine istedikleri şey, şiddet eylemleri hakkında konuşmak. Saldırganların işledikleri suçlar hakkında konuşma ihtiyaçları müthiş. Bunları savaş kahramanlıklarından söz eder gibi anlatıyorlar. Psikologların göreviyse kurbanların yaşadığı korkuya ve acıya işaret etmek. Ama önce doğruca şiddet olayının kendisinden söz etmeleri gerekiyor; şiddet uygulayanlara ulaşmak ve bir noktada buluşmak için tek yol bu (Gruen, 2010:30).

Gençleri şiddete yönelten en önemli etkenler şöyle sıralanabilir:

- Şiddete elverişli ebeveyn tutumları
- Ebeveyn suçluluğu
- Zayıf aile yönetimi
- Okula bağlılığın düşüklüğü
- Suçlu arkadaşlara sahip olma
- Heyecan arayışı ve uyuşturucuya bulaşma
- Çete üyeliği
- Hiperaktivite ve dikkat bozukluğu (Austin, 2015:328). Çocuk ve Ergenlerde

Zaman zaman öfkeden birini öldürebileceklerini düşünenlerle, bir insanı gerçekten öldürenler arasında çok derin bir uçurum vardır. Cinayet işlemek her zaman, ötekini insan olarak görmemek bu yüzden de öldürülebileceğini düşünmek anlamına gelir. Öteki daha değersizdir, o halde öldürebilirsiniz. Sadece, kendi içindeki canlılığa ve başkalarına karşı duygudaşlığını yitirmiş olanlar birisini öldürebilir. Canılığın panzehri, duygudaşıktır (Gruen, 2010:110).

Okullarda saldırganlık ve şiddet davranışlarının 16 erken uyarı belirtisi:

- o Sosyal çekilme
- o Yoğun dışlanma ve yalnız hissetme duyguları
- o Yoğun reddedilme duygusu
- o Şiddet kurbanı olma
- o Eleştirildiği veya eziyet edildiğini hissetme
- o Okula ilginin azlığı ve zayıf akademik düzey
- o Yazdıkları ve çizdiklerinde şiddet ifadelerine fazla vurgu
- o Kontrol edilemeyen öfke durumu
- o Dürtüsel ve kronik vurma, göz korkutma ve zorbaca davranış kalıpları
- o Disiplin sorunları olan bir geçmişi bulunması
- o Şiddet ve saldırgan davranışları yaşanmış bir geçmişe sahip olma
- o Farklılıklara tahammülsüz ve önyargılı tutumlar uyuşturucu ve alkol kullanımı
- o Uyuşturucu veya alkol kullanımı
- o Çete üyeliği, çeteye bağlılık
- o Ateşli silahlara erişim fırsatı ve kullanımı
- o Ciddi şiddet tehditleri

Gençlerde tehlikeli davranışa yakın olma bağlamında acil uyarı işaretleri:

- Akran veya aile bireyleriyle ciddi fiziksel kavga
- Eşyalara karşı ağır zarar, tahribat
- Görünüşte basit sebeplerden dolayı şiddetli öfke
- Ayrıntılı ölüm tehditlerinde bulunma
- Silahlara sahiplik, kullanabilme becerisi
- Kendine fiziksel zarar verme, intihar tehditlerinde bulunma (Austin, 2015:331). Çocuk ve Ergenlerde Duygusal, Davranışsal Bozukluklar

Tablo 20: Liseli Gençlerin: 100.000 & Ceza İnfaz Kurumları Gençlerin: 10.000

Geçmişte kendinizi, OKUL ortamlarında gergin, mutsuz hisseder miydiniz?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	24	18	21	12	10	11
EVET	76	82	79	88	90	89
DUYGU SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	38	35	36,5	45	45	45
Ayda birkaç kez	35	39	37	30	33	31,5
Yılda birkaç kez	27	26	26,5	25	22	23,5

Tablo 21: Liseli Gençlerin: 60.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 10.000

Geçmişte, OKUL ortamında haksızlığa/adaletsizliğe uğradınız mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	34	25	29,5	16	12	14
EVET	66	75	70,5	84	88	86
DURUM SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	37	35	36	42	39	40,5
Ayda birkaç kez	33	35	34	31	34	32,5
Yılda birkaç kez	30	30	30	27	27	27

Anket çalışmasında gençlerin lise öncesi okudukları okul ortamlarında gergin/mutsuz olma durumları ile haksızlığa uğrama durumları konusundaki düşünceleri ele alındı. Elde edilen verilere bakıldığında her iki faktör için de durum hiç iç açıcı görünmüyor. Gençlerin bu kadar büyük oranının (%85 gibi) okuduğu okullarda mutsuz ve gergin yıllar geçirmiş olması ve bu denli çoğunluğunun (%75 gibi) haksızlığa uğramışlığını hala ifade ediyor olması oldukça düşündürücüdür.

Einstein; “Gelişimimin önündeki en büyük engel, okumak zorunda kaldığım okullardı” ifadesi ile sanki yukarıdaki tabloyu dilendirmiş gibi duruyor.

Suçluluğun sosyal, ekonomik ve kişisel geçmişe ilişkin çok sayıda kaynaktan beslendiği bir gerçektir. Her ne kadar bazı suçlar yetişkinlik döneminde ortaya çıksa da, genelde yetişkin suçluluk, çocukluk döneminde başlamaktadır. Çocukların sıklıkla suç işlemelerinin altında yatan temel faktörlerin saptanması durumunda, suç döngüsünün kırılabilmesi söz konusu olabilecektir. Bu nedenle çocukluk dönemlerinde bireyleri suçlu kılan süreçlerin saptanması ve bu döneme ilişkin problemlerin giderilmesi için politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Çok sayıda perspektif, suçu meslek edinmeye karşı ailenin önemli bir kurum görevi gördüğünü öngörmektedir. Olumlu aile ilişkilerinin varlığı ve eğitimsel kurumlara olan bağlılık düzeyi, bireylerin geleneksel kurum ve değerlere olan bağlılıklarını artırmada etkili unsurlardır. Burada aile kurumuna gereken önemin verilmesi ve ayrıca çocukların sağlıklı biçimde yetiştirilebilmeleri açısından ebeveynlerin bu konuda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Özellikle, çocukların sapkın tutum sergilemeye başladıkları ilk dönemlerde güçlü bir aile desteği ile onların suçlu olma süreçlerinin başlama aşamasında iken sonlandırabilme olasılığı söz konusudur. çocukların öz kontrol gelişiminde aile yapısı son derece önem arz etmektedir. Bireyin, okul ve aile aktivitelerine katılamadığı ve aynı şekilde bu kurumlar etrafında bir ödüllendirmenin gerçekleşmediği durumlarda, bireyin sapkın akran gruplarıyla ilişki kurmaya yönelmesi ve yeni ödül arayışlarını bu çevrede karşılamaya çalışması büyük olasılık olarak gözükmemektedir (Kızmaz, 2006:351).

Tablo 22: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumları Gençlerin: 12.000

Okuduğunuz okullarda, önemli bir sıkıntınızı öncelikle kiminle paylaştınız?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
SEÇENEKLER	%	%	%	%	%	%
Anne	31	41	36	18	27	22,5
Baba	12	5	8,5	6	6	6
Arkadaş	53	49	51	75	65	70
Rehber Öğretmen	4	5	4,5	1	2	1,5

Liseye devam eden gençlerin yaklaşık yarısı, önemli sorunlarını arkadaşlarıyla paylaştığını beyan etmiştir. Özel sorunları paylaşmada, ikinci sırada anneler geliyor (%35).

Tabloya göre, suça karışan gençler çok büyük oranda (%70) özel konularını arkadaşlarıyla paylaşmaktadır. Konuyu eğitim süreci/okullar boyutunda sorgularsak, rehberlik hizmetleri çok yetersiz kalmış görünüyor. Özellikle suça karışan gençlerin ancak %1. 5'inin rehber öğretmeni özel sorununu konuşacak kişi olarak göstermesi trajiktir. Diğer yandan liseye devam eden öğrencilerin de çok azı (%4) özel konularını rehber öğretmenle konuşabileceğini ifade etmiştir.

Eğer çocukların kendi anne-babalarına yönelik nefreti, çocuklar için önemli diğer yetişkinler tarafından görülür ve kabul edilirse, bu çocukların inkar ettikleri korku ve acılarıyla yüzleşmeleri mümkün olabilir. Nefret dolu ve başkalarına yönelik nefretleri durdurulamaz safhada ise, bu çocuklar o zaman değişmeye/iyileşmeye başlıyor. Yaşanan iç nefretin kaynağının keşfi önemlidir; ondan kurtulmak için ileriye doğru atılması gereken en önemli adım budur (Gruen, 2007:203).

Devlet, kadınlara, çocuklara, savunmasızlara atılan yangın bombalarına sağlam bir kararlılıkla karşı durmalıdır. Şiddet uygulamaları ancak böyle durdurulabilir. Politikacılar nefretin rolünü azımsar, hatta meşrulaştırırsa, demokrasi tehlikeye girer. Siyasi sorumluluk üstlenen, otorite sahibi olanların, anne-baba ve eğitimcilerin sorumluluğunu vekaleten üstlenmeleri gerekiyor. Nefretin gerçek kaynaklarını ortaya çıkarabilmek için çok geç olmadan bir itiraf gerekiyor. Bütün ezilen halkların da ezenlerinden talep ettiği şey budur. Otoriteyi temsil edenler, bir anlamda aileler ve okullar adına söz ve tutumla itirafta bulunabilirler: "Biz, anne babalar, eğitimciler kuşağı olarak; sizlerin, nefretinizi olağan kılacak olaylara maruz kalmış olduğunuzu itiraf etmek zorundayız." Bunu yapmak kolay olmayacak; ama bu yapılmadan da nefrette gerekli olan yön değişimi yaşanamayacaktır. Psikopatça olana karşı mücadelede bu tutum, tek ve en etkin silahtır. Ahlak soyut kavramlardan oluşmaz; başkalarının acıları ve ıstırapı karşısında empati düzeyinde tepki verebilme yetisinden gelişir. Gerçek ahlak, yaptıklarımızın başkalarına acı ve ıstırap verdiğini fark ettiğimiz yerde başlar (Gruen, 2007:204, 205).

Gerek bu araştırma gerekse ülkemiz dışında gerçekleşen araştırmaların çoğunluğu, daha erken yaşlarda suç işleyen veya cezaevine giren suçluların, gelecekte yeniden suç işleme olasılıklarının/sıklıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. O halde, suça başlama veya tutuklanma yaşının daha erken dönemlerde gerçekleşme koşuluna paralel olarak, bireylerin yeniden

suçluluk olasılığı da artmaktadır. Araştırma grubundaki suçluların görüşme esnasında dile getirdikleri görüşler de bu savı destekler niteliktedir: Suçluların anlatımlarına bakıldığında, suçluların büyük bir kısmının çok erken yaşlarda veya dönemlerde anti-sosyal davranışlar sergilemeye başladıkları görülmektedir. Bu yöndeki saptamalar suçluluğun gelişiminde, çocukluk döneminin son derece önem arz ettiğini göstermektedir. Bu çerçevede yetişkinlik dönemindeki suçluluk, çocukluk dönemindeki anti-sosyal yapının bir devamı olarak görülebilir. Bu bulgular yetişkin suçluluk davranışına, çocukluk anti-sosyal davranışının yol açtığını ve dolayısıyla suçluluğu veya anti-sosyal kişilik yapısının kökeninin çocukluk döneminde aranması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu saptamadan hareketle, çocukluk dönemindeki suçlu davranışın varlığını, yetişkinlik dönemindeki suçluluğun en iyi veya güçlü göstergesinden biri olduğu ileri sürülebilir (Kızmaz, 2006:331).

... İlk suç veya anti-sosyal davranışın sergilendiği erken çocukluk döneminde başarılı müdahalelerin gerçekleştirilememesi, diğer bir deyişle suçlunun suçtan caydırılmasının sağlanamaması veya suçlunun ıslahını sağlayan stratejilerin geliştirilememesi, basit bir suçluluk yönelimi ile başlayan suçluluk kariyerinin azılı bir suçluluğa dönüşebilme riski ile sonuçlanmasına yol açabilecektir. Bu da, gelecek dönemlerde suçlunun suçtan vazgeçirilmesinin daha güç olması anlamına gelecektir. Çünkü, suçlu birey işlediği suçlar ve yaşadığı suç kültürü ile kronik bir suçlu olma sürecine girmekte ve kronikleşen suçluları veya suçu yüksek düzeyde alışkanlık edinen/suçla bağımlılaşan bireyleri suçtan caydırmak da kolay olmamaktadır (Kızmaz, 2006:334).

... Moffitt ve Patterson'un da belirttikleri gibi, suçluluğun engellenmesi veya suça müdahale çabalarının, suçluluğun geliştiği ilk çocukluk dönemlerinde yoğunlaştırılması gerekmektedir. Bu, suçlulukla mücadele açısından çocukluk döneminin önemini ortaya koymaktadır (Kızmaz, 2006:349).

İnsanların güncel hayatlarındaki bedensel ve ruhsal koşulları, potansiyel imkanlarından daha geriye, orada şiddet vardır. Buna göre yapısal şiddetin gerekli ön şartı, kaynakların ve imkanların adil dağılımını engelleyen bir sistem, bir yoksunlaştırma olumsuzluğunun mevcut olmasıdır (Chul Han, 2016:83).

Tablo 23: Liseli Gençlerin: 100.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 10.000

Geçmişte okul arkadaşlarınızla, anlaşmazlıklarınızı DAHA ÇOK nasıl çözüyordunuz?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
SORUN ÇÖZME BİÇİMİ	%	%	%	%	%	%
Birbirine küserek	14	24	19	10	18	14
Münakaşa yaparak	31	35	33	30	36	33
Fiziksel şiddetle	26	10	18	46	30	38
Karşılıklı konuşarak	29	31	30	14	16	15

Anket verileri, her iki kategorideki gençlerin anlaşmazlıklarını çözme becerileri yönünden sıkıntılı bir tablo sunmaktadır. Liseye devam eden gençlerin üçte bire yakını anlaşmazlıklarını karşılıklı konuşarak, yani barışçıl bir yolu izleyerek halletmeyi seçerken, geri kalan büyük yüzde ise, anlaşmazlık yaşadıklarında karşılarındakine şiddet uygulamayı yeğlemiştir. Bu olumsuzluk suça karışan gençlerle ilgili daha da fazladır. Suça karışan beş gençten sadece birisi arkadaşlarıyla anlaşmazlığa düştüğünde, sorununu karşılıklı konuşarak halletmeyi yeğlemektedir.

Okullardaki davranışsal sapmalar üzerinde çalışan uzmanlar arasında, son 20 yılda öğrencilerin davranış sorunlarının ciddiyetinde ve yaygınlığında müthiş bir artış olduğuna ilişkin güçlü bir görüş beraberliği vardır. Bireylere ve sınıftaki gruplara düzenlenen stratejilere ilaveten, okul çapında uygun davranış yönetimi planı olmadan bu tür olaylar iyi bir şekilde yönetilemez ya da azaltılamaz (Lave vd, 2009; Liaupsin, Jolivet & Scott, 2004; Martella, Nelson & Marchand-Martella, 2003). Günümüzde bir çok okulda, özellikle ortaokullarda öğrenciler, arkadaşlarının saldırgan davranışlarından etkilenmektedirler. Barış ve çatışma çözme becerilerinin öğretilmesinin şiddeti azaltmada etkili bir strateji olduğu öne sürülmektedir. Belki de bu tür öğretim daha güvenli, daha az şiddet barındıran okulların oluşmasına katkıda bulunabilir (Kauffman, 2015:224).

Birçok şiddet önleme programının önemli bir ögesi, genellikle akran arabuluculuğunun bazı biçimlerini kullanarak başarılan çatışma çözmedir. Akran arabuluculuğunun değerini destekleyen mantık, öğrencilerin politika oluşturma ve toplum inşa etmede katılımcı olarak yer almaları gerektiği inancından

doğmuştur (Garibaldi; Blanchard & Brooks, 1996; Lantieri, 1998; Lovell & Richardson, 2001; Speaker & Peterson, 2000; Vail, 1995).

Akran arabulucusunun görevi, tartışmalı bir konuda her iki tarafa sivil ve şiddet içermeyen bir atmosferde adil ve tarafsız hakemlik sağlamaktır. Bir öğrenciye yetki veren arabuluculuğun yararı, arabuluculuk kurallarına uyması şartıyla, disipline gitme korkusu olmadan sorun/anlaşmazlık yaşayan iki tarafın açık ve istekli olarak bir araya gelmesine olanak sağlamasıdır. Potansiyel olarak şiddetli öğrenci anlaşmazlıklarının giderilmesinde bu uygulamanın başarı oranı oldukça yüksektir.

Araştırmalarda, okul şiddetinin temel sebepleri olarak belirtilen etkenler arasında, aile yapısındaki zayıflama, aile içi şiddet ve uyuşturucu kullanımı özellikle vurgulanmaktadır (Poland, 1994; Speaker & Peterson, 2000). Böylece eğer aile okula genellenecek şiddetin bir hızlandırıcısı ise, herhangi bir önleme programında ailenin yer alması akıllıca görünmektedir. Dahası okullar, sağlık ve psiko-sosyal danışmanlık gibi temel aile hizmetleri için bir kurum olarak rol oynamanın yanında, ailelere okul sonrası etkinliklerde olduğu kadar eğitim anında da yer alma fırsatı sağlanmalıdır. Şiddet önleme plan ve projeleri toplum genelini ama özellikle aileleri, okul yöneticilerini, öğretmenleri ve öğrencileri bir arada içerdiğinde en etkili olur (Austin, 2015:339).

Demokratik bir düzen arabuluculuk, müzakere ve gerekli yerlerde uzlaşmalara varılması için kurumsal düzenlemeler sunar. Açık bir tartışmanın sürdürülmesinin kendisi bir demokratik eğitim vasıtasıdır. Diğerleriyle tartışma ve müzakere daha bilinçli bir yurttaşlığın ortaya çıkmasına yol açabilir (Giddens, 2010:172).

Tablo 24: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumları Gençlerin: 12.000

	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
SEÇENEKLER	%	%	%	%	%	%
Kanun düşüncesi	29	32	30,5	33	29	31
Allah düşüncesi	47	43	45	54	46	50
Aile düşüncesi	11	13	12	6	16	11
Toplum düşüncesi	13	12	12,5	7	9	8

“İnsanları suç işlemekten nasıl alıkoyabiliriz” sorusu, aslında bütün zamanlarda insanlığın en temel sorularından birisidir. Çağlar boyu, felsefe. Psikoloji. Sosyoloji, antropoloji, tıp/psikiyatri, pedagoji, hukuk, din, sanat ve diğer alanlar bu soruya cevap aradı; hala aramakta...

Çalışmaya katılan liseli gençler (%45) de, hükümlü gençler (%50) de, “insanları suç işlemekten alıkoyan en önemli faktör” olarak Allah korkusunu gösterdiler. Gençler, suça bulaşmaktan insanları alıkoyan en önemli ikinci faktör olarak kanun/ceza korkusunu işaret etti. Bir şekilde kanuni yaptırıma maruz kaldığı için ceza infaz isteminde hüküm çeken gençlerin de ceza faktörünü en önemli caydırıcı husus görmemesi ironi bir durum gibi arz ediyor. “Aile korkusu” ve “toplum korkusu” gibi faktörlerin gençlerin algısına göre çok düşük düzeyde belirleyici olması da düşündürücüdür.

Önemli olan, insanın neye muktedir olduğunun tespiti değil, bir kültürün hangi tür ve hangi ölçüde şiddet içerdiğinin bilinebilmesidir.

İnsan haklarının doğal haklara dayandırılması adet olmuştur. “İnsan, insan olduğu için bu haklara sahiptir, yoksa bir toplum ya da devlet tarafından garanti edildiği için değil” denir. Ancak, bütün somut hukuk ilişkileri, insanların doğal haklarıyla ilişkilendirilebileceği için, pozitif hukuka dayandırılmayan bir insan hakları tanımı, yalnızca bir çağrı olarak kalır. Vatandaş hakkı olmayan, yani herhangi bir devlet gücüne dayanmayan bir insan hakkı olamaz. İnsan hakları vatandaşlık haklarıyla güvence altına alınmalıdır. Bir hak, geleneklerden farklı olarak, ihlal eden cezalandırılıyorsa gerçekliği bulunan bir haktır (Reemtsma, 1998:68).

Eğer iki kişiye bu dünya dar geliyor ve biri diğerini öldürmek istiyorsa, bu yine de vahşetin bir gerekçesi olamaz vahşet, öldürme isteğine ilave ikinci bir nedendir. Çünkü vahşet, işkence edilenin duyduğu acıdan zevk almaz. Birbirinize iyi davranın önerisinde bulunmak ya da Milletler Cemiyeti kurmak önlem değildir. Bize bir şeyler öğretebilecek konumdaki otorite, vahşetin binlerce yıldır takip edilmekte olan ayak izinin iyi niyetle önlenebileceği masalını anlatmak yerine, bize kendimiz hakkında daha fazla bilgi vererek yardımcı olabilirdi. “Yıkım zevki” bir kültür ürünü değildir; öyleyse kurumlarla oluşturulamazdı. O, insanın içgüdü rezervine aittir. “Saldırganlık engeli” dışarıdan konan yasaklarla oluşturulamaz, aksine “zayıf olana eziyet etmek ve aşağılamak isteğini ortadan kaldırmakla” sağlanabilirdi. Bunun ön koşulu ise, bu isteği bilince çıkarmaktı (Reemtsma, 1998:115).

Hirschi (1969), yasalara, yalnızca yasaya uyucu olma yönünde doğru bir toplumsal eğitimin verildiği koşullarda uyulduğuna inanmaktadır. Toplumsal eğitimin başarısı duygusal bağlanmalara, başka türlü bağlanmalara ve inançlara bağlıdır. Toplumsal bağın dört önemli ögesi vardır:

1. Rasyonel bağlanma: toplumsal bağın akılcı ögesidir; eğitim ve gelecekte bir meslek edinme gibi geleneksel amaçlara yapılan yatırımlardan oluşur.
2. Duygusal bağlanma: toplumsal bağın duygusal ögesi; başkalarıyla vicdan, içselleştirilmiş kurallar ve başkalarının ne düşündüklerine önem verme biçiminde kurulan duygusal bağlardan oluşur.
3. Katılım: geleneksel etkinliklere yapılan zaman ve enerji yatırımı; geleneksel amaçlarla ortaya konmuş etkinliklere iyice girmiş olanların sapkın amaçlar peşinde koşmak için daha az enerji ve zamanları vardır.
4. İnanç: kişinin sapkın davranışlara karşı geleneksel yasaklamalara yasalık yükleme derecesi; geleneksel değerlerin geçerliliğine inanma (Canter, 2011:95).

Tablo 25: Liseli Gençlerin: 60.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 10.000

“Diğer insanlardan nefret etme duygusu” yaşıyor mısınız ?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	20	20	20	14	10	12
EVET	80	80	80	86	90	88
DUYGU YAŞAMA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	35	35	35	47	45	46
Ayda birkaç kez	35	35	35	30	32	31
Yılda birkaç kez	30	30	30	23	23	23

Çalışmaya katılan gençlerin nasıl bir çevre algısına sahip olduğu ölçmek istendiğinde, hem liseli gençlerin (%80) ve hem de suça karışan gençlerin (%87) yaşadıkları çevredeki insanlardan nefret ettikleri ortaya kondu. Diğer insanlardan haftada birkaç kere nefret edilmesi (liseli gençlerde %28 ve suça

karışan gençler %40) travmatik bir durumdur. Bunun bir anlamı, bize karşı kızgınlığı, öfkesi, saldırganlık duyguları bulunan çok sayıdaki gençle özel alanlarda, kamusal alanda ve diğer sosyal alanlarda omuz omuza yaşadığımızdır.

Çocuklarımız ve gençlerimiz için, sosyal alanlarda bir korku duygusunun ağır bastığı, güven sorunu yaşandığı bu çalışma ile elde edilen verilerden açıkça anlaşılmaktadır. Giderek, öfke üzerine, korku üzerine, nefret üzerine yoğunlaşan algılarla sokakları dolduran insan sayısının arttığını söyleyebiliriz. Hayat hikâyelerindeki, uğradıkları haksızlıklara, gördükleri zararlara daha yenilerini eklememek için tetikte olanlar, giderek sadece savunmada kalmayı değil saldırıyı da düşünür hale geliyor. Bu doğrultuda kurulan hayaller çağdaş insanın giderek gerçek hayat algısına dönüşüyor. İşte bu, yarınlardaki her birey için gerçek bir tehdit, tüm toplum için gerçek bir tehlikedir.

İnsanlar başkaları için iyi olmayan alışkanlıklarından vazgeçemedikçe, bunun için bir gayret göstermedikçe, karşılıklı sevgi bir ütopya olarak kalacaktır. Daha iyi bir toplumu ne yeni ideolojiler ortaya atarak, ne de siyasi kurumlarımızda reformlar yaparak gerçekleştiremeyiz. Önce kendimizde bir reform yapmamız, bizi diğerlerinden ayıran kusur ve kötülüklerimizden arınmamız şarttır. Ancak ondan sonra daha iyi bir toplum kurabiliriz. O zaman komşunun komşuyu sevmesi, işçinin patronu sevmesi, patronun da işçiye sevmesi mümkün olabilecektir. İçgüdünün arılarda ve karıncalarda milyonlarca seneden beri kurmuş olduğu düzeni, insan toplumlarında ancak “sevgi” ile kurabiliriz (Carrel 1976:134,135).

Nefret, çok derinden istenen, bir başka kişiye zarar verme, onların mutluluğunu bozma arzusudur. Bir kızgınlık durumunda ortaya çıkması gerekir diye bir kural yoktur. Her zaman gösterilen bir duygu da değildir; ama kişinin hissettiği düşmanlığını tetikleyecek koşullar oluştuğunda ortaya konacaktır. Ayrıca ilgili bir sürü başka duyguyla da bağlantılıdır; mesela, gücenmek, garez beslemek, aşağılamak, düşmanlık vb gibi. Olumsuz duygular sürekli olarak bir yol bulup aklımızın içine sızdığından, önce ruh halimize etki ederler; sonra da sonuçta olumsuzlaşıp bedenden dışarı taşarak karşı tarafa yansıtılırlar. Bu sebeple, öncelikle işe duyguların kendileriyle çalışmaktan başlamak gerekir. İnsan bunu değişik yollarla ve farklı düzeylerde yapabilir; başlangıç, orta ve ileri düzeyde. Sevgi, nefrete karşı kullanılacak en etkin panzehirdir (Goleman, 2005:142).

Ailedeki deneyimleri zorlaştıkça çocuk yalnızca ebeveynlerine ve diğer çocuklara karşı nefret tepkisi geliştirmekle kalmaz, herkese karşı güvensiz veya kötü niyetli bir tutum geliştirir. Bir çocuk ne kadar tecrit edilir ve kendi deneyimlerini yaşaması engellenirse, böylesi bir olumsuz gelişim daha çok beslenecektir. Ve son olarak, bir çocuk kendi ailesine karşı garezini ne kadar gizlerse, kaygısını o kadar çok dışarı yansıtır ve böylece genelde “dünyanın” tehlikeli ve korkutucu olduğuna ikna olur (Horney, 2013:61).

İki tip reddedilmiş çocuk grubu bulunur; aşırı saldırganlar ve çok çekingenler. Reddedilmiş çocuklar, akranlarıyla etkileşimlerinde aşırı talepkar ve saldırgan bir yaklaşım benimser. Çok çabuk alınırlar ve yaşatlarının şakalarına hemen düşmanca niyetler atfederler; bu nedenle meydan okumalar hemen istenmeyen noktalara ulaşır (Dodge, 2006). Gerçekten de 8. Sınıfta görülen başkalarında düşmanca niyetler okuma eğiliminin 11. Sınıftaki antisosyal davranış düzeylerini öngördüğü bulunmuştur. Bu tip çocuklar bu gibi durumlarda daha cezalandırıcı ve daha az affedici olma eğilimindedirler (Butcher, 2011:169).

Elbette ki bir ülkeyle ve gelenekleriyle özdeşleşmek, ortak deneyimleri, umutları, sevinçleri ve yasları paylaşmak, insanlara bir birlik ve güvenlik duygusu veriyor. Biz bedensel ve ruhsal gelişimimiz için diğer insanlara ihtiyaç duyan toplumsal varlıklarız. Ancak insanın kendi yetersizlik duygusundan kaynaklanan ve onu bir iktidarla özdeşleşmeye götüren durum, empatinin yitimi-ne yol açmaktadır (Gruen, 2008:13).

Şefkat ve merhamet, modern psikolojik araştırmalarda tamamıyla ihmal edilen önemli konulardır. Psikoloji alanında yıllardır devam eden araştırmalar, bireylerin iyi hallerinden çok, yaşadıkları dengesizlikler üzerinde -depresyon, korku vb. - yoğunlaşmıştır. İnsanoğlunun iyi olma hali, araştırmalarda genellikle ihmal edilmiştir. Gerçekten de şefkat ve merhamet konusunda, psikoloji tarihinde hemen hemen hiçbir araştırma yapılmamıştır.

Önce, hepimizin yapısında yıkıcı duygular olduğunu kabul edelim ve kendimize bu yıkıcı duyguların doğasının ne olabileceğine dair sorular soralım; araştıralım onları, inceleyelim, etkilerine bakalım. Yıkıcı duygularımız -nefret, önyargı vb gibi- toplum üzerinde genel anlamda ne etkiler yaratıyor? Toplumun bugün tecrübe ederek yaşadığı bütün büyük problemlerde ve acılarda bu duygularımızın ne kadar payı var? (Goleman, 2005:42, 363).

Kendi sorumluluğunu, üst sistemlere devreden bir insan oluş, yabancılaşmış bir insan oluşturmıştır. Kimliklerini bağlı oldukları grupla/iktidarla ve onun sembollerıyla özdeşleştirmeye dayandıran bireyler, insan oluşlarının zeminini yitirirler; ve böylece kendilerini algılayış biçimleri, güce dayalı bir toplumsal sistemin sürekliliğini sağlamaya hizmet eder hale gelir. Bu empatinin yitimi demektir; ki empati, içimizdeki insaniyetsizlikle aramıza duvar ören bir bariyerdir (Gruen, 2008:14).

Nefret ve buradan kaynaklanan şiddet karşısında gözlerimizi kapamanın bir yolu da, nefret ve şiddeti toplumumuzun alt tabakasına, aşağı insanlarına, ilkellerine ait bir ifade biçimi olarak görmektir. Doğru; alt tabaka kendi nefret ve şiddeti karşısında dürüsttür. Biz üst tabakadakiler ise aynı dürüstlüğü göstermez, böylece kendi kendimizi tanımak zorunda kalmayız. “Kültür” ümüzün, üniversite eğitiminin, yüksek değerlere düşkünlüğümüzün ardına saklanırsınız. Şiddeti görmezden gelmekle onu destekliyoruz. Gerçek acı karşısında kayıtsızlık ve korku, acıyı giderek daha az algılamamıza yol açar. Şiddeti algılayacak olursak, bir şey yapmamız gerekir. Ama sorumluluk üstlenmek korku vericidir; ve biz de kolay yolu, kayıtsız kalmayı seçeriz (Gruen, 2008:22).

Bir yavru şempanze yaralandığında anne onu hemen kucağına alır, onunla ilgilenir. Biz uygar insanlarda ise ebeveynlerin, yaralandığında çocuklarına kızmaları pek de alışılmamış bir şey değildir. (V. Vamik: APO örneği) Çaresizlik onaylanan bir şey olmadığı için anne ve babalar çocuklarını korumuyorlar. Kendileri çocukken kurban durumuna düştükleri ve bu yüzden utanç duymak zorunda kaldıkları için, çocuklarının durumuna tepki gösteriyorlar. Anne bebekler kendilerine yapılanları çocuklarına yapıyorlar: Kendilerine inkar etmeleri ve nefret duymaları öğretilen şeyler için, yani kırılabilirlik ve çaresizlik duyguları için çocuklarını cezalandırıyorlar (Gruen, 2008:22, 23).

Çoğu insan farazi duygularla gerçek duygular arasındaki uyumsuzluğun farkında değildir. İnsan barıştan yana olduğuna inanıp, barış için mücadele etmek üzere savaşa katılabilir; burada eylemle niyet örtüşmez. Ama çoğu insan bunu görmez. Kimliklerini daha güçlü biriyle/bir yerle özdeşleşmeye dayandırır; çünkü bu onları yaralı kendilikleriyle yüzleşmekten korur, onlara dış düşmanlar sağlar. Böylece nefret ve saldırganlığın hedefi dışa yönelir ve iç “düşman” dan duyulan korku kendiliğinden değiş tokuş edilmiş olur. Kendi içimizde düşmanı aramak yerine farklı görünen, farklı davranan insanlarda “dışarıdaki” düşmanı arıyoruz. Bu farklı insanlar sonra “kötü düşman” a dönüşüyor. Anne

babalarımızın bizde aşağıladıkları veya reddettikleri şeyler için cezalandırmak üzere düşmanlar ararız. Düşmanlar bizi, kendi yaralanmışlığımızı görmekten uzak tutarlar. Böylece insan başkalarını cezalandırabildiği, aşağılayabildiği, hatta yok edebildiği sürece kendi kendisiyle yüzleşmek zorunda kalmaz. Zaten yüzleştiği an, kendi kurban durumunda oluşuyla göz göze gelecektir (Gruen, 2008:41, 42).

Düşmanlar bizim çaresizliğimizin yerini alırlar. Kendi kendimizi güçlü, katı, hatta şiddet eğilimli göstererek kendi yüzümüzü, kendi zayıflığımızı ve çaresizliğimizi diğerlerinden olduğu gibi kendimizden de saklarız. Kendi kurban durumunda oluşumuzla yüzleşmek katlanılmaz olduğu için nefretimizi her zaman dışarıya ve başkalarına yöneltiriz. Nefret ettiğimiz kendiliğimizi, onu sonsuza kadar ortadan kaldırabilmek için bir dış düşmana yansıtırız. Bu arada da sahte peygamberler nefret duygularımızı onaylar ve körüklerler.

Kendi uydurduğumuz düşman her yerdedir. Başkalarına yöneltilen şiddet çok farklı ideolojik renkler taşıyabilir ve zayıflara -yoksullara, hastalara, sakatlara- karşı saldırganlıktan, “ırkın saflığı” için savaştan “kutsal” savaşa kadar uzanabilir. Ancak bunların ardındaki nefretin kökleri her zaman kendilik nefretinde, inkar edilmesi gereken kendi kurban oluş durumuna duyulan nefrette yatar (Gruen, 2008:43).

Aslında şiddetten etkileniyoruz, ama bizde yarattığı duygu kendimizden nefret oluyor ve bu da kendi içimizdeki şiddet eğilimini hakkaniyet maskesi ardında serbest bırakmamıza yol açıyor. Oysa kurbanlar karşısında duygudaşlık gösteremiyoruz. Aksine kurbanlar bizde tedirginlik yaratıyor, hatta kendi içimizdeki kurbandan nefret etmeye zorlandığımız için kurbanlardan nefret ediyoruz (Gruen, 2008:92, 94).

İnsan özel mülkiyet için çaba göstermeye başladığında şiddet, dolandırıcılık, hırsızlık ve gasp ortaya çıktı. Hemen ardından gurur ve kıskançlık dünyayı sarıp hep beraber yeni bir zenginlik ölçütü getirildi. Çünkü o zamana kadar bir eksikleri olmadığında kendilerini zengin hisseden insanlar, taleplerini artık doğal ihtiyaçlarına göre değil, başkalarındaki fazlalara göre belirler ve komşularının kendilerinden daha fazla malı olduğunu görünce kendilerini yoksul hissederek oldular (Gruen, 2008:264).

Yabancılarla duyulan nefretin, daima insanın kendisine duyduğu nefretle bir ilişkisi vardır. Eğer insanların, neden başka insanlara acı çektirip, onları

aşağıladıklarını anlamak istiyorsak, önce kendi içimizdeki tiksindiğimiz şeylerle uğraşmalıyız. Çünkü bir başkasında gördüğümüzü sandığımız düşmanı, ilk olarak kendi içimizde aramamız gerekir. İçimizdeki bu parçayı, bize onu hatırlatan yabancıyı yok ederek susturmak isteriz. İçimizdeki, bize yabancılaşmış parçamız, ancak bu şekilde uzak tutabiliriz (Gruen, 2005:9).

Bebekken muhtaç ve çaresiz durumda olmamız bizi ebeveynlerimize bağımlı kılar. Ruhsal yaşantımızı sürdürebilmemiz için onların bize sevgi, kucaklama ve koruma sağlayacağına dair belli bir güven duymamız gerekir. Savunmasız olan hiçbir canlı, fiziksel ve ruhsal anlamda muhtaç olduğu insanların, onun ihtiyaçları karşısında kayıtsız ve soğuk kaldıklarının bilinciyle varlığını sürdüremez. Böyle bir korku katlanılmaz hatta ölümcül olurdu (Gruen, 2005:14).

İnsan gruplaşmaları arasındaki ilişkiler ne kadar yakınsa, birbirine düşmanlık gösterme olasılıkları o kadar artıyor. İnsanları birbiriyle çatışmaya iten, farklılıkları değil, ortak yanları oluyor. (Gruen, 2005:18).

21. yüzyılda gezegenimizin karşılaşacağı sorunlar, üyeleri öncelikle ulusal dilimler içerisinde düşünen, duyan ve hareket eden bir insan ırkı tarafından çözülemez. Aynı savlar, her yönüyle, devlet gibi insanları bölen büyük kurumlar için de geçerlidir. Bunlar örgütlü dinlerdir. Toplumsal etkileri tıpkı devletininki gibi, çok karışıktır. İnsanları ortak bir inancın kucağında bir araya getirirken iyilik yaparlar; fakat, her grubu diğerinden ayırarak aynı oranda kötülük de yaparlar. Tanrısal gerçek olma iddiasındaki doktrinlerin kaçınılmaz çıktıları, doğmacılık ve hoşgörüsüzlüktür. İşte bu nedenle, tarihin en kanlı savaşları dini inanç bayrağı altında yapılmıştır. Örgütlü dinlerin bölücü etkileri silinip atılmadıkça insanlık birleşemez. Egemen politik sistemin ve dini kurumların bölücü etkisini ortadan kaldırmak, çok büyük güç ve yüreklilik isteyen bir iştir. Lakin bu yapılmadıkça, insanlık evrensel boyuttaki konularda ihtiyaç duyulan küresel fikir birliğine asla ulaşamayacaktır (Lipson, 2000:302).

Soykırımlar olsun, işkence olsun veya çocukların anne-babaları tarafından gündelik aşağılanmaları olsun, şiddete ve kine dair bütün bunların ve benzerlerinin bir ortak noktası var: Ötekinden “yabancı” dan nefret etme duygusu. Suçlular da kendilerini insan olarak tanımlarlar; ama karşılarındakilerin bu tanıma hakları yoktur. Öteki, insanlık dışı olma durumuna indirgenir (Gruen, 2005:21).

Eğer insanın kendisine özgü olan ve birey oluşunu belirleyen her şey reddedilir ve yabancı kılınırsa, geriye, insan gelişimini sağlayacak ne kalır? O zaman kimlik, çocuğun ruhsal olarak varlığını sürdürmesini garanti eden dış koşullara indirgenir: Çocuk, anne-babanın beklentilerine cevap vermek için elinden geleni yapar. Bu sürecin özü anne-babayla özdeşleşmedir. Çocuğun kendisi olanın yerini, anne babanın yabancıları alır (Gruen, 2005:27).

Çağımızda insaniyetsizliğe doğru gidişin uç noktalara vardığını görüyoruz; bu durum insanlığımızı yitirmenin bir sonucudur. Bu süreç, yüksek kültür adı verilen kültürlerin ortaya çıkışıyla başlar. Bu noktada Hint ya da Avrupa, ya da Güney veya Orta Amerika kültürlerinin hangisinden söz edildiğinin bir önemi yoktur. 20. yüzyıl, bu gelişimi bir anlamda zirveye tırmandırdı ve henüz bu sürecin sonuna gelmiş değiliz. Carl Amery (1998) Hitleri bir öncü olarak görüyor. Ben bu görüşe katılıyorum. Hitler, hala tüm hızıyla devam etmekte olan bir sürecin öncüsüydü. Bu süreç ısrarla, bireyin yabancılaşmasını sürdürüyor ve gerçek anlamda insani bir kimliğin gelişme koşullarını ortadan kaldırıyor (Gruen, 2005:79).

“Büyüklik” hiçbir şey anlatmayan bir kavramdır. Çağımızda gerçekten büyük olan bir şey varsa, o da yabancılaşma ve kimliksizleşmedeki ölçsüzlüktür. İçimizi kendimize yabancılaştırarak yitirmek, insanların kendi yitirilmiş parçalarını başkaları üzerinde baskı kurarak, onları ezerek, düşman diye kardeşlerini öldürerek aramalarına yol açıyor (Gruen, 2005:81).

Erken yaşta anneden ayrılmanın çocuklarda çok derin yaralanmalar yaratığı ve anneye tekrar karşılaştıklarında saldırganca davrandıkları bilinmektedir. Ayrılık, çocukta bir iç terör ve ağır değersizlik duyguları yaratır; çünkü küçük çocuk böyle bir travmayı, oluşmakta olan benliğinde derin bir yaralanma olarak yaşar (Gruen, 2005:208).

Kendi acısıyla ilişkisini yitiren bir insan, bu ilişkiyi şiddet uygulayarak aramaya devam eder. Acının inkarı, cinayet dürtüsüne ve şiddete yol açıyor. Ancak insanlar, kendilerine baskı uygulayanlarla henüz tam olarak özdeşleşmemişlerse, şiddeti kendilerine, kendi kişiliklerine yöneltiyorlar. Son bir yaşam zerresini hissedebilmek için, kendilerini kesiyor, kemiklerinin kırılmasıyla ya da başka yaralanmalarla sonuçlanan kazalar yaratıyorlar. Acının inkarı ile, canlı olmanın temel duygusu yitiriliyormuş gibi görünüyor (Gruen, 2005:222, 223).

Kendine özgü bir kimliği olmayan bir insan için, sürekli onaylanmaktan, kendisi için “iyi adamdır” denmesinden daha önemli bir şey yoktur. Onur, görev, sadakat gibi dışa yönelik erkeklik ideallerine ağırlık veren toplumlarda, adam öldürme oranlarının yüksek olması şaşırtıcı değildir. Dicks'in araştırmaları, soyut değerler ve otoriter babalarla en fazla özdeşleşen insanların, aynı zamanda kendilerine özgü kimlik yapısı geliştiremeyenler olduğunu gayet açık bir şekilde ortaya koyuyor. Küçümseme, nefret ve cinayet, bu insanların kendi iç boşluklarına katlanabilmeleri ve ayakta kalabilmeleri için tek yol (Gruen, 2005:246).

İnsanın kendi özgünlüğüne ve insaniyetine yabancılaşmasının kökleri, çocukluğumuzda hepimizin az veya çok karşı karşıya kaldığı acı verici deneyimlerde yatar. Bu kökler, anne-babanın sevgisizliği, aşağılaması ve duygularımızı anlamadaki yetersizliği nedeniyle hissettiğimiz, çocukluktaki bağımlı varlığımız tehlikeye gireceği için algılamamızın yasaklandığı acı deneyimlere kadar uzanır (Gruen, 2010:11).

Şiddetin bu ölçsüzlüğü, kendi anlamımızı yitirme tehlikesine de yol açıyor. Böylelikle içimizdeki boşluk, ya genel bir duygusuzluk ve depresyonun, ya da daha fazla şiddet üretiminin kaynağı haline geliyor. Çünkü bu iç boşluk pek çok kişide, ancak hayali bir büyüklükle özdeşleşerek kurtulabileceğini umduğu bir anlam yokluğu yaratıyor. Hiçliğe ve ölüme adanmış bir radikalizme karşı, ancak bu zihinsellikten uzak gelişimin derinlerdeki köklerini ortaya çıkartabilirsek direnebiliriz. (Gruen, 2010:8).

Gece parkta bir bankın üzerinde savunmasızca uyuyan adamı, sayısız bıçak darbesiyle öldüren genç şunları söylüyor: “İçimde de düşümde de sadece can sıkıntısı, dipsiz bir boşluk ve ölüm var.” Bu tür suçlularda kurban yoktur, sadece yenilgiye uğrayan vardır. Şiddet uygulayanlar, kurbanlarının insani yüzünü silerler; bir zamanlar kendilerine yapılmış olduğu gibi (Gruen, 2010:10).

Nefrete adanmış insanlarda belirleyici olan şey, sosyalleşme süreçlerinde olumlu bir şeyle temas etmemiş olmalarıdır. Nefretlerinin büyüklüğü, bu nefreti akla uygun hale getiren ideologlar aramalarına neden olur. Dini ideolojilerin siyasi ideolojilerden tek farkı tanrısal bir vahiy bilinci yaymalarıdır (Gruen, 2007:223).

En tehlikeli duygulardan biri olarak gazez, bence çoğunlukla görmezden geliniyor. Nefret bugünün dünyasında en şiddetli çatışmalardan bazılarını ateş-

liyor olabilir; ama nefret karşılaştırmalı olarak dürüstçe/mertçedir. Garez, çarpık, sinsice bir şeydir ve bu bakımdan tehlikelidir.

Nefretin amacı başkasını yerle bir etmek ya da en azından onu küçük düşürmektir. Garez tam tersine, benliğe zarar vermenin eşit derecede başkalarına da zarar vermek olduğu çok daha karmaşık bir mantığa sahiptir. İntihar bombacıları nefretle hareket etmelerine rağmen daha çok, doğrudan bir garezle motive edilmişlerdir. Garezin tehlikesinin asla hafife alınmaması gerekir. Suikastlar, bütün bir şehrin hatta imparatorlukların yakılıp yıkılması garezin korkutucu ürünleridir.

Haset, benliğe zarar vericidir; garez ise iki kat zararlıdır ve biri diğerine dönüşme eğilimindedir. Ama hepsi bu değil. Tüm nahoş duyguların çoğu gibi haset de tekinsiz, bir rasyonelleştirme yetisine sahiptir. Böylece haset, duyulan hisse uygun hüsrana ve alçalmaya razı olmaktan ziyade, bir hakkının olduğunu ve bundan yanlış bir şekilde yoksun bırakıldığını tasavvur eder; böylece hınca dönüşür (Solomon, 2016:170).

Ahlak, yalanlarımız ve cürümlerimizle kendimize ne yaptığımızı anlamaya hazır olduğumuz yerde başlar. Şiddetin taşkınlığını gösteren haberler artıyor ve bundan sonra olacaklar konusunda hepimiz son derece büyük huzursuzluk duyuyoruz. Sahte tanrılar, kurbanlar ile suçluları, ikisinin arasında bir ayırım yapmayı neredeyse imkansız kılacak bir konuma itiyor. Algılarımız bu denli bozan bir gelişim, yıkıcılığa meyleden ne varsa tümünü güçlendiriyor ve yeniliyor. Böylesi bir gelişimin, sağlıklı bir insanlık için gereken koşulları oluşturması imkansızdır (Gruen, 2007:223).

Gerçek özerkleşme için ve dolayısıyla değişim cesareti göstermek için tek bir yol vardır: Kendi kendine ihanetten duyulacak acıyı göze almak. İnsanın kendi hikayesini anlaması yeterli değildir ve aynı şekilde bireyin gelişimi üzerinde etkili olan “toplumsal şiddeti anlamak” da yeterli değildir. Sadece bununla bir insanın nasıl katil olduğunu açıklayamayız. Kişi tabi oluşuyla yüzleşmelidir; bir insanın kendisinden nefret etmesine ve sonra kendisine ne yaptığını hatırlattığı için çevresindeki tüm yaşamdan nefret etmesine neden olan, bu tabii oluşturmaktır. Kötülük, yıkıcılık, insaniyetsizlik. . . bütün bunların kökleri, insanın doğumla hak ettiği kendisi olma hakkından vazgeçişine dair yaptığı çok gerilerde kalmış tercihin sorumluluğunu üstlenemeyişindedir (Gruen, 2015:20).

Sorulması gereken soru “Nasıl daha iyi bir insan olurum?” değil, “Nasıl yaşarsam daha kötü bir insan haline gelmekten kaçınırım?” olmalıdır. İkinci soru,

kendimizle ilgili hoşlanmadığımız şeylerin gücünü ve değişme yeteneklerimiz üzerindeki sınırlamaları kabul eder. Bu siyasi düzeye çekildiğinde ise soru, “Toplumumuzu nasıl daha yaşanılır bir yer yaparız?” dan çok, “Toplumumuzun daha kötü bir yer haline gelmesini nasıl önleriz?” olur (Craib, 1994:223).

Atılanlar ve itilenler, çok kere bir ulusun geleceğinin ham maddesini oluşturmuşlardır. Ayak takımı ve isyankar bireyleri bulunmayan bir ulus, sakin, düzenli, hoş ve nezihtir fakat, belki de doğacak yeniliklerin tohumundan yoksundur. Avrupa ülkelerinde toplumu rahatsız eden kişilerin bir okyanusu aşarak yeni bir kıtada, yeni bir dünya kurmaları tarihin bir cilvesi değildir; bu yeni dünyayı ancak böyleleri kurabilirdi (Hoffer, 1998:28).

Zihin. . . ve toplum. . . arasındaki ilişki tek yanlı olarak nedensel değil, çatışmalı ve karşılıklı birbirini etkileyen özelliktedir. Bu karşıtlık ortamında, her biri bir çabanın ürünü olduğundan ve hiçbir diğ erinin önemini tamamen azaltmadığından ne zihin ne de toplum tamamıyla galiptir. Sosyal hayat bir mekanizma değildir; bir organizma bile değildir; ancak bir diyalektiktir (Murphy, 1971:85).

Tablo 26: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumları Gençlerin: 12.000

“Siyasetçi, sanatçı, sporcu gibi önemli kişilerin toplumdaki olumsuz davranışları, gençlerin suç eğilimlerini arttıran bir faktördür” ifadesi sizce doğru mudur?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	23	15	19	17	10	13,5
EVET	77	85	81	83	90	86,5
DOĞRULUK DERECEŚİ	%	%	%	%	%	%
Kesinlikle doğru	54	60	57	58	56	57
Doğru	33	25	29	27	29	28
Kısmen doğru	13	15	14	15	15	15

Çalışmaya katılan her 10 gencin 9’u, ***toplumunu gözü önündeki önemli kişilerin olumsuz tutum ve davranışlarının, şiddet içiren tavırlarının çocukları, gençleri suça sürükleyen etkisi olduğuna*** inandıklarını beyan etmiştir.

Bandura'ya göre, modellerin önem ve saygınlıkları arttıkça davranışımız üzerindeki etkileri de artar. Gözlemsel öğrenme büyük ölçüde, aile içinde, yaygın alt kültürde ve toplumsal çevrenin parçaları olan televizyon ve kitaplar gibi kültürel simgeler yoluyla olur. Birçok çalışma saldırganlığı gözlemenin hem çocuklarda ve hem de yetişkinlerde düşmanca davranışa yol açtığını göstermektedir. Saldırganlık eylemlerini gözleyen insanlar yalnızca gözledikleri eylemleri taklit etmekle kalmazlar, aynı zamanda genel olarak kendileri de daha düşmanca davranışlar sergilemeye başlarlar (Canter, 2011:83).

İdealler, kendilik değerimiz ve yaşamın anlamını arayışımız açısından önemlidir. Ama bunlar, kendinden vazgeçişe götüren türden bir kendilik gelişimin içinde yer alıyorsa, o zaman bu, merkezinde suçlunun idealleştirilmesinin bulunduğu bir gelişim olacaktır. Bu da, uğruna insanların birbirini yok ettikleri kutsal idealleri beraberinde getirecektir. sonra bu şiddet, ilerici bir gelişimin parçası gibi görünecektir.

Çocuklarımıza neler yaptığımızı görmekte sıkıntı yaşadığımız ortada. Göremiyoruz, görmek de istemiyoruz. Çocuklarımızın durumunun daha önce hiç olmadığı kadar iyi olduğuna eminiz. Yaygın kanı bu. Refah toplumlarında çocuklar oyun alanlarına, çocuk bahçelerine, okullara, özel eğitilmiş öğretmenlere, tatile, sinemaya, konsere gitme imkanına ve daha pek çok şansa sahipler. Buna rağmen çocukluklarına sahip değiller. Tüm dünyada, örneğin futbol maçlarında gençlerin şiddet eğilimli taşkınlıkları karşısında şaşkına dönmüş durumdayız. Görünüşte itaatkar çocukların anne bebelerini öldürdüklerini, çocuklar arasında intihar oranının yükseldiğini, okullarda şiddetin tırmandığını duyduğumuzda başımızı sallıyoruz. Çocuklarımıza ne yaptığımızı algılayamadığımız ve görmek istemediğimiz için başkaldırıları da anlayamıyoruz. Bizim için hiç olmadığı kadar anlaşılmaz, çünkü yürekle yapılmayan bir başkaldırı bu (Gruen, 2008:215).

Bandura'ya göre, modellerin önem ve saygınlıkları arttıkça davranışımız üzerindeki etkisi de artar. Gözlemsel öğrenme, büyük ölçüde, aile içinde, yaygın alt kültürde ve toplumsal çevrenin parçaları olan televizyon vb araçlar gibi kültürel simgeler yoluyla olur. Birçok çalışma, saldırganlığı gözlemenin hem çocuklarda ve hem de yetişkinlerde şiddet davranışlarına yol açtığını göstermiştir. Saldırganlık eylemlerini gözleyen insanlar yalnızca gözledikleri davranışı taklit etmekle kalmazlar, aynı zamanda genel olarak daha da saldırganca davranırlar (Canter, 2011:81,83, 84).

İlerleme inancının kendisi, kötülükle ilişkisini gizleyen bir idealdir. Bu “ideal” ilerleme, şiddet ve yıkımı olgunlaştırdığında bunun görülmesini neredeyse imkansızlaştırır. İlerlemeyi “ideal” olarak göstermek, bunun ardındaki yıkıcı niyetleri gizlemenin yollarından biridir. İlerleme, insaniyet pozunu o kadar iyi maskeler ki, savaşların acımasızlığını ve dehşetini görmemizi bile engeller. Komünizmle somutlanan “kötülüğün güçleri” nin, kapitalizmle sonuçlanan “iyiliğin güçleri” tarafından yenilgiye uğratıldığı bir çağda yaşadığımıza inanıyoruz. Her ikisinin de aynı ölçüde yıkıcı olduğu bu arada gözden uzak tutuluyor. Doğru olan tek şey, her zaman umut uğuruna bir mücadelenin alevlenmesi, ama bunun her seferinde iktidar ve şiddet hedefleyenlerce üstlenilmesidir (Gruen, 2008:210).

Başkalarının endişesini ve acısını hissedebilmek, kötülüğü olanaksız kılar. Hakimiyet biçimlerinin değişmesine rağmen, şiddetin yaşamımızın motoru olduğu gerçeği olduğu gibi yerinde duruyor. Kendi kendimizle ilişki kurabilmemiz, hastalığımızın kökenlerine inebilmemiz için, iktidar hırsımızın çocuklarımıza neye mal olduğunu görebilmemiz, çocukken bizlere neler yapılmış olduğunu ve bunu sonsuzlaştıran saldırganla özdeşleşme sürecini nasıl başlattığını saptayabilmemiz gerekir (Gruen, 2008:214).

Des Pres şöyle diyor; “Geçmişimiz olmadan, üzerinde durabileceğimiz bir şeye, ondan alacağımız enerjiyle varlığımızın ahlaki yorumunu derleyebileceğimiz bir bağlama sahip olamayız. İnsan, çılgınlıklarıyla, geçmişini aktarma, yarıdım isteme ve direnç gösterme hakkını ister. ” Oysa kendi acılarını inkar etmek zorunda kalanlar, ancak “yabancıların” onlara verdiğini varsaydıkları acı için çılgılık atabilirler. Nazi Almanya'sında milyonlarca insan, kendi bireysel hayat hikayelerindeki asıl kurban olma konumlarını algılayamadıkları için, Hitler'in patolojik yansıtma larını gerçek bir zedelenme gibi, kendilerine mal ettiler. Tehlike ortadan kalkmış değil. Bu psikolojik mekanizma işlerliğini, politikacıların çok derinlere işlemiş olan kurban konumunda olma duygusunu kendi iktidar amaçları için kullanmaları ile bugün de sürdürülüyor. İnsanlar kendi gerçek acıları için haykıramadıkları sürece, bir Hitler karşısında daima etkilenmeye açık konumda olacaklar (Gruen, 2005:37).

Bilim maskesi altına saklanabilen entelektüel katillerin kendi duygularına olan uzaklığı, toplama kamplarının ilkel gardiyanlarında görünenden daha fazladır. Nefreti artık nefret olarak hissedemezler. Bunun yerine, hırs olarak yorumlanan itaatkarlıklarının hedefe yönelmişliği, nefretin dürtüsünü inkara

götürür. Bu, entelektüel katilleri “ilkel” katillerden ayırır. Çözülme sonucu kopuklukları duygularını kabul edemezler. Akademik üstünlükleri onları gizler (Gruen, 2005:183).

Toplumsal çöküşlerde ve diktatörlüklerin oluşmasında kimliksizliğin rolünü görmek büyük önem taşıyor. Toplumsal çöküntünün panzeri ise, çocuklarımızın gelişiminde sevgi ve ilgi dolu deneyimlerinin desteklenmesidir. Toplumumuz, çocuklar için gerçek sevgiyi, onayı ve duygudaşlığı yaşayabilecekleri koşulları oluşturmayı hedef edinmelidir. Hem bireyin, hem de toplumsal tarihimizin besleneceği toprak, sevgidir (Gruen, 2005:207).

Tablo 27: Liseli Gençlerin: 80.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 10.000

Bulunduğunuz ortamlarda cinsel taciz davranışlarına tanık olur muydunuz?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	45	51	48	34	38	36
EVET	55	49	52	66	62	64
TANIK OLMA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	38	25	31	60	60	60
Ayda birkaç kez	26	26	26	26	30	28
Yılda birkaç kez	37	49	43	14	10	12

Tablo 28: Liseli Gençlerin: 80.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 10.000

Geçmişte siz, sözlü ya da fiili cinsel tacizle karşılaştınız mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	76	82	79	40	50	45
EVET	24	18	21	60	50	55
KARŞILAŞMA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	35	20	28	38	40	39
Ayda birkaç kez	28	22	26	30	38	34
Yılda birkaç kez	37	59	46	32	22	27

Liseye devam eden gençlerden %52'si bulunduğu ortamlarda insanların birbirine uyguladıkları cinsel tacizlere tanık olduklarını beyan etmişlerdir.

Ceza infaz sistemi içinde bulunan gençlerde bu yöndeki beyanda bulunanların oranı ise %64'tür.

Bizzat kendisinin cinsel şiddetle karşılaştığını ifade eden lise öğrencilerinin oranı %21 ve ceza infaz kurumlarında bulunan gençlerin oranı ise %55'tir. Yani kanunla ihtilafa düşen gençlerde cinsel şiddete uğramış olma düzeyi liseye devam eden gençlere göre 2. 5 kat daha fazla olup bu düşündürücü ve sorgulanması gereken bir durumdur.

Cinsiyet yönünden bakıldığında, erkeklerin kızlara göre daha fazla cinsel şiddete maruz kalmış olması araştırmanın ilginç verilerinden birisini teşkil etmektedir.

Her ne kadar kurbanların birçoğu kadınsa da, cinsel taciz her iki cinse de yöneltilebilir. 2010 yılında EEOC'a bildirilen şikayetlerin %16. 4'ü erkekler tarafından bildirildi. Bu nedenle cinsel taciz, bir insan hakları sorunu olarak düşünülebilir. Her iki toplumsal cinsiyetin üyeleri de tacizin, cinsel doğaya sahip saldırgan davranışların kurbanı olabilir (Zastrow, 2014:588).

Aile ya da akrabalık ilişkileri herkesin varoluşunun bir parçası olduğundan, aile yaşamı her türden duygusal deneyimi kapsamaktadır. Aile ilişkileri (kadın ile kocası, anne baba ile çocuklar, kız kardeşlerle erkek kardeşler ya da diğer akrabalar arasındaki) sıcak ve doyurucu olabilir. Ancak bu ilişkiler aynı derecede, insanları umutsuzluğa düşürecek ya da derin kaygı ve suçluluk duygularına itecek kadar açık gerilimlerle dolu da olabilir. Aile yaşamının “karanlık yüzü” yaygındır ve televizyon reklamları ile yaygın kitle iletişim araçlarının öteki biçimlerde sık sık vurgulanan renkle uyum görüntülerini boşa çıkarır. Ailenin baskıcı yüzünün, ayrılma ve boşanmaya yol açan çatışma ve düşmanlıklar ile zihinsel rahatsızlığın başlangıcıyla el ele giden aile ilişkileri de içinde olmak üzere, pek çok yönü vardır. Bununla birlikte, sonuçları bakımından en yıkıcı yönler arasında, çocukların enseste zorlanması ile ev içindeki şiddet yer almaktadır (Giddens, 2000:169).

Bütün ülkelerde uyuşturucu suçları ve enstest suçlarının adalet önüne çıkartılmasında sıkıntılar olduğu bilinmektedir. En iyimser görüşle bu suç türlerinin adalet istatistiklerine girme oranı %10'dur. Aile içinde ve çevresinde ceyreyan ettiğinden ve bağlı diğer nedenlerden ötürü enstest vakaları çok yüksek

oranda gizli kalmaktadır. Bu durum sadece adaletin aksamasına değil, travmatik bireylerin topluma karışmasına da yol açarak, ciddi bireysel ve sosyal sorunlara zemin oluşturmaktadır.

Çocukların cinsel suistimali, yaygın bir görüngüdür ve çoğu kez aile içinde gerçekleşir. Çocukların cinsel suistimali en kolay, yetişkinler tarafından, rıza gösterecek yaşın (İngiltere'de 16 yaş) altındaki çocuklarla cinsel etkinliklerin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Ensest, yakın akrabalar arasındaki cinsel ilişkilere göndermede bulunur. Bütün ensestlerin çocuğun “cinsel suistimali” şeklinde olması gerekmez. Örneğin, erkek kardeş ile kız kardeş arasındaki cinsel birleşme ensest olsa da, suistimal tanımına girmez. Çocuğun cinsel suistimalinde, bir yetişkin esas olarak bir bebek ya da çocuğu cinsel amaçlarla kullanmaktadır. Bununla birlikte ensestin en yaygın biçimi, aynı zamanda çocuğun cinsel suistimalidir (Giddens, 2000:170).

Ülkemizde çocukların cinsel saldırıya uğrama sebep ve oranları bölgelere göre değişik özellikler, görünümüler arz etmektedir. Ailenin eğitim durumu ve genişliği, yaşanan evin şartları, sosyo-kültürel sebepler bu suç türünün doğmasında etkili olabilmektedir.

HEGEM Vakfı tarafından UYAP verilerine dayandırılarak hazırlanan Türkiye'nin Cinsel Suç Haritası Raporuna göre (2018), 2014 yılından geriye doğru üç yıl içinde işlenen tüm fiziksel şiddet suçları içinde çocuklara karşı işlenen cinsel saldırı suçlarının en yüksek olduğu iller şöyledir:

Siirt	%8,03
Samsun	%7,93
Bitlis	%7,82
Yozgat	%7,71
Ankara	%7,54
Muş	%7,19
Tokat	%6,81
Bayburt	%6,75
Mardin	%6,71
Sakarya	%6,69
Giresun	%6,56

Edirne	%6,53
Sinop	%6,42
Zonguldak	%6,39
Kahramanmaraş	%6,36
Çorum	%6,34
Niğde	%6,34
Afyon	%6,29
Van	%6,28
Şırnak	%6,16
Bingöl	%6,07
Şanlıurfa	%6,03
Ağrı	%5,98

Çocuklara karşı gerçekleştirilen cinsel suç olaylarının en düşük olduğu il-
ler ise:

Tunceli	%1,41
Ardahan	%2,31
Erzincan	%2,88
Kilis	%2,92
Kütahya	%3,15
Rize	%3,20
Eskişehir	%3,43
Gümüşhane	%3,61
Karaman	%3,82
Kırşehir	%3,84
Trabzon	%3,95
Kırıkkale	%3,96
Burdur	%3,97 dir.

Ensest ve genel olarak çocuğun cinsel suistimali, daha çok 1980 sonrası yılları içinde “keşfedilen” görüngülerdir. Kuşkusuz, bu tür cinsel eylemlerin uzun bir geçmişi olduğu bilinmekteydi; ne ki toplum gözlemcilerinin çoğu, bu davranışa karşı güçlü tabuların olmasının, bunun son derece ender olarak gerçekleşebileceğini varsaymışlardır. Durum hiç de böyle değildir; konuya el atılınca çocuğun cinsel suistimalinin, rahatsız edici derecede yaygın olduğu ortaya çıkmıştır. Bu görüngü olasılıkla, aşağı sınıftaki ailelerde daha sık görülmekeyse de, toplumsal hiyerarşinin bütün basamaklarında varlığını sürdürmüştü (Giddens, 2000:170).

Çocuk cinsel suistimalinin tam olarak hangi oranının ensest türünden olduğu bilinmemekle birlikte, çoğu olayın bir aile ortamında görülme olasılığı yüksektir. Hem ensest ilişkilerin niteliği hem de gerçekleştirilen cinsel edimler, oldukça değişkenlik göstermektedir. Çoğu çalışma, ensest olaylarının %70-80'inin baba-kız ya da üvey baba-kız ilişkileri olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte amca-yeğen, erkek kardeş-kız kardeş, anne-çocuk ve hatta büyükanne-baba-torun arasında ilişkiler söz konusudur. Şimdi artık çocuk cinsel suistimalinin, buna maruz kalanlar üzerinde uzun dönemli etkileri olabileceğini gösteren oldukça fazla bilgi vardır. Fahişeler, çocuk suçlular, evden kaçan ergenler ve uyuşturucu müptelaları üzerinde yapılan çalışmalar, bunlardan çoğunun çocuklukta cinsel istismara uğradığını göstermektedir (Giddens, 2000:172).

Ülkemizde çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda ciddi artışlar gözlenmektedir. Bazı illerde %yüzlerin üzerinde artış gösteren istatistikler söz konusudur. Bu artışın doğal bir gidişi mi yansıttığı, yoksa şiddetle ilgili toplumsal duyarlılığın artmasına bağlı olarak olayların adalete daha mı çok yansıdığı yönünde kesin bilgiye sahip değiliz. Ancak her iki faktörü de cinsel suçların istatistiki dengeleri alt üst etmesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

HEGEM Vakfının, Türkiye'nin Çocuk Odaklı sosyal Risk haritası Raporuna göre (2010) 2008-2010 yılları arasında bazı illerde çocuklara karşı cinsel saldırı suçlarında en fazla artış yaşanan iller şöyledir:

Şırnak	%393
Batman	%298
Kars	%272
Bitlis	%198

Kayseri	%172
Mardin	%172
Edirne	%167
Gaziantep	%153
Ordu	%147
Kilis	%143
Elazığ	%142
Iğdır	%137
Van	%128
Niğde	%126
Çankırı	%122
Mersin	%98
Afyon	%98
Konya	%95
Diyarbakır	%93
Sinop	%91.

Çalışmaya göre çocuklara karşı işlenen cinsel saldırı suçlarında azalma olan tek il Bolu iken, en az artış olan iller:

Kırıkkale	%4.00
Muş	%7,77
Bayburt	%8,33
Erzincan	%8,93
Bingöl	%10,64
Bilecik	%10,77
Tunceli	%11,11
Eskişehir	%17,41
İzmir	%21,34'tür.

Ensestin ve daha genel olarak çocuk cinsel istismarının neden ortaya çıktığını açıklamak için iki şeyi dikkate almamız gerekmektedir. Birincisi, neden yetişkinlerin çocuklarla cinsel ilişki içinde yar almak istedikleri; ikincisi de, ne-

den suistimali gerçekleştirenlerin ezici çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu. Söz konusu edimler ile ilişkilerin değişken nitelikleri yüzünden, bu soruların ikisi de karmaşık sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bir ölçüde kesinlikle, çocuk cinsel suistimalini gerçekleştirenlerin yalnızca çok az bir bölümünün zihinsel rahatsızlıkları olduğunu söyleyebiliriz. Başka deyişle, çocuklarla cinsel etkilere girişen yetişkinlerin varlığını zihinsel bozukluklarla açıklayamayız (Giddens, 2000:172).

Çocukları suistimal edenlerin çoğunluğu, öteki yetişkinler yerine çocuklarla girişilen cinsel etkinlikleri tercih eder görünmektedirler. Bir bakıma bu bir ulaşılabilirlik ve güç sorunudur. Aile içindeki çocuklar bağımlı varlıklardır ve anne babasının istek ve baskılarına duyarlıdırlar. Çocuklarıyla enest ilişkilere giren yetişkinler genellikle, başka yetişkinlerle olan davranışlarında sıkılgan, tuhaf ve yetersiz görünmektedirler. İçinde yaşanılan evler, aslında çağcıl toplumlarda en tehlikeli yerlerdir. İstatistiksel bakımdan hangi yaştan ve hangi cinsten olursa olsun herkesin kendi evinde fiziksel bir saldırıya uğrama olasılığı, gece sokaklarda saldırıya uğrama olasılığından çok daha yüksektir. İngiltere'deki her dört cinayetten birisi, bir aile bireyi tarafından öteki aile bireyine karşı işlenmektedir (Giddens, 2000:173).

Cinsel şiddet bütün ulusların, bütün toplumları ve dünyanın sorunu. Medeni gelişmişliğe, eğitim düzeyine, dini, ırkı ve kültürel özelliklere bakmaksızın her yerde var olan bir sorun. Özellikle medyanın cinselliği sapkınca kışkırtıcı yönü giderek de cinsel şiddetin körüklenmesine sebep olduğu kanaati giderek yaygınlaşmaktadır. Kadını, erkeklerin şehvet eğilimlerine göre ve hiçbir kurala bağlı olmaksızın yararlanılması meşru bir meta olarak gösteren pornolar hiç şüphe yok ki, tecavüzü kışkırtmaktadır.

ABD'deki 32 kolej ve üniversiteye kayıtlı 6159 kız ve erkek öğrenciden oluşan ulusal bir örneklem üzerinden çalışma yürüten Koss ve yardımcıları (1987), kadın deneklerin %53,7'sinin 14 yaşından beri, cinsel yönden bir biçimde kurban durumuna düştüklerini ortaya çıkarmıştır. Pornografi ile kadına şiddet arasında en azından dolaylı bir ilişki bulunduğu açıktır. Bir toplumda kadınlara yönelik düşmanca ve saldırgan davranışları besleyen şiddete dayalı, kadın onurunu yaralayıcı pornografi türü kültürel destekler ne kadar çoksa, kadınlara yönelik saldırgan davranışlar da o kadar artacaktır (Bcully, D. (2014:74).

GENÇLİK VE ŞİDDET

Tablo 29: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Birine şiddet uygularsanız, sonrasında nasıl bir ruh hali yaşarsınız?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
YAŞANAN DUYGU	%	%	%	%	%	%
Üzülürüm	43	51	47	40	49	44,5
Ağlarım	5	10	7,5	5	8	6,5
Rahatlarım	28	26	27	33	27	30
Bir şey hissetmem	24	13	18,5	22	16	19

“Birisine şiddet uyguladıktan sonra nasıl bir ruh hali içinde olursunuz” sorusuna verilen cevaplar bizi ilginç yüzdelerle karşı karşıya bırakıyor. Liseye devam eden kız öğrencilerin %51'i ve erkek öğrencilerin %43'ü, birisine şiddet uyguladıktan sonra üzüldüğünü ifade ediyor. “Üzülürüm”, “ağlarım” diyenlerin oranı liseye devam eden gençlerde %54,5 ve ceza infaz kurumlarında bulunan gençlerde %51'dir.

Tabloya yansıyan bu sonuçlar düşündürücüdür; gençler hem birilerine şiddet uyguluyor ve hem de sonrasında ciddi düzeyde pişmanlık yaşıyorlar. Elbette ilk akla gelen, gençlerin iletişim becerilerinde, sorun çözme becerilerinde, öfke kontrollerinde sıkıntılar olduğu; ortaya koydukları olumsuz fiilleri, çok da isteyerek ve tasarlayarak yapmadıklarıdır.

Elbette suçlular da aynı zamanda kurbanlardır. Ancak onların gerçek kurban durumunda olanlardan farkı, kendi kurban durumunda oluşlarından en fazla nefret edenlerin, bunu en şiddetli inkar edenlerin yine kendileri olmaları ve kendi varoluşlarını ayakta tutabilmek için başkalarını kurban durumuna sokma zorunluluğu duymalarıdır. Suçluları, suçlu olarak görmeyi başarırsak onlara acımayız. O zaman bizim gösterdiğimiz acımanın sadece onların, suçlarını haklı çıkartmak için öne sürdükleri kendi kendilerine acımalarını güçlendirdiğini de anlarız. Gerçek empati, suçlunun kendi kendini haklı çıkarmasını desteklemek değildir; gerçek empati daha çok, gerçek anlamda insan oluşun yolunun, insanın kendi geçmiş acısıyla yüzleşmesinden geçtiğini kavramasıdır (Gruen, 2008:19).

Şiddeti, suçu anlamak devam eden hayat seyri içinde ileride neler olabileceği yönünde riskleri hesaplamayı kolaylaştırır. Faili anlamakla suçu anlamak birbirine karışmış bir olgu olsa da burada duruma bakanların niyeti ve amacı önemlidir. Çocuklarımızın, gençlerimizin bunca normal dışı davranış göstermelerinin bir sebebi de yetişkinlerin onlarla ilgili gerek ailede ve gerekse okullarda rehberlik ve kişilik eğitiminde yetersiz kalmalarıdır.

Suçluluğa ilişkin değişik psikolojik açıklama biçimleri, suç ve suçluların farklılaşmasında kaynaklanır. Daha baştan açıklığa kavuşturulması gereken önemli bir nokta, zihinsel hastalıkların suçluluk nedeni olduğuna ilişkin kanıt yokluğudur. Suç etkinliklerinin çeşitlilik ve karmaşıklığı suça zihinsel hastalıkların ya da genel olarak, zihinsel bozukluklarının neden olma olasılığının düşük olduğuna işaret etmektedir (Canter, 2011:26).

Birçok araştırmaya göre, ülkemizde başkalarına şiddet uygulama, gençlerin çoğunluğu tarafından seçilen bir yoldur; bu anket araştırması da bunu gösteriyor. Yine bu araştırma gençlerin çoğunluğunun, ailede, okulda ve diğer sosyal ortamlarda ciddi bir şiddet kültürü içinde yetiştiklerine işaret ediyor. Şiddetin kendini nesilden nesile aktarımlarla sürekli kıldığı, 'şiddetin şiddeti doğurduğu' gerçekliği ortada iken, şiddete çok da hevesli olmadığı için şiddet uygulayan bir gençlikle karşı karşıya olduğumuz söylenebilir. Bunun üç önemli nedeni;

Birincisi; anlaşmazlık çözüm becerileri gelişmediği için, gençler karşılaştıkları engelleri, sorunları güç kullanarak aşma yolunu seçiyor.

İkincisi, şiddet kullanarak engel aşma, yarar elde etme tarzı çocukların yakın çevrelerinden öğrendikleri kültürel öğeler olabiliyor.

Üçüncüsü ve daha önemlisi; gençlerin iç dünyalarında var olan ezilmişlik, haksızlığa uğramışlık ve adalet duygularındaki rencide edilmişlik kötü anıları/birikimleri, onları yaşadıkları haksızlıklar ya da düştükleri anlaşmazlıklar karşısında aşırı öfkeliendiriyor ve ani davranışlara sürüklüyor.

Nikolay Çavuşesku'nun kurduğu ve Romen halkına acımasızca davranan "özel güvenlik" birimleri, o zamanki yetim çocuklar arasından devşirilmişti. Yaşamları sevgisizlikle ve umutsuzlukla damgalanmış olan ve hayatta kalmaları, acılarını başarıyla bastırmalarına bağlı bulunan bu çocuklar bilhassa öldürme üzerine eğitilmişlerdi. "Çalınmış Çocukluk" filmi, Mozambik'te Renamo adı verilen bir isyan örgütü tarafından kaçırılıp, tecavüze uğrayan ve sonunda robot

gibi başka insanları öldürmeye koşullandırılan on yaşlarındaki çocukları anlatır. Film, itaat ve dehşet zemininde gelişen bir toplumsallaşma sürecinin sınırları zorlayan bir durumda, insanı nerelere götürebileceğini sert biçimde gözler önüne seriyor. Korkusu, kırılganlığı ve utancı, cezalandırma yoluyla silinen çocuk, kendini ezenlerin elinde bir araca dönüşüyor. Daha da ötesi, çocuk başkalarına acı vererek, çekmesine izin verilmeyen kendi acısından kurtulmaya çalışıyor (Gruen, 2008:16).

Ebeveynlerin en büyük zorluğu ve çelişkisi, çocuklarıyla iletişimlerinde gerçek anlamda bir **empati** yolu geliştirme hususundadır. Yetişkin dünyasıyla, güncel toplumsal kuralların katılığıyla ortaya konan yaklaşımlar, anne babaları, eğitimcileri mutlu etse de çocukların gelişimlerini içten ve derinden baltalayıcı olabilir. Eğitim sabır işidir; özellikle 0-6 yaş dönemi çocuklarının temel kişilik özelliklerinin şekillenmesi süreci, anne babaların çok bilinçli hareket etmelerini gerektirir. “Ben, çocuğumun iyiliği için her şeyi yapıyorum” kalıp yargısına çağdaş pedagojide artık yer yok.

Duygusal olgunluğun kökleri duygudaşlık yetisindedir; her çocuk daha anne rahmindeyken geliştirdiği empati yetisindedir. Nörolog Mac Lean'nın (1967) insan beyni üzerinde yaptığı araştırmalar, **empati** düzeyindeki algılamaların kişisel bir kimlik duygusunun ön koşulu olduğunu göstermenin yanı sıra, sempatik sinir sisteminin empatiyi harekete geçiren örgütlerinin çocukluktan itibaren uyarılması gerektiğini, aksi takdirde işlevlerini yitirdiklerini ortaya koydu. İtaate dayalı bir eğitim, empati yetisini frenliyor ya da hasara uğrattırıyor (Gruen, 2010:38).

İbn-i Sina'nın; “Çocuk eğitime, çocuk anne sütünden kesildiği andan itibaren başlanmalıdır” ilkesi önemlidir. Çocuk eğitime başlama işini daha erkene alan “çocuk anne karnındayken başlanmalı” diyen görüşler de vardır. Konu çocukların empati yeteneğinin gelişmesi ise, her iki yaklaşımın da ayrı kıymeti olduğunu kabul etmeliyiz. Çocukları hayatın çok yönlü yaşantılarına doğal ortamlarda hazırlamak, gelişim süreçlerinde temel insani değerleri onlara fark ettirerek, hazmettirerek kazandırmak biz büyüklerin temel görevidir. Bu görev sadece örgün eğitim anlayışına sığmaz; aksine çocukla hayat yolunda haşır neşir ilerlerken gündelik yaşantımızı doğru kurgulamak, her anında pedagojik gerçeklikleri yaşantımıza yansıtmak önemlidir.

Güncel olaylar bizi korkutuyor, ama bunlar yeni şeyler değil. Gaddarlık ve insanı yok sayma eski Roma arenalarında da vardı; hem de meşru olarak. An-

cak günümüz tekniği ve kitle iletişim olanakları, şiddetin boyutlarının giderek büyümesinin koşullarını yaratıyor ve çekinme eşiği, acımasızlığın artmasını destekleyecek şekilde giderek alçalıyor. Şiddet ve şiddet eğilimi örtük olarak her zaman vardı; fakat ölçüleri giderek artmakta. Böylece bilincimizi giderek daha fazla bulandıran bir süreç işlerlik kazanıyor. Çekinme eşiğinin alçalmasıyla şiddete alışanların sayısı arttığından, bilincimiz giderek karışıyor. kendi geçmişlerinde fazlaca şiddete maruz kalanların şiddete “alışması” daha kolay oluyor (Gruen, 2010:98, 99).

Mahkûmun ruhu üzerinde mümkün olduğunca sık çalışılmalıdır. Yönetmelik bir aygıt olan hapishane, aynı zamanda zihinleri dönüştürecek bir makine olacaktır. Mahkûm içeri girdiğinde ona yönetmelik okunmaktadır: Bu arada müfettişler, onun bulunduğu yerdeki ahlaki zorunluluklarını güçlendirmeye çalışmaktadırlar; ona kendilerine karşı işlediği yasa ihlalini, bunun sonucu olarak onu koruyan topluma yönelik olan kötülüğü ve meydana getireceği örnek ve ödeyeceği kefaretle, bu telafi etme zorunluluğunu temsil etmektedirler. Daha sonra ceza süresinin sona ermesinden önce eğer iyi bir tutum içinde olursa, bunun kılalacağını vaat ederek veya bunu umut ettirerek, onu ödevini sevinçle yapmaya, gerektiği gibi davranmaya yöneltmektedirler... Müfettişler arada sırada mahkûmlarla birbiri ardına sohbet etmeyi, insan ve toplumun üyeleri olarak sahip oldukları ödevlerin arasında bir ödev haline getirmektedirler.

Demek ki bir suç silmek için değil de, bir suçluyu (gerçek ve potansiyel) dönüştürmek için ceza verilmektedir; ceza kendiyile birlikte belli bir ıslah tekniği taşımalıdır. Her suç fizik ve manevi etkiyle tedavi edilebilir; demek ki cezaları belirlemek için sinir sisteminde meydana gelen duygular ve sempatilerin ilkesini bilmek gerekmektedir (Foucault, 2006:196, 198, 200).

Şiddeti, suç nedenleriyle ve sonuçlarıyla doğru anlamak ve topluma doğru anlatmak gerekir; bu bir sosyal sorumluluktur. Çocukların, gençlerin zamanlarının büyük bir kısmını TV'lerin başında ve sanal alemde geçirdikleri ortadadır; ve dua ederek, kuru tavsiyelerde bulunarak yeni nesli şiddetten, suçtan, kötü alışkanlıklardan koruyamayız. Şiddetin, suçun, kötü eğilimlerin gerçek nedenlerini ailelerin, eğitimcilerin ve okul yöneticilerinin çok iyi bilmeleleri, dahası statülerinin, görev ve sorumluluklarının bu bağlamda ağırlığını hissederek iş görmeleri oldukça önemlidir.

Esasında he gün gazete sütunlarında ve TV ana haber bültenlerinde yer alan vahşet olaylarının failleri, önünden geçip gittiğimiz okullardan ve evler-

den çıkan insanlardır. Belki aynı sokağı paylaştığımız, omuz omuza yürüdüğümüz herkesin neler yapıp yapamayacağını bilemeyiz. Ama anne babalar çocuklarının, öğretmenler, yöneticiler, rehber öğretmenler öğrencilerinin neler yapıp yapmayacaklarını kestirmek zorundadır. Olaylar olup bittikten sonra genellikle çevre sakinlerinden duyup gözlemlediğimiz kanaatleri, “bela geliyor demiş!” şeklindedir.

Vahşi şiddet A. Mitscherlich'e göre iki türdür. Birincisi, caniyeye zevk veren şiddet türü; “sıcak vahşet” olarak adlandırılır; ikincisi caninin doğrudan bir doyum sağlamadığı şiddet, ki buna “soğuk vahşet” denir. Mitscherlich “soğuk vahşet” failine “vahşet işçisi” adını veriyor. Birinci şiddet türü faileri şu ya da bu şekilde ortaya çıkan içgüdüler -ya da belirli içsel ya da dışsal engeller- nedeniyle şiddete yönelir. Psikolog, yargıç ya da avukat olarak bizler böyle durumlarda normlardan sapmanın nedenlerini ararız ve bunları kişinin yaşam öyküsünde ya da dışsal koşullarda buluruz da. Vahşet işçisi ise normalliği nedeniyle tüylerimizi ürpertir. O, herhangi bir şeyin kendisini sürüklemesi ya da “kendisini kaybetmesi” nedeniyle eziyet etmiş, öldürmüş ya da katliam yapmış değil, tam tersine kendisine söylendiği için fiil işlemiştir. Birinci tür şiddet durumunda, fail için acaba bir daha yapar mı diye düşünürüz; ikincisinde ise, bir daha yapacağından eminizdir. Yani vahşet işçisi ancak, kendisine “yap” diyenler “bırak artık” derse duracaktır (Reemtsma, 1998:37,38).

Okulların, ailelerin görevi sadece ortaya çıkan geçimsizlikleri, gerginlikleri, çatışmaları, kavgaları bastırmak, sindirmek, cezalandırmak değildir. Normaldışı her davranışın nedenleri ve ileriye yönelik sonuçları -riskleri- vardır. Bilinçli ebeveynler, çağdaş zihniyete sahip okul yöneticileri, öğretmenler, rehberlik servisi uzmanları çocuklarıyla/öğrencileriyle ilgili gelecekle ilgili riskleri öngörür ve önleyici rehberlik, koruyucu hukuk uygulamalarını işe koşma becerisini gösterirler.

Okul ve ev çevrelerinin çocuk odaklı sosyal risk haritaları oluşturulmalı ve bunlar her yıl revize edilmelidir. En azından ilgili herkes bilir ki, evinde engelli, suç faili ya da suç mağduru bulunan çocuklar/gençler doğal olarak risk altındadır. Çocuklar için trafik tehdidinden, evle okul arasında algılanan şiddet tehditlerine kadar bir çok başka risk faktörleri de mevcuttur. Sınıfları dolduran öğrencilerin, ne kadarının ilk çocukluklarından bu yana travmatik olaylara maruz kaldığını bilmek zorundayız. Gündelik yaşamın tehdit ve tehlikeleri daha çok geçmiş nedenleri olan olaylar zinciriyle varlık bulmaktadır.

Bütün kurbanlar, saldırganların kendilerini dövüp eziyet ederken “değerli yaşamlar” kanadında olduklarını “kanıtlamak” için bir yandan da gülümsediklerini ifade ediyorlar. Mart 2001'de San Diego'da (ABD) iki öğrenciyi öldürüp on üçünü yaralayan üniversite öğrencisi de etrafına ateş ederken gülümsüyordu. Bu katiller insanları öldürürken veya onlara işkence ederken gülümsüyorlar. Gülümsemek, başkalarına acı verme yoluyla uzaklaşabildikleri kendi acılarının inkarı ve küçümsemesinin bir ifadesi aslında. Bize acı verenler, bunu talep ettikleri için acıyı inkar ediyoruz, hepimizin ortak yanı. Acı, cezalandırılması ve yerle bir edilmesi gereken bir düşman haline geliyor. Bu durumdaki bir insan, eskiden yaşadığı kurban olma halini tersine çevirerek, acıyı küçümsemek için sadistleşir (Gruen, 2010:18).

Çağımız, insanların içindeki derin anlam boşluklarını giderek derinleştirmektedir. Anlam arayışının, anlam boşluğuna yol açması en çok da gençleri risk, hatta tehdit altında bırakmaktadır. “Eğitimin öğretime kurban edildiği” bir okul sisteminden söz ediliyor. Bu ciddi bir tehlikedir. Hayata hazırlamada, hayatın anlam ve amacını gelişim kademelerine göre yeni nesillere vermede zaaf gösteren her okul, toplumsal risklerin artışına çanak tutmaktadır.

“Başkalarına şiddet uyguladıktan sonra nasıl bir ruh hali yaşarsınız?” sorusuna, gençlerin yaklaşık dörtte biri “rahatlarım” cevabını vermiş. Yani bir şekilde başkasına şiddet uygulayan gençlerin dörtte üçü, yapıp ettiğinden pişmanlık duymaktadır. Kötü bir eylemi; hem yapmak ve de hem pişman olmak çatışmalı iç duygular yaşandığının ifadesidir. Okulların, ailelerin bu tuhaflığın, çelişkinin nedenlerini bilmeleri, bulmaları gerekmektedir. Okulların, ailelerin gençlerin iç dünyalarını, çatışmalarını, travmalarını görmezlikten gelme hakkı yoktur; aksi halde, çocuklar için, gençler için görevden kaçınmak, bütün toplumu bedel ödeme riskiyle karşı karşıya bırakmak demektir.

Tablo 30: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Anlamsızlık, karamsarlık duyguları yaşıyor mısınız?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	20	9	14,5	18	8	13
EVET	80	91	85,5	82	92	87
DUYGU YAŞAMA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	33	45	39	44	48	46
Ayda birkaç kez	37	37	37	24	28	26
Yılda birkaç kez	30	18	24	32	22	28

120 bin lise öğrencisine ve 12 bin suça karışan gence uygulanan anket verilerinden en şaşırtıcı ve düşündürücü sonuçlardan birisi, gençlerin bu kadar yüksek oranda “hayatla ilgili olumsuz duygular” taşımasıdır. Ankete katılan kızların %91'i ve erkeklerin %80'i “anlamsızlık ve karamsarlık duyguları yaşadığını” beyan ediyorsa, içinde yaşadığımız toplum ciddi bir sosyal travma geçiriyor demektir.

Araştırmalar insanların, bir durum ya da kendi istek, ümit, arzu, becerileri hakkındaki bilgileri işlediklerini ve bu bilişsel değerlendirmeler temelinde farklı duygusal-fizyolojik tepkiler verdiklerini ortaya koyuyor (Blascovich & Mendes, 2000). Duygusal tepki esas olarak, zarar ya da fayda algılamalarına bağlı olan bir eyleme hazırlık tarzı olduğundan, değerlendirme süreci sürekli ve büyük ölçüde otomatiktir. Duygu ve ruh hali düşünce ve eylemi etkiler. Duygulanım düşünmeye, yargıya ve davranışa aşılır ve dolayısıyla onları etkiler. Duygulanım sosyal belleği ve sosyal yargıyı etkiler. Örneğin, insanlar o anki ruh halleriyle tutarlı olan bilgileri daha kolay hatırlarlar; pozitif bir ruh hali içerisinde oldukları zaman hem kendilerini, hem de başkalarını daha pozitif bir biçimde algılarlar (Hogg, 2015:90).

Gençlerin büyük çoğunluğunun hem de ayda birkaç kez anlamsızlık, karamsarlık duyguları yaşamamasının nedenleri derinlemesine araştırılmalıdır. Liseye devam eden “kızların dörtte üçü ve erkeklerin %56'sı, haftada ya da ayda birkaç kez” anlamsızlık ve karamsarlık duyguları taşıdığını beyan etmiştir. Meseleye, ister toplumun cinsiyet yönünden bir yarısı olarak, ister birçok

mesleğin sorumlusu olacak kişiler olarak ya da yeni nesilleri yetiştirecek anne adayları olarak veya başka bir açıdan bakalım, durumun ciddi sosyal risklere gebe olduğunu görmek zorundayız. Toplumlar çoğu zaman gelecekteki olası bunalımlarını kendi çocuklarını yetiştirirken hazırlarlar; ailede, sokakta ya da okulda. Elbette ulusal ve uluslararası krizler, bunalımlar, göçler, afetler, savaşlar ya da savaş tehditleri toplumsal travmalara yol açabilir; dahası, çocukları, gençleri ve tüm toplumu karamsarlığa itebilir. Ancak her şeye rağmen olumsuz durum ve olaylar karşısında dayanıklılık ve sağlamlık, öncelikle ailede ve okullarda bireylere kazandırılacak insan özellikleridir. Aileler bunu yapabilmeli, okullar bunu yapabilmelidir.

Hayatımızın yönünü belirleyecek adımları atma davranış ve tutumlarımızdan, gündelik hal ve hareket tarzlarımıza kadar eylemlerimizin arkasında aklımızdan daha çok duygularımız vardır. Öğretim endişesi aklımızı, bilgimizi yükseltmemizi kışkırtırken, duygularımızın yüceliği ve sağlamlığı da eğitim endişesiyle yukarılarda bir yerlerde tutulmaya taşınmalıdır. Günümüz dünyasında ve bizim toplumumuzda bu yönde ciddi pedagojik endişeler yaşanmaktadır. Endişeden öteye, çocuk suç oranları yönünden, kötü madde kullanım yaşının ilkokullara kadar inmesine kadar açıkça bir kriz tablosu ile karşı karşıya kalındığı söylenebilir; ki, bunu anket verilerinde de açık olarak görmekteyiz.

“Cinsellik alanında ve aile içinde yaşanan travmatik deneyimlerin araştırılması, ancak kadınların ve çocukların küçük görülmesini sorgulayan bir çerçevede gerçekleşirse meşrudur.” Bir başka deyişle; eğer kadınları ve çocukları kurban haline getiren kapsayıcı koşulların yapısı algılanamıyorsa, onların travmatik deneyimleri de algılanamaz. Herman, güçlü bir insan hakları hareketinin gerekli olduğu görüşünde. Bu olmadığı sürece, yaşananlarla etkin bir hesaplaşmanın, işleyen bastırma mekanizması karşısında kaçınılmaz olarak güçsüz kalacağı, bunun sonucunda ise inkar, bastırma ve çözülme olacağı kanısında. Ancak, insan hakları hareketinin etkili olabilmesi için, önce kendi kurban oluş durumumuz karşısında bizde bir bilinç gelişmeli, sonra da bunu toplumsal bütünlük içinde değerlendirmeliyiz. Bu bilinç gelişmeden, kendimizi eski otoriter yapılardan kurtarmanın ne kadar gerekli olduğunu göremeyiz ve kendimizi tekrar sadece adı değişmiş başka otoriteye tabi kılarız (Gruen, 2008:20).

Anket sonuçları bize, ailenin ve okulun onlara/gençlere öğrettikleriyle, onları olmaya zorladıklarıyla, onların istek ve beklentilerinin uyuşmadığını gösteriyor. Bu kadar yüksek oranda gencin kendini karamsar hissetmesi sadece

gündelik olaylarla açıklanamaz. TV ve sanal alem yoluyla dünyanın “küçük bir köy” haline gelmesinin, çocukları/gençleri daha topluma adım atar atmaz bir dünya vatandaşı haline soktuğunu görmezlikten geliyoruz; aile de, okul da, belli ölçüde bu yanılgısını görmemezlikten geliyor. İç dünyalarını anlamayan bir çevrede gençler de dış görünüşleri üzerinden, şekil üzerinden tatmin arayışına girme yolunu seçebiliyor; ve bu da başka sorunlarla yüz yüze geliş demektir.

Bize gerçekten değer verenlere güvenmeyiz, çünkü içimizin derinliklerinde kendimizi değersiz hissederiz. Gerçek bir ilgiyle karşılaşınca sıkıntı ve güvensizlik hissederiz. Bizi kim ve niçin gerçekten sevsin ki? Anne-babamızın kendi ezilmiş kendilikleri karşısında duydukları ve bizim içimize yerleştirdikleri nefrete bağlılığımızı sürdürürüz. İnsanlar ne zaman kurtuluş arayarak birine yaslansalar talihsizliğe uğrarlar. Eğer bir başkasının düşlerine kapılıyorsan sonuçlarını da göze alırsın. Kendi adımıza sorumluluk üstlenmemize izin verilmediği için bir başkasını idealleştirmek zorunda kalıyoruz. Ancak, kendiliğine sahip bir insan sorumluluk üstlenebilir (Gruen, 2008:206).

İşsizliğin oluşturduğu karamsarlık, yalnız yoksulluk korkusundan değil, hayallerde geleceğe ait boşluktan da ileri gelmektedir. İşsiz kalan kişilerin, kendilerine maddi yardım yapandan çok, kendilerine umut aşıl原因ları takip edecekleri daha güçlü bir ihtimaldir. Şimdiki hayatımızda kişisel ilgilerimiz ve umutlarımız, bu hayatı yaşamaya değerli kılamayacak nitelikteyse, hayatı değerli kılacak şeyi kendi dışımızda aramaya şiddetle ihtiyaç duyarız. Nefsini adamanın, sadakatin ve manevi teslimiyetin her çeşidi, aslında ziyan olan değersiz hayatımıza bir anlam verebilecek amaçlara can havliyle sarılmamızdır. Dolayısıyla kişinin, kendini yeni bir kişi yapacak şeye, sıkıca sarılması elbette hırslı ve aşırı olacaktır. Kişinin kendini yeni birisi haline getireceği amaca gevşek bir şekilde sarılması, onu unutmak istediği kendi kişiliğinden ayırmasına yetmez. Ügrunda canımızı vermeye hazır olmadığımız bir amacın, hayatımızı değerli kılacağından emin olamayız. Bütün kitle hareketleri birbirinin yerini tutabilir. Bir kitle hareketi kolayca kendini başka bir kitle hareketine döndürebilir. Bir dini hareket bir sosyal devrimi veya bir milliyetçi harekete dönebilir; bir sosyal devrimi, bir militan gençlik hareketine veya dini harekete dönebilir; bir milliyetçi hareket bir sosyal devrime veya bir dini hareket dönüşebilir (Hoffer, 1998:16, 17, 19).

Toplumsal uysallığımız konusunda düşündürücü olan tek şey, hepimizin belli bir dereceye kadar, istemeden de olsa başkalarının isteklerine göre yaş-

mamız değildir. Daha tehlikelisi, bedenselliğimizin bir anlamda dışına çıktığımız anda, esas kendilik duygularımızın aniden uyanmasıyla ortaya çıkan özgürlükten korkmaya başlamamızdır. Hepimiz özgürlük istediğimiz halde, sevgisini ve övgüsünü beklediğimiz güce çeşitli şekillerde bağlıyız. Bu bizi sonsuz bir tasvip edilme ihtiyacına mahkûm eder; hem de gerçek isteklerimizi reddedenlerin tasvibine. Çünkü “sevgilerine” bağımlı olduğumuz insanların isteklerine taviz vermeyi çok küçük yaşlarda öğrendik.

Özgürlüğü yaşama şansının altını oyan korku daha çok, canlılığımızı ve yaşama şevkimizi düşmanımız haline getiren, korkunun ve huzursuzluğun etkisi altında geçen çocukluk yıllarımız yüzünden ortaya çıkmıştır. Yani kendiliğimiz, düşmanımız haline gelmiştir. Sorumluluktan kaçmanın temeline inildiğinde, kendiliğine sahip olma korkusuyla karşılaşılır. Korkulan, soyut bir sorumluluk değildir; bizi tedirgin eden kendimizi gerçekleştirmenin sorumluluğudur. Kendi canlılığımız ve karşımızdakinin canlılığı bizi korkutmaktadır. Ama bu yaşama arzusu bir kere ortaya çıkmaya görsün; öfkemiz kabarır ve kendi özgürlüğümüze sırtımızı döneriz. Arkamızı döndüğümüz aynı zamanda canlılığın taaa kendisidir (Gruen, 2004:37).

Bir ruh hali içinde olduğumuz zaman, bu ruh hali bizi önyargılı kılıp, düşüncelerimizi etkiler. Normalde olmadığımız biçimde çeşitli şekillerde bizi daha hassaslaştırır. Dolayısıyla negatif ruh halleri bizim için pek çok sorun çıkarır; çünkü bizim düşüncelerimizde değişikliğe neden olur. Eğer sabahleyin sinirli bir ruh hali içinde açmışsam gözlerimi, zaten öfkelenmek için bir bahane arıyorumdur. Normalde beni sinirlendirmeyen şeyler, sinirime dokunmaya başlar. Bu ruh haline girmenin tehlikeli olan yanı, sadece düşünceleri ön yargılı kılmakla kalmaz, ayrıca insan üstünde duygulanmaları da arttırıcı etki yapar. Sinirli bir ruh hali içinde olduğum zamanlar, öfke de daha kuvvetli ve hızlı bir şekilde gelir; üstümdeki etkisi daha uzun sürer ve kontrol etmek her zaman-kinen daha zor olur. Gerçekten kötü bir haldir. . . yokluğunu hiçbir zaman aramayacağım ruh hallerinden bir tanesi (Goleman, 2005:237).

İnsanların doğal tepkilerini ortaya koyduğu alanlardan birisi de trafiktir. Araç sürmeyi insanlar sanki hırslarıyla, öfkeleriyle dahası sanki travmalarıyla yüzleşme zamanı gibi yaşıyor. Bırakalım trafikteki sözel şiddeti, yumruklaşmaları; medyada trafik cinayet haberleriyle karşı karşıya kalmadığımız hafta olmuyor neredeyse. Trafik kazası yapan ve hayatta kalan 50 kişi ile yaptığımız bir mülakat çalışmasında (2007), katılanların yaklaşık %60'ı kazanın olmasında kendi hatası olduğunu beyan etmiştir. Yine hatalı olduğunu beyan eden

sürücülerin %88'i kaza sırasında zihninde olumsuz, sıkıntılı, gergin, öfkeli konularla boğuştuğunu ve bu durumun dikkatlerini azaltmış ve onları saldırgan yapmış olabileceğini ifade etmişlerdir.

Saldırganlığımızın ve yıkıcılığımızın kaynağı bireyler değil kültürümüzdür. Bölünmemizi derinleştiren ve iç dünyamıza açılan kapıları kapatan her şey yıkıcı güdülerimizi oluşturan ve çoğaltan olguların parçasıdır. Gerçekten zarar görmüş olanlar, psikiyatri hastaları olarak toplum tarafından dışlanan ruh hastaları değildir. Asıl zarar görenler, bize kısıtlanmış bir insan olmayı telkin etmeye çalışanlardır. Hastalar, farkında olmadan bizi kendimize giden yola geri döndürür. Diğerleri bu yolu zihnimize sahtekarlıkla giren ve rahatlatan kurumlarla kapatmaktadır (Gruen, 2004:60).

Eğitim ortamlarında, (bahçelerde, işliklerde, spor salonlarında, hatta sınıflarda) öğrenciler arasında/ gençler arasında, “ben psikopatım”, hayır ben daha psikopatım”, çekilin, en psikopat benim” çekişmelerine çokça tanık olunduğu bir anomi yaşıyoruz. Dizilerin, filmlerin suçluyu göklere çıkardığı, kutsadığı sahneler bir yana, hapishanelerden tahliye edilen bazı suçluların mafya babalığı adına, sanatçılık adına, ideoloji adına . . . törenlerle karşılandığına tanıklık ettiğimiz bir ülkede yaşıyoruz. Daha güçlü olanın üstün geldiği olayların hepimizi çevrelediği bir dünyada yaşıyoruz. Babanın haklı olduğu için değil, güçlü olduğu için otorite kullandığı evlerin çok olduğu bir toplumda yaşıyoruz. Gençlerin adalet terazilerini çocukluktan başlamak üzere bozduğumuz bir kültürel yapı etkisiyle hayata bakmayı yeğleyen çoğunluğun mahalle baskısı altında çevrelerde yaşıyoruz. Ve bütün bu karmaşık tabloların, yeni nesillerin (çocukların/gençlerin) iç dünyalarında oluşturduğu çelişkileri, çatışmaları, fırtınaları görmekte, anlamakta ciddi zorluklarımız var.

Kendi davranışlarımızın koşullarını ve sorgulamalarını ne kadar geniş ölçüde anlarsak yeni davranışların arayışını yapmakta o kadar özgür oluruz. Eğitim şimdiye kadar bizi, malzeme özgürlüğümüzü artıran mesleklere hazırlamak üzere kullanmıştır; belki de artık, davranış özgürlüğümüzü artıracak kişilik eğitimimize yönelmelidir (Torrey, 1999:153).

Hep başka yerlerde kurbanlar ararız, öfkenin gerçek kaynağını değil; çünkü kendi öfkemizin farkına varmayız. Ayrıca kendi çaresizliğimizi itiraf bile edemeyiz. Bu tür öfke, ifade edildikçe daha da artmaktadır. Gerçek kaynaklarına ulaşamadığımız sürece bu hastalık derinleşerek, kendimizi ve dünyayı sihirli bir gözden görmemize neden olur. Başka birini yok edebilmek ve işkence

edebilmek, bize kendimizi yenilmez hissettirir. Ama ayaklarımızla ezdiğimiz kendi çaresizliğimiz olduğunu anlayamayız (Gruen, 2004:66).

Yaygın kişisel anlamsızlık ve amaçsızlık duygusu, yirminci yüzyılın bizi yeni bin yılda da takip edeceği kesin olan önemli bir felsefi belasıdır. Öyle çok insan yaşamlarında sağlam bir mana ve amaçtan yoksun ki, bu yoksunluk insanlara normal gibi gelmeye başladı. Fakat bu şekilde yaşayan çok az kimse mutlu olabilir. “Zihnin sakinleşmesine sağlam bir amaç kadar yardımcı olabilecek başka hiçbir şey yoktur” (Marinoff, 2004:243).

. . . yaşamın anlamı insandan insana, günden güne, saatten saate farklılık gösterir. Bu nedenle önemli olan, genelde yaşamın anlamı değil, daha çok belli bir anda bir insanın yaşamının özel anlamıdır. Bir bireyin anlam arayışı başarılı olduktan sonra bu onu mutlu kılmakla kalmaz, ona acıyla başa çıkabilecek bir yeti de kazandırır. Kuşkusuz insanın anlam arayışı içsel denge yerine içsel gerilim yaratabilir. Ne var ki, ruh sağlığının vazgeçilmez ön koşulu da işte bu gerilimdir. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki dünyada, kişinin en kötü şartlarda bile yaşamını sürdürmesine, yaşamında bir anlam olduğu bilgisi kadar etkili bir şekilde yardımcı olan başka hiçbir şey yoktur... İnsanın gerçekte ihtiyaç duyduğu şey, gerilimsiz bir durum değil, daha çok, uğruna çaba göstermeye değer bir hedef, özgürce seçilen bir amaç için uğraşmak ve mücadele etmektir (Frankl, 2000:99, 103,128).

İtiraf edilmeyen öfke, kendisini baş ağrısı ve migren şeklinde gösterir. Yeniden başlamaktan, değişmekten korkmaktayız; çünkü kimsenin bizi *biz olduğumuz* için seveceğine inanmıyoruz. Bu yüzden tahrip edici oyunlarımızı oynamaya devam ederken, bize daha iyi oynamayı öğretenlerin iyi öğretmenler olduğunu -ki psikoterapistler de buna dahildir- iddia ederiz. Eğer açık, dürüst ve gerçek olabilseydik, baş ağrıları çekmezdik (Gruen, 2004:88, 89).

Kişinin kendi yeni bir kişilik haline getireceği amaca gevşek bir şekilde sarılması, onu unutmak istediği kendi kişiliğinden ayırmasına yetmez. Uğrunda canımızı vermeye hazır olmadığımız bir amacın, hayatımızı değerli kılacağından emin olamayız. Bu, canını vermeye hazır olma duygusu, bugüne kadar kaybettığımız fırsatların yerini dolduracak olan şimdiki amacın, gerçekte şimdiye kadar seçebileceğimiz amaçlardan en iyisi olduğunun kendimize ve başkalarına karşı bir kanıtıdır (Hoffer, 1998:16, 17).

Birçok şeye sahip olduğumuz halde, daha fazlasını istediğimiz zaman ki hayal kırıklığımız, hiçbir şeye sahip olmayıp bazı şeyler istediğimiz zaman ki

hayal kırıklığından daha büyüktür. Birçok şeyin yokluğunu çektiğimiz zaman duyduğumuz huzursuzluk tek bir şeyin yokluğunu çektiğimiz zaman duyduğumuz hoşnutsuzluktan daha hafiftir (Hoffer, 1998:34).

Cezaevlerinde gençlerle yürüttüğümüz çalışmalarda, özellikle çete, mafya ve terör suçlarına bulaşanların hayatlarında ciddi anlamsal boyluklar bulunduğu tespitinde bulunduk. Uyuşturucu suçluları için de aynı şeyi söylemek mümkün. Suça karışan gençlerin büyük çoğunluğu devam, disiplin ve başarısızlık nedenleriyle okudukları okulları terk eden bireylerden oluşmaktadır. Aile, çevre ve okul boyutunda sorunlar yaşayan öğrencilerin bu yükü kaldırmakta zorlanacağı açıktır. Bu durumda olup risk altında bulunan gençlerimizin oranını bilmiyoruz. Okul yönetimleri, sadece okul içinde olup bitenlerden kendilerini sorumlu görüyor. Okul rehberlik servisleri ise, okul içindeki fonksiyonlarını bile yerine getirmekte ciddi zorluklarla karşı karşıya.

Bu anket çalışmasında lise öğrencilerine; “önemli bir sorununuzu öncelikle kiminle paylaşırsınız” sorusu da soruldu. Bu soruya karşılık, “Rehber Öğretmenle paylaşıyorum” diyenlerin oranı sadece %4’tü. Ve soru ile ilgili en çok seçilen seçenek ise, (%50 oranında) “Arkadaşlarımla paylaşıyorum” olmuştu. Bu sonuç ciddi riskler taşımaktadır. Sorun yaşayan gençlerin, aileyi değil, okulu değil başvurulacak kişi olarak arkadaşlarını seçmesi (ki, seçilen arkadaşların da en az onlar kadar sıkıntılı olma riski vardır) düşündürücüdür. Bu ironi durum, “Bir kör başka bir köre yol gösterirse, ikisi de uçuruma yuvarlanır” sözünü akla getiriyor.

Kişilerin yaratıcı güçleri kayboldukça, bir kitle hareketine katılma eğilimlerinin gittikçe belirli bir şekilde arttığını görmek ilginçtir. Burada, faydasız benliğinden kaçıp kurtulmakla, kitle hareketlerine karşı duyulan yakınlık arasındaki bağlantı açıkça görünür. İçindeki yaratıcılığın gittikçe kurumması nedeniyle gerileyen yazar, sanatçı ve bilim adamı, er-geç ateşli vatanseverler, ırkçılık simsarları ve mukaddesatçılar kamplarından birine sürüklenecektir. Belki, cinsel bakımdan yeteneksiz olan kişi de aynı itici gücün etkisi altındadır (Hoffer, 1998:40).

Bütün eylemlerinin, basit bir sebep-sonuç ilişkisine indirgenmesiyle psikolojinin-ve insanlığın- bütün canlı ve önemli parçaları ihmal edilmektedir. Bir insanı, belli uyaranlara denetlenebilir biçimlerde yanıt veren bir yaratıktan ibaret saymak insanlığımızı eksiltir. Bu tür bir bakış ruha, psikolojinin araştırma konusu olan insan ruhuna boş vermek olur. Biz insanlar, sadece şartlan-

malarımızdan çok daha fazlasıyız; bizim hayatlarımızda, değişmeyen bir dizi yanıtta daha fazla şeyin önemi var. Asıl sorun, çağdaş psikolojinin büyük bir bölümünün davranışçı ekolün etkisi altında olması veya onun soyundan gelmesi, bu yüzden de insani deneyimden yoksullaştırılmasıdır. ... Davranışçılar zengin içsel, zihinsel yaşamımızı bir şekilde görmezlikten gelerek, insanoğlunu fazlasıyla sığlaştırmaktadırlar. Bizler, her itildiğinde yiyecek bırakan bir kolu, yiyecek gelişi durduktan çok sonra bile çılgınca itmeyi sürdüren farelerden çok daha çeşitli, karmaşık ve zekiyiz! (Marinoff 2004:37, 38).

Tablo 31: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Vücudunuzda, dış etkenli fiziksel izler var mı ?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			ÇİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
Herhangi bir iz yok	74	64	69	24	30	27
Jilet izi var	10	10	10	52	32	42
Dövme var	4	8	6	12	18	15
Derin yara izi	12	18	15	12	20	16

Tablo 32: Liseli Gençlerin: 100.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 10.000

Geçmişte kendinize kasten fiziki zarar verdiniz mi?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			ÇİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	69	72	70,5	33	44	38,5
EVET	31	28	29,5	67	56	61,5
ZARAR VERME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	24	19	21,5	37	40	38,5
Ayda birkaç kez	24	25	24,5	30	30	30
Yılda birkaç kez	52	56	54	33	30	31,5

Tabloya göre, 120 bin lise öğrencisine uygulanan ankette, kızların %28'inin ve erkeklerin %31'inin **kendisine kasten fiziki zarar verdiği** anlaşılmaktadır. Ceza infaz sistemindeki 12 bir gence ulaşarak uygulanan ankette göre ise, suça bulaşan kadınların %56'si ve suça karışan erkeklerin %67'si

kendilerine değişik sıklıkta olmak üzere, kasten fiziki zarar verdiklerini beyan etmişlerdir.

Bu sonuçlara göre, liseye devam eden gençlerle suça bulaşan gençler arasında “kendine kasten fiziki zarar verme” bağlamında büyük oran farkı var; yani, suça karışan gençlerin kendine zarar verme düzeyi normal gençlere göre iki kat daha fazladır. Bir bakıma kendini jiletleme vb. şekilde bedenine bilerek zarar veren gençler, aslında topluma da bir mesaj verir gibidirler; “biz kendimize acıımıyoruz, başkasına hiç acımayız; herkese de her şeye de zarar verebiliriz...” gibi.

Lise öğrencilerinin %10'u ve ceza infaz kurumlarındaki gençlerin %42'si kendini jiletleme davranışlarında bulunduklarını beyan etmişlerdir. Bu oranlar ürkütücü boyutları işaret etmektedir. Tüm okullara devam eden öğrenci sayımızın yaklaşık 18 milyon olduğu gerçeğinden hareketle iki milyona yakın çocuğumuzun sadece kendini jiletleme davranışı yönünden risk altında bulunduğu söylenebilir. Ülkemizde okullarda öğrencilere ve ailelere yönelik güçlü psiko-sosyal hizmet merkezlerinin acilen kurulmasına ihtiyaç vardır.

TBMM Çocuklarda Şiddeti Araştırma Komisyonu Raporu(2007) verilerine göre, Ceza İnfaz Kurumlarındaki çocuklarda kendini jiletleme oranı %27 iken bu oran iki yıl sonra tekrarlanan benzer çalışmada HEGEM Cezaevleri Araştırma Raporu (2009) %36 olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçları açık olarak çocuk ve gençlerde kendine fiziki zarar verme (jiletleme) tutum ve davranışlarının her geçen zaman daha yüksek oranlarda seyrettiğini göstermektedir.

Kendini jiletleme davranışı gösteren çocuk ve gençlerin aile sorunları bulunduğu, hayatın anlam ve amacı ile ilgili ciddi sıkıntıları olduğu diğer sorulara verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. Özellikle kendini jiletleme davranışı gösteren çocuk ve gençlerden %95'inin evinde ya suç mağduru/faili ya da engelli birey ya da bireyler bulunduğu anlaşılmaktadır.

Acı çekme nevrotik için doğrudan bir savunma değerine sahip olabilir ve aslında çoğu kez yakın tehlikelere karşı kendisini koruyabilmesi için tek yol olabilir. Kendini suçlayarak, suçlanmaktan ve diğerlerini suçlamadan kaçınır; hasta ya da cahil görünerek rekabet tehlikesinden uzaklaşır. Acı çekme ayrıca istediğini elde etmenin, taleplerini etkili bir biçimde gerçekleştirmenin ve taleplerini haklı bir temele yerleştirmenin bir aracıdır. Acı çekme ve çaresizlik, kişinin önde gelen duygusal yakınlık, yardım, kontrol elde etme araçları hali-

ne gelir ve aynı zamanda diğerlerinin ondan bekleyebileceği tüm isteklerden/sorumluluklardan kurtulmasına zemin olur. Acı çekme son olarak, diğerlerine karşı suçlamaları gizli fakat etkili yolla ifade etme işlevine sahiptir (Horney, 2013:176).

Ceza infaz kurumlarında kendini jiletleyen gençlerle konu bağlamında yaptığımız mülakatlardan birkaç alıntı paylaşalım:

“Jilet çekmek alıştığımız bir şey; esas olan kanın akışını seyretmektir. Ben çoğu zaman akan kanla vücudumda beni acıtan zehirlerin de dışarı aktığını hissederim. Acı değil, garip bir ürperti ama daha çok rahatlama hissederim.”

“Geçmişin içimi, ruhumu kanatan, acıtan olaylarını derinden hissetmeden kendime jilet atamam. Yaşadığım son bir olay ya da birkaç olay beni kıskırtsa da, beni kendime zarar vermede asıl harekete geçiren geçmişteki kötü ve ruhumu acıtıcı duygularımdır.”

“Beni yetiştirirken zarar veren tüm yakınlarıma isyan olarak kendimi jiletliyorum.”

“Kendine jilet atabilmek bir 'racon' kesme, ortaya tavır koyma işidir, ya olduğunuz ortamın delikanlısı gibi davranırsınız, ya da sinek gibi ezilirsiniz; ortası yoktur.”

“Ben hayatı çocukken kaybettim. Fazlası bende kalsın; bileceksiniz de ne olacak. İnsanlar bana acı çektirirken, diğer iyi insanlar neredeydi; toplum dediğiniz şey neredeydi. Bana hikaye anlatmayın artık, ben büyüdüm ve isyanım herkese...”

Anne-baba sorumluluk hissetseler ve çocuğun rahatı için her şeyi yaptıklarını düşünseler bile, bir çocuğun duygusal ihtiyaçlarına karşılık vermemek bir tür şiddettir. Anne-babalar çocuksu ihtiyaçların küçümsenmesini sevgi sandıkça ve bunun bir sınır ihlali olduğunu anlamadıkça, çocuklarına nasıl bir zarar verdiklerini kavrayamayacaklardır. Eğer çocuk anne-babanın tepkilerinde kendi yansımasını bulamıyorsa, beklentileri ve ihtiyaçları karşısında bir yankı, bir karşılık yoksa, o zaman korunuyor olmanın verdiği emniyet duygusu kaybolur ve yerini travmatize edici bir çaresizlik alır. Çocuklar sınırları her gün ihlal edildiği için sürekli korku ve şiddete maruz kalıyorlar. Ama ikisi de algılanmıyor; ne “saldırgan” konumundaki anne baba tarafından, ne de çocuk tarafından. Ancak bu algılamayış yoluyla çocuğun içindeki kendine özgü olan bas-

tırılıyor ve algılanmasına izin verilmeyen korku, dehşet verici bir terör kaynağı haline geliyor (Gruen, 2008:105, 109, 112, 120).

Kendine zarar verme davranışları bebeklikten itibaren bireylerin başvurdukları bir yol olarak karşımıza çıkabilir. İhtiyaçları karşılanmayan, engellenen bebekler, çocuklar kendini yere atar, kendini çimdikler, kendini saçını çeker ve böylece yetişkinlere karşı tepkisini dile getirirler. Bu tutumlarının bir şekilde işe yaradığını hisseden bebekler/çocuklar sonraki yıllarda da benzer tutum ve davranışlar sergileyebilirler. Pozantı Çocuk Ceza İnfaz Kurumunda, kendini jiletleyen 40 çocukla/gençle yapılan çalışmalarda, (Solak ve arkadaşları, 2009) mülakata katılanların %71'inin çocukken de kendine zarar verme davranışı gösterdiklerini hatırladıklarını, ya da çok küçükken bu tür davranışlar sergilemiş olduklarını sonradan aile büyüklerinden öğrendiklerini beyan etmişlerdir.

Mazoşist dürtüler, esasen ne cinsel fenomenlerdir, ne de biyolojik olarak belirlenmiş süreçlerin sonucudur; onlar kişilik çatışmalarından kaynaklanır. Nevrotiklerin amacı acı çekmek değildir; nevrotik de diğer herkes kadar az ister acı çekmeyi. Nevrotik acı çekme, belirli işlevleri yerine getirdiği için, kişinin istediği değil ödediği bir şeydir; ve onun amaçladığı doyum, acı çekmenin kendisi değil benlikten bir vazgeçiş tir (Horney, 2013:186).

İbni Sina; “Çocuklarınızı hiddet, öfke ve kaygı durumlarından uzak tutunuz” der.

Kemper (1987) kendi araştırmalarında, fizyolojik temelli dört “birincil” duygu saptıyor: Korku, öfke, depresyon, tatmin, mutluluk. Gelişmenin çok erken evresinde her insan tarafından dışa vurulan ve evrimsel süreçlerde şekillendiği için hayatta kalma mücadelesinde bir değeri olan bu duyguların bütün insanlarda evrensel olduğunu düşünüyor. Kemper suçluluk, utanç, övünç, şükran, sevgi ve nostalji gibi duyguları ise “toplumsallaştırıcı eyleyenler” yoluyla edinilmiş “ikincil” duygular olarak betimliyor. “Birincil” duyguların “toplumsallaştırıcı eyleyenler” yoluyla bir şekilde değişikliğe uğratılmasıyla “ikincil” duyguların meydana geldiğini iddia ediyor. Kemper suçluluğu, bundan dolayı, “toplumsallaşmış” bir korku biçimi olarak görürken, utancı, “toplumsallaşmış” öfke, övüncü ise “toplumsallaşmış” tatmin olarak değerlendiriyor.

Denzin’e göre; duygular, insanın varoluş felsefesinin tam merkezindedir. “İnsanlar duygularıdır. Duygular şeyler değil, süreçlerdir. Kişinin kim olduğunu anlamak için, duygusunu anlamak zorunludur. ” ... “Geçmişimi, duygusal

olarak, şimdide yeniden canlandırırım. Bunu başlangıçtaki aile durumumda, edindiğim hissediş, ifade, baskılanma, tahrif edilme ve anamlanmalar repertuarıyla yaparım. Bu hissediş ve düşünce repertuarları, geçmişten bana doğru geldikçe şimdiki durumum yoluyla yeniden işlenir. Böylece duygular çoğu kez yaşantının bilinç düzeyinden çok bilinçdışı düzeyinde hissedilir ve yaşanır (Solak, 2017:16).

Toplumumuzda onca insanın içinde bulunduğu, kendine zarar verme döngüsünü kırmanın tek yolu, acının bilincine varmaktır. Çocukken çektiği acılar karşısında ne bir anlayış, ne bir yansı bulduğu için acısını gizlemek, geçiştirmek, inkar etmek zorunda kalan herkesin yaşadığı kötüydü. Ama bu gerçek, hiçbir çocuk, onay ve sevgi görmediği, duygusal olarak terk edildiği gerçeğiyle yaşayamayacağı için sıkıca bastırılır. Bunun sonucu ise depresyon, hastalık, uyuşturucuya yöneliş ve kimi zaman da ölümdür.

Bir insan, kendi acısının bilincine varmadıkça, insan olmayı başaramaz. Olsa olsa insanı taklit eden, işlevsel bir mekanizmaya benzeyebilir. Buna karşın, acıyı hissedebilenler, bireyselliklerini, canlılıklarını ve yaşama karşı duydukları sevgiyi gerçekleştirme çabasını sürdürürler. Diğerleriyse, yaşamlarını, intikam almanın eziciliğine adanmak suretiyle bu çabadan vazgeçmişlerdir (Gruen, 2005:276, 279).

Kendine zarar verme davranışı, hem fail ve hem de mağdur olmayı bir arada sunuyor. Ancak buradaki mağduriyetin arka hikayesi çok karmaşık ve bazen mağdurun kendisinden başka hiç kimsenin asla tam anlayamayacağı derinlikler içerebilir. Belki arka derinlikte görünmeyen eller, annenin, babanın, kardeşin, akrabanın, arkadaşın, komşunun ve dahası eğitimcilerin elleri olabilir. Şiddet tablolarını hep birlikte hazırlıyoruz,sonrasında ise sırası geliyor ve birileri ise eyleme geçiyor.

Dost ile düşman, kurban ile suçlu arasında ayırım yapabilme olanağımız çok sınırlı. Ama insan oluşumuzun tam bir tanımını yapmadıkça şiddet ve suça gerçek anlamda karşı çıkamayız. Kendimizi en uygar olarak görmekte ısrar ettiğimiz sürece bakış açımız da, değerlendirme yetimiz de son derece kısıtlı kalmaya mahkumdur. Kurban ve suçluyu ayırt etmekte hepimiz zorluk çekmeyiz. Ama hepimiz görmemize izin verilmeyen acımasızlıklar yaşadık. Kurbanlığı tatmak hepimizin ortak yanı, ama bu bunmamamız gereken bir konum. “Uygar” kültürlerimizin ortak yanı bu temel inkar. İnsan oluşumuza yabancılaşmamızı mümkün kılan da zaten bu inkarın taaa kendisi (Gruen, 2008:92, 93).

Çağdaş psikoloji kişiliği, “doğum öncesinden gelen özellikler ve etkilenimler...” diye başlatıyorsa, tek tek her şiddet eyleminin hikayesi tüm toplumun ve hepimizin hikayesidir.

Doğum sırasında travmatize olan bebekler pek çok alanda hormonal bozukluklar gösterebilir. Örneğin, bu bebeklerin serotonin oranları genellikle düşüktür. Bu daha sonra, aşırı uyarımlara ve cinayet ile intihar da dahil olmak üzere, şiddete yönelik sosyal davranışların istem dışı bir şekilde tekrarlanmasına yol açar. Serotonin alanındaki düşüklük, saldırganlığın dizginlenme düzeyini azaltır. Bu nedenle serotonin oranları düşük olan, travmatize olmuş çocuklar sık sık saldırgan davranışlar gösterir (Gruen, 2005:76).

Şiddet, suç araştırmaları, yetişkin suçluların %85'ten fazlasının bir şekilde çocukluklarında suça karışmış, aile ve okul ortamlarında radikal normal dışı davranışlar göstermiş özellikler taşıdığını gösteriyor. Bu gerçekten hareketle, ailelerde, okullarda ve çocukların/gençlerin içinde zaman geçirdiği diğer sosyal yaşantılarda önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet hizmetlerinin, projelerinin öne çıkartılmasında zorunluluk vardır.

Tablo 33: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte eşyalara (bardak, tabak, ağaç, tabela, araba, vb.) bilerek zarar verdiniz mi?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	49	61	55	35	50	42,5
EVET	51	39	45	65	50	57,5
ZARAR VERME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	25	20	22,5	37	33	35
Ayda birkaç kez	26	24	25	31	30	30,5
Yılda birkaç kez	49	56	52,5	32	37	34,5

Tablo 34: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte hayvanlara bilerek zarar verdiniz mi?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	67	81	74	46	75	60,5
EVET	33	19	26	54	25	39,5
ZARAR VERME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	27	23	25	44	24	34
Ayda birkaç kez	23	22	22,5	26	28	27
Yılda birkaç kez	50	55	52,5	30	48	39

Liseye devam eden erkeklerin çocukken eşyalara ve hayvanlara zarar verme (şiddet uygulama) davranışlarını öğrenmeye çalıştığımız anket soruna verilen cevap yüzdelerine baktığımızda

Eşyalara zarar verirdim %51

Hayvanlara zarar verirdim %33 şeklinde olup,

Suçta karışan gençlerin aynı soruya verdiği cevap yüzölçümüne ise;

Eşyalara zarar verirdim %65

Hayvanlara zarar verirdim %54 şeklindedir.

Bu sorular üzerinden iki önemli bulguyu ifade edersek:

1. Gençlerde çevrelerine (eşyalara ve canlılara) zarar verme davranışları yüksek düzeydedir.
2. Suçta karışan gençlerin liseye devam eden gençlere göre daha fazla eşyalara ve hayvanlara zarar verme davranışı göstermektedir.

Çocuk gelişim sürecinde edinilen alışkanlıklar, daha çok tekrarların bir sonucudur. “Zekanın şiddeti tekrara balıdır.” Kalıplaşan tutum ve davranış örüntüleri için de aynı kural geçerlidir. Çevresine zarar vererek, şiddet uygulayarak kendini iyi hissetme duygusu ya da alışkanlığı, daha çok çocuklukta eşyalara ve hayvanlara kötü davranışlarla başlar.

Şiddeti bir rahatlama yolu olarak görmeye sürükleyen çok değişik etmenler olabilir. Ama belki en önemlisi sosyal öğrenmedir. Çocukken izlenen filmler, oynanan oyunlar ve çevredeki yetişkinlerin bu bağlamda kötü örnek teşkil edecek hal ve hareketleri bu çeşit doğal öğrenme yolları olabilir.

Şiddetin gelişme alanı zayıflık ve duyarsızlıktır. Saldırganlık sıklıkla tırmanarak şiddete dönüştüğü için, insanların saldırganlıktan vazgeçmeleri ve korkmaları anlaşılabilir bir şeydir. Anlaşılamayan şey ise duyarsızlığa yol açan, saldırganlığın kökünü kazıma planlarının yol açabileceği güçsüzlük halinin şiddetin kaynağı olduğudur. İnsanları güçsüzleştirdikçe, şiddet duygularının azaltmaktan çok artırırız. Toplumumuzdaki şiddet eylemleri büyük ölçüde, öz saygılarını oluşturmaya, benlik duygularını savunmaya ve kendilerinin de önemli olduğunu göstermeye çalışanlar tarafından ortaya konur. Şiddet güç fazlalığından değil güçsüzlükten doğar. Hannah Arendt'in çok iyi ifade ettiği gibi; şiddet zayıflığın ifadesidir. "Bütün zayıflıklar mahvedebilir; acizlik ise, kesinlikle mahveder." (May, 2013:20).

İçinde yaşadığımız kültür herkesi birbiriyle ciddi bir yarışa, ama erkekleri daha fazla kahraman olmaya zorlamaktadır. Hayatının temel amacı bütün diğerlerinden güçlü olmak şeklinde ifade bulan çocuklar, her zorlandıklarında ya da her başarısızlık hissi yaşadıklarında gerilecek, öfkelenecek ve dahası hayal kırıklığına uğrayacaklardır. Bu olumsuz duygulardan kurtulma yolları belli ki çok çeşitli olabilir. Ama en çok karşılaşılan davranış şekilleri, aşırı içe kapanma ya da şiddete yönelmedir. İçe kapanma davranışı daha çok kızlarda öne çıkarırken, şiddet davranışlarına yönelme daha çok erkeklerde gözlenmektedir.

Erkeklerin tekrarlayan (mükerrer) suçlu olma olasılığı daha yüksektir ve genelde erkekler çok daha ciddi suçlar işlemektedir. Hapishanedeki nüfusun sadece %5'ini kadınlar oluşturmaktadır. Sosyalleşmede toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasına bağlı olarak, erkeklerden çetin, dominant davranmaları beklenir; bu beklenti büyük ihtimalle çok ciddi ve saptanabilir suç teşkil eden davranışlara yol açmaktadır. Böylece, erkeklerin kadınlardan daha fazla şiddet suçu ve diğer ciddi suçları işleme olasılığı daha yüksektir. Erkekler suç işlemek için daha fazla bağımsızlığa ve fırsatlara sahiptirler. Güvenlik güçleri, erkekleri kadınlardan daha çok suç işlemeye meyille görmektedir ve erkekleri mahkemeye sevk etme olasılıkları daha yüksektir (Browne, 2014:242).

Çocuklar, çevrelerini kuşatan insan kalabalıkları içinde en çok birbirlerine karşı olumsuz fiil özelliği taşıyan davranış örneklerinden etkilenirler. Akranlarının, büyük çocukların, anne babaların, akrabaların birbirine karşı nasıl davrandıkları, kızdıklarında neler yaptıkları her çocuğun dikkatle izlediği süreçlerdir. Çocuklar bu izlemeyi, hem gerçek hayat ve hem de sanal yaşantılar üzerinden gerçekleştirirler.

Anne-baba çocuğun kendi doğası gereği gelişmesine izin vermiyor. Böylece, sorumluluk taşıyarak davranma olanağından kopuk bir vicdan gelişiyor. Varlık ve görüntü arasındaki temel yarılmanın kökeni burada. Gerçek bir varoluşa sahip olmayan sadece taklitten ibaret bir insan oluş burada başlıyor

Sevgi hakkı yadsınmış olan her insan sakatlanmış, varlığının kökleri baltalanmış demektir. Bizim toplumumuzda çocukluk çoğunlukla korku ve terörle iç içedir. Ama anne-babalarımızı bizi seven insanlar olarak idealleştirdiğimiz için bunu göremiyoruz. Pek çok insanın çocukluğunda travmatik yaşantılar bulunduğu sık varsayılan bir durumudur. İnsanları empati yetilerinden kopartan, bilinçte yarılmaya yol açan böylesi olumsuz ve hasarlı çocukluk geçmişi, iktidarın idealleştirilmesine yol açar. İnsanı saldırganlığa, şiddete, cinayetlere sürükleyen de budur (Gruen, 2008:143, 167).

Farrington (1992) da araştırmasında, mahkum olan suçluların zirve yaşının 17 olduğunu saptamıştır. Suç işlemenin niçin belirli yaş gruplarında zirveye yerleştiğini ve sonraki süreçte inişe geçtiğini açıklamaya yönelik bazı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Söz konusu yaklaşımlardan bazıları suçun bu yaşlarda doruğa çıkmasını, söz konusu yaş düzeylerinde yükselişe geçen erkeklik hormonu olan testosteron düzeyi ile açıklarken, kimi yaklaşımlar da bu yaş düzeylerinde bireylerin ebeveynlerin denetiminden kaçarak veya kurtularak akran etkisine açık hale gelmeleri ile izah etmektedirler. Bu perspektifler, bireylerin 20 yaşından sonra evlenmeleriyle birlikte akran etkisinden kurtularak eşlerinin etkisi altına girdikleri ve bu ailevi faktörlerin, bireylerin suç işleme eğiliminin azalmasında etkili olduğunu varsaymaktadır (Kızmaz, 2006:83-84).

Tablo 35: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Sigara içer misiniz?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	65	78	71,5	10	22	16
EVET	35	22	28,5	90	78	84
İÇME SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	49	41	45	67	77	72
Ayda birkaç kez	22	23	22,5	14	13	13,5
Yılda birkaç kez	29	36	32,5	19	10	14,5

Tablo 36: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Geçmişte, keyif verici/uyuşturucu maddeleri kullandınız mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	80	87	83,5	51	67	59
EVET	20	13	16,5	49	33	41
DAVRANIŞ SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	47	38	42,5	35	32	33,5
Ayda birkaç kez	25	22	23,5	33	32	32,5
Yılda birkaç kez	28	40	34	32	36	34

Anket uygulanan lise öğrencisi kızların %13'ü ve erkeklerin %20'si bir şekilde uyuşturucu kullandıklarını beyan etmişlerdir. Bu soruya öğrencilerin “evet” deme zorlukları hesaba katıldığında oranın daha yüksek olduğu düşünülebilir. Ancak bu oranlar bile endişe vericidir. Uyuşturucu vb zararlı madde kullanmak da bir şiddet türüdür; kendine şiddet.

Suçla bulaşan gençlere baktığımızda kadınların üçte biri ve erkeklerin yarısı uyuşturucu madde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle erkek hükümlü-tutukluların üçte birinin ayda birkaç kere sıklıkla uyuşturucu kullanmış olmaları ciddi bir alışkanlığa işaret etmektedir.

Uyuşturucu madde kullanımı tüm dünyanın en önemli gençlik sorunlarından birisi olmaya devam ediyor. Ülkemizde de giderek önüne geçilemez bir hızla gençler, hatta çocuklar uyuşturucu batağının içine sürükleniyor. Uyuşturucu ile mücadele şiddetle mücadele genel anlayışı içinde başarılı olabilir. şiddetin nedenleri genellikle uyuşturucuya yönelişin de nedenleridir. şiddete bakış, şiddeti farkediş ve anlamlandırma bizim toplumumuzda daha çok “son bir olay” üzerinden olmaktadır.

“Kaldırımlarda uyuşturucudan ölen gençler”

“Sağlık çalışanlarına fiziki saldırılar”

Sporda seyirci taşkınlıkları ve bağlı olarak gelişen Vandalizm” ... gibi alanlarla şiddeti gündemimize alıyoruz. şiddetin diğer her türü gibi uyuşturucu bağlamında şiddet de bireyin gelişim hikayesine ve içinde bulunduğu ortamlarda olup bitenlere bağlıdır.

Madde bağımlılığı, güçsüzlüğün başka bir olası etkisidir. Güçsüzlük inancı özellikle gençlerde çok derindir ve madde bağımlılığı da en çok gençlerde yaygındır. Onların bağımlılıkları şiddetin bir şeklidir; kendine şiddet. Her şeyden önce madde kullanımıyla birey kendi zihnini ihlal eder; ki aslında bu, uyuşturucunun hedefidir ve bunun ardından madde bağımlıları ufak tefek suçlardan büyük suçlara doğru yol alır. Bağımlılığın temelinde “çok zayıflık” ile “engellenmiş öfke” vardır (May, 2013:31).

Gençlerin uyuşturucuya sürüklenmesi bir boyutuyla onların anlam boşluğundan, travmatize duygularından kaçış yolu olarak bireysel arayışlarının bir neticesi ise, diğer bir boyutu da bu alanda sistematik faaliyet gösteren illegal yapılardır; mafya, çete, ideolojik yapılar ya da uluslararası karanlık güçler.

CIA'nin resmi bütçesi yılda 30 milyar doları aşmaktadır. Orta Asya'daki uyuşturucu ticaretinin tarihçesi, CIA'nin örtülü operasyonlarına yakından bağlıdır. Sovyet-Afgan savaşından önce, Afganistan ve Pakistan'daki afyon üretimi küçük bölgesel pazarlara yönelikti. Yerel eroin üretimi yoktu. Araştırmacı Mc Coy'un incelemeleri Afganistan'daki CIA operasyonlarının saldırıya geçtiği iki yıl içinde “Pakistan-Afganistan sınır arazilerinin, ABD talebinin %60'ını sağlamak suretiyle, dünyanın en başta gelen eroin üreticisi durumuna geldiğini doğrulamaktadır. Pakistan'daki eroin bağımlısı insan sayısı-başka herhangi bir ülkedekinden daha dikine bir artış eğrisiyle- 1979'da yaklaşık sıfır iken. . . 1985'te 1. 2 milyona ulaştı.

Pakistan askeri istihbaratı tarafından desteklenen, dolayısıyla CIA tarafından denetim altında tutulan Taliban İslami Devleti, geniş ölçüde Amerika'nın jeopolitik çıkarlarına hizmet etmekteydi. Kuşkusuz, bu durum, Taliban tarafından dayatılan terörün hükmünü sürdürmesi, bu arada kadın haklarının kaba- ca çiğnenmesi, okulların kız çocuklarına kapatılması, hükümet dairelerinden kadınların çıkarılması ve “Şeriat Cezalandırma Yasalarının” güçlendirilmesi karşısında ABD'nin gözlerini niçin kapattığını açıklamaktadır (Chossudovsky, 2010:67, 71).

Çocukların, gençlerin kötü alışkanlıklara, yasadışı madde kullanımlarına bulaşmalarının / eser olmalarının beş önemli nedeni vardır;

1. Başta aile bireyleri olmak üzere yakın çevrelerinde gördükleri kötü örneklerden etkilenme,
2. Kötü etkilerle büyümüş özellik taşıyan kişilerle yakın arkadaşlıklar kurma,
3. Medya/sanal alem etkisinde kalma,
4. Aile ve yakın çevre içinde geçmiş hayat hikayesinin yarattığı travmatik ruh haline sahip olma,
5. Küresel boyuttaki uyuşturucu sistemlerinin (mafya, çete, terör... gibi yapılar) tuzaklarına kurban olma.

Daha çok sayılan olumsuzluklardan bir kaçının bir araya gelmesiyle çocukları ve gençleri uyuşturucuya kurban veriyoruz. Aile ve okullar bu gerçeklik- ten hareketle çocuklar için sağlıklı izleme ve koruma sistemleri oluşturmalıdır . suçun önleyici maliyeti, suç sonrası infaz sistemi ve iyileştirici faaliyet mali- yetlerinden her zaman çok daha düşüktür. Bütün mesele, yerleşim yerlerinin çocuk odaklı risk haritalarının çıkartılması ve bu bilimsel yol haritalarına göre çocukları, gençleri risklere kurban etmeyeceğimiz sosyal projelerin hayata ge- çirilmesindedir.

Uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı da bir şiddet türüdür; kendine şiddet. Günlük medya haberlerinde şiddet önemli bir yer tutar; ve işin aslını dikkatlice incelersek, tür olarak uyuşturucu boyutunun öldürme ve yaralama kadar ciddi bir yer işgal ettiğini görebiliriz. Diğer yandan cinsel saldırı, yaralama ve öldür- me olaylarının büyük bir oranının, uyuşturucu etkisindeki kişilerce gerçekle- ştirildiği de işin başka bir yönüdür.

Konu ile ilgili, medyadan kesitler:

DÜNYADA HER GÜN 600 KİŞİ UYUŞTURUCUDAN ÖLÜYOR

Radikal. com. tr - 26/06/2015 22:13

BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi Direktörü Fedotov: Aşırı doz ve uyuşturucu kullanımı nedeniyle küresel olarak her gün 600 kişi hayatını kaybediyor.

RADİKAL- Birleşmiş Milletler (BM) Uyuşturucu ve **Suç** Ofisi Direktörü Yury Fedotov, **dünya** genelinde her gün 600 kişinin uyuşturucu kullanımına bağlı hayatını kaybettiğini bildirdi. Fedotov, 2015 Dünya Uyuşturucu Raporu'nun açıklandığı basın toplantısında yaptığı konuşmada, uyuşturucu sorununu çözmek için uluslararası topluma kapsamlı çalışma yürütülmesi çağrısı yaptı.

ORTAK HAREKET ETME ÇAĞRISI

Uluslararası alanda uyuşturucu ticaretinin önlenmesinin önemine işaret eden Fedotov, “Aşırı doz ve uyuşturucu kullanımı nedeniyle küresel olarak her gün 600 kişi hayatını kaybediyor. Kabul edilmesi mümkün olmayan bu ölümler aileler ve toplumlar için korkunç sonuçlar doğuruyor” dedi. Fedotov, uyuşturucu problemini çözmek için dünya ülkelerine ortak hareket etme çağrısında bulundu. **(AA)**

“MİLYAR DOLARLIK NARKO TERÖR”

VATAN HABER MERKEZİ | 23 Haziran 2017 Cuma

Diyarbakır'ın Lice, Silvan ilçeleri ile Bingöl sınırı hattındaki operasyonlarda kenevir kökü, kubar esrar dahil 17 bin 157 kilo uyuşturucu ele geçirildi. Güvenlik Uzmanı Abdullah Ağar'a göre bu miktarın piyasa değeri kabaca 6 milyar dolar. . .

Terörle mücadele kapsamında, 28 Mayıs tarihinde Diyarbakır Lice, Hani, Hazro, Dicle ve Silvan ilçeleri ile Bingöl il hududu arasında bulunan alanda Bayrak 54- Şehit Jandarma Yüzbaşı Fuat Oğuzcan Müsterek Operasyonu önceki gün tamamlandı. 7 bin 742 güvenlik görevlisinin katıldığı operasyon kapsamında 59 sığınak ve 24 barınak tespit edilirken 3'ü ölü, 5'i sağ olmak üzere toplam 8 terörist etkisiz hale getirildi. Yapılan arazi taramalarında ise narko-terörizmle mücadele kapsamında 4 milyon 483 bin 996 kök kenevir bit-

kisi, 13 bin 160 kilo toz, 3 bin 997 kilo kubar esrar olmak üzere toplam 17 bin 157 kilo uyuşturucu madde ele geçirildi.

3 milyon kök kenevir

Güvenlik uzmanı Abdullah Ağar ele geçirilen uyuşturucunun milyar dolarlar düzeyinde olduğunu söyledi: “Bu uyuşturucunun ekonomik değerini şöyle hesaplayabiliriz. Önce sokağın verileri: Sokaktaki fişeklik esrar ortalama fiyatı 20 TL. Bu, bir içimlik fişeğin içinde en fazla 3-4 gram esrar var. Yani gramı 5 TL. Toz esrar ve kubar esrarın kilosu piyasada 5 bin ila 15 bin TL arasında değişiyor. Yani ortalama 10 bin TL ya da kilosu ortalama 3 bin dolar. Bu verilere bağlı olarak sadece son Lice operasyonunda ele geçen esrar ve kubar esrarın ekonomik değeri kabaca 110 milyon lira ya da 31 milyon dolar.

‘Rakamlar dehşet verici’

“Asıl şimdi sıkı durun! Bu rakamlar sadece ele geçen işlenmiş olanlarla ilgili. . . Peki operasyonda ele geçen ve imha edilen Hint Keneviri kaç taneydi? Tam 3 milyon 977 bin 156 kök! Yuvarlak hesap 4 milyon kök. Peki bir kökten ne kadar esrar elde ediliyor? Kök başına yarım kilo esrar üretilabiliyor. Yani **PKK**, güvenlik güçleri bunları ele geçiremeden hasadını yapabilmiş olsaydı, kabaca 2 milyon kilo esrar üretimi yapabilecekti. İşlenmiş haliyle ekonomik değeriye? Asıl şimdi sıkı durun! Tam 20 milyar lira. Ya da kabaca 6 milyar dolar! Hadi biraz zorlayalım, çeşitli nedenlerle yüzde 75 fire versinler, rakamlar yine dehşet verici. . . 5 milyar TL ya da 1,5 milyar dolar. Bölücü örgütün uyuşturucudan elde ettiği bu kirli parayla sadece Türkiye’deki terörünü fonladığını düşünmeyin sakın. **PKK/KCK** bu leş paralarla Suriye, Irak ve İran’daki varlığı, etkisi, terörü ile diğer ülke faaliyetlerini fonluyor. **HPG**, **YPG**, **PYD**, **PJAK**, **YRK** ve diğer **KCK/PKK** türevleri. Ve bir diğer asıl ve çok önemli sorun, bu para **PKK**’nın himaye edilmesinde, korunmasında, lobi ve medya faaliyetlerinde asıl unsur. Bu para paylaşıyor. Sadece terör ve uyuşturucu baronlarıyla da değil. Asıl istihbarat servisleriyle!”

HEGEM Vakfı, Türkiye'nin Suç ve Sosyal Risk Haritası Raporu verilerine göre, ülkemiz için uyuşturucu suç oranları en yüksek iller sıralaması şöyledir:

1. İstanbul
2. Hakkari
3. Şanlıurfa

4. Bingöl
5. Diyarbakır
6. Adana
7. Van
8. İzmir
9. Malatya
10. Mardin (Solak, 2016:125-130).

Tablo 37: Liseli Gençlerin: 100.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 10.000

İntihar duygusu yaşar mısınız?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	64	62	63	30	42	36
EVET	36	38	37	70	58	64
DUYGU SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	25	20	22,5	34	25	29,5
Ayda birkaç kez	28	24	26	33	28	30,5
Yılda birkaç kez	47	56	51,5	33	47	40

Liseye devam eden öğrencilerden kızların %38'i ve erkeklerin %36'sı, intihar duyguları yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Bu oranlar suça karışan kadınlarda %58 iken erkeklerde %70'dir. Özellikle ceza infaz sisteminde bulunan erkeklerin yaklaşık yarısı bu duyguyu “ayda birkaç kez” yaşadıklarını belirtmişlerdir; bu ise oldukça düşündürücü bir orandır.

Konu ile ilgili basında yer alan aşağıdaki haber insanlarımızın içinde bulundukları bunalım durumları bakımından fikir vericidir

TÜRKİYE'DE 8 MİLYON İNSAN ANTİ DEPRESAN KULLANIYOR

Türkiye’de 2014’te 8 milyon kişinin antidepresan kullandığı açıklandı. Sağlık Bakanlığı rakamlarına göre kadınların erkeklere oranla 2 kat daha fazla antidepresan kullandığı ortaya çıktı. Antidepresanın nüfusa göre kullanımının en yüksek oranda olduğu il Eskişehir, en düşük il ise Bilecik oldu.

Habertürk’ten Saliha Çolak’ın haberine göre, Türkiye’de 2014 yılında 8 milyon 179 bin kişinin antidepresan kullandığı, antidepresan kullanımında ise kadınların erkekleri ikiye katladığı ortaya çıktı. Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu, Türkiye’nin depresyon haritasını açıkladı. MHP Milletvekili Ruhsar Demirel’in soru önergesine yanıt veren Bakan Müezzinoğlu, son 6 yılın antidepresan ilaç kullanım rakamlarını paylaştı.

Müezzinoğlu’nun verdiği rakamlar, kadınların erkeklere göre 2 kat fazla antidepresan aldığını gösterdi. Tabloya göre antidepresanın nüfusa göre kullanımının en yüksek oranda olduğu il Eskişehir, en düşük il ise Bilecik oldu. Antidepresan kullanımının nedenlerinin başında ise yüzde 40 ile ‘anksiyete (endişe) bozuklukları’ geliyor.

KADINLAR ERKEKLERİ KATLADI

2008 yılında antidepresan ilaç kullanımı kadınlarda 4. 876. 369 kişi iken erkeklerde 2. 619. 141 oldu. Yıllara göre dağılımı ise şöyle:

YILLAR	ANTİDEPRESAN	KADIN	ERKEK
2008	7. 972. 311	4. 876. 369	2. 619. 141
2010	10. 842. 046	7. 426. 723	3. 248. 574
2011	11. 295. 931	7. 983. 099	3. 032. 831
2012	10. 930. 888	7. 712. 055	3. 218. 832
2014	8. 179. 776	5. 779. 674	2. 400. 099

KADIN ORTA, ERKEK İLERİ YAŞ

İstatistikler kadının orta yaşta, erkeğin ileri yaşta antidepresanı daha çok kullandığını ortaya koydu. Kadınların en çok 36-50 yaş aralığında, erkeklerin ise 51-65 yaş aralığında antidepresan kullandığı görüldü.

0-6 YAŞ GRUBU

Bu dağılımın yaş gruplarına göre istatistikleri ise; 2012'de 10 bin 406, 2013'te 10 bin 636, 2014'te 5 bin 308 0-6 yaş grubundan çocuğun antidepresan kullandığını ortaya koydu. 0-6 yaş grubunda kız- erkek arasında antidepresan kullanımında büyük farklılık görülmemesi dikkat çekti. (HÜRRİYET 30 03 2015)

Kendini öldürmek, intihar eden veya intihar girişiminde bulunan ergenler için dayanılmaz bir durumdan kurtulabilmenin tek yoludur (Peach ve Reddick, 1991). Gençler gelip yardım istemeseler de, genellikle her zaman söz ve davranışlarıyla çaresizliklerine ilişkin ipuçları vererek yardım isterler. Öğretmenler ve diğer yardım sağlayıcılar, bu ipuçlarını ayırt edebilmelidir. Bu konuda dikkatli olunmalıdır; bir gencin intiharının temelinde yatan bir olayı, durumu veya davranışı saptayabilmenin kesin bir yolu yoktur. Çeşitli olumsuz değişkenler bir araya gelip intiharın tek çıkış yolu olduğu onlara inandırıcı gelmeye başladığında, ergenler intihar girişiminde bulunurlar (Austin, 2015:253).

15 ila 24 yaşlar arasında görülen intihar oranları 1950'den 1980'e kadar üçe katlanmıştır. ABD'de 15 ile 19 yaşları arasında kaza ve cinayetin ardından en yaygın üçüncü ölüm nedeni intihar olup, bu yaş grubunda 100 binde 11 oranında gerçekleşmektedir. 32 eyalette yaşayan 15 bin lise öğrencisini kapsayan geniş anlamli bir ankete verilen yanıtlardan yola çıkarak, 12 aylık periyotta intihar girişimi oranının %8. 5 gibi tehlikeli bir düzeyde olduğu görülmüştür. İntiharı ciddi olarak düşünenlerin oranı ise bunun iki katıdır (Siprito & Esposite-Smythers, 2006). Tamamlanmış intiharların %25 ile 33'ünde daha önce intihar girişimlerinin olduğu görülür. Geniş bir anket araştırmasında üniversite öğrencilerinin yaklaşık %10'unun son bir yıl içerisinde, intiharı ciddi bir şekilde düşündüğünü ve bunların çoğunda bir çeşit planlarının söz konusu olduğu görülmüştür.

Hayatına son verme tehdidinde bulunanların, bu eylemi ender olarak gerçekleştirdiği inancını araştırmalar kesin bir şekilde yanlışlıyor. Dünyanın çeşitli bölgelerinde düzenlenen ve intihar edenlerin arkadaşları ve akrabaları ile yapılan görüşmeleri içeren bir çok araştırmanın gözden geçirildiği bir çalışma, intihar edenlerin %40'ından fazlasının intihar niyetlerini çok açık ve spesifik bir şekilde dile getirdiğini, diğer bir %30'un da intiharlardan önceki aylarda ölümden ya da ölmekten söz ettiğini gösteriyor. Bu tür iletişimin, genellikle bir kaç kişiyle ve intihardan bir kaç hafta ya da ay önce gerçekleştiği görülüyor (Butcher; 2011:495).

İntihara götüren ruhsal durumda iki itici güç söz konusudur: Birincisi, konu ister dış evlilik kurallarını çiğnemek olsun, ister zina, ya da ister kişinin yükümlülüklerinden kaçması olsun, her zaman için bir günah çıkartmak, işlenen bir suçun cezasını çekmek ya da tutkunun neden olduğu bir öfke gösterisi ya da patlamanın bedelini ödemek gerekliliği duyulmaktadır. İkinci olarak, yapılan yanlışın, işlenen günahı gün ışığına çıkaran, suçluya herkesin önünde hakaret eden, onu dayanılmaz bir duruma iten kişiye karşı isyan duyguları geliştirmektir. Zaman zaman bu iki itici güçten biri, diğerinden baskın çıkabilir; ama kural olarak, her ikisi de eşit ölçüde birleşmekte ve kişiyi canına kıymaya götürmektedir. Herkes içinde, kamu önünde suçlanan kişi suçunu itiraf etmekte, bunun sonuçlarına katlanmakta, kendi cezasını kendi elleriyle uygulamakta; ama aynı zamanda, kendisine karşı kötü işlem uygulandığını ilan etmekte, kendisini aşırı uca sürükleyen kişiler onun dostları ya da akrabalarıysa onların duygularına sislenmekte, bu kişiler onun düşmanlarıysa, kendi akrabalarını dayanışma içinde davranmaya çağırmakta, onların öç almalarını istemektedir (Malinowski, 2016:98).

Kendinden iğrenmenin esasen egoyla çok yakından ilgisi vardır. İntihara kalkışan bir kişi bile, bunu kendisinden nefret ettiği için değil, daha fazla acı çekmekten bir kaçış yolu olarak gördüğü için yapar. Kişi aslında bir şeyden kaçmaz; çünkü ölüm bir başka var olma haline geçirir sadece. Dolayısıyla acı çekmekten kurtulmak için yapılabilecek en iyi şey, problem ne ise onu şimdi, dünyada iken çözümlemeye çalışmaktır; bu mümkün değilse, kişinin probleme karşı tutumunu, algısını değiştirmek en doğru yoldur (Goleman, 2005:141).

Ölüm isteği, gerçeklikten yoksun bir kişilik yapısının bir parçasıdır. Bunun yaygınlaşmış hali, ölümün kurtarıcı bir rol oynadığı trajik aşk hikayeleri geleneğinde görülür. Burada şu soruyu sormak gerekir: Aşk adına niçin onca cinayet işlenmektedir? Aşıklar ve sevenler, karılar ve kocalar birbirini çok fazla sevdikleri için mi öldürmektedirler? Belki de aşkın kandırmacalarının aşkın kendisiyle pek ilgisi yoktur. Belki de bu, insanın kendi iç mücadelelerinden kurtulmak için bir başkasının sevgisini zorlama girişimidir. Bu mücadelelerin nedeni de, insanın kendisini gerçekten sevmeye yetisine sahip olmamasıdır. İnsanın kendi doğasına uygun ilksel sevgisinin, dışarıdan gelen onaya bağlı olan narsistik sevgi tarafından bastırıldığı yerde, kendi gerçek kendiliğini oluşturma cesaretini bulma olanağı kalmaz. Bu nedenle kendimizi bir başkasında sevmeyi deneriz; bu başkası da, böyle bir sevgiye “değer” bulduğumuz kişi olur. Böylece kendimizi ve ötekini yitirmiş oluruz. Bazen bu kendimizi öldürmeye

kalkacak noktaya varır ve bunu da ötekini gerçekten öldürerek yaparız. Çünkü o, sonuçta bizim bir zamanlar vazgeçtiğimiz, sonra ötekinde tekrar bulduğumuza inandığımız -ve gerçekte kendimize gelerek- tekrar yitirdiğimiz kendi kendiliğimizdir. O zaman bu ihanete uğramış kendiliğe yönelen nefret tekrar ağır basar ve bu nedenle “sevgi” yüzünden öldürürüz (Gruen, 2015:68).

Birçok ergenin intihar düşüncesinde olduğunun işaretleri şöyle sıralanabilir:

- Zor bir durumdan kurtulmak istemek
- Ölen birisi ile birlikte olmayı istemek
- Aile ve arkadaşlarının dikkatini çekmeyi istemek
- Birisini kontrol etmeyi istemek
- Cezadan kaçınmayı istemek
- Cezalandırılmak istemek
- Nasıl ve ne zaman öleceğini kontrol etmeyi istemek
- Çözümlemez gibi görünen bir çatışmayı sona erdirmeyi istemek

Gençlerin intihar girişimi öncesi en çok kullandıkları ifadeler ise şöyledir:

- o Eve gitmek istiyorum
- o Ben daha fazla etrafta olmayacağım
- o Onlar bana yaptıklarından dolayı üzülecekler
- o Ben çok yorulдум
- o Ölümün neye benzediğini merak ediyorum
- o Onlar benim ne kadar ciddi olduğumu görecekler
- o Her şey asla daha iyi olmayacak
- o Her zaman böyle hissedeceğim
- o Kimse beni umursamıyor
- o İnsanlar bensiz daha iyi olurdu (Austin, 2015:254).

Çocuklarda sıkıntılarla başa çıkma deneyimi olmadığı için yönetilebilir sorunlar aşılmaz gibi görülür. Çocukların sınırlı bakış açıları, beklendiği üzere, olayları açıklarken gerçekçi olmayan kavramlar kullanmalarına neden olur. Bir çocuk intihar ya da başkasına yönelik şiddeti, sonucunun ölüm olacağını tam olarak anlayamadan gerçekleştirebilir.

Bir çalışmada, çocuk yaşta (5-17 yaş arası) psikiyatri hastası olarak hastaneye yatırılan kişilerin 4 ile 15 yıl aralığındaki sonraki izleme sürecinde, yaşamın daha erken dönemlerinde doğal olmayan nedenlerle ölme oranının daha yüksek olduğu (normal nüfusun iki katı) görülmüştür (Kuperman, Black, & Burns, 1998). Sorunlu ergenlerde intihar riski uzun sürer ve dikkatli bir izlemeyi ve ilgili olmayı gerektirir (Fortune, Steward, Yadav, Hawton, 2007). İntihara eğilimli düşünceler çocuklar arasında daha az rastlanır bir durum değildir. Riesch, Jabson ve diğerleri (2008) altıncı sınıfa giden çocukların %18'inde kendini öldürmeye yönelik düşünceler olduğunu belirtiyor. Araştırmalar kız çocuklarda intihar eğiliminin erkeklerden fazla olduğunu, zor aile ilişkilerinin intihar eğilimlerinde birinci nedeni teşkil ettiğini gösteriyor (Butcher, 2013:966).

Tablo 38: Liseli Gençlerin: 110.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 11.000

Geçmişte, önemli psikolojik sorunlar yaşadınız mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	45	33	39	23	25	24
EVET	55	67	61	77	75	76
SORUN YAŞAMA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	21	23	22	41	35	38
Ayda birkaç kez	31	31	31	28	32	30
Yılda birkaç kez	48	46	47	31	33	32

Tablo 39: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Psikolojik sorunlarınızdan ötürü tedavi gördünüz mü?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	70	72	71	42	52	47
EVET	30	28	29	58	48	53
TEDAVİ SAYISI	%	%	%	%	%	%
Evet, bir kez	48	60	54	25	31	28
Evet, iki kez	26	20	23	40	34	37
Evet, daha çok	26	20	23	35	35	35

Liseye devam eden kızların %67'si ve erkeklerin %55'i psikolojik sorunlar yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Bu oranlar suça karışan kadınlarda %75 ve erkeklerde %77'dir.

Psikolojik sorunlarından ötürü tedavi görme durumu;

Liseye devam eden kızlarda %27, suça karışan kadınlarda %48 ve

Liseye devam eden erkeklerde 30, suça karışan erkeklerde %58'dir.

Tabloya yansıyan sonuçlara baktığımızda suça karışan gençlerin ortalama yarısından fazlasının psikolojik tedavi gördüklerini anlıyoruz. Bu durum bize bir yandan, psikolojik rahatsızlıkla suç arasında ciddi bir bağlantının olduğunu, diğer yandan ise başvurulanan tedavilerin yararlı sonuçlar verecek nitelikte olmadığını düşündürüyor. Belki bu faktörlerin her ikisi bir arada da düşünülebilir.

20. yüzyıla dek, çocuk psikopatolojisinin kendine özgü özellikleri üzerinde çok fazla durulmamıştı; görece çocukluğa özgü uyumsuz örüntüler (örneğin otizm) ise, hiç ilgi konusu olmamıştı. Ancak yirminci yüzyılın başlarında akıl sağlığı hareketinin ilerleyişi ve çocuklara yönelik rehberlik tesislerinin ortaya çıkması ile birlikte çocuk ve ergenlerdeki uyumsuz davranış örüntülerini değerlendirme, tedavi etme ve anlamaya yönelik çalışmalar başlamıştır.

Çocuklukta görülen sorunlar ilk başta, yetişkinlere konan tanılarının aşağı doğru uzantıları olarak görünüyordu. Uyumsuzluk ya da duygusal rahatsızlığın özelliği olan çeşitli davranışlar, çocukluk döneminde görece yaygın olarak gö-

rülür. Bir çocuğun davranışlarını, çocukluktaki normal gelişim bağlamında ele almak önemlidir (Silk, Nath vd, 2000). Söz konusu davranışın, o yaşta uygun olup olmadığını belirlemeden bir çocuğun davranışının anormal olduğunu düşünemeyiz.

Çocukluktaki bozuklukların klinik tablosu, yaşamın baka dönemlerindeki bozuklukların sergilediği klinik tablodan farklı olma eğilimindedir. Çocukluktaki kimi duygusal rahatsızlıklar, yetişkinlik dönemi ile karşılaştırıldığında görece daha kısa süreli ve daha az spesifik olabilir. Bununla birlikte, çocukluktaki bazı bozukluklar ileride gelişimi şiddetli bir şekilde olumsuz etkileyebilir (Butcher, 2011:964).

Kendi ruhsal acımızla olan bağımızı yitirdiğimiz için duygudaşlığımızı da yitirdik. Acıyla, artık uyumlu bir ilişki kuramıyoruz. Doktor muayenelerinde sık sık organik nedeni bulunamayan ağrılardan şikayet edilmesinin nedeni de bu sanırım. Bu öncelikle çocuklarda sık görülüyor. Muhtemelen, çocuğun aslında ruhsal olan acısı, bu şekilde yetişkinler tarafından daha kolay kabul edileceği için fiziksel acıya dönüşüyor (Gruen, 2008:83).

Gençlerin psikolojik sorunlar yaşamalarının, mutlaka geçmişe ve içinde yaşadıkları güncel ortam ve olaylara dayanan nedenleri vardır. Hayata hazır oluş, sorunlarla başetme güç ve becerileri her genç için değişiktir. Bebeklik, ilk çocukluk döneminde aile ortamında olup bitenler bireyin hayata hazırlanmasında, kişilik özelliklerinin şekillenmesinde önemli rol oynar. Hayatın bu ilk evresinde zorlanan bireylere ihtiyaçları olan destek okullarda verilmelidir.

Hepimiz, bize içteki kaosun acısından kaçmayı zorla kabul ettiren uygarlığımız tarafından şekillendirildik. Korkunun üstü örtülmelidir, korkunun yüzüne bakmamak gerekir. “Sağlıklı olmak” böylelikle, karmaşık bir iç yaşamın hastalığını gizlemek üzere çok etkin bir şaşırtmaca oyunu haline gelir. Sonunda kişi hasta mı, yoksa çaresiz mi olduğunu kendisi bile bilemez olur. İnsan kendi iç yaşamından kopmuşsa, artık sadece önceden belirlenmiş ve dikte edilmiş düşünceler ve tasarımlarla tepki verir; bundan sonra bir robota dönüşmesine az kalmış demektir (Gruen, 2015:22, 23).

Genel için hazırlanan okul programları öğrencilere gündelik ve akademik özellikte bilgiler kazandırır da, onların özel hayatlarına ihtiyaçları olan desteklerin verilmesi ders etkinliklerinden daha fazlasını gerektirir. Bireyselleştirilmiş eğitsel, kültürel, sosyal, sportif etkinlikler ve okul psiko-sosyal destek

hizmetleri yoluyla öğrencilerin gelişimleri yeterince desteklenmelidir. Güçlü bireyler sorunlar karşısında mücadeleyi seçer; mücadele ise, psikolojik zorlanmalardan koruyan kalkan özelliği görür.

Sosyal bilimciler ölçümlerini yaparken istatistiklere güvenmek zorundadırlar. İstatistikler size bir grup hakkında çok şey söyleyebildikleri halde, bir birey konusunda hiçbir bilgi vermezler ve bu da sosyal bilimcilerin çarptıkları başka bir duvardır. İstatistikleri inceleyerek büyük gruplar için neyin iyi sonuç vereceğine karar vermeye çalışabilirsiniz. Ancak çocuğunuz için en iyisinin ne olacağını arayan bir anne-babaysanız, kendi deneyim ve sezgilerinizi izlemeniz de sizin için aynı ölçüde değerli olacaktır (Marinof, 2004:40).

Bu anket çalışması tek tek gençler hakkında bilgi veremez; ancak, bütün zamanların en büyük gençlik kitlesinden toplanan görüşleri üzerinden işe yarayacak ciddi genel fikirler sağlayabilir. Sosyal politika üretenler, eğitimciler, anne babalar, bürokratlar gençlikle ilgili ciddi bir süreçten geçtiğimizi bilmek zorundadırlar. Erken teşhis sadece biyolojik yapıyla ilgili işe yarayan durum değildir. Sosyal, psikolojik bozulmaların da erkenden bilinmesi gerekir. Çocukların, gençlerin içinde bulundukları travmatik duyguları ne kadar zamanında bilirlerse, aileler ve eğitim kurumları o kadar etkin çareler üretebilirler.

Psikolojik ve psikiyatrik tedavilerden hoşnut olmayan veya bu yöntemlere karşı çıkanlar için bugün başka bir seçenek var; bu seçenek felsefi danışmanlıktır. Yerleşik dinsel kurumların gittikçe artan sayıda insan üzerinde otoritelerini yitirmeleri, psikoloji ve psikiyatrinin insan yaşamındaki yararlılık sınırını aşmaları yüzünden artık bir çok insan felsefe uzmanlığının, mantık, ahlaki değerler, anlam, ussallık gibi konuları, karar almayı ve insan hayatının bütün büyük karmaşalarını kapsadığının farkına varıyor.

Bu gibi durumlarla karşılaşan insanların, kendi kaygılarına hitap edecek derinlikte ve genişlikte bir açıdan konuşmaya ihtiyaçları var. Bu insanlar kişisel yaşam felsefeleri konusunda bazen geçmişin büyük düşünürler yardımıyla yeni bir kavrayış elde ederek, karşılaştıkları durumları/sorunları idare edebilmelerini ve bir sonraki konuma ruhsal ve felsefi bütünlük içinde, yere daha sağlam basarak geçmelerini sağlayacak bir çerçeve inşa edebilirler. Bu insanların ihtiyaçları teşhis değil diyalogdur (Marinoff, 2004:16).

Tablo 40: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Aşırı öfke ve saldırganlık duyguları yaşar mısınız?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	20	14	17	18	12	15
EVET	80	86	83	82	88	85
DUYGU SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	38	38	38	45	43	44
Ayda birkaç kez	36	36	36	33	29	31
Yılda birkaç kez	26	26	26	22	28	25

Ankete katılan gençlerin ortalama %84'ü kızgın ve öfkeli. Şiddet yönünden, sınırlarda yaşayan bir gençlikle mi karşı karşıyayız? Tablo bize gösteriyor ki, bu soruya “hayır” demek çok zor; dahası imkansız. Haftada birkaç kez kızgınlık/öfke duyguları yaşayanların oranı bütün gençler içinde ortalama %38'dir. Aileyi, eğitim kurumlarını, çocuklarla, gençlerle ve ailelerle ilgili görevi bulunan tüm kurum ve kuruluşları yeniden sorgulamalıyız.

Suçluluk bilincinin nedeni, anne babamızın sevgisizliğine bir açıklama bulabilmek için, onların yetersiz sevgisinin suçunu üstlenmemizdir.

Peki, ya suçlular ne hissediyor? Bir dazlak; “Dövemezsem geberirim”, Bir katil; “Bir can aldım, çünkü bir cana ihtiyacım vardı” diyor. Ve bu tür suçluları incelediğinizde, travmatik hayat hikayelerine tanık oluyorsunuz.

İnsan kendi acısını, başa çıkması olanaksız olduğu için yaşamından tamamen çıkartırsa, o zaman başkalarının yaşamını elinde tutma duygusu, bu iç boşluğunu dolduracak bir ikame olur. Böylece şiddet yaşamın amacı haline gelir, canlılık duygusu yaratan bir şey haline gelir. İçlerindeki her türlü duyguyu yitirmiş olan insanlar, ancak canlı bir şeyi ele geçirip parçaladıklarında kendilerini duyumsayabilirler. Bir başka yaşamı dize getirip söndürdüklerinde yaşama hakim olduklarına inanırlar (Gruen, 2008:90).

Hitler veya benzeri tarafından kışkırtılarak başka insanlara işkence eden veya katliam yapan insanların dehşet verici çoklukta olması, uygarlığımızda çocukların anne babalarıyla yaşadıkları en erken ilişkilerde aldıkları duygu

tahribatının ölçüsünü yansıtıyor. Aynı zamanda ürkütücü ölçüde yüksek olan kimlik yitimine de ayna tutuyor. Bu kimlik yitimi, bir yandan kurbanla suçluyu karıştırmamızla, diğer yandan cezalandırmada ısrar etmemizle kol kola yürüyor. Eğer kimliğimizi geliştirmede olanaklarımız kısıtlanırsa, kendimize yönelttiğimiz nefret de büyük oluyor. Böylece şiddeti azaltmak için uygun bir ölçüde karşı şiddet kullanma eğilimi ortaya çıkıyor. Şiddet hiçbir zaman, ceza ve karşı şiddetle engellenememiş olmasına rağmen bu görüş her yerde destekleniyor. İnsan olmaya dair soruyu, ancak şiddeti haklı çıkartmak anlamında yanıtlanabilecek bir şekilde sorarak, şiddete şiddetle karşılık verme eğilimimizi akla uygun hale getiriyoruz. ABD'de bu nedenle suç olaylarından kaynaklanan yıllık gider -önlem ve cezalandırma giderleri dahil olmak üzere- dört yüz milyar doların üzerindedir. Bu miktar ABD'nin savunma bütçesinin toplamından daha fazladır (Gruen, 2008:91).

Gençler öfkeli kişilik yapılarını kaçınılmaz olarak ileriki yaşlarda da devam ettireceklerdir. Bugün akıl almaz şekilde trafik cinayetlerine, aile içi ve akrabalar arası yaralama ve öldürme olaylarına sıkça rastlıyorsak, bunun arka planı şu an analizini yapmaya çalıştığımız tablo verileridir. Bir şeylerin çok yanlış gittiği açık; ailede, okulda, sokakta ve diğer sosyal yaşantılarda. Gençlik, aile, eğitim ve şiddet konularında çok çeşitli ve yeterli sayıda sistematik bilimsel araştırmalar yapılmalıdır. Anılan konularda, coğrafi, kurumsal ve tematik sosyal risk haritaları çıkartılmalıdır.

Hepimiz sevgi istiyoruz. Ama aslında kendimize de başkalarına da sevgisiz davranıyoruz. Buna rağmen onlar da sevgi istiyor. Ancak bazıları bu ihtiyacı inkar ediyor. Kimisi bu yüzden kendisinden veya başkalarından nefret ediyor. Sevgi ihtiyacının bir çıkmaz haline gelmesi ölçüsünde bu tür insanlar hepimiz için tehlike oluşturur. Bizi rahat bırakmazlar. Kendi durumlarının umutsuzluğundan kurtulabilmek için sürekli huzursuzluk çıkartırlar.

Bu insanların kendilerini canlı hissetme biçimleri yıkıcılıktan ve ölümden yanadır. Kendilerini hissetmelerini sağlayan şey sevgi değil, nefrettir. Bunu kabul etmek istemiyoruz, ama şiddete yol açan şey sevgisizliktir. Sevgi ve nefret birbirleriyle sıkı bir bağ içindedir. Kendisini seven bir insan başkalarını da sevebilecek ve böylece nefrete yenik düşmeyecektir. Yaşamın küçümsenmesiyle nefret arasında derin bir bağlantı mevcuttur (Gruen, 2007:25, 26).

Şiddet, sadece özerklik gelişiminin doğrudan bastırılması sonucu açığa çıkmaz, özerkliği reddeden değerlerin ve hayat tarzlarının güçlendirilmesi de şiddete neden olur. Ruhları yeterince hasar görmüş insanlar, etrafındaki her şeyi parçalayarak vahim bir rahatlama arayışı içindedirler (Gruen, 2004:71).

Öfke, yeni zorlanmalar ortaya çıktığında, kolayca saldırganlığa, nefrete, şiddete dönüşür. Aileler çocuklarının sakinlik ve kızgınlık hallerini iyi izlemelidir. Okul öncesi ve eğitim sürecinde. İbn-i Sina; “Çocuklarınızı öfke ve kızgınlık durumundan uzak tutunuz” der. Yüzyıllar öncesinden gelen bu pedagojik ikazı aileler, öğretmenler, yöneticiler ve tüm toplum olarak önemsemeliyiz.

“Nesne ile kurulan bir ilişki olarak, nefret sevgiden daha eskidir” denir. Çocuklara, genellikle anne babalarının saygısız, sevgisiz davranışlarına dayalı olan hayal kırıklıklarıyla sonuçlanabilecek bir “kök güven” verilir. Diyorum ki, “kök” ile söz edilebilecek bir şey varsa, o da “kök güvensizlik” ya da insanın dünyaya gelirken beraberinde getirdiği veya kısa sürede edindiği “kök korku” olmalıdır. Çünkü en küçük çocuk bile,, tamamen korumasız olduğunu yaratıksal olarak “bilir”. İnsanın potansiyel olarak bu korkudan asla kurtulamadığına, bu korkuların baskı ortamlarında yeniden harekete geçirildiğine ilişkin kanıtlar bulunmaktadır.

Çevreye duyulan cinsellik öncesi erken nefret, ona duygusal olarak eşlik eden, varlığının yok olmasından duyulan “kök korku” ile birleşebilir; o zaman saldırganlık ve kendinin yıkılmasına duyulan korku, bir duygu ifadesinin iki yüzü olabilir. Korku duyulan yıkıma, korkuya neden olan şeyleri yıkarak karşı konabildiği an, korku potansiyeli vahşet potansiyeline dönüşür (Reemtsma, 1998:120).

Neill; “Hiçbir çocuk teyzesi beğensin diye şu ya da bu davranışı yapmaya zorlanmamalıdır. Bir çocuğu içtenliksiz olarak hayata hazırlamaktansa, dünyadaki bütün akraba ve komşuları gözden çıkarmak daha iyidir” der. Çocukları kızgınlık ve öfkeden uzak tutmak yetişkinlerin görevidir.

Tablo 41: Liseli Gençlerin: 100.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 10.000

Geçmişte cinsel taciz vb. travmatik olay /olaylar yaşadınız mı?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	77	82	79,5	42	42	42
EVET	23	18	20,5	58	58	58
OLAY YAŞAMA SAYISI	%	%	%	%	%	%
Bir kez	35	20	27,5	32	20	26
İki kez	28	22	25	36	24	30
Birçok kez	37	58	47,5	32	56	44

Liseye devam eden ve ankete katılan kız öğrencilerin %18'i ve erkek öğrencilerin %23'ü geçmişte cinsel taciz ve travmatik olaylara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu oran ceza infaz sisteminde bulunan gençlerde her iki cinsiyet için %58'dir. Bu soru ile dikkat çeken önemli bir husus, anket uygulanan bütün illerde erkeklerin kızlara göre daha çok cinsel tacize uğradıkları idi. Yine bu tablo verileri bize gösteriyor ki, suç işleyen gençlerin büyük çoğunluğu cinsel taciz/tecavüz olaylarına maruz kalan bireylerden oluşuyor.

15 yaşından önce ciddi antisosyal davranım bozukluğu öyküsü olan erkek çocukların, yetişkinlikte dışsallaştırıcı psikopatolojiye (saldırganlık, suç davranışı, alkol ve yasak madde kullanımı) sahip olma riskleri oldukça yüksektir. Benzer öyküsü olan kızların ise yetişkinlikte, hem dışsallaştırıcı ve hem de içselleştirici bozukluklara (örneğin; depresyon, fobi) sahip olma olasılığı yüksektir (Kauffman, 2015:206).

Son yıllarda çocuklara yönelik cinsel taciz konusunda yoğun endişelere ve bu doğrultuda ilgili araştırma sayısında artışa tanık olunmuştur. Bu konuyu ele almanın önemi şu üç nedenden ötürüdür:

Birincisi, çocuklukta cinsel taciz ile bazı zihinsel bozukluklar arasında olası bağlantılar söz konusudur ve dolayısıyla bu bozuklukların etiyojisinde taciz önemli bir rol oynuyor olabilir.

İkinci olarak, genel bir tanımla, çocuklukta cinsel tacizin bir zamanlar var-sayılandan daha yaygın ve bunun bazı nedenlerini anlamının önemli olduğunu gösteren çok sayıda veri bulunmaktadır.

Üçüncü olarak, çocuklara yönelik cinsel tacizle ilgili dramatik ve kamuoyunda büyük bir yansıma bulan vakalarla ilgili iddialar, çocuk tanıklarının ifadelerinin ve geçmişteki tacizle ilgili ortaya çıkarılan anılar gibi konularda büyük tartışmalara neden olmuştur (Butcher; 2011:808).

Anne babanın çocuğa yönelik açık tacizi (fiziksel, ya da cinsel, veya her ikisi birlikte) gelişimleri üzerinde bir çok olumsuz etki yaratır. Ancak bazı çalışmalara göre, en azından bazı küçük çocuklarda yüksek düzeyde ihmal, tacizci bir ilişkiden daha kötü etkilere yol açabilir. Tacize maruz kalan çocuklar, genellikle aşırı saldırgan olma eğilimindedir; ve bu kabadayılık derecesine bile varabilir. Bazıları yaşıtlarının arkadaşça yaklaşımlarına bile öfke ve saldırganlıkla tepki verebilir. Araştırmalar kötü muamele gören çocukların genellikle dil gelişiminde zorluklar yaşadığını, davranış, duygu ve sosyal işleyişte sorunlar sergilediğini göstermektedir; ve özellikle davranım bozukluğu, depresyon, kaygı, yaşıtlarla kötü ilişkiler bu sorunlar arasında yer almaktadır (Butcher, 2011:159).

Tecavüz kurbanları genellikle kadınsa, saldırganları erkektir. Bilimsel çalışmalar, erkek suçlular tarafından işlenen erkek tecavüzlerinin, bu türden bildirilen tecavüz olaylarının yaklaşık %5'i ile %10'u arasında bir bölümünü oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Hodge ve Canter, 1998). Erkek erkeğe ırza geçmenin değişik nedenlerden ötürü çok azı kayıtlara geçmektedir. Bildirilen ırza geçme olayları üzerinde yapılan çalışmalar, genç insanlar için cinsel anlamda kurban olma riskinin daha yüksek olduğuna işaret ediyor görünmektedir. Örneğin Amir (1971), cinsel suç mağdurlarının daha çok 10-14 ve 15-19 yaş aralığındakiler olduğunu ortaya koymuştur.

Tecavüz, doğasında şiddet içermekle birlikte araştırmalar, suçlular/failer tarafından ek fiziksel ve sözel şiddetin de sık sık kullanıldığını göstermektedir. Hem polis kayıtlarını hem de tıpsal notları kullanan çalışmalar, ırza geçme olaylarının %25-82 arasında bir bölümünün ek şiddet ve fiziksel saldırı da içerdiğini göstermektedir. Kurbanın saldırganı tanıdığı durumlarla karşılaştırıldığında, tanıdık olmayan tecavüzcülerin fiziksel olarak daha fazla şiddet kullandığına ve daha fazla yaralanmaya neden olduğuna işaret eden kanıtlar vardır. Amir (1971), çözümlenen tecavüz olaylarının %82'sinde suçlu ve kurbanın aynı mahallede yaşadıklarını olayların %80'inin planlanarak gerçekleştirildiğini ortaya koymuştur (Canter, 2011:207).

Antik dönemde çocukların canavarca cezalandırılması, hatta öldürülmesi gündelik olaylardandı. “Çocuklar nehirlerle fırlatılıyor, gübre yığınlarına ve bok çukurlarına atılıyor, açlıktan ölsünler diye fiçılara kapatılıyor, yırtıcı kuşlara yem, vahşi hayvanlara av olsunlar diye yol kenarına bırakılıyorlardı. Boyu, kilosunu ve görüntüsüne bakarak, yetiştirilmeye de değeri görülmeyen çocuklar öldürülüyorlardı. Çocuklar sürekli olarak cinsel saldırıya uğruyorlardı. Antik çağda her kentte oğlan genelevleri vardı. Erkek bebekler daha sonra genelevlerde kullanılmak üzere daha beşikteyken hadım ediliyorlardı.

Çocuklara gösterilen bariz acımasızlığın/vahşetin yüzyıllar içinde azaldığı doğru olabilir. Ancak bunun arka planında bulunan çocuğun reddi ve ondan talep edilen itaat aynı kaldı. Yetişkinlerin her şeyin üstündeki iktidar ilkesi hiçbir dönemde tartışılmadı. Çocukların ezilmesinin biçimleri değişmekle birlikte özü aynı kaldı (Gruen, 2008:30, 31).

İ. S. 374 yılında çocukların öldürülmesi ilk kez kanunen ceza kapsamına alındı. Ama ortaçağa kadar bebekler nehirlerle, lağımlara, gübre yığınlarına atılmaya devam etti. 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde bile Londra sokaklarında bebek cesetlerine rastlamak olağan bir durumdu (Gruen, 2008:31).

İşkence gören, işkence görmüş olarak kalır. . . İşkence gören insan, kendisini bu dünyada bir daha evinde hissedemez. Yok edilme duygusunun ezikliği dindirilemez. Dünyaya duyulan güven, daha ilk darbeye, nihai olarak ise işkence sırasında tümüyle çöker ve bir daha kazanılamaz. Bizim kültürümüzde yetişmiş her insanın, kendine yabancılaşmayı belli bir ölçüde yaşadığı fikrinden yola çıkmalıyız. Bu nedenle hepimizin kendi içimize ihanet ettiği ya da sırt çevirdiği zamanlar olmuştur. Biz eziyet edenlerin işbirlikçileri haline geldik. Onlar kendi acılarını ve kendi kurban konumlarını kavrayamadıkları için, biz de kendi acımızı inkar ettik. Ancak, kendi algılayışımızın nasıl yabancı haline getirildiğini kavradığımız zaman kendimize giden yolu bulmuş oluruz (Gruen, 2005:39).

İstismar edilmiş veya tecavüze uğramış çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar, bu çocukların sevecen bir ilgi karşısında, nefret ve şiddet göstererek tepki verdiklerini ortaya koyuyor. Şiddet uygulayanı idealleştirmeleri sonucu, sevgi ve yakınlık, içlerindeki terörü canlandıran bir şeye dönüşüyor. Sevgi dolu olanın aşağılanması, bir savunma tepkisine dönüşüyor (Gruen, 2005:262).

Atına kötü davranan bir adamın elinden önce kırbacını almak, hayvanın mı huysuz, adamın mı acımasız olduğunu daha sonra araştırmak gerekir. Bunun gibi, önce şiddete koşulsuz hayır demesini bilmek gerekir.

Toplumsal yapıların dağılması ve bireysel kimliksizlik, birbirleriyle etkileşim içinde gerçekleşir. Toplumsal yapılar, kişiye bir aidiyet duygusu ve kimliği olmayanlara ya da yetersiz olanlara da bir kimlik sunmaktadır. Bu yüzden toplumsal yapılardaki değişimler, bu tür insanlar için varoluşsal bir tedirginlik kaynağı yaratır. Bu da genel olarak, hastalık ve ölüm oranlarının yükselmesine, bunun yanı sıra da, nefret ve şiddet patlamalarının artmasına neden olur. Yani söz konusu olan sadece zengin ve yoksul arasındaki ayırım değildir. İçten gelişmeyen bir kimliği neyin sağladığı da belirleyicidir.

Bu ilişkilerin, toplumsal olaylar üzerindeki etkisi çok büyüktür. Buna rağmen gerçeği görmek istemeyiz. Toplumsal bir sorunu fark etmekle birlikte, kaynağına inmeyi başaramayız. Oysa bunun, tehlikenin üstünü örtmekten başka bir anlamı yoktur (Gruen, 2007:272, 273).

İç kurban uyuyor, ama uyandığında kendisini kurtaracağını umduğu sahte tanrılar arıyor. Bir keresinde Kaliforniya'daki bir bakımevinde kalan yaşlı bir adam şunları söylemişti: "İnsan ne zaman kurtuluş umarak birine yaklaşırsa felaketini bulur; bunun bir tanrı veya mavi gözlü, sarı saçlı bir yabancı olması önemli değil, sonuç değişmez. Eğer kendini bir başkasının düşüne kaptırırsan sonuçlarını göze almalısın. Son yıllardaki savaşlar ve 11 Eylül olayı, göze alınması gereken sonuçların insan oluş ve insanlık adına, giderek daha büyük tehlikeleri beraberinde getireceğini gösterdi (Gruen, 2010:131).

Tecavüz konusunun çalışılmasıyla ilgili en büyük sorun, kronik kayıt dışılığıdır. Günümüz suçbilimcileri tecavüzün de aile içi şiddet gibi büyük oranda yetkililere bildirilmediğinde mutabıktır ve bu konuyu araştıran akademisyenlerden bazıları yaklaşık olarak her yirmi tecavüzden sadece birinin adalete yansıdığını düşünmektedir. Günümüzde kadınlar bir çok sebepten dolayı tecavüz vakalarını bildiremez. Bu sebeplerin bir çoğu erken modern dönemdeki kadınlar içinde geçerliydi. Genel olarak bir çok tecavüz mağduru bu suçu bildirme konusunda çekingen davranır; çünkü suçların bu en kişisel olanındaki mağduriyet, utanç duygusu yaratmaktadır. Fakat bu suçun işlendiğinin tespiti ve suçluların mahkûmiyeti için gereken yasal süreç te ayrıca caydırıcıdır. Ceza hukuku görevlileri bu suçlama konusunda geleneksel olarak hep şüpheli davranmış; kurbanın giyiniş ve davranışlarının bir şekilde saldırıyı tahrik etmiş

olma ihtimalini varsaymış, dolayısıyla bazen kurbanı yaşadığı saldırıda masumiyetini kanıtlamaya zorlamışlardır. Kurbanın ithamlarının doğruluğunu göstermek için gerekli olan laboratuvar testleri ve tıbbi prosedürlerle beraber mahremiyetin kaybedilmesi gibi sebepler de bir çok kadını tecavüzle ilgili suçlamalarda bulunmaktan caydırmıştır (Ruff, 2011:167).

Erken modern dönemde tecavüzcüler fiziksel yalnızlık, ekonomik bağımlılık ya da yaş sebebiyle saldırıya en açık kadınları kurban olarak seçiyorlardı. Kadınlar tarım işçisi ya da hizmetçi olarak sürekli kendi evlerinin dışında çalışıyorlardı. Bu ad onları ya ıssız kırsal alanlarda ya da hizmet verdikleri evlerde kurban haline getiriyordu. Tecavüzcüler bir başka kadın grubunu daha hedef alıyordu: çocuk yaşta kızlar. Her ne kadar erken modern dönem yasalarının ve geleneklerinin belirlediği reşitlik yaşı günümüz standartlarının çok altında olsa da, ki bazı yerlerde 12 yaşına kadar inebiliyordu; saldırganlar bu tarz yasal adetlere pek saygı duymuyordu. Floransa'da 1495-1515 yılları arasında kayıtlara girmiş 49 tecavüzün üçte biri yaşları 6 ile 12 arasında değişen kız çocuklarıydı. Cenevre'de 1650-1815 yılları arasında yargılanmış olan tecavüz zanlılarının %30'u ise yaşları 10 veya daha küçük olan kızları hedef almıştır (Ruff, 2011:168).

Erken modern dönemde toplum birçok tecavüz vakasını yargı altı/dışı yöntemlerle ele alıp, bu meseleye mahkemeleri bulaştırmazdı. En basitinden, kurbanın babası ya da erkek varisi saldırgandan intikam alarak ailesinin onurunu bir parça kurtarmaya çalışırdı. Bazı durumlarda saldırgan suçlamadan kurtulmak için karşı tarafa ödeme yapardı. Kimi durumlarda ise tecavüz olayı evlilikle kapatılırdı. Bu tarz uygulamalar tecavüzcülerin bildirilmesini kısıtlıydı, kurban için asıl yıldırıcı olan günümüzde suç bilimcilere ve yasa uygulayıcılara epey tanıdık gelecek unsurlardı: bunlar kurbanın hissettiği utanç duygusu ve tecavüz davalarında uygulanan yasal süreçlerin doğasıydı. Tecavüzün trajedisi kurbanın üzerinde hem fiziksel hem duygusal acı yaratmasıdır. Zorla sahip olunma kendi başına zaten ıstırap vericidir, aynı şekilde fiziksel şiddetin etkileri de. Ancak kurbanın en büyük acısı genelde duygusal şiddet alanıdır. Erken modern Avrupa'da toplum, kadın onurunu iffet ve namus üzerinden değerlendirirken, tecavüz bir kadın için kaldırılması çok güç bir utanç kaynağıydı. Çoğunlukla tecavüz evlenmeye engel teşkil eden bir durumdu; dolayısıyla tecavüz mağdurlarının yaşadığı olayı mahkemeye taşıyıp deşifre olma isteksiz olmaları anlaşılır bir durumdur (Ruff, 2011:170).

Her ne kadar nicel verileri çocuklarını öldüren kadınların örnek grubunu tarif etmek için kullanıyorsak da, tecavüz ve aile içi şiddet gibi “yenidoğan cinayetleri” de kayıtların yetersizliği sebebiyle tarihçilerin hiçbir zaman tam olarak bilemeyeceği bir suçtur. Yenidoğan cinayetine kurban giden bir çok bebek, şehrin kanalizasyonuna karışmaktaydı; ve Fransa'nın Rennes şehrinde 1721'de yaşanan bir yangından sonra kanalların tamir çalışmalarında 80 bebek iskeleti bulunmuştu (Ruff, 2011:181).

XIX. yüzyıl sonu histeri çalışmaları, cinsel travma sorununa batmıştı. Bu araştırmaların yapıldığı zamanlarda şiddetin, kadının cinsel ve ev içi yaşamının rutin bir parçası olduğuna dair farkındalık yoktu. Freud bu hakikate gözlerini kapadı ve dehşet içinde geri çekildi. XX. Yüzyılın hemen tamamında travmatik bozukluklar hakkındaki bilgi birikiminin gelişmesine yol açan, muhabere gazileri çalışmalarıydı. 1970'lerin kadın özgürleşme hareketine kadar en yaygın travma sonrası bozukluğun, savaştaki erkeklerde değil de, sivil hayat-taki kadınlarda görüldüğü kabul edilmedi (Herman, 2007:35).

Bilinç yükseltmeyle başlayan süreç, kamusal farkındalığı adım adım daha ileri seviyelere taşıdı. Tecavüz üzerine ilk aleni açıklama New York radikal Feministleri'nce 1971'de örgütlendi. Kadına karşı İşlenen Suçlar İçin Uluslararası Mahkeme, ilk kez 1976'da Brüksel'de toplandı. Tecavüz reform yasaları ABD'de 1970 ortalarında Kadınlar İçin Ulusal Organizasyon tarafından başlatıldı. Cinsel suçların suskun kurbanlarını meydana çıkmaya cesaretlendirmek için, on yıl içinde elli eyaletin hepsinde yasalaştırıldı.

Amerikan kadın hareketi, daha önceleri görmezden gelinen cinsel taciz konusunda, 1970'lerin ortalarında başlayan bir araştırma patlaması da yarattı. Feminist baskı karşısında, 1975'te Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü içinde, bir tecavüz araştırma merkezi kuruldu. Histerinin kahramanlık çağındaki gibi, uzun ve yakın kişisel görüşmeler bir kez daha bilgi kaynağı haline geldi. Kadın ve çocuklara karşı cinsel tacizin kültürümüzde yaygın olduğu gösterildi. En incelikli yayılım araştırması 1980'lerin başında bir sosyolog ve insan hakları aktivisti olan Diana Russell tarafından yürütüldü. Tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiş 900'ün üzerinde kadınla cinsel sömürü ve ev içi şiddet deneyimleri hakkında derinlemesine görüşüldü. Sonuçlar dehşet vericiydi. Her dört kadından biri tecavüze uğramıştı. Her üç kadından biri çocukluğunda cinsel olarak istismar edilmişti. ... Tecavüz bir vahşettir. Feministler tecavüzü bir cinsel eylem olmaktan çok, bir şiddet suçu olarak yeniden tanımladılar (Herman, 2007:8, 37).

Tehlikenin geçmesinden uzun süre sonra bile, travmatize insanlar olayı şimdiki zamanda sürekli tekerrür ediyormuş gibi yeniden yaşarlar. Hayatlarının normal seyrini devam ettiremezler, zira travma tekrar tekrar kesintiye uğratar. Zaman, travma anında durmuş gibidir. Travmatik an, anormal bir hafıza biçiminde kodlanmıştır; ki bu, hem uyanıklık durumu esansında geçmişe dönüş olarak hem de uyku esnasında travmatik kabuslar olarak, bilinçliliği kendiliğinden kesintiye uğratar. Küçük, görünüşte önemsiz hatırlatıcı şeyler, çoğu kez tüm canlılığı ve orijinal olayın duygusal gücüyle geri dönen bu hatıraları uyandırabilir. Bu yüzden normalde güvenli ortamlar bile tehlikeli hissedilmeye başlanabilir. Zira kimse mağdura, travmayı hatırlatan kimi şeylere asla rastlamayacağı garantisi veremez. Travma mağdurun hayatına tekrarlayıcı müdahalesiyle, normal gelişim seyrini engeller. Hiroşima, toplumsal afetler ve muharebe mağdurlarıyla çalışan Robert Jay Lifton travmatik hatıraları “silinmez bir imge” ya da “ölüm damgası” olarak tanımlar (Herman, 2007:48,49).

Psikiyatrist Lenore Terr erken travma hikayeleri belgelenmiş 20 çocuktan hiçbirinin 1,5-2 yaşlarından önce meydana gelmiş olayların sözle bir betimlemesini yapamadığını tespit etti. Bununla birlikte bu deneyimler silinmez şekilde hafızada kodlanmıştı. 20 çocuğun 18'i davranışlarında ve oyunlarında travmatik hatıra belirtileri gösterdi (Herman, 2007:50).

Travmatik olaylar temel insan ilişkilerinde sorun yaratır. Aile, arkadaşlık, sevgi ve toplum bağlarını kırar. Başkalarıyla ilişkileri biçimlendiren ve destekleyen kendilik yapısını paramparça eder. İnsan deneyimine anlam veren inanç sistemlerinin altını oyar. Kurbanın doğal ve ilahi düzene olan inancını zedeler ve kurbanı varoluşsal bir kriz durumuna sokar. Travmatik olaylar dünyanın güvenli bir yer olması, kendiliğin pozitif değeri ve yaratılmanın anlamlı düzeni hakkında kurbanın temel varsayımlarını tahrip eder. ... Tecavüze uğradığımda bekaretimi kaybettim; hemen hemen hayatımı da kaybettim. Dünyanın nasıl işlediği ve ne kadar güvende olduğum hakkındaki kesin yargılarım değişti (Herman, 2007:67).

Her ne kadar kurbanların birçoğu kadınsa da, cinsel taciz her iki cinse de yöneltilebilir. 2010 yılında EEOC'a bildirilen şikayetlerin %16,4'ü erkekler tarafından bildirildi. Bu nedenle cinsel taciz, bir insan hakları sorunu olarak düşünülebilir. Her iki toplumsal cinsiyetin üyeleri de tacizin, cinsel doğaya sahip saldırgan davranışların kurbanı olabilir (Zastrow, 2014:588).

Artık bildiğimiz gibi, önemli oranda kız ve erkek çocuğu etkileyen aile içi cinsel tacizler vardır. Ensest, gizli bir dilek gibi değil de tüm toplumsal sınıflara yayılan, bir çok ailede yaşanan bir gerçeklik olarak anlaşılmaya başlandı. Araştırmalar 18 yaşın altındakiler olmak üzere, çocukların en az %5'inin bir noktada ebeveynlerden biri tarafından tecavüze uğradığını gösteriyor. Diğer aile üyeleri de hesaba katıldığında cinsel taciz oranının çok daha yüksek olduğu açıktır.

Oğlan çocuklar da neredeyse kızlar kadar sık, ensestin kurbanı oluyorlar; baba oğul ensesti en sık karşılaşılan tür. Ama oğlan çocukların anneleri tarafından cinsel taciz kurbanı olmaları da seyrek rastlanan bir durum değil (Giddens, 2010:102).

Adalet talebin en az olduğu suçlar, uyuşturucu suçları ve cinsel suçlardır. Adalet yansıyan uyuşturucu olay sayılarının gerçekte yaşananların ancak onda biri olduğu tahmin edilmektedir. Cinsel suçlarda da bu oranda gizli kalan eylem olduğuna inanılmaktadır. Erkeklerin cinsel suç kurbanı olma durumlarının anket verilerimize göre kızlardan daha fazla çıktığına tanık olduk. Değişik nedenlerden dolayı erkeklerin cinsel suçları bildirme eğilimi kadınlara göre daha da düşüktür. Ancak bu durum, erkeklerin olan biteni daha kolay kabullenmesinden değil, daha çok kültürel inanış ve tutumlardan ötürüdür. Radikal şiddet eylemlerine yönelenlerin, canlı bomba olma yolunu seçenlerin daha çok çocukken cinsel tacize, tecavüze maruz kalanlar olduğu öngörülmektedir. Bu durum, uluslararası literatürde değişik biçimlerde ifade edilen ve bizim bizzat ceza infaz kurumlarındaki gençlerle yaptığımız derinlemesine mülakatlarla ortaya konan dramatik bir gerçekliktir.

Bazı erkekler tecavüzü bir intikam ve cezalandırma yöntemi olarak kullanırken, bazılarının gözündeki tecavüz, başka bir suç işlenirken elde edilen fazladan bir kazançtır. İntikam almak amacıyla işlenen tecavüz suçları şiddetin en üst düzeye çıktığı, tecavüzün gerektirdiği şiddet dozunun çok ötesinde şiddet kullanılan, dayak, ağır yaralama hatta öldürme fiillerinin yer aldığı tecavüz olaylarıdır.

Griffin'in (1971) belirttiği gibi, kadınlar mal gibi görünüyorsa, "başka bir adama ait kadına tecavüz etmekle" bir erkek, hem kendi erkekliğini ispat etmiş hem de öbür adamı küçültmüş olur. İntikam amacıyla işlenen tecavüz suçlarında çoğu zaman cezalandırma niyeti vardır. Bazı durumlarda, kurban asıl öç alınması gereken kişi olmayabilir; tecavüzcü, tecavüzü kafasına koyduktan

sonra, herhangi bir sözü ve davranışı nedeniyle, cezalandırılacak kişi olarak kurbanı seçebilir ya da cezalandırma niyeti tecavüz eylemi başladıktan sonra kurban üzerinde yoğunlaşabilir (Scully, 2014:153).

Modern toplumların hala tümüyle açığa çıkarılmamış, örtük bir duygusal tarihi var. Bu tarih, erkeklerin kamusal benliklerinden ayrı tutulan cinsel arayışlarının tarihi. Kadınların cinselliğinin erkeklerin kontrolü altında olması modern toplumsal hayatın arızı bir çehresinden fazla bir şey. Bu kontrol yıkılmaya başladıkça, erkek cinselliğinin zorlayıcı yönünün daha açıkça ortaya çıktığını görüyoruz; ve bu kontrol azalması, kadınlara yönelik erkek şiddetinin artmasını da doğuruyor. Şu anda cinsiyetler arasında duygusal bir uçurum açılmış durumda ve bunun ne ölçüde kapatılabileceğini söylemek çok güç (Giddens, 2010:9).

Tablo 42: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Ciddi düzeyde, suçluluk duygusu yaşar mısınız ?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	45	35	40	16	16	16
EVET	55	65	60	84	84	84
DUYGU YAŞAMA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	23	17	20	47	35	41
Ayda birkaç kez	29	31	30	24	30	27
Yılda birkaç kez	48	52	50	29	35	32

“Suçluluk duyguları yaşar mısınız” sorusuna; liseye devam eden kızların %65'i ve erkeklerin %55'i EVET cevabını vermiştir. Bu soruya CİK bulunan kadınların ve erkeklerin %84 EVET cevabını vermiştir. Suça karışanların yaklaşık üçte birinin suçluluk duygusu yaşama sıklığı olarak “haftada birkaç kere” sıklığını işaretlemiş olmaları anlamlıdır.

Suçluluğun (ister psikolojik, ister hak edilmiş olsun) utançla ortaklaştığı yer, bir şeyin yanlış yapılmış olduğu duygusudur. Dolayısıyla bu duyguların amaçsal nesnesi benliktir; ancak söz konusu olan belli bir tanım dahilindeki benlik, ciddi şekilde kabahatli olan benliktir. Kişi yakışıksız bir durumda yaka-

landığında ama ona hiçbir hata isnat edilmediğinde mahcubiyet duyar. Bu tarz-
daki diğer duygularda ise ortada isnat edilen bir hata vardır; hata ile, benliğin
benlik tarafından suçlanması eşit düzeye getirilmiştir. Yakışık almazlığın özne
tarafından hangi kapsamda yüklenildiği, bunun özneye hangi kapsamda öteki-
ler tarafından isnat edildiği karmaşık bir sorundur. Doğal olarak farklı kültür-
ler özsel olarak farklı farklı durumları mahcubiyet verici bulurlar.

Mahcubiyet, utanç ve suçluluk kendini değerlendirme ile ilgili üç boyut
içerir:

- 1) Kişinin kendisi tarafından hissedilen benlik değerlendirmesi,
- 2) Öteki insanlar tarafından empoze edilen benlik değerlendirmesi,
- 3) Ortaya çıkan durumun doğası (Solomon, 2016:150, 151).

Vicdan ve suç, toplum içinde birlikte yaşamamızın ahlaki temelleri olarak
kabul edilir. Bunlar olmadan toplum hayatının işlemeyeceğine inanırız. Freud
bu konuda şöyle der; “İnsan sadece birinden hoşlanmadığı için onu öldüreme-
yeceğini öğrenmek zorundadır. Ahlak böyle başlar. ” (Gruen, 2008:131).

Biyo-Kültürel Evrim modelinin temelinde evrilmiş bir ahlak anlayışı var-
dır. Ahlak anlayışı derken, eylemlerin yarattığı bir ahlak hissi ya da duygusunu
kastediyorum. Örneğin, doğruluk ve gurur gibi olumlu duygular, “iyi” bir şey
yapmanın verdiği psikolojik his olarak yaşanır. Bu ahlaki duygular büyük olası-
lıkla, ya birey ya da grup için iyi olarak görülen davranışlardan evrilmiştir. Suç-
luluk ve utanç gibi duygularsa, “kötü” bir şey yapmanın verdiği psikolojik bir
hiss olarak yaşanır. Bu ahlaki duygular da muhtemelen, ya birey ya da grup için
kötü olarak görülen davranışlardan evrilmiştir. Ahlak psikolojisi budur; ahlaklı
ya da ahlaksız olma hissi. Bu ahlaki duygular, belirli davranışlarla ilgili belir-
li hislerden daha derin bir şeyi temsil eder. Hangi davranışların iyi ya da kötü
olarak tanımlandığı bakımından kültürler arasında farklar görölse de, X davra-
nışı konusunda kendini iyi ya da kötü hissetme yönündeki genel ahlak duygu-
su, tüm insanlarda görülen evrilmiş bir duygudur (Shermer, 2004:68).

Bizler zor ve kabul edilmez bulduğumuz suçluluk duygularıyla doluyuz.
Bizim deneyimimizde suç, kötü olmakla, aşağı olmakla bir başka deyişle kendi-
lik değerindeki eksiklikle ilişkilidir. Bu nedenle suç inkar edilir. Böylece insan-
lar azap verici suçluluk duygularından kurtulmak için, saldırgan, şiddet dolu
davranırlar (Gruen, 2008:136).

Çocuklar yetişkinlerin tacizini anlayamadığı ve saldırganla karşı çaresiz kaldığı için kendini sorgulamaya, kendinde kusur aramaya başlar. Bu eğilim giderek sorumlusu olmadığı suçu üstlenmeye, vicdan azabı çekmeye götürür. Saldırganın itiraf etmediği suçu kendi suçu haline getirmek, özellikle enstest kurbanlarında yaşanır.

Böyle bir suçu üstleniş, bu suçun, ahlaki tutumu tanımlama anlamında kullandığımız “suç” ile bir ilişkisi olmasa da, bilinçsiz bir kendini suçlu hissetme eğilimine yol açmaktadır. “Suç” sözcüğünün bilgiye dayalı kullanımıyla içkin açıları arasındaki uçurum, gerçek geri planları görmediğimiz için bizi suçluluk duygusunun daha da derinlerine çeker. Kendini suçlu hissetme eğilimi, suçluluk duygularına katlanma yetisiyle telafi edilemediği için öfke, saldırganlık ve şiddet ortaya çıkar. Suç bizim kendilik değerimizi düşürür, bir boyun eğdirme aracı olarak kullanılır. Ve kendi suçumuz bile olmayan bir suç yüzünden itaati kabulleniriz. Çok erken yaşlarda maruz kaldıkları travmatik çaresizlik, çocukları saldırganların gerçek suçlarını üstlenmeye hazır hale getirir (Gruen, 2008:139, 140).

Utanç, kişinin kendisi hakkında ne hissettiğine bağlı olan yoğun ve acı verici bir duyum, beden tarafından ve beden üzerinde algılanan bir öz his olarak tanımlanabilir. Utanç duyduğumda, mutlaka kötü olduğunu hissettiğim bir şey yapmışımdır. Utandığımda, algılanan bir olumsuzlama nedeniyle kişinin bedeni yanıyormuş gibi olur ve utanç yoğun bir “kendine karşı olma” duygusu halinde kişinin tenine baskı yapar. Kişinin kendi başarısızlığının göstergesi olarak üzerine aldığı böyle bir olumsuzlama hissi, genelde başka birinin önünde yaşanır. Darwin'in ifade ettiği gibi: “Şiddetli bir utanç duygusunun altında güçlü bir gizlenme isteği vardır. Bütün bir bedeni, özellikle de bir şekilde gizlemeye çalıştığımız utancımızı başka bir yere yöneltiriz. Utanmış bir kişi, neredeyse hiçbir zaman oradakilerin bakışlarıyla karşılaşmaya tahammül edemez (Ahmed, 2014:131).

Sorunun özüne değinmeyen açıklamalarımızla dünyanın içinde bulunduğu felaketi sürekli olarak görmezden gelmeye çalışıyoruz. Diğer insanların sevinçini ve acısını hissedebilmeye dayanan sahici bir sorumluluk duygusu yerine, kendi gözümüzde kendilik değerimizi düşüren suçluluk duygularından sıyrılıyoruz. Duyduğumuz türden suçluluk, karşımızdakini kötü bir duruma düşürdüğümüz, ona acı verdiğimiz için hissettiğimiz derin bir duygudaşıktan değil, aksine “doğru” olanı yapmamış olmaktan kaynaklanıyor. Ve bunu kendimize

itiraf edemeden, bu şekilde yıkıcı davranmaya devam ediyoruz. Dahası: Kökenlerine bakmayı unuttuğumuz şiddetimizi de “yüksek ideallere” hizmet edişimizle haklı çıkarmaya çalışıyoruz.

Bu, çocuklarımızın kendilerine ait bir yaşamları olduğunu görmemekle başlıyor. kendimizdeki şiddeti fark etmeyi başaramadığımız sürece de böyle davranmaya devam edeceğiz. Sorunu çözmemizin tek yolu, çocuklarımıza kendi arzularımızın yansıtma alanı olarak ihtiyaç duyduğumuzu, onları sadece zayıflamış kendilik değerimizi yükseltmek için kullandığımızı görmektir. Şiddet ancak o zaman son bulur (Gruen, 2008:32, 33).

Çocuğu kendi içinde tahrip etmek için o kadar çok yol ve yöntemle sahibiz ki. Aynı zamanda daha iyi ve uygar insan pozunu takınarak bunu yalanlıyoruz. Eğer etrafımızı bir incelersek, çocukları ne kadar sık aldattığımızı görebiliriz. Bir çocuk acısında ısrar ettiğinde onun kendisini gülünç hissetmesini sağlıyoruz. Acı karşısında gülmek sadizmimizi perdeliyor ve çocuğun güçlü olduğunun kanıtı kabul ediliyor. Bu noktadan itibaren de geçerli olan tek şey kişinin hiçbir şeyden yara almayacağını kanıtlaması oluyor (Gruen, 2008:34, 35).

İlgisizlik ve insandaki genel değer yitimi, çocuklar arasında şiddet, utanç ve korku eşiklerinin alçalması; artık sınır getiremiyor olmakla eleştirilen aile, okul, politika ve din gibi geleneksel kurumlardaki bir kriz olarak görülüyor. Çocuklar dengeli bir kimlik geliştirebilmek için sınırlara ihtiyaç duyarlar”, sözlerini her yerde duyuyoruz (Gruen, 2008:105, 108).

Kendi felsefemizi anlamak, birçok sorunun ortaya çıkmasını önlememize, sorunları çözmemize veya kontrol altında tutmamıza yarayabilir. Felsefelerimiz yaşadığımız sorunların nedeni de olabilir; bize karşı değil bizim için çalışan/var olan bir dünya görüşü geliştirmek için, inandığımız fikirleri gözden geçirmeliyiz (Marinoff, 2004:17).

Yaşam karmaşık ve stres doludur; ancak, bunun kafanızı karıştırması ve sizi kaygılandırması gerekmez. Bu yüzyıl boyunca din gerilediği, bilim ilerlediği ve anlam sona erdiği için altımızda bir uçurum açıldı. Çoğumuz içine düşene kadar bu uçurumu göremiyoruz. Varoluşçu filozoflar bu uçuruma büyük gezi turları düzenliyorlar ama oradan kurtarabildikleri insan az. Yolumuzu çizmek için bütün felsefe okullarının tüm işe yarar uygulamalarının hasatını toplamamız gerekiyor (Marinoff, 2004:19).

Ego parçalanması tabi ki suçluluk duygusundaki eksikliğe bağlıdır ve vahşet işçilerinde bu eksiklik fazlasıyla görülür. Cinayet emirleri almadıkları zaman bu insanlar kelimenin tam anlamıyla zararsızdırlar. Ve: “Bu 'emir'le gerçekleştirilen vahşette en çok göze çarpan ve belki de psikolojik olarak çözülemeyecek şey, düşmana ya da kendi grubunun/toplumunun düşmanlarına karşı akla gelebilecek her türlü vahşeti yapmaya hazır bireylerin her zaman yeterince bulunabilir olmasıdır.” (Reemtsma, 1998:118).

Dini ve devrimci heyecanda olduğu gibi aşırı vatanseverlik de, suçluluk duygusundan kaçmak isteyenlere bir sığınak vazifesi görür. Tuhaftır ki, gerek haksızlık yapan, gerekse haksızlığa uğrayan kişi, gerek günah işleyen gerekse üzerinde günah işlenilen kişi, bir kitle hareketine katılmakla kendini lekeli hayatından kurtulmuş gibi hisseder. Bu bağlamda gerek pişmanlığın gerekse belaya uğramışlık duygusunun, insanları aynı yöne ittiği görülmektedir. Kutsal bir amacı kucaklayan suçla kişinin, can ve mal güvenliği endişesine düşmüş bir kişiden daha kolaylıkla hayatını tehlikeye atacağı ve kutsal amacın savunmasında daha aşırılığa gideceği bir gerçektir. Kitle hareketlerinin (isten ulusal, ister dini ya da devrimci olsun) öne çıktığı, yüceleştiği durumlarda adi suçların azaldığı görülmektedir (Hoffer, 1998:66, 68).

Kuşkuyla kesinlik, açık fikirlilikle dar fikirlilik arasındaki bu dengeye ben kuşkuculuk adını veriyorum. “Mütevazi kuşku bilginin feneridir” der William Shakspeare. Ahlakın kökenini, doğru ve yanlış ahlak ilkelerinin temelini arayışımız pek çok açıdan, yapabileceğimiz herhangi bir keşif kadar önemlidir; ahlak söz konusu olduğunda varış yeri kadar yolculuk da önem taşır. Bu ikisi birbirinden ayrılamaz. Ahlaklı davranmak isteyen kişi, emirle dayatılan ahlak ilkelerini edilgenlik içerisinde kabul edemez. Ahlak ilkeleri, ahlaki muhakemeyi gerektirir. İnsani çabaya dayalı, tutarlı bir ilkeler dizisine ulaşmayı bekleyebileceğimiz diğer pek çok alanın aksine, ahlak dünyası karmaşıklık ve inceliklerle öylesine yüklüdür ki, istisnasız ahlak ilkesine ender rastlanır; ve bu alandaki çelişkiler, tutarlılıklar kadar yaygındır (Shermer, 2004:8).

İnsanlar doğaları gereği ahlaklı ve ahlaksız, iyi ve kötü, özgeci ve bencil, işbirlikçi ve rekabetçi, barışçı ve kavgacı, erdemli ve kusurlu olabilirler. Bu tür ahlaki özellikler bireyden bireye olduğu kadar, gruplar içerisinde ve arasında da değişir. Kimi insan ve popülasyonlar diğerine göre daha az ya da daha çok ahlaklı ve ahlaksızdır; ama tüm insanlar “tüm ahlaki özellikleri” sergileme potansiyeline sahiptir. Çoğu insan çoğu zaman çoğu şartlar altında iyidir; kendisi

ve başkaları için iyi olanı yapar. Ama kimileri kimi zaman kimi şartlar altında kötüdür; kendileri ve başkaları için kötü olanı yaparlar. Mary Wollstonecraft, 1792'de; "Kimse kötülüğü kötü olduğu için seçmez; yalnızca mutlulukla karıştırır ki, bu da aslında aradığı iyiliktir" demişti. Şu anda bulunduğumuz noktaya; zaferin ya da felaketin, hayatta kalmanın ya da tükenmenin eşiğine, uzun bir evrimsel ve tarihsel yolculuk sonucunda vardık. Hangi yolu izleyeceğimiz, yapacağımız ahlaki seçimlere bağlı. Hem ahlaklı hem de ahlaka aykırı eylemlere yönelme kapasitemiz ve seçim yapma özgürlüğümüz olduğuna göre, kaderimiz kendi içimizdedir (Shermer, 2004:29, 256).

Tablo 43: Liseli Gençlerin: 120.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 12.000

Çocukluğunuzda kavgaya karışır mıydınız?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	27	47	37	18	26	22
EVET	73	53	63	82	74	78
KAVGA SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	32	24	28	40	34	37
Ayda birkaç kez	32	34	33	33	30	31,5
Yılda birkaç kez	36	42	39	27	36	31,5

Çocukken kavgaya karışma durumu, hem gençlerin geçmiş çevreleri ve hem de kendi tutum ve davranış özellikleri hakkında bilgi verir. Çalışmaya katılan liseli gençlerin büyük bir çoğunluğu (kızlar %53 ve erkekler %73) çocukken kavgaya karıştıklarını beyan etmişlerdir. Verileri incelediğimizde, genç erkeklerin genç kızlara göre ve genç mahkûmların liseli gençlere göre daha kavgacı olduklarını görüyoruz.

Anneler, kocaları karşısındaki konumlarını güçlendirmek için oğullarını kızlarından daha çok kullanır. bunun nedeni de genellikle oğulları kızlardan daha önemli görmeleridir. Erkek oğlan böyle bir durumda bir yandan annesinin zayıflığını yaşarken, diğer yandan onu, tıpkı babasının yaptığı gibi küçümser. Öte yandan ise anneyi korumak ister, ama babasına karşı duyduğu korkudan ötürü bunu açıkça yapamaz. Böyle bir durum çocuğu korkunç bir çelişkiye sokar ve bu çelişkinin çözümü için çoğu kez tek bir yol bulunmaktadır: ken-

di algılayışlarına ve ihtiyaçlarına yabancılaşarak, canavarlarla boğuşup onları yendiği şiddet fantezilerini geliştirmek (Gruen, 2005:82,83).

Çocukların oyun sırasında ve oyun olsun diye itişip kalkışması ile diğerine zarar vermek üzere kasten davranışlarda bulunması farklı şeylerdir. Çocukların birbirleriyle temasını bu bağlamda dışarıdan izlediğinizde aradaki farkı açık olarak anlayabilirsiniz. Anne babaların, okullarda nöbetçi öğretmenlerin ve diğer eğitimcilerin bu hususta eğitilmiş ve duyarlı olmaları gerekir. Çünkü çocuklarla ilgili erken teşhis, onların kasti olumsuz davranışlarının düzeltilmesinde doğru psikolojik/pedagojik yardım verilmesine imkan sağlayacaktır.

Pek çoğumuz kimi zaman ya da düzenli olarak saldırganlığa tanık oluyoruz ve neredeyse hepimiz saldırgan davranışların kanıt ve belirtilerini görüyoruz; duvar yazıları, vandalizm, şiddet içeren tartışmalar, silahlar. Militarist kıyafetler. Hepimiz gazete, dergi ve televizyonlarda saldırganlıkla ilgili haber bombardımanına uğruyoruz; yağmalama, gasp, çocuk istismarı, tecavüz, soygun, terör ve linç haberleri gündemden hiç düşmüyor. Çoğu durumda saldırganlığın kurbanları, belirli bir ortamda daha az güce sahip ya da dezavantajlı olanlardır; yaşça küçük, yaşlı, hasta, ya da fakir bir etnik kökene sahip olanlardır. 11-12 yaşlarındaki Yeni Zelandalı okul çocuklarıyla yapılan bir anket, bu çocukların yarısının diğer çocuklar tarafından yumruklandığını, tekmelendiğini ya da sopayla dövüldüğünü; üçte ikisinin fiziksel şiddet uygulanmakla tehdit edildiğini ya da akranlarından duygusal olarak kötü muamele gördeklerini ortaya koydu (Lind & Maxwell, 1996).

Yetişkin caniler derinlemesine incelenince en çok karşılaşılan özellik, erken yaşlarda yaşanan travmatik olaylar ve çocuklukta rencide edilmiş adalet duygularıdır. Bir şekilde şiddet, hepimizin çocukluğunda yaşantılanmış bir durum olabilir. Ancak şiddet sonrası duygular ve içine düşülen durum önemlidir. Örneğin, geçmişte geniş ailelerde çocuk bir yetişkinin şiddetine maruz kaldıktan sonra, yine aile içinden bir diğer yetişkinin ya da yetişkinlerin tesellisi, psikolojik onarımı durumu ile kendini şanslı bir ortamda bulabiliyordu. Bu, en azından şiddet görmenin kötülüğü ile incinmişlik olsa da, mağdur bireyin duygularını anlayan, onaran birileri bulunduğu için adalet duygularının yerle bir olmasının önüne geçilmiş oluyordu.

Çoğumuz zaman zaman saldırganlaşırız; hatta bazılarımız saldırgan oyunlar oynamaktan keyif alır; atıcılık, avcılık, dövüş video oyunları gibi. Saldırganlık yaşamın bir parçasıdır; pek çok insan dünyanın her geçen yıl daha

saldırgan bir yer haline geldiği kanısında. Modern dünyanın daha fazla şiddetle sahne olan bir yer haline gelmiş olabileceğine dair kanıtlar vardır (Hogg, 2014:452).

Bireylere çocukluklarında yeterince oyun oynama ve sevilme şansı verilmediği sürece, toplumlar, dünyamız şiddetin her türüyle boğuşmak zorunda kalmaya devam edecektir. Ailede ve okulda çocuk eğitim anlayışları ve disiplin kültürü “şiddetin şiddeti doğurduğu” gerçeğiyle kurgulanmalı; ama. Daha fazlası her iki alanda rol üstlenenler bur kurgunun gereğini sonuna kadar yerine getirmelidirler.

Artık okullarımızda disiplin kurullarının yerini, yetişkinlerin işe müdahil olması bağlamında psiko-sosyal destek merkezlerinin alması; öğrenciler boyutunda da “müzareke ve arabuluculuk” uygulamaları getirilmesi gerekmektedir. Çağın gelişen sorunlarına ve ihtiyaçlarına göre kendini revize edemeyen eğitim kurumları ve programlarının, sadece gençliği değil, ama bütün toplumun geleceğini riske atma tehlikesi söz konusudur. Şiddet ve bağlı konular, her toplumun ama genel olarak insanlığın en önemli sorunlarının başında gelir.

Tablo 44: Liseli Gençlerin: 60.000 & Ceza İnfaz Kurumlarındaki Gençlerin: 6.000

“Kendinden nefret etme duygusu” yaşıyor mısınız ?						
	LİSE GENÇ (%ORAN)			CİİK GENÇ (%ORAN)		
SEÇENEKLER	Erkek	Kız	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
HAYIR	40	44	42	16	20	18
EVET	60	56	58	84	80	82
DUYGU SIKLIĞI	%	%	%	%	%	%
Haftada birkaç kez	38	50	44	44	42	43
Ayda birkaç kez	33	25	29	28	30	29
Yılda birkaç kez	29	25	27	28	28	28

Liseye devam eden gençlerin %58'i ve ceza infaz kurumlarında bulunan gençlerin %82'si, “kendinden nefret etme duygusu” yaşadığını beyan etmiştir. Bu nefret etme duygu sıklığının liseli kızların yarısında “haftada birkaç kere” gibi sıklıkla yaşanıyor olması endişe vericidir. Yeni nesilleri doğurmak, yetiştirmek üzere bu kadar çok nefret dolu anne adayımız mı var?

Hayal kırıklığına uğramışlar, hayal kırıklığına uğramamışlardan daha mı kolay telkinlere kapılırlar? Pascal'a göre; Kendinden nefret eden bir kişinin akli, kutsal bir fermana inanmaya daha yakındır. " Kendinden hoşnutsuzlukla, kolayca inanma/aldanma eğilimi arasında bir ilgi bulunduğu anlaşılmaktadır. Kendi gerçek benliğinden kaçma ihtiyacı, aynı zamanda mantıklı ve açıkça belli şeylerden kaçma ihtiyacıdır. Kendimizi olduğumuz gibi görmek istemeyişimiz, gerçeğe ve katı mantığa karşı bir hoşnutsuzluk duygusu meydana getirir. Hayal kırıklığına uğramış olanların, mevcut ve mümkün olan şeylerden bir umutları yoktur. Bunlar için feraha çıkmak ancak mucizeler yoluyla olabilir. Kendi kendilerini kandırmakta güçlük çekmeyen kişiler, başkaları tarafından da kolayca kandırılırlar. Bunların telkinlerle etkilenmesi ve güdülmesi kolay olur (Hoffer, 1998:99, 100).

'Ben'i tehdit eden her şeyden tikslenme ve itme, 'ben'i hoşnut tutan ya da onu rahatlatan her şeyi de çekici bulma; bunlar kişinin kendisini güvenme ve mutlu hissetmesine sebep oluyor. İşte bu iki temel duygudan (çekici bulmak ve tiksinenmekten) çok sayıda ve çeşitte duygular doğmaktadır. Budist metinlerde 84 bin değişik tipte negatif duygudan bahsedilir. Bütün bu çok yönlü ve çeşitteki duygular, beş ana başlık altında toplanabilir:

- Nefret
- Arzu
- Zihin bulanıklığı
- Gurur ve
- Kıskançlık (Goleman, 2005:142).

Acı ve empati birbirleriyle sıkı bir bağ içindedirler; aynı şekilde, acıyı yaşayabilme yetimiz empati yetimiz için belirleyicidir. Aynı zamanda, acının inkarı da, sevgisizliği sevgi olarak gösteren bir dünyanın terörü altında her birimizin yaşam öyküsünde kendiliğin tam olarak gelişimin engeller. Böylesi koşullar altında oluşan bir kimlik, sadece kendisini şekillendirmiş olan korkuyu yansıtabilir ve bu durumda hayat dolu, özgün olması mümkün değildir. Böylesine kısıtlanmış koşullar altında insan oluşun pek çok olası tezahürü körelir; bizi, eğer insan acı ve merhamet hissetme yetisini yitirmişse geriye insanlığından ne kaldığı sorusuyla karşı karşıya getirir. Tam gelişim göstermiş veya körelmiş bir insan oluşun temelleri çocuklukta atılır. Sonradan bilincine varmadan

kuşaktan kuşağa aktarılan uğursuz hatalar burada oluşur. Bu nedenle, kültürümüz içindeki çocukluk döneminin tarihine eğilmek ve çok farklı temellere dayanan diğer kültürlerdeki çocukluk döneminin tarihiyle de karşılaştırmak anlamlıdır (Gruen, 2008:25).

Bir çalışmada, beş yaş grubundaki öğrenciler arasında şiddeti azaltmak için bir yöntem uygulandı: Çocuklar ile inkar edilmiş acıları arasında sözcüklerin yardımıyla bağ kuruldu. Sonuç: Çocuklar yok edici, yıkıcı bir tepki verme yerine yaratıcılıklarını ortaya çıkardılar, resim yaptılar, şiir yazdılar veya başka yaratıcı üretimlerde bulundular (Gruen, 2008:26).

Eğer bir çocuk, içindeki acıya ulaşmanın yolunu bulamıyorsa ve bunun için ona yardım edilemiyorsa canlılığı dumura uğrar; o zaman iç yaşamını dışa maddesel olana kaydırır. Tüketim toplumumuzun bu iş için hazır tuttuğu sayısız ürünle yaşamını satın alma yolunu seçer (Gruen, 2008:27).

Bizim gibi bir toplumda, “doğru” ve “yakışık alır” davranmak üzere yetiştiriliriz. Ama sonuçta geçerli olan doğru ve yakışık alır *olmak* değil, insanın gerçekten öyle olduğunun kanıtı olan davranış *biçimidir*. Sadece biçimle yetişmek isteyen insanlar poz verirler, oyuncudurlar ve bu yüzden de sürekli izleyici karşısındadırlar. Davranışlarının ardındaki dürtü gerçek bir duygudan değil, yeterli olamama, geçerli normlara uygun davranamama korkusundan kaynaklanır (Gruen, 2008:102).

Eğer yaşamın anlamı sadece başarıyla tanımlanıyorsa, o zaman aslında bir kimlik sahibi olamayan, ama bu boşluğu toplumsal beklentilere göre doldurarak rol yapmayı beceren insanlar gerçekten başarılı olanlardır. Bu dersi almamız ise, başarıyı insan oluşumuzun tek kriteri olarak görme yaklaşımını sorgulamakla mümkün olur. İnsan bir an için sarhoş oluyor, ama geçiyor; sonra elinizi açıp bir bakıyorsunuz ki boş, bomboş. Kimlik gözden çıkarıldığı için idealleştirme farazi bir güç veriyor. Hızla değişebilen, bukalemunsu bir kimliğe sahip insanlar gerçek acı ve üzüntüyü algılayamazlar. Kimlikleri de dış kabuklarından başka bir şey değildir (Gruen, 2008:104).

Eğer kimliği, benzeri olmayan kişilik özelliklerinin temel bir bileşimi olarak tarif edersek, o zaman bizim toplumumuzun ürettiği kimlik tamamen farklı bir şeydir. Korku verici otorite figürleriyle özdeşleşmeye dayanan bir davranış biçimleri örgüsü. Sadece korku ve ümitsizlik bile bir çocuğu kendi imkanlarına ve kendi kendiliğine yönelmekten uzaklaştırabilir. Fakat yolunda böyle

engeller varsa, o zaman çok varoluşsal bir biçimde kendine ihanet etmesinin yolu açılır. Bu durumda kendi algılayışlarının yerine, otoritelerin beklentilerinin kendi beklentileri olduğu yanılsamasını yaratan yabancılaşmış bir kendilik geçer. Bu durum başkalarının beklentilerinin üstlenilmesi, kendi yerine getirilmemiş beklentilerine karşı saldırganlık, başka kurbanlara karşı nefret ve kendilikte bir boşluk duygusu yaratır. Bizim uygarlığımızdaki yaşamı belirleyen de işte bu nefrettir.

Uygarlığımızın kimlik oluşturduğu iddiası ancak, üst üste yığılmış kimlikleri kimlik olarak kabul edecek olursak doğrudur. Ama geri planda hep insanın kendi kurban durumunda oluşu vardır. Eğer bir insana kurban durumunda oluşunun nedenlerini ve kaynaklarını görmek yasaklanırsa, biriktirilmiş öfkenin yüklenebileceği bir düşman arayışı yaşamının amacı haline gelir. Statü kaybı ya da ekonomik sıkıntı gibi dış koşullar, bakışın dolayısıyla duyguların iç kurbanı çevrilmesine neden olduğundan bu arayış hep tekrarlanır. Bunun sonucu bir şiddet kısır döngüsüdür. Burada kendine acıma, insanın kendi şiddet eğilimini maskeleyişinde işlev görür. Aslında kendine acıma şiddeti körükler ve vicdandan arta kalan ne varsa bastırır. Şiddeti harekete geçiren, insanın kendi kurban durumunda oluşu karşısında duyduğu nefrettir (Gruen, 2008:105, 106).

Anne babalar çoğunlukla yetişkin görünümünde çocuklardır; kendi anne-babaları onlar çocukken onların ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldıkları için onlar da kendi çocuklarının ihtiyaçlarına yeterli cevap veremezler (Gruen, 2008:194).

Bir kişinin hayatını kaybetmesi demek, şimdiki zamanını yaşamaması demektir; o halde, eğer şimdiki zaman kötü ve değersiz ise, kaybedilecek fazla bir şey de yok demektir. Umut olmaksızın karşılıklı fedakarlık ve sıkı işbirliği yapmak imkansızdır. Her şey bugünden ibaret olduğu zaman, bize ait olan ve elimize geçirebileceğimiz her şeye sıkıca yapışır ve onu elden bırakmak istemeyiz. Diğer yandan her şey ileride ve henüz gelmemiş durumda olduğu zaman, elimizdekini başkalarıyla paylaşmak bize zor gelmez (Hoffer, 1998:82, 85).

Sağ ve sol isyankarlar arasındaki farkı şu şekilde açıklamak mümkündür: Sol isyankar sevgiden korkar, çünkü aksi halde adalet talep ederken aslında annesinin sevgisini aradığını itiraf etmek zorunda kalacaktır. Buna karşılık sağ isyankar sevgiden nefret eder, çünkü aksi halde annesi tarafından hiçbir zaman kendisi olduğu için sevilmediğini, sadece babasına karşılık bir araç olarak

kullanılmak üzere sevildiğini itiraf etmek zorunda kalacaktır. Ancak her ikisi de anne ve babayı hem iyi, hem de kötü olarak yaşamış olduklarını gözden kaçırırlar. Her ikisi de yaralanmıştır ve her ikisi de, sevgiye ilişkin duygulardan vazgeçerek çaresizliğe ve umutsuzluğa karşı direnirler (Gruen, 208:201).

Radin, ilkel bir toplumda kişinin bulunduğu yaşı göz önüne alınmaksızın her insana saygı gösterildiğini yazıyor. Birisinden bu saygıyı esirgemek, “onun artık yaşamadığını, ölü olduğunu” kabul etmekle aynı anlama geliyor. Bizim toplumsal yaşamımızın tipik özelliğiye kendimizi ve başkalarını dikkate almamak ve sonucunda kendimize yabancılaşmaktır. Daha önceki kuşaklar kendilerini öbür dünyadaki yaşama hazırlayarak kendilerine bir değer yüklerken, bugün bizler satın alınabilir şeyleri mülkiyetimize geçirerek bu değeri elde etmeye çalışıyoruz. Ama bunlar hızla tükenir niteliktedir. Statü üzerinden tarifi edilen bir ben, kendi edimlerini görmeye hazır olmayan bir bendir. Biz dünyamızın bütünlüğü tarafından kucaklanmış olduğumuzda değil de, toplumsal normlara uygun davrandığımızda kendimizi emniyette ve onaylanmış hissederiz, ki öyledir de. Biz indirgenmiş, yarılmış bir dünyada yaşıyoruz; burada bütünlüğün sözü bile edilemez (Gruen, 2008:263).

İnsani olan her şeye karşı duyulan nefret, sözcük seçimleriyle bile inkar edilir. Örneğin insana duyulan düşmanlık yerine, “yabancı düşmanlığı” öne çıkartılır ve temelde yatan duygudan kaçılır. “Yabancı düşmanlığı” tanımı bile, nedenleri dışsal bir şeye aktarmaktadır; daha az yabancı, daha az nefret. Böylece nefret etmeye daima hazır olanların içindeki nefretin yabancılardan önce de var olduğu gerçeği gizlenmiş olur.

Aslında insanların içinde nefretin birbirinden çok farklı iki türü vardır; dolaysız nefret ve saptırılmış nefret. Her ikisinin de ortak kaynağı incinmişliktir. Eğer aşağılanılır ve varoluşumuz içinde yaralanırsak, içimizde saldırganlık karşı bir saldırganlık yükselir. Böylece nefret, bizi ezmek ve üzerimizde hakimiyet kurmak isteyenlere karşı, onun saldırganlığına karşı gelişir. Saldırganla özdeşleşme yoluyla, çocukken bizim için bir tehdit olan ölüm korkusu yoluyla gerçekleşen şey ise nefretin kaydırılmasıdır. Bu, nefretin saldırgan/zorba yerine başka kurbanlara yöneltilmesi demektir. Saptırılmış nefretle kastettiğim şey budur (Gruen, 2007:195, 196).

Çocuk mağduriyeti konusu, sadece insanlık vicdanının kanayan açık bir yarası değil, ama aynı zamanda suç olgusunun da kapalı ve değişmeyen arka planıdır. Suçluları derinlemesine inceleyince şaşırtıcı o gerçeğe karşılaşıyoruz

ki; bugünün canileri, dünün çocuk mağdurlarından başkası değilmiş; yani şiddet şiddeti doğurmuş...

Daha dramatik olan ise; kurbanların acılarla çekip gittikleri bir dünyada bizler onları unutup, onların failleriyle çok bir şey yokmuş gibi birlikte yaşamaya devam ederiz. Bu durum çok azımızın adalet duygularını rencide eder; ama, Herman'ın ifadesiyle; Vahşete verilen tepki, onu akıldan çıkarıp atmaktır. Sosyal anlaşmanın belli ihlalleri, yüksek sesle söylenmek için fazlasıyla korkunçtur; bunun kelime karşılığı ise, “dilme getirilemez” dir.

Modern bireyin varoluşu emirlerle ve yasaklarla değil, özgürlükle ve girişimle tanımlanır. Fakat randıman ve başarı zorunluluğu, özgürlüğü yine de zora dönüştürür. Yabancı sömürünün yerini, insanın kendini sömürmesi alır. Başarı ve randıman öznesi, kendini ayakta duracak hali kalmayınca değin sömürür. Şiddet bu yolla kendine yönelir. Sömüren, aynı zamanda sömürülendir. Fail, bizzat kurbandır. Bu paradoksal özgürlüğün tezahürü tükenmedir; *Burnout*'tur.

Bu yüzden olumluluk şiddeti olumsuzluğun şiddetinden beterdir; çünkü kendini özgürlük olarak takdim eder. “Savaşın gümbürtüleri” susmamıştır. Ama bu ses her türlü hükümdardan ve düşmanlıktan azade bir muharebeye, tekil bir savaşa aittir. İnsan kendiyle savaşır, kendine şiddet uygular. Sesler artık disiplin toplumunun zindanlarından değil, başarıya odaklı bireyin ruhundan gelmektedir. Yeni hapishanenin ismi paradoksal olarak özgürlüktür. Bu, insanın hem gardiyan ve hem tutuklu olduğu bir çalışma kampıdır (Chul Han, 2016:93).

Türkiye'de her bir saat içinde yaklaşık 60 çocuk, bir şiddet olayının faili ya da mağduru olarak Adalet kayıtlarına geçiyor. İllere göre bu olayların gerçek nedenleri ayrıntılı olarak ve bilimsel yöntemlerle araştırılmalıdır. Benzer olayların olmaması için Çocuk Koruma Kanunu, Kadının ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun ve diğer mevzuat, ülkemizde artık işlevsel hale getirilmelidir.

Cinayetlerin giderek vahşileştiği bir dünyada yaşıyoruz. Bir çocuğun diğer bir çocuğu boğazını keserek öldürmesi akıl almaz bir vahşettir. Bu sınırdan daha ne kadar çocuğumuz ve gencimiz var, kimse bilmiyor; aslında belki bilmek de istemiyor! Bu ürkütücü, yarınlar için endişe verici bir haldir.

Kurumlar, sorumlular konu şiddet olunca yapıp ettiklerini, “Bu iş bu kadar olur, bu hizmetler böyle olur, her şeyin gereğini yapıyoruz” felsefesiyle geçiştirme hakkını kendinde bulmamalıdır. Her ilde her hizmet yılının sonunda görevi çocuk, kadın ve aile olan kurum/kuruluş/kişiler neleri yaptıkları yanında neleri yapamadıklarını da toplumla paylaşmalıdırlar. Sosyal devlet tek tek tüm bireylerinden sorumlu olan devlettir. Devlet adına sorumluluk alarak iş yürütenlerin çocukları, kadınları ve diğerlerini bekleyen tehdit ve tehlikeleri bilme ve gerekli önlemleri zamanında alma mecburiyetleri vardır.

Örneğin, “Adana'da meydana gelen ve tüm medyada **yeni bir kötü haber** olarak yer alan aşağıdaki olayda sorumlulukları bulunanlar kimlerdir” diye sormadan edemiyor insan...

'Kız arkadaşını sosyal medyada etiketledi' diye okul önünde dehşet saçtı.

Adana'da 14 yaşındaki 8. sınıf öğrencisini, okulunun sokağında boğazını keserek öldüren 17 yaşındaki zanlının cinayeti, Facebook'tan sevgilisini etiketlediği için işlediği ortaya çıktı.

Edinilen bilgiye göre olay, Seyhan ilçesi, Dağlıoğlu Mahallesi 80. Yıl Ortaokulu önünde meydana geldi. İddiaya göre 8. sınıf öğrencisi 14 yaşındaki Tamer Salman, **disiplinsiz hareketlerden dolayı okuldan atıldığı** öğrenilen Ö. T. (17) tarafından okul önünde boğazı kesildi. Özel bir hastaneye kaldırılan çocuk hayatını kaybederken, zanlı da polis tarafından kısa sürede yakalandı. Önce Adana Emniyet Müdürlüğüne götürülen zanlı yaşı küçük olduğu için daha sonra çocuk şube müdürlüğüne teslim edildi.

Burada ifadesi alınan Ö. T. 'nin, Tamer SALMAN'ın sosyal medyadan sevgilisinin fotoğrafını etiketlediğini gördüğünü bu nedenle tartıştıklarını belirterek, “Tamer, 'o kızı ben de seviyorum' etiketlerim sana ne” dediğini, bu nedenle de bıçağı rastgele salladığını daha sonra da kaçtığını söylediği öğrenildi.

Zanlı ifadesinin ardından adliyeye sevk edildi. Nöbetçi mahkemeye çıkarılan zanlı tutuklandı. Hayatını kaybeden Tamer SALMAN'ın cenazesi ise otopsi için adli tıp kurumu morguna kaldırıldı. Otopsinin ardından yakınları tarafından cenazesi alınan Salman, KÜÇÜKOBA Mezarlığında toprağa verildi. (HÜRRİYET: İHA 25 03 2018)

TARTIŞMA VE SONUÇ

21. Yüzyılın ilk çeyreği dolmak üzere. Birey, aile, toplum ve dünya bütün zamanlarda olduğu gibi yine şiddetle kol kola bir yerlere doğru ilerliyor.

Ama nereye?

Biz sorumlu yetişkinler; çocuklarımız, gençlerimiz, ailemiz ve toplumumuz açısından bu soruyu sorgulamak zorundayız.

“Bizim zamanımızda” diye başlayan ifadeler artık tarih oldu; çocuklar böyle anlatımları ne dinlemek ve ne de anlamak istiyor. Zaman kavramının alt-üst olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Çocuklar ve gençler, onlara kurgulanmış olarak sunulan sanal bir dünyada sanki bütün zamanları bir arada yaşıyor. Değerler ötesi değer kavramına geçilen yeni bir kültür var gibi....

Gençlik, elektronik bir dünyanın içinde yaşıyor. Orada kendisine ne, nasıl tanımlanmışsa, eşyayı, doğayı, diğer insanları ve dahası en yakınındaki aile bireylerini öyle görüyor; ya da görmezlikten geliyor. Sanal alem diyoruz buna; hem olmayan, ama hem de gerçekliğin taa kendisi olan. Anlam arayışı da işte burada başlıyor...

“Bir devin ölmekten duyduğu acı, üzerine basarak çiğnediğimiz bir böceğinkinden daha fazla değildir” trajik ifadesi, yeni nesle hiçbir şey anlatmıyor. Onun aleminde öldürürsünüz ve o canlılar biraz sonra hiçbir şey olmamış gibi yine yaşıyor olurlar; ve tekrar öldürürsünüz!

Gruen bu duruma, “empatinin yitimi” diyor. Kurban durumunda oluş iki yöne götürebilir: Ya protesto ve başkaldırıya, veya empatinin inkarına ve faşizme. Her halükarda, kendilik değerimizin düşmesi ve kurban durumunda oluşumuz nedeniyle saldırganlığımızı dışa yöneltmekte ve başkalarını kurban durumuna getirmekte kendimizi haklı görürüz (Gruen, 2008:155).

Yeni bin yılda da değişen bir şey yok; tarifsiz ve sınırsız bir şiddet kültürü içinde hızla ilerliyoruz. Kızların kızlara, erkeklerin bebeklere acımasızca ve vahşice şiddetine tanık oluyoruz. İntihara, uyuşturucuya, mafyaya, çeteye, teröre yönelişin zamanı, zemini, yaşı ve cinsiyeti de yok artık...

Bu tablo içinde gençlik ne halde?

Gençliğin içine düştüğü boşluk ve anlam arayışının derecesi ne?

120 bin lise öğrencisi ve 12 bin suça karışan gencin ilgili sorulara verdikleri cevaplar üzerinden soruları tartışsak;

Lise gençliğinin %86'sı “anlamsızlık ve karamsarlık duygusu” yaşıyor. Erkeklerin üçte birinin ve kızların daha fazlasının (%45'inin) bu duyguyu “haftada birkaç kere” yaşıyor olması düşündürücüdür.

Bu çalışmada “aşırı öfke ve saldırganlık duyguları yaşama” düzeyinin de hem lise ve hem de suça karışan gençlerde çok yüksek düzeyde (yaklaşık %84 gibi) olduğunu görüyoruz.

Ankete katılan 120 bin lise öğrencisinden;

%60'ının, ciddi düzeyde suçluluk duygusu,

%58'inin, kendinden nefret etme duygusu,

%80'inin diğer insanlardan nefret etme duygusu yaşadığını beyan etmiş olması toplumun, ama dahası insanlığın geleceği adına tartışma götürmeyecek düzeyde sosyal riskler taşıyan ve korkutan bir durumdur.

Çocuklarımızın ve gençlerimizin sadece duygu dünyası değil, ama adalet terazileri de bozulmuş gibi. İç dünyalarında sadece anlam boşluğu değil, ama dinmeyen fırtınalar var gibi. Aile ve okul üzerine ortaya koydukları beyanlar bu yönde.

Ankete katılan liseli gençlerin %62'si ve suça karışan gençlerin %73'ü geçmişte aile ortamında haksızlığa, adaletsizliğe uğrayarak büyüdüğünü ve yine gençlerin %71'i'si ve suça karışan gençlerin %86'sı geçmişte okul ortamında haksızlığa, adaletsizliğe uğradığını beyan etmiştir.

On yıllar içerisinde toplumda yaşanan farklı kriz, gerginlik ve terör durumları doğal olarak gençlerde ciddi düzeyde “suç korkusu” oluşturmuşa benziyor. Lise öğrencilerinin %58'i ve suça karışan gençlerin %81'i çevrelerindeki gençlerin jilet, bıçak, şiş vb gibi delici-kesici alet taşıdıklarını beyan etmiştir. Öfke düzeyi, diğer insanlardan nefret etme düzeyi bu kadar yüksek ve bir de silah bulunduran gençliğin risk teşkil ettiği ve risk altında bulunduğu açık bir gerçektir.

Gençlerin anket sorularına verdikleri cevaplara baktığımızda, arkadaşlarıyla yaşadıkları anlaşmazlıkları çözme biçimi de ciddi düzeyde sıkıntılı görü-

nüyor. Anlaşmazlık yaşadıklarında sorunlarını “karşılıklı konuşarak” halletme yolunu seçen liseli gençlerin oranı %30 ve suça karışan gençlerin oranı ancak %15 düzeyindedir. Yani liseli gençlerin üçte ikisinden fazlası ve suça karışan gençlerin %85'i anlaşmazlıklarını bir şekilde şiddet yoluyla çözme eğilimindedir.

Gençlerin yetiştikleri ailelerdeki insan ilişkileri atmosferi önemlidir. Ancak çalışma verilerinden, anne babaların evlerinde gençlerin bakışına göre çok da sakın davranmadıklarını anlıyoruz.

Liseli gençlere göre,anneler %69, babalar %64,

Suça karışan gençlere göre, anneler %73, babalar %75 düzeyinde evde öfkeli davranışlar sergilemektedir.

Gençlerin saldırganlık ve şiddet eğilimleri ile ilgili diğer sorulara baktığımızda;

Liseli gençlerin %26'sı hayvanlara ve %45'i eşyalara bilerek zarar verdiğini ve

Suça karışan gençlerin %40'ının hayvanlara ve %58'inin eşyalara bilerek zarar verdiğini;

Liseli gençlerden %37'sinin ve suça karışan gençlerden %64'ünün intihar duygusu yaşadığını,

Liseli gençlerden %17'sinin ve suça karışan gençlerden %41'inin geçmişte keyif verici-uyuşturucu maddeler kullandığını ifade etmişlerdir.

Cinsel suçların hızla arttığı bir süreç içinde bulunduğumuzun kanıtı sadece medyada yer alan haberler değil, ama aynı zamanda paylaşılan haberleri doğrulayan adalet istatistikleridir. Ülkemizde, çocuklara karşı cinsel saldırı suçlarında iki senelik periyotta olmak üzere, yüzde iki yüzün üzerinde artışlar yaşanan illerimiz var (HEGEM Vakfı, Türkiye'nin Çocuk Odaklı sosyal Risk Haritası Raporu 2016).

Liseye devam eden gençlerin %52'si yaşadıkları sosyal çevrelerinde cinsel taciz olaylarına tanık olduklarını ve %21'i bizzat cinsel saldırıya maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir.

Suça karışan gençlerin ise %64'ü yaşadıkları sosyal çevrelerde cinsel taciz olaylarına tanık olduklarını ve %55'i bizzat cinsel saldırı olayıyla karşılaştıklarını ifade etmiştir.

Anket araştırmamızın çok faktörlü analizler kısmında, “keşke hayatta olmasam, keşke yaşamasam” yönünde beyanda bulunan gençlerin %96'sının cinsel saldırı durumuyla karşılaşan gençler olduklarını, intihar duygu ve düşüncesi taşıdıklarını görüyoruz.

Bu araştırmanın belki de en önemli birinci bulgusu;

Liseli gençlerin %21'inin ve suça karışan gençlerin %58'inin “geçmişte cinsel saldırı vb. gibi travmatik bir olay ya da olaylar” yaşamış olmasıdır.

Bu araştırmanın ikinci önemli bulgusu ise,

Liseli öğrencilerin %21'inin ve suça karışan gençlerin %84'ünün evinde en az bir kere suç mağduru olmuş birey bulunmasıdır. Yani, suça karışan gençlerin evinde suç mağduru olmuş bir aile bireyi bulunma oranı liseli gençlere göre dört kat daha fazladır.

Anket araştırmasından elde edilen bütün bu veriler, gençliğin çok yüksek düzeyde şiddet ve saldırganlık eğilimi taşıdığını, ciddi bir anlam arayışı, dahası anlam kaybı içinde olduklarını düşündürmektedir. Bu derece şiddet duygu ve eğilimini, anlam kaybı ya da arayışını sadece şiddet görerek büyümüş olmakla açıklayamayız. Bu tabloyu tartışabilmek için her bireyin ayrı ayrı olmak üzere, çocukluk dönemlerinin bütün sosyalleşme şartlarını ve argümanlarını hesaba katma zorunluluğu olmalıdır düşüncesindeyiz.

Şiddetin ve yıkıcılığın temeli, çocuklarımızla kurduğumuz ilişkinin biçiminde ve hep birlikte onlara yapıp ettiklerimizde yatar. Bir çocuk kendisine verilen acıya ve yaralara ancak bunları tersine çevirerek, yani inkar ederek ve dünya düzgünmüş gibi davranarak katlanabilir. Çocukluğun tarihi bu yüzden sadece çocuklarımızın kişiliklerinin yok sayılmasının, inkarının tarihi değil, aynı zamanda kendi acımıza ve bizi değersiz hale getiren kendi içimizdeki kurbana duyduğumuz nefretin kuşaktan kuşağa devredilmesinin de tarihidir (Gruen, 2008:40,41)

Bu kadar çok şiddete, suça eğilim taşıyan gençliğin, “insanları suç işlemekten alıkoyan en önemli faktör nedir” sorusuna verdiği cevap yüzdelerine de bakalım:

İnsanları suç işlemekten alıkoyan en önemli faktörün ne olduğuna liseli gençlerin;

%31 kanun düşüncesi,

%45 Allah düşüncesi,

%12'si aile düşüncesi ve

%13'ü de toplum düşüncesidir, karşılığını vermiştir.

Bu oranlar suça karışan gençlerde;

%31 kanun düşüncesi,

%50 Allah düşüncesi,

%11'si aile düşüncesi ve

%8'i de toplum düşüncesi şeklindedir.

Lise öğrencileri tarafından insanları suç işlemekten alıkoyan en önemli faktör olarak Allah düşüncesinin gösterilmesi ve bu oranın suça karışan gençlerde daha da yüksek olması (%50) anlamlıdır.

Şiddeti görmezden gelmekle onu destekliyoruz. Gerçek acı karşısında kayıtsızlık ve korku, acıyı giderek daha az algılamamıza yol açıyor. Algılayacak olmak, bir şeyler de yapmamızı gerektirir. Ama sorumluluk üstlenmek korku vericidir, ve biz de kayıtsız kalmayı seçiyoruz. Nefret ve buradan kaynaklanan şiddet karşısında gözlerimizi kapamanın bir yolu da, nefret ve şiddeti toplumumuzun alt tabakasına, aşağıdaki insanlar ait bir ifade biçimi olarak görmektir. Doğur; alt tabaka kendi nefret ve şiddeti karşısında dürüsttür; biz üst tabakadakiler ise aynı dürüstlüğü göstermez, böylece kendi kendimizi tanımak zorunda kalmayız. Kültürümüzün, üniversite eğitimimizin, yüksek değerlere düşkünlüğümüzün ardına saklanırsınız (Gruen, 2008:21).

Şiddet günümüzde, bütün asırlara göre daha yaygın ve yıkıcı olarak bizi çevrelemiş durumdadır. Bunu görmek ve anlamak zorundayız. Bunu herkesin, ama işi sosyal devletin organlarını çalıştırmak olanların özellikle iyi görmesi ve anlaması, ama daha önemlisi gereğini yapması, yaşaması gerekir.

Şiddetle mücadele adına, çocukla ilgili, aile ve kadınla ilgili, dezavantajlı gruplarla ilgili kanunlarımız, yönetmeliklerimiz var; yeterli yaygınlık ve etki-

lilikte uygulayıcılarımız yok. Ama çok daha önemlisi devletin bir “şiddetle mücadele politikası” yok. Siyasiler, bürokratlar, mülki amirler, yerel yöneticiler ve diğer ilgililer meseleyi kendi anlama, algılama ve karar keyfiyetlerine göre anlamlandırıyor.

Devletin, şiddetle sivil mücadele üzerine temel felsefesi olmayınca kurumsal sorumluluk, yönetici hassasiyeti ve bağlı olarak hizmet devamlılığı etkinliği de olmuyor. Buna bir de, “Temel Mağdur Kanunu” olmayışını da eklememiz gerekiyor. Türkiye’de, 2016 yılı başı verilerine göre adliyelerde 3 milyon 718 bin 791 faili meçhul dosyası bekliyorsa şiddete karşı çok duyarlı olduğumuzu söyleyemeyiz.

Son yarım asırda şiddete yaklaşık 60 binden fazla insanını kurban etmiş ve bir trilyon dolardan fazla maddi bedel ödemiş bir ülkeyiz. Bu sonuçtan da anlaşılacağı üzere şiddete, suça karşı sadece kolluk kuvvetleriyle (asker, polis, jandarma, korucu vb) mücadele yolunu seçmek asla yeterli ve başarıya götüren bir yol değildir.

Ülkemizde acilen şiddetle sivil mücadele sistemine ve bağlı olarak şiddetle sivil mücadele yapılanmasına ihtiyaç olduğunu belirtmeliyiz. Einstein’ın “Sorunları onları üreten mantıkla çözemezsiniz” ilkesinden hareketle, şiddetle yaygın ve etkin sivil mücadelede yeni anlayış, yeni görev ve iş tanımlarına geçilmelidir.

Şiddetle sivil mücadele adına şu genel önerilerde bulunabiliriz:

- Şiddetle Sivil Mücadele Bakanlığı kurulmalıdır.
- Şiddete karşı okullar ve aileler bağlamında sistematik önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet uygulamalarına, etkin hizmet modellerine geçilmelidir.
- İllerin, ilçelerin hatta okulların acilen tarafsız bilim insanlarının inisiyatifinde “sosyal Risk Haritaları” çıkartılmalı ve her iki senede bunlar yenilenmelidir.
- İllerin 3 yıllık sosyal gelişim ve şiddetle mücadele planları çıkartılmalı, mülki amirlere, il müdürlerine ve diğer sorumlulara her yıl sonunda sadece yaptıkları değil, ama yapamadıkları da sorulmalı, özellikle çocuk, aile konularında şeffaf, gerçek kayıtlar tutulmalıdır.

- Kızılay, Yeşilay örneğinde olmak üzere, şiddetle sivil mücadelede en çok çalışma gerçekleştirmiş olan, en çok şiddetle mücadele yayını bulunan, etkin ve başarılı hizmetler geçmişine sahip bir STK ya da STK'lar Birliği “**MAVİ-AY**” olarak, “Şiddetle Sivil Mücadele” yapısı olarak ilan edilmeli ve desteklenmelidir.
- Türkiye, bölgeler ve iller düzeyinde son 10 yılda gerçekleştirilmiş devlet destekli sosyal projelerin tematik analizi yapılarak, isabet ve etki yönünden özellikleri ortaya konmalıdır.
- Şiddet araştırmaları, tüm ilgili Bakanlık ve bağlı kuruluşlarınca, Diyanet İşleri Başkanlığınca, Üniversitelerce, Yerel yönetimler ve özel sektörce özendirilmeli ve desteklenmelidir.
- Ülkemizde acilen ve en az beş yıl süreyle, “Aile Eğitimi ve Şiddetle Sivil Mücadele Seferberliği” ilan edilmelidir.
- Tüm ortaokul ve liselerde “Okullarda Akran Arabuluculuğu” sistemi kurulmalı, tüm öğretmenler müzakere ve arabuluculuk eğitiminden geçirilmeli; anne babalara da müzakere ve arabuluculuk sistemi seminerler şeklinde öğretilmelidir.
- Her bölgemizde (12) en az bir “Uluslararası Şiddet Araştırmaları ve Yayınları Merkezi” kurulmalı; şiddetle mücadele eserleri bütün eğitimciler, anne babalara, lise ve üniversite öğrencilerine ücretsiz dağıtılmalıdır.
- Öğrenci sayısı 250'nin üzerindeki bütün okullarda “Sosyal Araştırma ve Hizmet Merkezleri (okul “SAM” ları) kurulmalı; bu merkezlerde mutlaka yeterli sayıda sosyolog, sosyal çalışmacı, psikolog, felsefeci, program geliştirmeci ve istatistikçi olmalı ve bu merkezlerde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı elemanları birlikte hizmet yürütmelidirler.
- İl ve ilçeler düzeyinde (emekli ya da çalışan) eğitimci, psikolog, sosyolog, doktor, eğitim müfettişi, hukukçu, öğretim görevlisi mesleğine sahip kişilerden oluşacak ve Çocuk Koruma Kanunu, Kadının ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun ve Denetimli Serbestlik Kanunu çerçevesinde olmak üzere, “**Eğitimi İzleme ve Çocuk Koruma Gönüllü Birlikleri**” oluşturulmalı; (Türkiye'de yürürlükte bulunan, Fahri Trafik Müfettişliği ya da Cezaevleri İzleme Komisyonları

benzeri) bu birlikler doğrudan Vali/Kaymakam başkanlığında, ya da varsa ildeki eğitim fakültesi dekanlığı ve mülki amirlik koordinesinde olacak şekilde iş görmelidir.

- Şiddet ve suçla bölgeler ve ülke düzeyinde sivil mücadele çalışmaları, araştırmaları, yayınları yapan, bilimsel projeler yürüten Vakıflara devletçe etkin maddi destek sağlanmalı; Vakıflara, bakanlıklar tarafından ilan edilen, dağıtılan projelerden (SODES, Gençlik ve Spor Bakanlığı, TÜBİTAK, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Yerel Yönetimler ve diğer kurumlarca desteklenen) güçlerine ve yeterliliklerine göre belli kota hakkı tanınmalıdır.
- Ailesinde şiddet mağduru ve engelli bulunan öğrencilere yönelik etkin ve sistematik onarıcı adalet hizmetleri sunulmalıdır.
- Yerel yapı ve kişilerden yararlanılsa da, şiddetle ve suçla sivil mücadele sistem ve uygulamaları milli bir ülke politikası olarak yürütülmeli, ana amaç ve programlar merkezi olarak geliştirilmeli ve uygulamaları ülke düzeyinde denetleyecek etkin bir sistem kurulmalıdır.
- “Çocuk Koruma İl Kurulları” çalışma usul ve esasları yeniden düzenlenmeli; düzenlemeyle, özellikle şiddetle etkin sivil mücadele adına önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet hizmet zorunluluğu getirilmeli, bu bağlamda görev kusuru olan kurum, kuruluş ve kişilere karşı Kurul'un yaptırım karar yetkisi getirilmelidir.
- Suç mağduru olan, suça sürüklen çocukların ve şiddet mağduru kadınların eğitsel ve psiko-sosyal destek alacakları, **-koruma ve geliştirme merkezleri-** açılması için yönetmelik çıkartılmalı, bu merkezlerin ilgili Vakıflarca kurulabilmesi için devlet desteği ve yerel yönetim (belediye) desteği sağlanmalı; bu bağlamda dış güvenli “Çocuk Koruma ve Geliştirme Köyleri ya da Kampusları” kurulmalı; devlet korumasına ihtiyaç duyan kadınlar bu alanlarda istihdam edilmelidir.
- Türkiye için acil ihtiyaç olan bilimsel araştırmaları yapacak, sosyal proje modelleri geliştirecek ve bilimsel proje uygulamalarına katkı verecek şekilde işlev görecek “İnsan ve Toplum Bilimleri” alanında **AKA-DEMİLER** ya da özel kanunla yapılacak **FAKÜLTELER** kurulmalıdır.

2022:

HEGEM Vakfı tarafından titizlikle yürütölen illerin sosyal risk haritalarının oluşturulması çalışmaları sonucunda;

“İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi: 2021-2030 Projesi” ortaya kondu.

Adalet Bakanlığı, HEGEM Vakfı, 26 Devlet Üniversitesi ve diğör paydaş kurumlarla başlatılan, Cumhuriyet Döneminin en kapsamlı ve stratejik ŞİDDETLE SİVİL MÜCADELE hareketinin bir sosyal politikaya dönüşmesine ihtiyaç vardır.

İnsan hakları her yurttaş için değerli kılınmalı, şiddetle resmi/sivil mücadele herkes tarafından ve herkes için olmalı. Şiddeti bir olgu olarak tanımlayan, mücadelesini kutsal sayan sosyal felsefelerden hareket etmenin vakti çoktan gelmiştir.

LİTERATÜR

- Adler, Alfred (2013). “Yaşama Sanatı” (Çev. : Kâmuran Şipal), Ankara: Say Yayınları.
- Ahmed, Sara (2014). “Duyguların Kültürel Politikası” İstanbul: Sel yayınları.
- Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları (1995), Ankara: TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Alberto, Godenzi (1992). “Cinsel Şiddet; Yaşayanların/Yaşatanların Anlatımıyla” İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Alexander, Jeffrey C., Seidman, Steven (2013). “Kültür ve Toplum, Güncel Tartışmalar” (Çev. Nuran Yavuz), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Alexander, Yonah (2002). “Silinen Yüzler Karşısında Terör” Ankara: Ayraç Yayınları.
- Alkan, N. (2016). “Din, Şiddet ve Terörizm” Ankara: Karınca Yayınları.
- Altınay A. ve Arat, Y (2007). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet; TÜBİTAK tarafından desteklenen rapor.
- Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2007). Türkiye’de kadına yönelik şiddet araştırma raporu, TÜBİTAK, Ankara.
- Alt, Peter-Andre (2016). “İçimizdeki Kötülük” İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Andre A. Peter (2016). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Ann Oakley, Juliet Mitchell, Kadın ve Eşitlik-Pencere yayınları.
- Arendt, Hannah (2009). “Şiddet Üzerine” (Çev.: Bülent Peker), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arendt, Hannah (2014). “Kötülüğün Sıradanlığı” (Çev.: Özge Çelik), İstanbul: Metis Yayınları.
- Arın, M. C. (1996) “Kadına yönelik şiddet”. Cogito, 6, 305- 312.
- Austin, Vance L., - Sciarra, Daniel T. , (2015). “Çocuklarda ve Ergenlerde Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar” (Çeviri Editörü: Dr. Mustafa Özekes), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ayan, Sezer (2010). “Aile ve Şiddet” Ankara: Ütopya Yayınları.
- Aydınalp, Halil (2016). “Canlı Bomba Sosyolojisi” İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Ayşe Eziler-Kıran, Seçil Büker (2004) Reklamlarda Kadına Yönelik Şiddet, Şiddetin Nesnesi Kadın.
- Balibar, E. (2010). “Şiddet ve Modernlik” İstanbul: İletişim Yayınları.
- Baudrillard, J. (20145). “Şeytana Satılan Ruh” Ankara: Doğu-Batı Yayınları.
- Benjamin, W. (2014). “Şiddetin Eleştirisi Üzerine” İstanbul: Metis Yayınları.

- İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre” (Çeviri Editörü: Doç. Dr. Leman Pınar Tosun), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bock, Philip. K. , (2001). “İnsan Davranışının Kültürel Temelleri” İstanbul: İmge Kitabevi.
- Brizendine, Louann. (2014). “Kadın Beyni” İstanbul: Say Yayınları.
- Burton, Robert (2017). “Melankolinin Anatomisi” İstanbul: Aylak Adam yayınları.
- Borgna, Eugenio (2014). “Ruhun yalnızlığı” (Çev.: Meryem Mine Çilingiroğlu), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Butcher, James N.,- Mineka, Susan,-Hooley Jill M. , (2013). “Anormal Psikoloji Temel Kavramlar” (Çev. : Okhan Gündüz) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çağlar, A. (2009). “Terör ve Türkiye” Ankara: Gazi Kitabevi.
- Canter, David (2011) “Suç Psikolojisi” (Çev.: Ali Dönmez vd.) Ankara: İmge Yayınları.
- Caroline Ramazanoğlu 1998Feminizm ve Ezilmenin Çelişkileri-Pencere Yayınları.
- Carrel, A. (1976) Başarının Sırları (Çev. R. Özdek) İstanbul: Yağmur Yayınları.
- Chossudovsky, Michel (2010) “Amerika’nın Terörizme Karşı Savaşı” Ankara: İmge Yayınları.
- Chul Han, Byung (2016). “Şiddetin Tipolojisi” İstanbul: Metis Yayınları.
- Cirhinlioğlu, Zafer (2004) “Terör ve Toplum” İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Cirhinlioğlu, Z. , Ok, Ü. , ve Cirhinlioğlu, F. G. (2013) “Dindarlık, Ruh Sağlığı ve Modernite” Ankara: Nobel
- Coşkun, Berrak (2015). “Hannah Arendt’ te ‘Radikal Kötülük’ Problemi”, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Craib, Ian (2006) “Hayal Kırıklığı” (Çev. : Aylin Onacak) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Demirdirek Hülya ve Şener, Ülker (2014) 81 İl için toplumsal cinsiyet Eşitliği Karnesi, Ankara: TEPAV Yayınları.
- Deniz, K. (2015) Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar; Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dişsiz, M. ,& Şahin Hotun, N. (2008). Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Der, Cilt:1,Sayı:1, 50-58
- Dolunay Şenol Sıtkı Yıldız (2013) Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açısıyla, Ankara.
- Douzinaz, Costas (2016). “Hukuk Adalet ve İnsan Hakları, eleştirel bir yaklaşım”, (Çev. Rabia Sağlam-Kasım Akbaş), Ankara: Nota Bene Yayınları.
- Durkheim, E. (2010). Sosyoloji Dersleri, (A. Berktaş Çev.), (2. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Durkheim, E. (2010). *Sosyoloji Dersleri*, (A. Berktaş Çev.), (2. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ecevitoglu, Pınar (2012). *Namus Töre ve İktidar*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Emel Doğramacı, (1997) *Türkiye’de Kadının Dünyu Bugünü-İş Bankası Kültür Yayınları*.
- Eriksen, Thomas Hyland (2015). “Sosyal ve Kültürel Antropoloji. Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Ertürk, Yakın (2015). “Sınır Tanımayan Şiddet”, İstanbul: Metis Yayınları.
- Evelyn Reed, (1994). “Kadının Evrimi, Anaerki Klandan Ataerki Aileye (2 cilt)” - Payel Yayınları.
- Fallon, J. (2014). *İçimdeki Psikopat* (Çev. A. C. Altunkanat) İstanbul: Yabancı Yayınları.
- Falk, Richard. (2002). “Silinen Yüzler karşısında Terör” Ankara: Ayraç Yayınları.
- Foucault, Michel (1992). “Hapishanenin Doğuşu” Ankara: İmge Yayınevi.
- Foucault, Michel (2007). “Bir Aile Cinayeti” İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, Michel (2013). “Cinselliğin Tarihi” İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Frankl, E. V. (2001). *İnsanın Anlam Arayışı* (Çev. S. Budak) Ankara: Öteki Yayınları.
- Freedman, J. L. , Sears, D. vd. (1993). “Sosyal Psikoloji” Ankara: İmge Kitabevi Yayıncılık.
- Fromm, Erich (1995). “İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri”, İkinci Kitap İstanbul: Payel Yayınları.
- Fromm, Erich (2011). “İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri” Birinci Kitap İstanbul: Payel Yayınları.
- Fromm, Erich (2014). “Sevginin ve Şiddetin Kaynağı” İstanbul: Payel Yayınları.
- Furedi, F. (2001). *Korku Kültürü* (çev. B. Yıldırım) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gasset, Ortega, Y., (2011). “İnsan ve ‘Herkes ‘ (Çev. :Neyire Gül Işık), İstanbul: Metis Yayınları.
- Gardiner, Michael (2016). “Gündelik Hayat Eleştirisi” Ankara: Heretik Yayınları.
- Geçit, B. (2013). “John Stuart Mill’de Kadının Toplumsal Konumu” *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*.
- Giddens, Anthony (2010). “Mahremiyetin Dönüşümü” İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gittins, Diana (2011). “Aile Yargılanıyor” İstanbul: Pencere Yayınları.
- Goffredo, Giuseppe (2016). “Barış Sürecinin Acıları” İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Goleman, D. (2005). *Yıkıcı Duygular* (çev. S. Hauser) İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Grof, Stanislav & Chiristina Grof (2011). “Manevi Kriz” İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Gruen, Arno (2004). "Kendine İhanet Kadın ve Erkeklerde Özerklik Korkusu" İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Gruen, Arno (2007). "İçimizdeki Yabancı" (Çev.: İlknur İgan), İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Gruen, Arno (2007). "İhanete Uğrayan Sevgi Sahte Tanrılar" İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Gruen, Arno (2008). "Empatinin Yitimi" (Çev.: İlknur İgan), İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Gruen, Arno (2010). "Demokrasi Mücadelesi" (Çev.: İlknur İgan), İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Gruen, Arno (2015). "Normalliğin Deliliği" (Çev.: İlknur İgan), İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Gürsoy, Kenan (2012). "Bir Evrensel Projemiz Var mı?" Ankara: Aktif Düşünce Yayıncılık.
- Gürsoy, Kenan (2013). "Birleyerek Oluşmak" Ankara: Aktif Düşünce Yayıncılık.
- Gürsoy, Kenan (2014). "Bir Felsefe Geleneğimiz Var mı?" Ankara: Aktif Düşünce Yayıncılık.
- Gürsoy, Kenan (2015). "Etik ve Tasavvuf felsefi diyaloglar" Ankara: Aktif Düşünce Yayıncılık.
- Gürsoy, Kenan (2015). "J.P. Sartre Ateizminin Doğurduğu Problemler" Ankara: Aktif Düşünce Yayıncılık.
- Güzel, Cemal (2002). "Silinen Yüzler karşısında Terör" Ankara: Ayraç Yayınları.
- Haluk Yavuzer (1982). "Çocuk ve Suç" İstanbul: Altın Kitaplar Matbaası.
- Harford, Tim (2009). "Hayatın Mantığı" İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Hartmann, H. (2006). Marksizm'le Feminizm'in Mutsuz Evliliği. İstanbul: Agora Kitaplığı Yayınevi.
- Haviland, William A. vd. (2008). "Kültürel Antropoloji" İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- HEGEM Mardin, Sosyal Risk Haritası Raporu (2010).
- HEGEM Şırnak ili, Çocuk Odaklı Sosyal Risk Haritası Raporu (2013).
- HEGEM Van ili, Çocuk Odaklı Sosyal Risk Haritası Raporu (2013).
- Herman, Judith (2007). "Travma ve İyileşme" (Çev.: Tamer Tosun) İstanbul: Literatür Yayınları.
- Hoffer, E. (1998) Kesin İnançlılar (Çev. E. Günnur) İstanbul: İm Yayınları.
- Hogg, Michail, A., Vaughan, Graham, M., (2014). "Sosyal Psikoloji" (Çev.: İbrahim Yıldız-Aydın Gelmez), Ankara: Ütopya Yayınları.

- Holland, Jack (2016). “Kadından Nefretin Evrensel Tarihi” Ankara: İmge Yayınları.
- Horney, Karen (2013). “Çağımızın Nevrotik Kişiliği” (Çev.: Başak Kıcıır), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Hossain, Sara (2014). “Namus” İstanbul: Bgst yayınları.
- Huntington, (2004). “Biz Kimiz” İstanbul: GSA Yayın.
- Loannou, M. (2011), “Aile içi Şiddet”, Suç Psikolojisi içinde, (Edit: David Canter), Ankara: İmge Kitabevi
- İçli, T. (1993). Türkiye’de Suçlular-Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri. Ankara: AKM Yayını
- İçli, T. G. ve Karaosmanoğlu, F. (2003), “Uluslararası Platformdan Türkiye’ye Aile içi Şiddet” (Ed. İçli ve Karaosmanoğlu) Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Jansen Henrica, Yüksel İlknur ve Pelin Çağatay (2009) “Kadına Yönelik şiddetin Yaygınlığı,” Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Ankara. Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Jaspers, K. (2015). “Suçluluk Sorunu” İstanbul: İthaki Yayınları.
- Joan, Scoot (2010). “Toplumsal Cinsiyet; Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi “ İstanbul: Agora Yayınları.
- Judith, Butler (2007). “Taklit ve Toplumsal Cinsiyete Karşı Durma” -Agora Yayınları.
- Judith Butler, 2016 Cinsiyet Belası; Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi-İstanbul: Metis Yayınları.
- Jütte, Robert (2011), “Erken Modern Avrupa’da Yoksulluk ve Sapkınlık” İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Kamla, B, (2003). Toplumsal Cinsiyet: “Bize Yüklenen Roller”- Kadav Yayınları.
- Karagöl, Uğur (2015). “Seni Bütün Beynimle Seviyorum, Aşk-Cinsellik-İhanet”, İstanbul: Cinius Yayınları.
- Karal, D. , Aydemir, E. (2012) “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet”, USAK Sosyal Araştırmalar Merkezi, Rapor No:12-01.
- Kauffman, James M., - Landrum, Timothy J. , (2015). “Duygusal ve Davranışsal Bozukluğu Olan Çocukların ve Gençlerin Özellikleri” Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Keane, John (1998). “Şiddetin Uzun Yüzyılı” (Çev.: Bülent Peker), Ankara: Dost Kitabevi.
- Keane, John (2010). “Şiddet ve Demokrasi” (Çev.: Meral Üstün), Ankara: İmge Yayınevi.
- Kernberg, Otto F. (2010). “Sapkınlıklarda ve kişilik bozukluklarında saldırganlık” İstanbul: Metis Yayınları.
- Kiehl, Kent A. (2015). “Psikopatlar Arasında” İstanbul: Say Yayınları.

- Kızmaz, Zahir (2006). "Cezaevi Müdavimleri Ankara: Orion Yayınevi.
- Koç, Bozkurt (2011). "Okullarda Şiddet", İstanbul: Eflatun Matbaası.
- Köylü, Mustafa (Ed.) (2016). "Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi", Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Krishnamurti, J., (2012). "Dünya Bunalımında" (Çev.: Güliz Aksel Tosun), İstanbul: Omega Yayınları.
- Krishnamurti, J. , (2015). "Şiddetin Ötesi" (Çev.: Mustafa Aygün), İstanbul: Gan Yayıncılık.
- Kristeva, Juleia. (2007). "Ruhun Yeni Hastalıkları. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Lahaye, W. Vd. (2009). "Kuşaktan Kuşağa Aktarım" İstanbul: İletişim Yayınları.
- Laqueur, Walter (2002). "Silinen Yüzler karşısında Terör" Ankara: Ayraç Yayınları.
- Le Bon, Gustave (2011). "Devrimin Psikolojisi" İstanbul: Scala Yayınları.
- Levine, P. (2008). "Ey Travma Bizden Uzak Dur" İstanbul: Doğan Kitap.
- Levenkron, Steven (2013). "Çalınan yarınlar" İstanbul: Palama Yayınları.
- Lupton, Deborah (2002). "Duygusal Yaşantı" (Çev.: Mustafa Cemal), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Long, E. David (2002). "Silinen Yüzler karşısında Terör" Ankara: Ayraç Yayınları.
- Marinoff, Lou. (2005). "Felsefe Terapisi" (Çev.: Erhan Sökmen), İstanbul: Gendaş Yayın.
- Mark Poster, 1989Eleştirel Aile Kuramı, Ayrıntı Yayınları.
- Malinowski, B. (2015). "Yabancı Toplumda Suç ve Gelenek" İstanbul: İthaki Yayınları.
- Maslow, Abraham (2000). "İnsan Olmanın Psikolojisi" İstanbul: Kural Dışı Yayıncılık.
- Masterson, James F., (2014). "Gerçek Kendiliği Ararken" İstanbul: Psikoterapi E. E. Yayınları.
- May, Rollo (2000). "Kendini Arayan İnsan" (Çev.: Ayşen Karpata), İstanbul: Kural Dışı Yayıncılık.
- May, Rollo (2013). "Güç ve Masumiyet" (Çev.: Mihriban Doğan), İstanbul: Say Yayıncılık.
- Michele, Barrett (1995) Günümüzde Kadına Uygulanan Baskı İstanbul: Pencere Yayınları.

Michelle Perrot, Georges Duby (ed.) Kadınların Tarihi (5 cilt)- İş Bankası Kültür Yayınları.

1. Cilt- Ana Tanrıçalardan Hristiyan Azizlere.
2. Cilt- Ortaçağın Sessizliği.
3. Cilt- Rönesans ve Aydınlanma Çağı Paradoksları.
4. Cilt- Devrimden Dünya Savaşına Feminizmin Ortaya Çıkışı.
5. Cilt- Yürminci Yüzyılda Kültürel Bir Kimliğe Doğru.

Miller, M. V. (1997). "Aşkta Terör" . (Çev.: Sinem Gül) İstanbul: Varlık Yayınları.

Mojab S. ve Abdo N. (ed). (2006) Namus Adına Şiddet Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Nancy Fraser, (2006). "İhtiyaçlar Mücadelesi"-Agora Yayınları.

Niedzwiecki, Hal. (2011). "Ben Özelim" (Çev.: Sibel Erduman), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Özdemir Yüksel (2015). "Bilime Yön Verenler" Ankara: Nobel Yayıncılık.

Öztürk, M. ,& Demirdağ, A. G. M. A. (2013). Namusunu Kanla Temizleyenler: Mardin Cezaevi'nde Namus Davası Nedeniyle Yatan Mahkûmlar Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(30).

Panitch, L. (2009). "Günümüzde Şiddet" İstanbul: Yordam Kitap.

Parenti, Michail (2002). "İmparatorluğa Hayır" Ankara: İmge Kitabevi Yayıncılık.

Parenti, Michail (1997). "Kirli gerçekler" (Çev.: Ali Tartanoğlu) Ankara: Ütopya Yayınevi.

Payne, John L. (2006). "Bireylerin, Ailelerin ve Ulusların İyileşmesi" İstanbul: Akaşa Yayınevi.

Perry, Bruce & M. S. (2015). "Köpek Gibi Büyütölmüş Çocuk" (Çev.: Elif Söğüt), İst. Okuyan Us Yayın.

Pınar İlkaracan (der). (2004). Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik. İstanbul: İletişim Yayınları.

Raviere, Jacques (2015). İstanbul: İletişim Yayınları.

Reemtsma, Jan Philip (1998). "Vahşeti Kavramak" (Çev.: Ender Ateşman), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Rolph T. , Michel (2015). "Geçmişi Susturmak" İstanbul: İthaki Yayınları.

Rozant, R. (2010). "Aile içi ve Aile dışı Cinayet İşlemiş Faillerin Kişilik Yapılarının Karşılaştırılması" Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

- Rozant, R. (2010). Aile içi ve Aile dışı Cinayet İşlemiş Faillerin Kişilik Yapılarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Russel, B. (2014). "Etik. Toplum, Siyaset" İstanbul: Say Yayınları.
- Ruff, Julius (2011). "Erken Modern Avrupa'da Şiddet" İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Russell, Bertrand (2014). "Etik, Toplum, Siyaset" İstanbul: Say Yayınları.
- Saleci, Reneta (2014). "Kaygı Üzerine" İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Schmid, Wilhelm (2014). "Mutsuz Olmak" (Çev.: Tanıl Bora), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Scully, Diana (2014). "Cinsel Şiddeti Anlamak" İstanbul: Metis Yayınları.
- Sharf, Richard S. , (2014). "Psikoterapi ve Psikolojik Danışma Kuramları" (Çeviri Editörü: Prof. Dr. Nilüfer Voltan Acar), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Shayegan, D. (2014). "Yaralı Bilinç" İstanbul: Metis Yayınları.
- Shermer, Michael (2004). "İyilik ve Kötülüğün Bilimi" İstanbul: Varlık Yayınları.
- Sibel Özbudun, Temel Demirer (2006). "Kadın, Küreselleşme ve 'Yeni'-Ataerki" - Ütopya Yayınları.
- Silier, Yıldız (2007). İstanbul: Yordam Kitap.
- Solak, Adem (2003). "Felsefe Yolunda" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2003). "İnsan Yolunda" İstanbul: Sahra Yayınları.
- Solak, Adem (2004). "Davranışlar, İlişkiler, İletişim" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2004). "Toplum Yolunda" Ankara: Vadi Yayınları.
- Solak, Adem (2005). "Hayat Yolunda Anlam Arayışı " Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2005). "İnsan İlişkileri ve İletişim " Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2006). "21. Yüzyılda Sosyoloji ve Eğitim " Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2006). "Eğitim ve Şiddet " Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2006). "Felsefe ve Eğitim " Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2007). "Küresel Yolda Papaz Cinayeti " Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2007). "Medya ve Şiddet" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2007). "Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu" Ankara: Anı Yayıncılık.
- Solak, Adem (2008). "Aile Eğitimi ve Denetimli Serbestlik" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2008). "Çocuk Suçluluğu ve Aile" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2008). "Güvenli Okullar" Ankara: HEGEM Yayınları.

- Solak, Adem (2009). "Bilge Köyü Olayı: HEGEM Mardin Raporu" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2010). "Aile ve Şiddet" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2010). "Mardin ili Sosyal Risk haritası" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2010). "Şiddet ve Terör" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2010). "Şiddeti Anlamak: Cezaevi Görüşmeleri" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2011). "Türkiye'nin Çocuk mağduriyeti Haritası" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2011). "Türkiye'nin Suç Haritası" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2012). "Eyüp ilçesi: Sosyal Risk Haritası" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2013). "Edirne, Sosyal Risk Haritası" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2013). "Giresun, Sosyal Risk Haritası" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2013). "Sakarya, Sosyal Risk Haritası" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2015). "Evde ve Okulda Sevgi Eğitimi" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2015). "Suç ve Suç Korkusu" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2015). "Anne Baba Eğitimi" (24. Baskı). Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2016). "Çocuk Odaklı Sosyal Risk Haritası" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2016). "Şiddet Kültürü" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2016). "Tunceli İli Sosyal Analiz Çalışması" Ankara: HEGEM Yayınları.
- Solak, Adem (2017). "Küresel Şiddet siyaseti ve TERÖR" Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Solmuş, Tarık (2015). "Travma Psikolojisi 'hayatımızın kırılma anları", Ankara: Nobel Yaşam.
- Sorel, Geoerges. (2013). "Şiddet Üzerine Düşünceler" (Çevç: Anahid Azaryan) Ankara: Epos Yayınları.
- Solomon, R. (2016). "Duygulara Sadakat" İstanbul: Nika Yayınları.
- Spiereburg, Pieter (2010). "Cinayetin tarihi" İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sponville, Andre Comte. , -Delumeau, Jean. , -Forge, Arlette (2008). "Mutluluğun En Güzel Tarihi (Çev. : Saadet Özen), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Şen, Bülent (2015). "Boşanma Arabuluculuğu", Ankara: Nobel Yayıncılık.
- T. B. M. M. Şiddet Raporu. 1, (2006).
- TBMM Şiddet Raporu. 2, (2007).
- Tezcan, M. (2003). Türkiye'de töre cinayetleri. Ankara: Naturel Yayınları.
- Tılıç, R. (1997). Aile İçi Şiddet: Bir Sosyolojik Yaklaşım. Ankara: TODAİE Yayınları.

- Torrey, Fuller (1999). "Psikiyatrinin Ölümü" (Çev.: Reha Pınar) Ankara: Öteki Yayınevi.
- Trend, David (2008). "Medyada Şiddet Efsanesi" (Çev.: Gül Bostancı), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği ve Türkiye Kadın Girişimciler Derneği. (Temmuz 2008). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler Ve Çözüm Önerileri "Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset" Raporu.
- Ünsal, Artun (2013). "Anadolu'da Kan Davası" İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Parenti, M. (1997). "Kirli Gerçekler" Ankara: İmge Kitabevi.
- Volkan, Vamik (2013). "Divandaki Düşmanlar" İstanbul: Alfa Yayınları.
- Volkan, Vamik (1999). "Kanbağı" İstanbul: Sağlam Yayınları.
- Volkan, Vamik (2009). "Kimlik Adına Öldürmek" İstanbul: Everest Yayınları.
- Volkan, Vamik (2012). "Körükörüne İnanç" İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Weldon, Estela (2001). "Anne: Melek mi, Yosma mı? İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Wilkinson, Pail (2002). "Silinen Yüzler karşısında Terör" Ankara: Ayraç Yayınları.
- Winston, R. (2001). İnsan İçgüdüsü (çev. S. Köseoğlu) İstanbul: Say Yayınları.
- Woodcock, George (2014). "Anarşizm, Bir Düşünce ve Hareketin Tarihi" İstanbul: Kaos Yayınları.
- Yavuzer, H. (1982). Çocuk ve Suç, İstanbul: Altun Yayınları.
- Yeşim Arat ve Ayşegül Altınay 2007 Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul: Punto yayınları.
- Yıldırım, Aysel (1998). Sıradan Şiddet-Türkiye'ye Özgü Olmayan Bir Sorun: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları, İstanbul: Boyut Yayınları.
- Yılmaz, A. (2013). "Kara Arşiv" İstanbul: Metis yayınları
- Zastrow, Charles., K. Karen., Krist-Ashman. (2014). "İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre" (Çeviri Editörü: Durdu Baran Çiftci), Ankara: Nika Yayınevi.

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Protokol Şube Müdürlüğü

Sayı : E-59193476-770-121775
Konu : Aile Temelli Arabuluculuk

02.12.2025

DAĞITIM YERLERİNE

İnsan Hakları Eylem Planı gereği, Adalet Bakanlığı- HEGEM Vakfı ortaklığı ile başlatılan "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği " faaliyetleri Valiliğimizin de doğrudan desteği ile sürdürülmektedir.

Seferberlik kapsamında, "Aile Temelli İleri Arabuluculuk Eğitimi " sertifika programı kayıt takvimi Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi tarafından 1 Aralık - 26 Aralık 2025 olarak belirlenmiş ve ilan edilmiştir. Daha geniş bilgi için sem.anadolu.edu.tr , hegemvakfi.org.tr sitelerine başvurulabilir.

"Aile Yılı" özelinde, sosyal dokunun daha da güçlenmesini amaç edinen programa katılımları açısından yazımızın tüm kamu çalışanlarına tebliği önem arz etmektedir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Hüseyin AKSOY
Vali

Ek:

- 1- Proje Bilgilendirme Dosyası
- 2- Aile Temelli Sosyal Arabuluculuk

Dağıtım:

Gereği:

ADALET BAKANLIĞINA
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞINA
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK
BAKANLIĞINA

Bilgi:

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILIĞINA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FqJKFS-KQx4e0-4u4LTG-1hhQAA-1dIUahUY Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM
DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞINA
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞINA
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR
BAKANLIĞINA
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞINA
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA
İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞINA
SAĞLIK BAKANLIĞINA
SANAYİ VE TEKNOLOJİ
BAKANLIĞINA
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞINA
TİCARET BAKANLIĞINA
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI
BAKANLIĞINA
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BAŞKANLIĞINA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FqJKFS-KQx4e0-4u4LTG-1hhQAA-1dIUahUY Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-63784619-100-891235
Konu : Aile Temelli Sosyal Arabuluculuk

26.09.2025

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Adalet Bakanlığı, E-60374460-045.02.70/32289 sayılı yazısı.
b) 12.12.2024 tarihli ve E-63784619-100-824649 sayılı yazımız.

İnsan Hakları Eylem Planı gereği, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ve 27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile başlatılan "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği: 2023-2034" faaliyetlerine, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıkları iş birliği ile, Üniversitemiz koordinesinde devam edilmektedir.

İlgi (b) yazımızla 250 saatlik "Aile Temelli Sosyal Arabuluculuk Sertifika Programı", 20 pilot ilde başlatılmıştı. Cumhurbaşkanlığı 2025/3 Genelgesi bağlamında sertifika programının Adalet Bakanlığı İlgi (b) yazısında belirtilen tüm Bakanlık Teşkilatları, YÖK Personeli ve tüm Üniversiteler boyutunda yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

Program kayıtları toplu (kurumsal) olarak ve isteyenler için bireysel başvuru şeklinde Üniversitemiz "Sürekli Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi" üzerinden yapılacaktır.

Dağıtım yerleri merkez ve taşra teşkilatı çalışanlarının katılımlarının sağlanabilmesi için, resmi yazının ekleriyle birlikte ilgili kurum/kuruluş yöneticilerine tebliği önem arz etmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Bilgi İçin: Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (SEM)
Tel: 0222 335 05 80-1769

Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL
Rektör

Ek:

- 1- Dağıtım Listesi
- 2- Yazı
- 3- Dosya

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSCE3ANPA3

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/anadolu-universitesi-ebys>

Yunus Emre Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon No:+90 222 335 05 80/1352-1353 Faks No:+90 222 335 36 16
e-Posta:gensek@anadolu.edu.tr İnternet Adresi:www.anadolu.edu.tr
Kep Adresi:anadoluuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Yasemin ENGEL
Büro Personeli
Telefon No: 1318

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Protokol Şube Müdürlüğü

2025 AİLE YILI

Sayı : E-59193476-770-121776
Konu : İnsan Hakları ve Şiddet Önleme
Danışmanlığı

02.12.2025

DAĞITIM YERLERİNE

İnsan Hakları Eylem Planı gereği, Adalet Bakanlığı- HEGEM Vakfı ortaklığı ile başlatılan "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği" faaliyetleri Valiliğimizin de doğrudan desteği ile sürdürülmektedir.

Seferberlik kapsamında, "İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı Eğitimi" sertifika programı kayıt takvimi Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi tarafından 1 Aralık - 26 Aralık 2025 olarak belirlenmiş ve ilan edilmiştir.

Sosyal dokunun daha da güçlenmesini ve şiddetin önlenmesini amaç edinen programa katılımları açısından yazımızın tüm kamu çalışanlarına, yerel yönetimlere, barolara ve meslek örgütlerine tebliği önem arz etmektedir. Daha geniş bilgi için sem.anadolu.edu.tr , hegemvakfi.org.tr sitelerine başvurulabilir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Hüseyin AKSOY
Vali

Ek:
1- Proje Bilgilendirme Dosyası
2- İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı

Dağıtım:
Gereği:
ANKARA VALİLİĞİ
ADANA VALİLİĞİ

Bilgi:
CUMHURBAŞKANI YARDIMCILIĞINA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FZATgx-uZYpVi-NASGpr-pTkvit-1PjCzpac Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

ADİYAMAN VALİLİĞİ
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
AĞRI VALİLİĞİ
AKSARAY VALİLİĞİ
AMASYA VALİLİĞİ
ANTALYA VALİLİĞİ
ARDAHAN VALİLİĞİ
ARTVİN VALİLİĞİ
AYDIN VALİLİĞİ
BALIKESİR VALİLİĞİ
BARTIN VALİLİĞİ
BATMAN VALİLİĞİ
BAYBURT VALİLİĞİ
BİLECİK VALİLİĞİ
BİNGÖL VALİLİĞİ
BİTLİS VALİLİĞİ
BOLU VALİLİĞİ
BURDUR VALİLİĞİ
BURSA VALİLİĞİ
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
ÇANKIRI VALİLİĞİ
ÇORUM VALİLİĞİ
DENİZLİ VALİLİĞİ
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
DÜZCE VALİLİĞİ
EDİRNE VALİLİĞİ
ELAZIĞ VALİLİĞİ
ERZİNCAN VALİLİĞİ
ERZURUM VALİLİĞİ
GAZİANTEP VALİLİĞİ
GİRESUN VALİLİĞİ
GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ
HAKKARİ VALİLİĞİ
HATAY VALİLİĞİ
İĞDIR VALİLİĞİ
ISPARTA VALİLİĞİ
İSTANBUL VALİLİĞİ
İZMİR VALİLİĞİ
KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİ
KARABÜK VALİLİĞİ
KARAMAN VALİLİĞİ
KARS VALİLİĞİ
KASTAMONU VALİLİĞİ
KAYSERİ VALİLİĞİ
KIRIKKALE VALİLİĞİ
KIRKLARELİ VALİLİĞİ
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
KİLİS VALİLİĞİ
KOCAELİ VALİLİĞİ
KONYA VALİLİĞİ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FZATgx-uZYpVi-NASGpr-pTkvit-1PjCzpac Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

KÜTAHYA VALİLİĞİ
MALATYA VALİLİĞİ
MANİSA VALİLİĞİ
MARDİN VALİLİĞİ
MERSİN VALİLİĞİ
MUĞLA VALİLİĞİ
MUŞ VALİLİĞİ
NEVŞEHİR VALİLİĞİ
NİĞDE VALİLİĞİ
ORDU VALİLİĞİ
OSMANİYE VALİLİĞİ
RİZE VALİLİĞİ
SAKARYA VALİLİĞİ
SAMSUN VALİLİĞİ
SİİRT VALİLİĞİ
SİNOP VALİLİĞİ
SİVAS VALİLİĞİ
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
ŞIRNAK VALİLİĞİ
TEKİRDAĞ VALİLİĞİ
TOKAT VALİLİĞİ
TRABZON VALİLİĞİ
TUNCELİ VALİLİĞİ
UŞAK VALİLİĞİ
VAN VALİLİĞİ
YALOVA VALİLİĞİ
YOZGAT VALİLİĞİ
ZONGULDAK VALİLİĞİ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FZATgx-uZYpVi-NAsGpr-pTkvit-1PjCzpac Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-63784619-100-890799
Konu : İnsan Hakları ve Şiddet Önleme
Danışmanlığı Programı

26.09.2025

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Adalet Bakanlığı, E-60374460-045.02.70/32289 sayılı yazısı.
b) MEB 06.11.2024 ve 22.11.2024 tarihli yazıları.

İnsan Hakları Eylem Planı gereği, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ve 27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile başlatılan "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği: 2023-2034" faaliyetlerine, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıkları iş birliği ile, Üniversitemiz koordinesinde devam edilmektedir.

Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı 2025/3, 2024/6, 2023/16 ve MEB 2024/56 Genelgesi ekseninde Bakanlık, Üniversite ve Vakıf iş birliği ile hazırlanan 134 saatlik, "İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı Sertifika Programı" Haziran 2025 sonrası için planlanmıştır. Program; yöneticilere, öğretmenlere ve ilgili velilere yöneliktir. Sertifika programına başvurular iller düzeyinde ve toplu olarak Üniversitemiz "Sürekli Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi" üzerinden yapılacaktır.

Anılan sertifika programına katılacak kamu görevlilerinden, "Adalet Bakanlığı Protokolü 5. Maddesi" gereği 2025 dönemi için (materyal telif, belge hariç) eğitim ücreti alınmayacaktır. Başvuru kabullerinde sosyal risk düzeyi daha yüksek olan illere öncelik verilecek; 2025-2026 yıllarında bu resmi yazıya esas olan sertifika programları süreci Üniversitemiz SEM Müdürlüğü ve HEGEM Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı tarafından koordine edilecek ve yönetilecektir. Proje ve programlar hakkında daha fazla bilgi için sem.anadolu.edu.tr- hegemvakfi.org.tr sitelerine başvurulabilir.

Katılımlarının sağlanabilmesi için, yazımızın ekleriyle birlikte tüm resmi ve Özel Okul Müdürlüklerine, Halk Eğitim Merkez Müdürlüklerine tebliği önem arz etmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Bilgi İçin: Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (SEM)
Tel: 0222 335 05 80-1769

Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL
Rektör

Ek:Dosya

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSDE3LNSZZ

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/anadolu-universitesi-ebys>

Yunus Emre Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon No: +90 222 335 05 80/1352-1353 Faks No: +90 222 335 36 16
e-Posta: gensek@anadolu.edu.tr İnternet Adresi: www.anadolu.edu.tr
Kep Adresi: anadoluuiversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Yasemin ENGEL
Büro Personeli
Telefon No: 1318

12. Kalkınma Planı ve İnsan Hakları Eylem Planı Gereği
Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı Ortaklığı ve
27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile,

“İNSAN HAKLARI, ŞİDDET ÖNLEME VE SOSYAL
ARABULUCULUK BİLİNCİNİ GÜÇLENDİRİCİ ETKİN SAHA
AKTÖRLERİ YETİŞTİRİLMESİ SEFERBERLİĞİ: 2023- 2034”

ULUSLARARASI SERTİFİKA PROGRAMLARI

Türkiye’de ilk defa
Yerel Dinamiklerin gücü ile

“YEMİNLİ SOSYAL ARABULUCULUK”

“YEMİNLİ ŞİDDET ÖNLEME DANIŞMANLIĞI”

“İŞ HAYATINDA MÜZAKERE VE ARABULUCULUK”

“OKUL VE AİLE EKSENLİ SOSYAL ARABULUCULUK”

“KENTSEL-YEREL SOSYAL ARABULUCULUK”

“AİLE TEMELLİ İLERİ ARABULUCULUK”

“İNSAN HAKLARI DANIŞMANLIĞI”

12. KALKINMA PLANI-MADDE: 918. 5. “Soruşturma ve kovuşturma
öncesi eleme araçları ile alternatif çözüm yolları geliştirilecektir.”

HEGEM: “ŞİDDETİN ÖNLENMESİ” MÜCADELESİNDE 43. YIL

“BİZ-BİZE ADALET”

Sosyal dokuyu güçlendirmek için,
Güçlü insan hakları bilinci için,
Şiddetle etkin mücadele için,
“BİZ-BİZE ADALET” için,
Her mahalleye 10 sosyal arabulucu

PROJE YÜRÜTME ÜST KURULU

Mehmet ERSOY (Vali)

HEGEM Mütevelli Heyeti Başkanı

Hüseyin AKSOY (Eskişehir Valisi)

Proje Yüksek İstişare Kurulu Başkanı

Yıldız Konal SÜSLÜ (Milletvekili)

TBMM Temsilcisi, Yasama Danışmanı

Osman KAYMAK (Vali-Mülkiye Başmüfettişi)

Proje Resmi Kurumlar Genel Koordinatörü

Nebi ÇELİK (Cumhurbaşkanlığı S ve BB)

Sektörler Genel Müdürü, Proje Danışmanı

Hakan ÖZTATAR (Adalet Bak. Ge.n Md.)

Proje Resmi Koordinatörü ve Danışmanı

Umut İlhan DURMUŞOĞLU (Bürokrat)

Proje Uluslararası Genel Koordinatörü

Ali YELDAN (Cumhuriyet Başsavcısı)

Proje Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Fethi Fahri KAYA (ME Bakanlığı)

Yükseköğretim ve YDE Genel Müdürü

Rengin AK (Prof. Dr. Rektör)

Yüksek İstişare Kurulu Bşk. V.

Esra ATABAY (Doç. Dr.)

Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Suna ÜSTÜNER (Bürokrat)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Mustafa KESKİN (Prof. Dr.)

Saha Çalışmaları Koordinatörü

Gül Sultan ÖZEREN (Doç. Dr.)

Saha Çalışmaları Koordinatörü

Mustafa TAMER (Doç. Dr.-Vali)

Yerel Yönetimler Başdanışmanı

Sezgin AÇIKALIN (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Vahap ÖZPOLAT (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Sevda MUTLU (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Sezai ÖZÇELİK (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Selami SÖNMEZ (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Mehmet TEYFUR (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

İbrahim GÖKDAŞ (Doç. Dr.)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Murat KESKİNKILIÇ (Başmüfettiş)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Mehmet Ali DİM (Medya Danışmanı)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Dursun YASSIKAYA (Av. Arb)

Proje Hukuk Genel Danışmanı

Seda SEYMAN (Dr.)

Yürütme Kurulu Üyesi

PROJE ÖZETİ

Bu proje, İnsan Hakları Eylem Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ile başlatılmış; 2022-2024 yıllarında pilot çalışmalar sonucunda yaklaşık 10 bin kişi koordinatör üniversiteler üzerinden, “yeminli sosyal arabuluculuk” ve “yeminli şiddet önleme danışmanlığı” sertifika programlarına katılımı sağlanmıştır.

Şiddetle mücadele yetmez, şiddeti daha ortaya çıkmadan aile, okul ve diğer sosyal alanlarda önlemeyi sağlayacak sosyal politikaların hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır. Bunun ilk adımı şiddeti sosyolojik bir olgu olarak doğru anlamak ve tanımlamaktır. Bu anlama ve tanımlama çok disiplinli; evrensel, felsefi, ahlaki, kültürel, eğitsel, hukuksal, psikolojik, siyasal ve gündelik yaşam boyutunu kapsayıcı olmalıdır.

HEGEM Vakfı 42 yıllık bilgi birikimini kullanarak, ülke sosyolojimize ve uygun üst politika belgeleri hükümlerine uygun olarak, “İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk” temalı bir hizmet birliği ve materyal havuzu oluşturulmuştur. Gelenen bu aşamada Bakanlıklar, Valilikler, Başsavcılıklar ve 30 Üniversite olmak üzere 50’den fazla kurum ve kuruluşla 10’ar yıllık iş birliği sözleşmeleri imzalamış bulunmaktadır.

Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ile oluşturulan bu güçlü akademik yapı ile Türkiye’de ilk defa, “Aile Temelli Arabuluculuk”, “Okul Merkezli Arabuluculuk”, “Kentsel Arabuluculuk”, “İş Hayatından Sosyal Arabuluculuk”, “İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı” sertifika programları başlatılmıştır.

Dicle Üniversitesi 2023-2024 Öğretim yılında, “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” modelini akademik ve idari yöneticilerin sürece katılımıyla uygulamaya koymuş; bir yıl sonunda kişilerarası anlaşmazlıkların uzlaşmayla sonuçlanması bağlamında %90 gibi çok yüksek bir başarı elde etmiştir. Dicle Üniversitesi bu uygulama ile, YÖK Akredite Kurulundan pozitif akredite puanı alan ilk üniversite olmuştur.

Batı ülkelerinde “sosyal arabuluculuk” uygulama modelleri STK’lar, Akademiler, Yerel Yönetimler iş birliği ve Devlet kurumları desteğiyle yürütülmektedir. Daha güçlü, çok daha güvenli ve çok daha mutlu bir toplum için tüm devlet kurumlarının “Sosyal Arabulucu” yetiştirilmesi programlarına etkin destek vermelerine ihtiyaç vardır. Ülkemizde özellikle “Okul/Aile Eksenli Sosyal Arabuluculuk” modelinin, resmi/özel her kademedeki örgün ve yaygın eğitim alanlarında “yöneticileri, öğretmenleri, öğrencileri ve aileleri” içine alacak şekilde yaygınlaştırılması hayati derecede önem taşımaktadır.

**“ŞİDDET SEBEBİYLE OLUŞAN ZARARLARIN MALİYETİ,
ŞİDDETİ ÖNLEMENİN MALİYETİNDEN ÇOK DAHA YÜKSEKTİR.”**

GİRİŞ

“Bireylerin, İNSAN OLMAK nedeniyle sahip olduğu hakları ve başkalarının haklarına zarar vermeme sorumlulukları vardır.” ilkesi, hukuk devletinin temelini oluşturur. İnsan haklarının ihlali denince de öncelikle şiddet olgusu akla gelir; ki, bu bağlamda şiddet önleme mücadelesi aynı zamanda insan haklarını koruma mücadelesinin taa kendisidir.

Kötülük şiddeti, şiddet suçu doğurur. Bir toplumda suç artış oranı nüfus artış oranından ne kadar fazla ise, o toplum o derecede **sosyal risk durumu** ile karşı karşıya demektir. Sosyal hayat için **en büyük risk** ise, şiddetin kültüre dönüşmesidir. Şiddet korkusunun varlığı haksızlık / hukuksuzluk, şiddetin önlenme görevinin yerine getirilmemesi ise en büyük adaletsizliktir.

Şiddetle mücadelenin en etkili yolu, şiddetin daha ortaya çıkmadan aile, okul ve diğer sosyal yaşam alanlarında önlenmesidir. Şiddetin doğurduğu zarar, şiddeti önlemenin maliyetinden onlarca kat daha fazladır. Bu bağlamda, sosyal politika üretenlerin/uygulayıcılarının **şiddet olgusu** ve **şiddeti önlenme modelleri** hakkında doğru bilgi sahibi olmaları önemlidir.

Şiddet, ancak sahada yeterli sayıda ve nitelikte **“şiddet önleme aktörleri”** varsa azaltılabilir. **Şiddet kavramını, insan hakları, demokrasi kültürü ve adalet** kavramları ekseninde yorumlamak ve anlamak zorundayız. Bu bağlamda şiddeti önlemenin en önemli yollarından birisinin, **sosyal arabuluculuk** olduğu artık evrensel bir gerçekliktir. Bu gerçeklikten hareketle Vakfımız koordinesinde yürütülen çalışmalarla bugüne kadar **sosyal arabuluculuk** konulu **11 Yönerge 7 Yönetmelik** çıkartıldı; yönetmelikler, Resmî Gazetede yayınlandı.

12. KALKINMA PLANINDA YER ALAN BU PROJENİN DAYANAĞI BAZI MADDELER

MADDE: 723.1. “Aile içi şiddeti ortaya çıkaran bütün temel unsurlar belirlenerek önleyici mekanizmaları artırmaya yönelik kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ile STK’ların iş birliğiyle bütüncül çalışmalar yürütülecektir.”

MADDE: 738.2. “Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocuklara ve ebeveynlerine ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitimleri verilecektir.”

MADDE: 738.3. de, “Çocuklarla çalışan profesyonellerin ihmal, istismar ve şiddeti tespit etme gerekli yönlendirmeyi yapma kapasitelerini artırıcı programlar düzenlenecektir.”

MADDE: 918. “Yargının iş yükünün hafifletilmesinde, uyuşmazlıkların kısa sürede çözülmesini sağlayacak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri geliştirilecektir.”

Madde: 918. 4. “İhtiyari arabuluculuk uygulamasının etkinliği artırılacaktır.”

Madde: 918. 5. “Soruşturma-kovuşturma öncesi alternatif çözüm yolları geliştirilecektir.”

CUMHURBAŞKANLIĞI 2023/16 Genelgesi’nde,

MADDE: 4. “Şiddetle mücadelede aktif rol alan kurumlar başta olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşları tarafından kamu personelinin şiddetle mücadeleye ilişkin bilgi ve farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesine devam edilecektir.”

MADDE: 5. “Şiddetle topyekûn mücadele etmeye yönelik toplumsal farkındalık ve duyarlılığı artırmak üzere eğitim çalışmaları yapılmaya devam edilecektir.”

MADDE: 10. “Yerel düzeyde şiddetle mücadelede koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması için Mülki Amirler tarafından gerekli tedbirler alınacaktır.” ifadelerine yer verilmiştir.

20. Yüzyıldan itibaren gelişmiş ülkelerden başlamak üzere, bütün dünyada kadınların ve çocukların şiddetten korunmalarına yönelik yeni yasal ve sosyal önlemler alınmaya başlanmıştır. Ancak ABD’nde, 1980’li yıllarda kadınları şiddete karşı korumaya yönelik yeni kanunlar çıkarıldı ise de ilk uygulamalarda fazla başarı elde edilemedi. Kadınları koruma amaçlı başlatılan yasal süreçlerin işleyişinde ilgili güvenlik ve adalet görevlilerinin şiddet/istismar/mağduriyet konularında yeterli bilgilerle donatılmamış olmaları birçok uygulama sorunlarına yol açtı. Kadına yönelik şiddet olayı yaşanan ve kadının polisi aradığı çok sayıdaki olayda, güvenlik güçleri zamanında olay yerine ulaşsa bile, ya **çifte gözaltı ile geri dönüldü** ya da olayların beşte birinden fazlasında göz altına alınıp götürülenler kadınlar oldu. Bu durumla ilgili yapılan araştırmalarla tespit edildi ki, polis olay evine vardığında sakın bir adam ve (polisin gelmesiyle) **adama karşı saldırı halinde olan bir kadınla** karşılaşılıyor ve kadını gözaltına alıyordu.

ABD’nde bu durum *karşısında birincil saldırgan yasaları* yürürlüğe kondu; güvenlik güçleri ve bütün görevli adli personelin şiddeti anlama-önleme eğitimlerinden geçirilmelerine karar verildi. Günümüzde, kişinin eşine fiziksel saldırıda bulunması yasalara aykırıdır. Ne yazık ki eşine saldıranların ne gibi müeyyide ile karşılaşacağı kentten kente, ilçeden ilçeye, hatta karakoldan karakola bile değişebilir. Dolayısıyla, kendini hukuk sistemi ile korumaya çalışan kadın, işleyişin tutarlılığına güvenemeyebilir. Yurttaşların hakları konusunda, kamu kuruluşlarının kendilerine neler sunabileceği konusunda etkin bilgilendirme yapılarına ihtiyaç var. Kadın ve çocuklarla ilgili pozitif ayrımcılık yasalarını özellikle kadınlar lehine uygulayacak tüm kamu görevlilerinin, insan hakları ve şiddeti önleme konusunda sistematik eğitimlerine ihtiyaç vardır.

1. SOSYAL ARABULUCULUK

Ne kadar karmaşık olursa olsun, arabuluculukla başarı elde edilmesi mümkün olmayan hiçbir dava yoktur. (THARPE)

Arabuluculuk, sosyal bir olgudur ve de insanlık tarihi kadar eski bir uygulamadır. Ancak, modern anlamda arabuluculuk, 1950’li yıllarda ABD’de, 1980’li yıllarda Kanada ve 2000’li yıllarda, AB ülkelerinde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu, yani bir arabuluculuk modeli olarak sosyal hayatta sistematik ve programlı olarak yer almaya başladı.

Bu ihtiyaç artık ülkemizde fazlasıyla hissedilmeye başlanmıştır. Hedeflenen, hayatın doğal akışı içerisinde ve gündelik yaşam sosyolojisi ekseninde üniversitelerde, örgün ya da yaygın eğitim kuruluşlarında, işyerlerinde, sosyal topluluklarda, aile ekseninde olmak üzere, kişi-kişi, kişi-grup ve grup-grup arasında ortaya çıkacak anlaşmazlıkların, o yerin özgün yapısı ya da ilgili kurum/kuruluşun mevzuatı bağlamında sosyal arabuluculardan ya da aile arabulucularından yararlanarak çözüm modelleri geliştirmektir. Bu bağlamda ortaya konacak modelin, kurumların kendi iç mevzuatına ve ihtiyaçlarına göre şekil alması esas olacaktır.

Uyuşmazlıkların dava konusu olmadan dostane yollarla hallini, Batı dünyası "Alternatif Uyuşmazlık Çözümü" olarak adlandırmakta, özellikle son 30 yıldır Kanada ve Avrupa Birliği Ülkeleri bu bağlam-daki uygulamaları tüm kurumlarında yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Avrupa Birliği ilgili komisyon ve komitelerinde alınan kararlarda, kişiler arası uyuşmazlıkların üçüncü bir kişinin dostane müdahalesiyle çözülmesini öngören çabaların, kişiler için "en elverişli sonuçları doğuracağı" vurgusu yapılmaktadır. Özellikle ihtilaflı tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebildikleri “özel haklar alanındaki uyuşmazlıkların” müzakere ile veya bir arabulucu hakemliğinde ele alınarak çözümü en faydalı yoldur.

Dostane uyuşmazlık çözüm yolları, kamusal bir merci (bir mahkeme) olmaksızın, anlaşmazlık yaşayan kişilerin gönüllü olarak hakemliğini/arabuluculuğunu kabul ettikleri tarafsız/yetkili kişi ya da kişilerce uzlaştırılmasından ibarettir.

"Adaletin Etkinliği Hakkında Uzmanlar Komitesi" tarafından kabul edilen raporda ifade edilen ‘arabuluculuk’ terimi, bir uyuşmazlığın dostane yollarla çözümü için çalışan üçüncü kişinin, her türlü (uzlaştırma da dahil olmak üzere) ve uyuşmazlığın her aşamasındaki (yargı sürecinin içinde veya dışında) faaliyetini kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Böylece arabuluculuk, tarafları bağlayıcı bir karar verilmesiyle sonuçlanan resmî nitelikli dava yolu, tahkim ve her türlü dostane anlaşma biçiminden ayrılmaktadır. Bu “işlevsel” tanımla, üye ülkelerin iç hukuklarında bulunan terminolojik farklılıklar giderilmiştir.”

"Birleşik Devletler’de, yetişen genç kuşakların gelecekte daha barışçıl bir toplum oluşturması için, ilkökul ve ortaokul aşamasındaki öğrencilere de arabuluculuk hünerleri ve diğer alternatif uyuşmazlık çözümü usulleri eğitimi verilmektedir."

"Arabuluculuk sadece, bir uyuşmazlığın mahkeme önüne taşınmadan önce başvuru olan bir usul değildir. Arabuluculuk süreci sonunda bir uzlaşmaya, tarafsız bir üçüncü kişinin katılımı olsun veya olmasın, tarafların doğrudan katılımı ile müzakere vasıtasıyla da ulaşılabilir. Müzakere en temel uyuşmazlık çözüm yolu olup, tarafların uyuşmazlık çözüm süreci/şekli üzerinde tam bir kontrole sahipliğini sağlar."

Fransa, Kent Sorunları Bakanı Bartolone'nin

Sosyal Arabuluculuk Sempozyumu (Paris 2000) açılış konuşması:

"Günümüzde Fransa'daki sosyal arabulucuların sayısı bilinemeyecek kadar fazladır. Sosyal arabuluculuk günlük hayattaki somut problemlere cevaben doğmuştur. Bu problemler ülkeden ülkeye değişse de, çoğu Avrupa ülkesi için benzer anlaşmazlıklar sorun olarak yaşanmaktadır. Bazı sorunlar şehir hayatı ile ve özellikle de işsizlik, ekonomik sorunlarla boğuşan kesimler arasındaki gerilimlerin yüksek olduğu yoksul ve yoksun bölgelerle ilgilidir. Fransa ve Belçika'da yerel güvenlik sözleşmeleri ile "sosyal arabuluculuk" toplumsal gerilimlerin azaltılması ve şiddetin önlenmesi için alınan önemli çözüm önlemlerinden biridir. Gündelik yaşamı sorunları için sosyal arabuluculuk birçok alanda gerekmektedir; kamusal alanlarda, üniversitelerde, okullarda, sosyal hizmet sağlayan alanlarda, hastanelerde, işyerlerinde ...vb. Bu toplantıyla, Avrupa ülkelerinin sosyal arabuluculuk uygulamaları ve deneyimlerinin paylaşılması ve sosyal arabuluculuk uygulamalarının şiddet/suç önleme amaçlı kullanımına dair geniş bir anlayış geliştirilmesi hedeflenmektedir."

2. AİLE TEMELLİ ARABULUCULUK

AİLE bütün zamanlarda ve bütün toplumlarda en insani, en stratejik sosyal kurum olmuştur. Aile, bireyler için temel güvenlik, sağlık, mutluluk ve özgürlük alanı özelliği taşır; **"Toplumun temeli ailedir"** temel maddesi olarak da Anayasa sayfalarında abideleşir. Sağlıklı aileler olmadan mutlu birey, mutlu bireyler olmadan güçlü toplum olamaz.

Temel insan hakları öncelikle bireyin kendi aile ortamında bilinir ve yaşanır. Çocukların ihmal ve istismardan korunması ancak bilinçli anne babalar, güvenli okullarla mümkündür. Doğal insani değerler ve bireyin temel özgüven duygusu aile ortamında kazanılır. **AİLE, en önemli insan hakları okuludur.**

21. yüzyılda bütün dünya ve toplumumuz çok hızlı bir değişim süreci yaşıyor. Hızlı değişimin çocuklarımızı, gençlerimizi, aile yapımızı ve bağlı olarak sosyal ilişkilerimizi nasıl etkileyeceğine dair öngörüler geliştirmek, yarınki sosyal ve bireysel risklerle ilgili tedbirler almak zorundayız. Bu zorunluluk bütün kurum ve kuruluşları, **"çocuk-genç-aile odaklı"** etkin sosyal hizmet model ve uygulama yöntemlerinin bir an önce hayata geçirilmesi boyutunda sorumluluk almaya çağırır.

Günümüzde aile, yalnızca Medeni Kanun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş yalın bir birlik değil, aynı zamanda sosyal ve insani haklarla donatılmış bir anayasal kurumdur. Her aile ait olduğu kültürün değerleriyle yaşar ve bu değerlerin yaşatılmasına katkıda bulunur. "Aile Temelli Arabuluculuk" tanımına akrabalık, komşuluk, aile içi sorunlar ve geniş anlamda aileyi etkileyen (hukuk uyuşmazlıkları hariç) tüm anlaşmazlık ve çatışmalar girmektedir.

Gündelik yaşam sosyolojisi ekseninde bakıldığında, kişiler arası anlaşmazlık ve çatışmalar çok büyük oranda aile eksenli özellik taşırlar. Adliyelerimizin iş yüküne bakarsak, sadece 2023 yılı içinde Cumhuriyet Başsavcılıklarında soruşturma evresi dosya sayısının 12 milyon 724 bin 908 ve bu dosyalarda yer alan şüpheli sayısının 16 milyon olduğunu görürüz. On milyondan fazla kişinin de mağdur olduğu adli olaylarda kim haklı kim haksız yargısal bir konudur; ancak, insani boyutta, **bütün bu olayların acaba ne kadarı adli aşamaya gelmeden müzakere ve arabuluculukla önlenebilirdi?** boyutu, kesinlikle yargı boyutundan daha az önemli değildir.

Aile eksenli sorunlar daha çok eşler arasında, çocuklarla anne babaları arasında, kardeşler arasında ve aile bireyleri ile anne ya da babanın akrabaları arasında yaşanan anlaşmazlıklardır. Ancak, aile bireyleri ile komşular, ilişki ve iletişim içinde olunulan kişi ve diğer aileler, aile bireyleri ile hizmet alınan ya da verilen kişiler, aile bireylerinin çalıştıkları işyerlerinde ki diğer kişi veya yöneticilerle ortaya çıkan anlaşmazlıklar, çocukların okullarında veya sosyo-kültürel-sportif faaliyet ortamlarından getirdikleri sorunlar da aile eksenli özelliktedir. Öyleyse bütün bu sayılanlar ve benzer kişiler arası anlaşmazlık ve çatışma konuları aile eksenli özelliktedirler.

Aile eksenli anlaşmazlık ve çatışmaların daha ortaya çıktığı anda, ihtilaflar büyümeden müzakere ve arabuluculuk yoluyla önlenmesi öncelikle bir kültür, bir hayat felsefesi ve anlayış meselesidir. Böylesi bir kültür ancak eğitim yoluyla kazanılabilir. Öncelikle bu program hedefi olarak öngörülen “arabulucu aktörlerin yetiştirilmesi” stratejik öneme sahiptir. Yetiştirilecek bu saha aktörleri, ailede, sitede, okulda, işyerinde, mahallede, akraba çevresinde anlaşmazlık ve çatışma konularını dostane yollarla çözüme kavuşturma görevlerini yürüteceklerdir.

Özellikle aile içi anlaşmazlıkların müzakere ve arabuluculuk yöntemiyle çözülme gayreti ister başarılı olsun ister bazı olaylarda olmasın çocuklar için çok önemli bir olumlu sosyalleşme fırsatı ve de doğal eğitim fırsatı sağlayacaktır. Aile içinde ve aile ekseninde kazanılan inanç, tutum ve davranış kalıpları nesilden nesile aktararak kültürleşir.

“Aile Temelli Arabuluculuk” psikoloji, sosyoloji, insan hakları bağlamında hukuk, felsefe ve daha çok da sosyal psikoloji bilgilerinden karma olarak yararlanma anlayışıyla yapılandırılmış çok disiplinli, sistematik ve etkin bir eğitim programını gerektirir. Aile arabuluculuğu, kişilerin ve toplumun ihtiyaçlarına göre sosyal ortamın ve sosyal grupların sorunlarına göre iyi yapılandırılmalıdır. Aile Temelli Sosyal Arabuluculuk, İnsan hakları yanında sosyal normlar bağlamında hareket eder ve bu misyonu edinir.

Aileyi güçlendirmek, ailenin güvenliğini, aile bireylerinin mutluluğunu arttırmak bütün **KAMU Görevlisi** olanların öncelikli işidir. İllerin ya da bölgelerin çıkartılacak bilimsel sosyal risk haritalarına göre Mülki Amirler, Yerel Yöneticiler, Üniversiteler, STK’lar ve diğer tüm kamu çalışanları elbirliği ile, gönül birliği ile, **“Aile Temelli Arabuluculuk”** hizmet modellerinin, faaliyetlerinin sosyal alanlarda etkin olarak hayata geçmesi için sorumluluk almalıdır.

3. OKUL MERKEZLİ ARABULUCULUK

İnsan Hakları Eylem Planı anlatımlarında; “Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları yaygınlaşacaktır.” hükmü yer almaktadır. Toplumsal alanda ortaya çıkacak anlaşmazlıkların sosyal arabuluculuk yöntemiyle çatışmaya ve şiddete dönüşmeden çözümünün temelleri eğitim kurumlarında atılabilir. Bu nedenle, **“Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk”** ülkemiz sosyolojisine uygun olarak ilgili öğretmenlerin, yöneticilerinin, okul aile birliği üyelerinin, “Okul Rehberlik Kurulu” elemanlarının, velilerin, öğrencilerin uygulamanın bizatihi içinde olmalarıyla başarılı olabilir.

“Okul Merkezli Arabuluculuk” modelinin tüm okul kademelerinde uygulanabilir olduğunu ve sistematik olarak uygulandığında çok büyük kazanım sağlandığını ülkelerin iyi uygulama örneklerinde görmekteyiz. Modelin başarısı için en önemli şart, okullarda 120 ders saatlik “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” sertifika programını, yeterli sayıda öğretmenin ve yöneticinin almış olmasıdır.

Okul rehberlik servisi elemanlarının tamamı, okul yöneticilerinin en az 2/1'i ve öğretmenler için 10/1 oranında katılım sağlanması ideal uygulama ölçüsüdür. Arabuluculuk insanlık tarihi kadar eski olan bir uygulamadır; daha çok akil insanların işidir. Bu bağlamda olmak üzere “Başöğretmen” ve “Uzman Öğretmen” statüsündeki deneyimli eğitimcilerimizden öncelikle yararlanılması doğru yöntemdir. Ülkemizde 20 yıldır farklı projeler üzerinden denemesi yapılmış olan “akran arabuluculuğu” yönteminin sosyal politikaya dönüşmemiş olması arabuluculuk modelinin, öncelikle yetişkinlerle hayata geçirilmesi ihtiyacındandır. Sosyolojimize uygun model, “Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk” uygulamasıdır.

Gündelik yaşamda kişiler arası anlaşmazlıkların ortaya çıkması hayatın doğası gereğidir. Okul eksenli sosyal alanlar da bu gerçekliğin dışında değildir. Yönetici-öğretmen-veli ya da okul ve çevresi eksenli diğer kişiler arasında ortaya çıkabilecek olan uyuşmazlıkların/anlaşmazlıkların çatışmaya, şiddete dönüşmeden, idari ya da adli soruşturmalara/kovuşturmalara konu olmadan, dostane yollarla çözümü ise, ancak “Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk” yöntemiyle mümkündür. Bu yöntemin gerekliliği ve önemi “İnsan Hakları Eylem Planı” anlatımlarında, Millî Eğitim Bakanlığı ilgili mevzuatında ifade edilmiştir.

Birlikte Yaşayabilecek miyiz? adlı eserinde Alain TOURAINE, şu önemli belirlemelerde bulunur:

“Şiddetin ekonomik ve toplumsal nedenleri üzerine yapılan genel incelemeler artık bırakılmalı, özellikle ‘şiddet dolu bireyin davranış oluşum düzenekleri’ üzerinde yeni türden araştırmalar başlatılmalıdır. Başlatılacak yöntem, müdahale tarzlarında da köktenci değişikliklere gidilmesini gerektirir. Ve müdahaleler artık yukarıdan değil, aşağıdan başlamalıdır; yasa yoluyla değil, bireyin özellikle çocuğun veya gencin tanındığını duyumsadığı kişilerarası ilişkiler yoluyla işlemelidir. Okulu mutlaka yeniden toplumsal yaşamın merkezine oturtmaya çalışmalıyız; çok uzun vadeli insani amaçlara da ancak öğretmenleri daha üst düzeyde sorumluluk almaya yönlendirerek ulaşabiliriz.”

19. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASİ BAZI SONUÇ MADDELERİ ŞÖYLEDİR:

MADDE: 4.1. Okullarda yaşanan güvenlik sorunlarının önlenmesi ve anlaşmazlıkların çözümü amacıyla her okul için kapsamlı bir okul güvenliği eylem planı hazırlanmalı ve bu kapsamda; okulun ve çevresinin risk analizinin yapılması, okul güvenliği açısından risk grubuna giren okullara yönelik süreç odaklı önlemlerin alınması.

MADDE: 4.2.19. Okul güvenliğine ilişkin olarak ulusal ve yerel sorunları belirlemek ve analiz etmek amacıyla konu ile ilgili olarak bir veri tabanı oluşturulması, bu veri tabanından hareketle bölgelere hatta okullara göre risk haritaları çıkarılması

MADDE: 4.3. Okulda psikolojik güvenliği sağlamak amacıyla; ÇATIŞMA YÖNETİMİ VE ARABULUCULUK gibi konularda Psiko - eğitim desteği sağlanması.

Madde: 16. Risk altında ve dezavantajlı konumda olan çocukların tespiti yapılarak bu çocuklara yönelik eğitim çalışmaları artırılmalı; terör, göç, madde bağımlılığı, parçalanmış aileler, iletişim araçlarını kötüye kullananlar ve de benzeri risk faktörleri göz önünde bulundurularak önleyici rehberlik çalışmalarına ağırlık verilmeli, bu konuda bölgenin, mahallin özelliğine uygun olarak disiplinler arası ekip çalışmaları mülki amirlerin koordinesinde hayata geçirilmelidir.

20. MİLLİ EĞİTİM ŞURASI (ARALIK 2021)

MADDE 29. Çocukların eğitsel, sosyal iletişim süreçlerinde olumsuz etkiler ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutulmasını sağlamak amacıyla oluşturulan “Güvenli Eğitim İletişimi” kavramının geliştirilmesi ve bu kapsamda eğitim programların uygulamaya konulması sağlanmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği Madde 17’de;

“Ortaöğretim kurumlarında güvenli ortamın sağlanmasına yönelik koruyucu, önleyici tedbirlerin alınması, zararlı alışkanlıkların önlenmesi ve öğrencilerin şiddetten korunması amacıyla rehberlik hizmetleri kapsamında okul merkezli, temel önleme çalışmaları yürütülür. Bu konuda, okul yönetimi öğretmen, veli ile iş birliği yaparak gerekli önlemleri alır...”

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği Madde 158’de;

“Aile içinde/dışında şiddete maruz kalan, ilgisizlik nedeniyle veya zorlanarak kanunlara toplumun etik kurallarına aykırı olan yollara yönelme ihtimali bulunan öğrencilerle ilgili gerekli önlemleri almak; okulun ve öğrencilerin güvenliğine yönelik alınan ihbar, şikâyet, duyumla gerekli görülen hâllerde, önceden tedbir almak, olumsuz öğrenci eğilim ve davranışlarının fiile, suça dönüşmesini engellemek...”

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 58’de;

“Öğrencilerde görülen olumsuz davranışların, olumlu hâle getirilmesinde yaptırım yerine çatışma çözme, arabuluculuk ve benzeri çözüm yöntemlerini kullanmak...” hükümleri yer almaktadır.

“KAMU GÖREVLİLERİNDEN ADALET, dostlarımızdan sadakat ve parasını ödediğimiz kimselerden mal veya hizmet temini bekleriz.

Bu beklentiler karşılanmadığında sadece üzülmekle kalmayız, AYNI ZAMANDA KENDİMİZİ İHANETE UĞRAMIŞ HİSSEDERİZ.”

(Judith N. SHKLAR)

4. SERTİFİKA PROGRAMLARI DERSLER-ESERLER

1	İNSAN HAKLARI OKULU OLARAK AİLE (Âdem SOLAK)
2	AİLE ARABULUCULUĞU VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ (Hasan H. TAYLAN-Doç. Dr.)
3	AİLE ARABULUCULUĞU, FELSEFİ VE SOSYOLOJİK TEMELLERİ (Fatih ARSLAN-Doç. Dr.)
4	İNSAN VE HAKLARI (Gökhan GÜNEYSU-Prof. Dr.)
5	ŞİDDET VE ÖNLEME YÖNTEMLERİ (Zahir KIZMAZ-Prof. Dr.)
6	AİLEDE UYUŞMAZLIK VE ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ ANALİZİ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
7	AİLE TEMELLİ İLERİ ARABULUCULUK (Gül Sultan ÖZEREN-Doç. Dr.)
8	İNSAN HAKLARI EKSENİNDE AHLAKİ VE DİNİ DEĞERLER (H. Yusuf ACUNER-Doç. Dr.)
9	GENÇLİK VE ŞİDDET (Komisyon)
10	AVRUPA'DA SOSYAL ARABULUCULUK (Helena Neves ALMEIDA-Prof. Dr. -Editör)
11	KURAMDAN UYGULAMAYA SOSYAL ARABULUCULUK (Komisyon)
12	ARABULUCULUĞUN FELSEFİ VE KÜLTÜREL TEMELLERİ (Vahap ÖZPOLAT-Prof. Dr.)
13	ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
14	ARABULUCULUK SÜRECİ (Komisyon)
15	MÜZAKERENİN SOSYAL PSİKOLOJİSİ (Gül Sultan ÖZEREN-Doç. Dr.)
16	KENTSEL DÖNÜŞÜMDE UZLAŞI YÖNTEMİ (Ersan KOÇ-Doç. Dr.)
17	KENTSEL VE BÖLGESEL PROJE YÖNETİMİ (Ersan KOÇ-Doç. Dr.)
18	KURUMSAL VE KENTSEL RİSK/KRİZ YÖNETİMİ (Mustafa TAMER-Doç. Dr.-Vali)
19	KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK YÖNETİMİNE GİRİŞ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
20	KENTSEL SÜREÇLER VE HALK KATILIMI (Ebru KAMACI KARAHAN-Doç. Dr.)
21	ÇOK SEKTÖRLÜ SOSYAL RİSK ÜST ANALİZLERİ/HARİTALARI (Komisyon)
22	TÜRKİYE'NİN ÇOCUK ODAKLI SOSYAL RİSK HARİTASI (Komisyon)
23	AİLE ARABULUCULUĞU (Lisa PARKINSON-Prof. Dr.)
24	AİLE ARABULUCULUĞUNDA ETİK İLKELER (Sevda MUTLU-Prof. Dr.)
25	ŞİDDET KÜTÜPHANESİ (Âdem SOLAK)
26	ŞİDDET KÜLTÜRÜ VE SOSYAL RİSKLER (Komisyon)
27	ÇATIŞMA VE STRES YÖNETİMİ (Komisyon)

İHTİYAÇ DUYULAN SERTİFİKA PROGRAM TÜRÜNE GÖRE EĞİTİM SETİ OLUŞTURULUR.

PROJE BİLİM/EĞİTİM KURULU

Hikmet Sami TÜRK (Prof. Dr.)

Proje Uluslararası Danışmanı

Helena Neves ALMEIDA (Prof. Dr.)

Proje Uluslararası Danışmanı

Hikmet Yıldırım CELKAN (Prof. Dr.)

Akademik Sektörler Danışmanı

Hüseyin KARAMAN (Prof. Dr.)

Proje Ulusal Danışmanı

Gökhan GÜNEYSU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Ali ÇAĞLAR (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sevda MUTLU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Nurten SARGIN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Vahap ÖZPOLAT (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Milay KÖKTÜRK (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sezai ÖZÇELİK (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Zahir KIZMAZ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sezgin AÇIKALIN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Selami SÖNMEZ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Binnur YEŞİLYAPRAK (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Selahiddin ÖĞÜLMÜŞ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Yahya Mustafa KESKİN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Bayramali NAZİROĞLU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Hasan Hüseyin TAYLAN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Haci Yusuf ACUNER (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Mehmet TEYFUR (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Gül Sultan ÖZEREN (Doç. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

İbrahim GÖKDAŞ (Doç. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sebile BAŞAK DİŞ (Doç. Dr.)

Bilim Kurulu Üyesi

Esra ATABAY (Doç. Dr.)

Bilim Kurulu Üyesi

“HEGEM VAKFI İLE İŞ BİRLİĞİ BELGELİ” SOSYAL POLİTİKA PROJELERİ HİZMET BİRLİĞİ

	KURUMLAR/KURULUŞLAR	BELGE SÜRESİ	BELGE TARİHİ
01	ADALET BAKANLIĞI	5 yıl +	Ocak 2022
02	İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	Süresiz	Eylül 2023
03	MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	5 yıl +	Ekim 2019
04	ESKİŞEHİR VALİLİĞİ	10 yıl +	Ocak 2024
05	ANTALYA VALİLİĞİ	5 yıl +	Ekim 2024
06	ORDU VALİLİĞİ	10 yıl +	Ağustos 2024
07	BOLU VALİLİĞİ	10 yıl +	Ağustos 2024
08	MERZİFON KAYMAKAMLIĞI	10 yıl +	Ağustos 2024
09	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ocak 2021
10	RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Mart 2018 & Ocak 2021
11	MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Mart 2021
12	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
13	BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
14	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
15	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
16	SİNOP ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Haziran 2021
17	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2021
18	SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ağustos 2021
19	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
20	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
21	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
22	HARRAN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
23	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
24	TEKİRDAĞ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
25	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
26	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
27	HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
28	ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
29	IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
30	DİCLE ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
31	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
32	VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
33	AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
34	ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2022
35	BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2022
36	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	5+5yıl+	Temmuz 2023
37	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2025
38	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2025
40	KIBRIS DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2025
41	KIBRIS LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2025
42	TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ VE VAKFI	5 yıl +	Kasım 2024
43	MEB MÜFETTİŞLERİ VE MÖ Y DERNEĞİ	10 yıl +	Ekim 2024
44	Sosyolojik Araştırmalar Derneği	Süresiz	Nisan 2020
45	Ahlaki Değerler Eğitimi Derneği	Süresiz	Nisan 2020
46	BADER-Bağımsız Arabulucular Derneği	10 yıl +	Kasım 2021
47	DOSTEL Arabuluculuk Merkezi	10 yıl +	Kasım 2021
48	KGK-Küresel Gazeteciler Konseyi	10 yıl +	Ocak 2022
49	SOSYODER-Sosyologlar Derneği	10 yıl +	Mart 2022
50	AÇÖV-Anadolu Üniversitesi OM Vakfı	10 yıl +	Mart 2022
51	MALİ MÜŞAVİRLER VAKFI	10 yıl +	Mayıs 2022
52	İSTANBUL BAROSU (2)	10 yıl +	Haziran 2022
53	MUSTAFA TAMER SA VAKFI	10 yıl +	Eylül 2022
54	MOBBİNG İLE MÜCADELE DERNEĞİ	10 yıl +	Kasım 2022

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-60374460-045.02.70/32289
Konu : Sosyal Arabuluculuk Programı

10.11.2021

DAĞITIM YERLERİNE

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ilk kalkınma planı olan 11. Kalkınma Planı kapsamında temel amaç olarak belirlenen 2.3 "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" başlığı altında tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişim sağlamaları amaçlanmış ve **ailenin güçlendirilmesine yönelik politikalar ise toplumsal bütünleşme ve sosyal riskleri azaltmaya dönük en önemli kamu politikalarından biri olarak görülmüştür.**

Bu çerçevede; Bakanlığımızın hedefleri içinde yer alan toplumsal uzlaşmayı tesis etmek amacıyla, hukuk uyumsuzlukları dışında kalan **akrabalık, komşuluk, aile, işyeri, okul, üniversite** gibi alanlarda sosyal ilişkilerden kaynaklı ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümüne destek olarak HEGEM Vakfı ve bu vakıfla protokol imzalamış halihazırda 27 devlet üniversitesi ile işbirliği içinde "İnsan Hakları ve Şiddetle Sivil Mücadele Bilincini Geliştirici Saha Aktörleri Yetiştirme Projesi" geliştirilmiştir.

Hazırlıkları devam eden söz konusu **projenin başlangıçta 27 pilot ilde uygulanması ve tedricen hem iller hem de kurumlar bazında yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.** Ülkemizde insan hakları ve şiddetle mücadele bilincinin etkin bir şekilde yaygınlaştırılması amacıyla uygulanacak olan projenin açılış/tanıtım toplantısı ve etkinliklerinin 18 Kasım 2021 tarihinde Ankara'da yapılması planlanmıştır. Yeri, saati ve programı ekli dosyada belirtilen çalışmaya, Bakanlığımızdan konuyla ilgili genel müdür veya daire başkanı düzeyinde temsilcilerin katılımının sağlanması; katılacak olan kişinin görev ve iletişim bilgilerinin (telefon, e-posta) en geç 12 Kasım 2021 tarihine kadar elektronik ortamda ab174319@adalet.gov.tr adresine gönderilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim.

Hakan ÖZTATAR
Hâkim
Bakan a.
Hukuk İşleri Genel Müdürü

Dağıtım:

-Gençlik ve Spor Bakanlığı

- Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü
- Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Personel Genel Müdürlüğü
- Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü

-Millî Eğitim Bakanlığı

- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
- Personel Genel Müdürlüğü

-İçişleri Bakanlığı

- İller İdaresi Genel Müdürlüğü
- Emniyet Genel Müdürlüğü
- Personel Genel Müdürlüğü
- Jandarma Genel Komutanlığı

-Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

-Sağlık Bakanlığı

- Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

-Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

- İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
- Strateji Geliştirme Başkanlığı

-Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

- Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü
- Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğü

-Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

- Karadeniz Teknik Üniversitesi
- Manisa Celal Bayar Üniversitesi
- Adana Çukurova Üniversitesi
- Adnan Menderes Üniversitesi
- Uludağ Üniversitesi
- Çankırı Karatekin Üniversitesi
- Pamukkale Üniversitesi
- Dicle Üniversitesi
- İğdır Üniversitesi
- Atatürk Üniversitesi
- Fırat Üniversitesi
- Gaziantep Üniversitesi
- Giresun Üniversitesi
- Hatay Üniversitesi
- Kayseri Üniversitesi
- Kocaeli Üniversitesi
- Konya Selçuk Üniversitesi
- Mardin Artuklu Üniversitesi
- Şanlıurfa Harran Üniversitesi
- Malatya Üniversitesi
- Mersin Üniversitesi
- Tekirdağ Üniversitesi
- Trabzon Üniversitesi
- Samsun Üniversitesi
- Sinop Üniversitesi
- Van 100. Yıl Üniversitesi
- İstanbul Üniversitesi
- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
- İstanbul Medeniyet Üniversitesi
- Türk-Alman Üniversitesi
- Tarsus Üniversitesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://vatandas.uyap.gov.tr>

T.C. Adalet Bakanlığı 06659 Kızılay-Çankaya / ANKARA
Telefon No : (0 312) 414 82 76 Faks No: (0 312) 219 44 47
e-Posta : adb@adalet.gov.tr İnternet Adresi : www.adb.adalet.gov.tr
Kep Adresi : adaletbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için : Arabuluculuk Proje Bürosu

Telefon No : (0 312) 414 82 76

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

100 EĞİTİMİN
YÜZYILI

Sayı : E-41289672-903.07-119811561

22.11.2024

Konu : Ekrem TOKLUCU

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 09.10.2024 tarihli ve 2024-110 sayılı yazınız.

Bakanlığımız Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Millî Eğitim Uzmanı (Ş) (Personel Genel Müdürlüğü Koordinasyon Biriminde görevli) Ekrem TOKLUCU'nun, Adalet Bakanlığı ve Vakfımız ortaklığı kapsamında 27 Devlet Üniversitesi işbirliği ile yürütülmekte olan; "İnsan Hakları, Şiddetle Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi 2023-2024 Seferberliği" projesi faaliyetlerinde "Proje Yürütme Kurulu Üyesi" olarak görev alması talepli İlgi'de kayıtlı yazımız incelenmiştir.

Adı geçenin, söz konusu proje kapsamında "Proje Yürütme Kurulu Üyesi" olarak görevlendirilmesi uygun görülmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Yusuf TEKİN
Bakan

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
25 Kasım 2024

Avner YÜCEL
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü
Şef

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: F64EF415-2D42-4B5D-A213-2343C4DA1B54

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Personel Genel Müdürlüğü

Bilgi için: Nilgün GEÇER

Kep Adresi: meb@hs01.kep.tr

Şef

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : E-35427624-903.07-118835000

06.11.2024

Konu : Görevlendirme

DAĞITIM YERLERİNE

İnsan Hakları Eylem Planı, Cumhurbaşkanlığı 2021/9 ve 2023/16 Genelgeleri gereğince çeşitli paydaşlarla yürütülen **"İnsan Hakları, Şiddetle Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi 2023-2034 Seferberliği"** Projesi "Yürütme Kurulu Üyesi" olarak Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürü Fethi Fahri KAYA'nın görevlendirilmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Yusuf TEKİN
Bakan

Ek: Hegem Vakfı Görevlendirme Talebi (1 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

Şiddetle Mücadele Vakfı Yönetim Kurulu
Başkanlığına

Bilgi:

Personel Genel Müdürlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: B5859DDB-DBF6-44C8-BD1B-ID4BAE502BCD

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Kep Adresi: meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: İsmail SOLMAZ

Şef

Telefon No: (312) 413 22 92

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
PERSONEL
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı :13064269/906-05/
Konu :Osman KAYMAK

/2023

BAKANLIK MAKAMINA

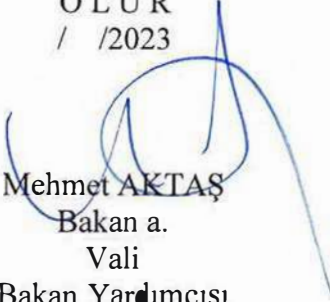
Şiddetle Mücadele Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığının 01.09.2023 tarihli yazıları ile Cumhurbaşkanlığı 11. Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği 18.11.2021 tarihinde Ankara'da açılış toplantısı yapılan Adalet Bakanlığı, HEGEM Vakfı ortaklığı ve 27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile yürütülmekte olan, "İnsan Hakları ve Şiddetle Sivil Mücadele Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi"nin Bakanlığımızın katılımları ile ülke düzeyinde ve tüm Bakanlıklar eksenli çalışmalarının devam ettiği; proje bağlamındaki araştırma-uygulama nitelikli ön çalışmalara mülki amiri olduğu yerlerde büyük destek veren Vali-Mülkiye Başmüfettişi Osman KAYMAK'ın anılan projenin saha tanıtım ve uygulama çalışmalarında desteğine ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir.

Ulaşım, konaklama vb. tüm masrafları anılan Vakıf tarafından karşılanmak üzere Eylül 2023- Mayıs 2024 tarihleri arasında proje faaliyetlerinin ihtiyaç duyulan kesitlerinde görevlendirilmesi hususunda;

Tensiplerinize arz ederim.

Nedim AKMEŞE
Personel Genel Müdür V.

OLUR
/ /2023

Mehmet AKTAŞ
Bakan a.
Vali
Bakan Yardımcısı

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-63784619-100-889359
Konu : Şiddetle Mücadele

12.05.2025

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI (HEGEM) BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı ve Vakfınız ortaklığı ile yürütülen "İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi" çerçevesinde hazırlanan "Şiddeti Önleme ve İnsan Hakları Danışmanlığı e-Sertifika Programında 398 kişi", "Yeminli Sosyal Arabuluculuk e-Sertifika Programında 1367 kişi" ile "Aile Temelli Arabuluculuk e-Sertifika Programında 205 kişi" 2024 ve 2025 yıllarında uzaktan öğretim hizmetlerini kullanarak başarılı olmuş ve sertifika almaya hak kazanmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Yusuf ÖZKAY
Rektör a.
Rektör Yardımcısı V.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSNEDTDZ1Z

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/anadolu-universitesi-ebys>

Yunus Emre Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon No:+90 222 335 05 80/1352-1353 Faks No:+90 222 335 36 16
e-Posta:gensek@anadolu.edu.tr İnternet Adresi:www.anadolu.edu.tr
Kep Adresi:anadoluuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Yasemin ENGEL
Büro Personeli
Telefon No: 1318

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Yazı ve Kurul İşleri Müdürlüğü

GÜNLÜ EVRAK

20.12.2023

Sayı : E-82493341-100-465573
Konu : "Yeminli Sosyal Arabuluculuk" ve
Yeminli Şiddet Önleme Formatörlüğü"
Başarı Sertifikaları

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI (HEGEM) YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) 11.12.2023 tarih ve 2023-19 sayılı yazınız.
b) 12.12.2023 tarihli ve E-27494148-770-462097 sayılı yazı.

Aydın Adnan Menderes Üniversite ile Şiddetle Mücadele Vakfı arasında, Kasım 2021 tarihinde işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu protokole istinaden, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (ADÜZEM) uzaktan eğitim altyapısı kullanılarak Şiddetle Mücadele Vakfı tarafından gerçekleştirilen "Yeminli Sosyal Arabuluculuk" ve Yeminli Şiddet Önleme Formatörlüğü" sertifika programlarını başarı ile bitiren belge almaya hak kazanan adaylara, Üniversitemiz Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (ADÜSEM) tarafından E-Devlet üzerinden doğrulatabildikleri Başarı Sertifikası verilmiştir. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu istinaden 4.701 katılımcıya ait maskelenen listeler ekte gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Bülent KENT
Rektör

Ek:Katılım Listesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS58P9CE6H

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5740&eD=BS58P9CE6H&eS=465573>

Adres:ADÜ Merkez Kampüs Aytepe Mevkii 09100 Efeler/AYDIN

Telefon:0256 218 20 00 Faks:0256 214 66 87

e-Posta:yaziisleri@adu.edu.tr Web: idari.adu.edu.tr/subemudurlugu/yaziisleri/

Kep Adresi:adnanmenderesuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Hatice ABRA

Unvanı: Biolog

Tel No: 0256 220 2603

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Protokol Şube Müdürlüğü

Sayı : E-59193476-870-118386
Konu : Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama
Yöntemleri ve Kurumsal Sorumluluklar
Çalıştay İle Yeminli Aile Arabuluculuğu
Belge/Yemin Töreni

17.10.2025

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILIĞINA

Cumhurbaşkanlığı On Birinci Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği yürürlüğe konan; **“İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi”** açılış/tanıtım programı Adalet Bakanlığı çağrısı ve Bakanlıklar, Üniversiteler, proje paydaşı kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımıyla 18 Kasım 2021 tarihinde **Ankara**’da,

· Proje bölge toplantısı, çok sektörlü katılımı Manisa Celal Bayar Üniversitesi ev sahipliğinde 23 Mayıs 2022 tarihinde **Manisa**’da,

· Proje sertifika program katılımcılarının yemin ve mezuniyet töreni 21 Haziran 2023 tarihinde Aydın Valiliği himayelerinde, **Aydın** ilinde,

· Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı’nın Genel Müdür düzeyinde temsil edildiği, tüm Bakanlıkların ve çok sayıda resmi/özel sektörün davetli bulunduğu, “Proje, Pilot Saha Çalışmalarının Değerlendirilmesi ve Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı için Öneriler Geliştirilmesi Çalıştayı” 20-21 Temmuz 2023 tarihlerinde **Ankara** ilinde,

.Yeni yüzyılda insan hakları, şiddetle sivil mücadele ve sosyal arabuluculuk bilincini güçlendirici saha aktörleri yetiştirilmesi seferberliği konulu bilgi paylaşım paneli 16 Kasım 2023 tarihinde Eskişehir Valiliği himayelerinde, **Eskişehir** ilinde gerçekleştirilmiştir.

Bir sosyal politika uygulaması olarak tüm bakanlıklar ve ülke düzeyinde yaygınlaştırılmasına karar verilen proje faaliyetleri kapsamında olmak üzere; Eskişehir Valiliği, Anadolu Üniversitesi ve HEGEM Vakfı iş birliği ile 23 Ekim 2025 Perşembe günü saat: 11.00 'de Özel Eskişehir OSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Salonunda **'Yeminli Aile Arabuluculuğu Belge/Yemin Töreni'** ve **"Türkiye'de Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yöntemleri ve Kurumsal Sorumluluklar"** konulu bilgi paylaşım çalıştayı gerçekleştirilecektir.

Valiliğimiz himayelerinde gerçekleştirilecek olan ekte programı ve bilgileri paylaşılan çalıştaya katılımınız takdirlerinize arz olunur.

Hüseyin AKSOY
Vali

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: sCc6yJ-8km8f7-3Q2xOP-mCCDBs-oVSE00ry Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Protokol Şube Müdürlüğü

Sayı : E-59193476-870-118377

17.10.2025

Konu : Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama
Yöntemleri ve Kurumsal Sorumluluklar
Çalıştayı İle Yeminli Aile Arabuluculuğu
Belge/Yemin Töreni

DAĞITIM YERLERİNE

Cumhurbaşkanlığı On Birinci Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği yürürlüğe konan; **“İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi”** açılış/tanıtım programı Adalet Bakanlığı çağrısı ve Bakanlıklar, Üniversiteler, proje paydaşı kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımıyla 18 Kasım 2021 tarihinde **Ankara**’da,

· Proje bölge toplantısı, çok sektörlü katılımı Manisa Celal Bayar Üniversitesi ev sahipliğinde 23 Mayıs 2022 tarihinde **Manisa**’da,

· Proje sertifika program katılımcılarının yemin ve mezuniyet töreni 21 Haziran 2023 tarihinde Aydın Valiliği himayelerinde, **Aydın** ilinde,

· Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı’nın Genel Müdür düzeyinde temsil edildiği, tüm Bakanlıkların ve çok sayıda resmi/özel sektörün davetli bulunduğu, “Proje, Pilot Saha Çalışmalarının Değerlendirilmesi ve Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı için Öneriler Geliştirilmesi Çalıştayı” 20-21 Temmuz 2023 tarihlerinde **Ankara** ilinde,

· Yeni yüzyılda insan hakları, şiddetle sivil mücadele ve sosyal arabuluculuk bilincini güçlendirici saha aktörleri yetiştirilmesi seferberliği konulu bilgi paylaşım paneli 16 Kasım 2023 tarihinde Eskişehir Valiliği himayelerinde, **Eskişehir** ilinde gerçekleştirilmiştir.

Bir sosyal politika uygulaması olarak tüm bakanlıklar ve ülke düzeyinde yaygınlaştırılmasına karar verilen proje faaliyetleri kapsamında olmak üzere; Eskişehir Valiliği, Anadolu Üniversitesi ve HEGEM Vakfı iş birliği ile 23 Ekim 2025 Perşembe günü saat: 11.00 'de Özel Eskişehir OSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Salonunda **"Yeminli Aile Arabuluculuğu Belge/Yemin Töreni"** ve **"Türkiye'de Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yöntemleri ve Kurumsal Sorumluluklar"** konulu bilgi paylaşım çalıştayı gerçekleştirilecektir.

Valiliğimiz himayelerinde gerçekleştirilecek olan ekte programı ve bilgileri paylaşılan çalıştaya kurumunuz adına üst düzey bir yöneticinin katılımı için,

Gereğini bilgilerinize arz/rica ederim.

Hüseyin AKSOY
Vali

EK :

- 1- Proje Genel Bilgi
- 2- Program ve Katılım Bilgi Formu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: bh0Vqg-xosYR/-S0ITiS-6hAJ5q-wCFiHfUO Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

DAĞITIM :
CUMHURBAŞKANLIĞINA
(Hukuk Politikaları Kurulu)
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞINA
ADALET BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı (Stgb))
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
(Teftiş Kurulu Başkanlığı)
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
(Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı)
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞINA
SAĞLIK BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
TİCARET BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞINA
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU BAŞKANLIĞINA
TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞINA
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU BAŞDENETÇİLİĞİNE
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA
Milletvekili Yıldız KONAL SÜSLÜ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: bh0Vqg-xosYR/-S0ITiS-6hAJ5q-wCFiHfuO Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

TBMM Akran Zorbalığının Araştırılması Alt Komisyonu Başkanı

ANKARA VALİLİĞİ

İSTANBUL VALİLİĞİ

İZMİR VALİLİĞİ

KIRKLARELİ VALİLİĞİ

TEKİRDAĞ VALİLİĞİ

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞINA

MUHARİP HAVA KUVVETİ KOMUTANLIĞINA

ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

İZMİR CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

ESKİŞEHİR CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

ESKİŞEHİR ADLİ YARGI ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞI

ESKİŞEHİR 1. İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

ESKİŞEHİR 2. İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

ESKİŞEHİR 1. VERGİ MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

ESKİŞEHİR 2. VERGİ MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

ESKİŞEHİR BAROSU BAŞKANLIĞINA

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

UFUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

TÜRK KIZILAYI

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ

Sayın Osman Nuri CANATAN

Vali Yardımcısı

Sayın Ersin EMİROĞLU

Vali Yardımcısı

Sayın Remzi Oğuz YILMAZ

Vali Yardımcısı

Sayın Adem KELEŞ

Vali Yardımcısı

Sayın Yakup GÜNEY

Vali Yardımcısı

Sayın Oğuz ŞENLİK

Vali Yardımcısı

Sayın Dr. Hasan ÇİÇEK

Vali Yardımcısı

Sayın Abdulhamit KARACA

Hukuk Müşaviri

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: bh0Vqg-xosYR/-S0ITiS-6hAJ5q-wCFiHfUO Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir

Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57

e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>

Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK

Polis Memuru

Telefon No:

**ESKİŞEHİR VALİLİĞİ,
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ VE
ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI
ARASINDA İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ**

**11 07 2025
ESKİŞEHİR**

İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ

AMAÇ

MADDE 1- Bu protokolün amacı: Eskişehir Valiliği (protokol metninde “Valilik” olarak anılacak), Anadolu Üniversitesi (protokol metninde “Üniversite” olarak anılacak) ve Şiddetle Mücadele Vakfı (“HEGEM Vakfı” olarak anılacak) arasında, bu kuruluşların belirlenmiş konu ve faaliyetleri ekseninde birlikte/yardımlaşarak iş yürütmenin dayanağı olacak belgeyi oluşturmaktır.

İşbu Protokol kapsamında “Valilik”, “Üniversite” ve “HEGEM Vakfı” ayrı ayrı “Taraflar” birlikte ise “Taraflar” olarak anılacaktır.

KONU

MADDE 2- Bu protokolün konusu; Valilik, Üniversite ve HEGEM Vakfı’nın ortaklaşa yapacakları bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, eğitsel ve sportif faaliyetlere esas teşkil edecek iş birliğinin esaslarını belirlemektir.

KAPSAM

Madde 3- Valilik, Üniversite ve HEGEM Vakfı arasındaki iş birliği protokolünün kapsamı şu şekildedir:

- a) T.C. Anayasası, Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planları ve daha sonra çıkartılacak ilgili mevzuatlarda belirtilecek amaç ve ilkeler doğrultusunda çalışmalar yapmak; Valilik, Üniversite ve HEGEM Vakfı ortaklığında insan hakları, şiddetle sivil mücadele ve sosyal arabuluculuk ekseninde etkin hizmet modelleri geliştirmek ve uygulamak.
- b) Valilik, Üniversite ve HEGEM Vakfının, belirlenmiş resmi amaçları ve örtüşen faaliyet konuları bağlamında ortaklaşa bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, eğitsel, sportif faaliyet projeleri ortaya koymak; “önleyici rehberlik, koruyucu hukuk, onarıcı adalet ve sağlıklı yaşlanma” konularında etkin hizmet modelleri geliştirmek ve ulusal/uluslararası sağlıklı yaşam alanları kurmak.
- c) T.C. Cumhurbaşkanlığı 11. ve 12. Kalkınma Planları, İnsan Hakları Eylem Planları üst belgeleri ve Cumhurbaşkanlığı 2023/16 Genelgesi bağlamında Adalet Bakanlığı-HEGEM vakfı ortaklığı, İçişleri Bakanlığı desteği ve 27 Devlet Üniversitesi işbirliği ile yürütülen, “İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği: 2024-2034” projesi faaliyetleri ile “mutlu insan, güçlü bir toplum” oluşmasına sahada katkı verecek sosyal politikaların hayata geçirilebilmesi için Eskişehir ili düzeyinde ve tüm diğer illere örnek teşkil edecek etkin hizmet modellerini ve faaliyetlerini hayata geçirmek.
- ç) “İnsan hakları ve şiddetle sivil mücadele bilinci” ve birlikte yaşama kültürü daha güçlü bir toplum oluşmasına katkı verecek, şiddetle sivil mücadele aktörleri olarak, “Yeminli Sosyal Arabulucular”, “Yeminli Şiddetle Sivil Mücadele Formatörleri”, “Yeminli İnsan Hakları Danışmanları” yetiştirilmesine yönelik ulusal/uluslararası etkin sertifika

programları düzenlemek ve toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilecek hizmet yapıları oluşturmak.

- d) Eskişehir ili; "Çocuk ve Aile Odaklı Çok Sektörlü ve Çok Disiplinli Sosyal Risk Haritası" oluşturulması çalışmaları yapmak ve sosyal politika ve hizmetlerin ortaya çıkacak bilimsel raporlara göre yürütülmesini ağılamak.
- e) Adalet Bakanlığı HEGEM Vakfı ortaklığı ve iştirakçi kurumlar iş birliği ile yürütülen **"İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği 2023-2034 Projesi"** ve diğer benzer projelerin iller, bölgeler ve ülke düzeyinde etkin bir şekilde hayata geçirilmesine yönelik çalışmalarda bulunmak; bu bağlamda ortak eğitim ve hizmet alanları oluşturmak.

DAYANAK

MADDE 4- Bu protokol; İller İdaresi Kanunu, YÖK Mevzuatı, İnsan Hakları Eylem Planı, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı iş birliği protokolü, MEB-HEGEM Vakfı iş birliği Protokolü, HEGEM Vakfı ile Üniversiteler arasında imzalanan iş birliği protokolleri ve HEGEM Vakfı Resmi Senedi belgelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

TARAFLAR VE TEBLİGAT ADRESLERİ

MADDE 5-

- a) Eskişehir Valiliği: Arifiye, İki Eylül Caddesi, No:66 26010 Odunpazarı-ESKİŞEHİR
- b) Üniversite: Yunusemre Kampüsü,26470 ESKİŞEHİR
- c) HEGEM Vakfı: Şehit Cevdet Özdemir Mh. 1358. Sokak No:4/21 Çankaya-ANKARA,

Protokolün tarafları olup, adresleri protokol süresince yasal tebligat adresi olarak kabul edilir. Taraflar adres değişikliğini 30 gün içerisinde bildirmek zorundadır.

YÜKÜMLÜLÜKLER

MADDE 6- Tarafların yükümlülükleri aşağıda belirtilmiştir.

Valilik Yükümlülükleri:

- a) Protokol kapsamında ortaklaşa yürütülecek projelerin/faaliyetlerin planlanmasında ve yürütülmesinde ihtiyaç duyulan uygun destekleri vermek; Valilik, Üniversite, Vakıf ve gerekli görülecek diğer kurum yetkililerinin yer alacağı bir "Protokol Yürütme Komisyonu" kurulmasını sağlamak.
- b) Protokolün amaç, konu ve kapsam kısmında ifade edilen hususlarda, Üniversite ve HEGEM Vakfı iş birliğine dayalı projeler geliştirilmesine ve uygulanmasına katkı sağlamak; ortaklaşa yürütülecek her türlü ulusal ve uluslararası sertifika programlarıyla ilgili imkanlar ölçüsünde altyapı desteği vermek.
- c) Protokol konuları bağlamında yürütülen proje ve faaliyetleri ile ilgili resmi kurum/kuruluşlar bağlamında bilimsel çalışmaların gerektirdiği bilgilere, istatistiklere ulaşma; ortak çalışma, toplantı vb. yapma ve her türlü kuruma gerekli resmi yazıların yazılması ve ilgili kurumlara bildirilmesi hususlarında destek vermek.

- c) "İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği" ve "Eskişehir İli, Çocuk ve Aile Odaklı Sosyal Risk Haritası Projesi" çalışmalarını ile ilgili gerekli bina, araç-gereç, personel, yazılım ve diğer ihtiyaç duyulacak destekleri imkânlar ölçüsünde sağlamak.
- d) Bilimsel ve eğitsel çalışmalar sonucunda geliştirilen sonuç raporlarının, ortaya konulan hizmet modellerinin ve Eskişehir ili düzeyinde seferberlik bağlamında sertifika programlarından mezun olan sosyal aktörlerle ilgili bilgilerin üst yönetimlere, diğer il Valiliklerine ulaştırılmasına öncülük etmek.

Üniversite'nin Yükümlülükleri:

- a) Protokol kapsamında ortaklaşa yürütülecek projelerin/faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde ihtiyaç duyulan destekleri vermek ve planlanan çalışmaların imkânlar ölçüsünde hayata geçirilebilmesi için gerekli koordinasyonunun sağlanması hususunda destek sağlamak.
- b) Protokolün amaç, konu ve kapsam kısmında ifade edilen hususlarda, Üniversite, Valilik ve HEGEM Vakfı iş birliğine dayalı projeler geliştirilmesine ve uygulanmasına katkı sağlamak; ortaklaşa yürütülecek her türlü ulusal ve uluslararası sertifika programlarıyla ilgili imkânlar ölçüsünde altyapı desteği vermek, ortak sertifika programlarıyla ilgili başarı ve yetki belgelerinin düzenlenmesini sağlamak.
- c) Protokol konuları bağlamında yürütülen projelerden, Üniversite ve bağlı birimlerinin ulaştığı bilgi, doküman ve benzeri bulgulardan Valiliğin ve Vakfın yararlanmasına imkân vermek; ortaklaşa planlanan sertifika programlarını Bakanlıklara ve diğer ilgili kurum/kuruluşlara resmi yazı ile bildirilmesi hususunda destek sağlamak.
- ç) "Yeminli Sosyal Arabuluculuk", "Aile Temelli Arabuluculuk", "İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı", "İşyerinde Çatışma Yönetimi ve Sosyal Arabuluculuk" ve "Okul ve Aile Eksenli Çatışma Yönetimi ve Şiddet Önleme Danışmanlığı" sertifika programlarını ihtiyaca göre ve imkânlar ölçüsünde açmak, programların sağlıklı yürütülmesi için gerekli altyapının oluşturulması hususunda destek sağlamak.
- d) Her sertifika öğretim döneminin sonunda bitirme sınavı yapmak ve başarısız ya da mazeretli olanlara bir defa telafi sınav hakkı tanımak. Sertifika sınavında 100 tam puan üzerinden 50 ve üzeri puan alanları başarılı saymak ve başarılı öğrencilere dijital formatta "Sertifika" belgesi düzenlemek. Sertifika programlarından mezun olan sosyal aktörle ilgili bilgilerin üst HEGEM Vakfına ve ilgili diğer kurumlara ulaştırılmasını sağlamak.
- e) Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ve paydaş kurum/kuruluşlar iş birliği ile yürütülmekte olan, "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği 2023-2034 Projesi" ile ilgili gerekli destekleri imkânlar ölçüsünde ve kendi takdirinde olmak üzere sağlamak.

HEGEM Vakfı Yükümlölükleri:

- a) Protokolün amacı kapsamında, Valilik, Üniversite ve bunların bağılı birimlerinin geliştireceğı projelerin, Vakıf ve iş birliğı protokolü yapılan diğerkurumlar tarafından desteklenmesini sağlamak.
- b) Protokol kapsamında ortaklaşa gerçekleştirilecek bilimsel ve sosyal projelerin hazırlanmasının ve yürütölmesinin denetimini sağlamak; çalışmalara Vakıf adına faaliyetlerde yer alan bilim insanların katılımını sağlamak, ortak projelerle ilgili bilimsel raporların hazırlaması ve yayına dönüşmesinde sorumluluk üstlenmek.
- c) Protokol tarafı kuruluşların, amaçları ve çalışma konuları doğrultusunda ortaklaşa yapılacak işlerde Cumhurbaşkanlığı, Bakanlıklar, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler, STK ve üniversitelerle Bakanlıklarla iş birliğini güçlendirecek çalışmalar yapmak.
- ç) Vakfı tarafından Bakanlıklarla, -diğerkurum ve kuruluşlarla- yürütölmekte olan ve yürütölülecek hususunda projelerden Valiliğı ve Üniversiteyi haberdar etmek, Valilik ilgili kamu çalışanlarının projelere ve faaliyetlerine katılım zemin hazırlamak, Üniversite ile ortak çalışmalar yürütmek.
- d) Hegem Vakfının, Eskişehir ili ve ülke düzeyinde yürüttüğü, her türlü "Sosyal Risk Araştırmaları", "Şiddetle Sivil Mücadele", "Şiddet Önleme Çalışmaları", "Yeminli Sosyal Arabuluculuk "ve diğerbilimsel çalışmalarıyla ilgili elde ettiğı verilerden, bilimsel raporlardan ve düzenlenecek sertifika akredite sertifika programlarından alanındaki bilimsel çalışmalarıyla ilgili elde ettiğı verilerden, Valilik ve Üniversite ilgili birimlerinin doğrudan faydalanmasını sağlamak: **"Bakanlık-Vakıf-Üniversiteler iş birliğı ile yürütölün" her türlü sertifika programlarından Eskişehir ili genelindeki bütün kamu çalışanlarının üniversiteler ve bağılı birimlerin öğretim elemanları, idari personel ve öğrenciler de dahil olmak üzere protokol tarafları arasındaki ikili sözleşmelerdeki şartlarla yararlanmasını sağlamak.**
- e) Geliştirilecek ve yürütölülecek projelerin, başta Türki Devletler ve Avrupa Birliğı Ülkeleri olmak üzere uluslararası alanda bilinirliğini ve üçüncü ülkelerin katılımlarını sağlamak; protokol amaç ve kapsamı ekseninde yürütölülecek projelerin, ortaklaşa kurulacak hizmet alanları/merkezleri ile ilgili imkanlar ölçüsünde mali sorumluluklarına katkıda bulunmak.

PROTOKOLÜN SÜRESİ

MADDE 7-Bu Protokol imzalandığı tarihten başlamak üzere 5 yıl süre ile geçerlidir. Öngörölün süre bitiminde tarafların aksi yönde irade ortaya koymamaları halinde, Protokol tüm hükümleriyle beş yıllık bir dönem için yenilenmiş sayılır.

PROTOKOLÜN FESHİ VE DEĞİŞİKLİK

MADDE 8-

a) Taraflardan birinin en az altı ay öncesinden diğer tarafa gerekçelerini de içerecek şekilde yazılı olarak bildirmesi suretiyle veya taraflarca yazılı mutabakat sağlanması durumunda protokol sona erer. Böyle bir fesih durumunda, protokol kapsamında olmak üzere yürütülmekte olan projeler ve faaliyetleri kendi özellikleri kapsamında değer bulacak ve taraflardan herhangi biri tarafından aksi öngörülmediği müddetçe fesihten etkilenmeyecektir.

b) Taraflar, protokol süresi içerisinde, hizmetlerin daha etkin/verimli yürütülebilmesi amacıyla ihtiyaca göre protokole değişiklik veya ek yapılmasını isteyebilirler. Değişiklikler yalnızca tüm tarafların yazılı mutabakatı ile geçerli hale gelecektir.

ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

MADDE 9-

a) İş bu protokolün uygulanmasından doğacak uyuşmazlıklar, öncelikle arabuluculuk yoluyla çözülecektir. Arabuluculuk sürecinde görev alacak resmi arabulucu ya da arabulucular, protokole göre tarafların ortak iradesiyle belirlenecektir.

b) Uyuşmazlıkların dostane çözülememesi ve yargıya intikali halinde ise Eskişehir Mahkemeleri yetkili olacaktır.

DİĞER HÜKÜMLER

MADDE 10-Bu Protokole yer almayan konular, yürürlükteki kanunlar ve ilgili mevzuat çerçevesinde yürütülür.

YÜRÜTME

MADDE 11- Bu Protokol hükümlerini, Eskişehir Valisi, Üniversite Rektörü ve Vakıf Genel Başkanı birlikte yürütür.

YÜRÜRLÜK

MADDE 12- İş bu Protokol 12 madde ve 5 sayfadan ibaret olup, imzalandığı tarihte yürürlüğe girer.

TARAFLAR:

11.07/2025

.../.../2025

.../.../2025

Eskişehir Valiliği Adına
Hüseyin AKSOY
Vali

Anadolu Üniversitesi Adına
Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL
Rektör

HEGEM Vakfı Adına
Adem SOLAK
Genel Başkan

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI

11. ve 12. Kalkınma Planı ve İnsan Hakları Eylem Planı gereği
Adalet Bakanlığı - HEGEM Vakfı ortaklığı ile yürütülen,

“İNSAN HAKLARI, ŞİDDET ÖNLEME VE SOSYAL ARABULUCULUK BİLİNCİNİ
GÜÇLENDİRİCİ SAHA AKTÖRLERİ YETİŞTİRİLMESİ SEFERBERLİĞİ: 2023-2034”

“YEMİNLİ SOSYAL ARABULUCULUK” **AKREDİTASYON VE UYGULAMA YÖNERGESİ**

1. BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1. Bu yönergenin amacı; **Sosyal Arabulucu, İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı** aktörlerin tasnif/sicil süreçlerine ait iş ve işlemleri tanımlamaktır.

Kapsam

Madde 2. Yönerge; Yeminli **Sosyal Arabuluculuk** ve benzeri sertifika programlarını yetkili koordinatör üniversiteler üzerinden başarı ile bitiren katılımcıların tasnif/sicil işlemlerine ait hükümleri kapsar.

Dayanak

Madde 3. Bu yönerge; İlgili Resmi Mevzuat, HEGEM Vakfı Senedi, Adalet Bakanlığı’nın, Bakanlıklara, YÖK ve Üniversitelere gönderdiği E-60374460-045.02.70/32289 sayılı yazısı, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı 06 01 2022 tarihli iş birliği protokolü belgesi; Vakıf Genel Kurulu ilgili proje kararları esas alınarak hazırlanmıştır.

TANIMLAR

Madde 4. Bu yönergede geçen;

- Bakanlık: Adalet Bakanlığını,
- Vakıf: Şiddetle Mücadele Vakfını,
- Proje Kurulu: Vakıf organı olan ilgili kurulu,
- Akademi: Sosyal Arabuluculuk ve Danışmanlık Akademisini,
- Akreditasyon: Sertifika belgelendirme, yürütme süreçlerini ifade eder.

2. BÖLÜM

Sertifika Programlarının Faaliyet Usul ve Esasları

Madde 5. Proje sertifika programları “Dayanak” belge tanımlarına göre;

- Sertifika programları saha resmi yazıları Adalet Bakanlığı, diğer ilgili Bakanlıklar, Resmi Kurumlar, Paydaş Üniversite Rektörlük Makamları ve Vakıf Yönetimi tarafından yazılır.
- Vakıf**; yürütme ve koordinasyon işleri, öğretim elemanı (akademisyen) temini, sertifika programlarının tasarımı/üretimi ve kurullarca onayı işlerini yürütür.
- Sertifika Programları eğitim sürecinin yetki ve sorumluluğu koordinatör üniversitelere ait olacak, **Üniversite**, sertifika programlarının ilanı/resmi yazı, kayıtlar, katılımcılara ders ve materyallerin sunumu, sınavlar ve başarı belgelerini düzenlenip katılımcılarla ve Proje Yönetim Kurulu ile paylaşılması işlemlerinden sorumlu olacak,
- “Arabuluculuk” (bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi) ayrı bir meslek değildir.** “Arabuluculuk” geliştirilmiş özel bir beceridir; tercihe dayalı ek bir iştir. Ülkemiz ve bu proje sistematigi için de her tür arabuluculuk türünü böyle anlamlandırmak gerekir. Sertifika programları organizasyonlarına Üniversiteler üzerinden katılarak başarılı olanlar isterlerse sicil sistemine başvurabilir; sicil kaydı alanlar (Hukuk Uyuşmazlıkları hariç) sosyal hayat alanlarında oluşturulacak değişik **“Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yapıları”** içinde faaliyette bulunabilirler.

3. BÖLÜM

Sertifika Program Türleri ve Kredi/Ders Süreleri

Madde 6. Programda yer alan sertifika programları ve süreleri şöyledir;

- Temel Yeminli Sosyal Arabuluculuk (120 ders saati)
- İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı (120 ders saati)
- Kentsel/Yerel Sosyal Arabuluculuk (120 ders saati)
- Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk (120 ders saati)
- İş Hayatında Sosyal Arabuluculuk (120 ders saati)
- Aile Temelli İleri Arabuluculuk (250 ders saati)
- İleri Müzakere ve Arabuluculuk (400 ders saati)
- Kurum İçi Sosyal Arabuluculuk (Özel/Resmi kurumların talebine göre özel süreli)

4. BÖLÜM

Sosyal Arabuluculuk Mezuniyet, Tasnif/Sicil ve Yetki Süreci

Madde 7. Katılımcılar için “Yetkili Sosyal Arabulucu” olma esasları:

- Yetkilendirilmiş koordinatör Üniversite biriminde açılan “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” sertifika programına katılmak ve yapılacak sınavları başarı ile bitirmek.
- Sosyal Arabuluculuk Sicil Kaydı için (**Proje Kurulu üyeliği, Yasal Yetkili temsilcilik**) formlarını doldurarak yazılı başvuruda bulunmak.
- “Proje Kurulu” üyelik ücreti **5,000 TL**’dir; ancak, sadece **kurucu üyeler** (2025 yılında) istisnai olmak üzere 2,200 TL ödeme yapacaklardır. Üyelik giriş ücreti bir kereye mahsus alınır. Sonraki yıllarda, yeni başvurular için üyelik ücreti yeniden belirlenir.
- “Yetkili/Yeminli Sosyal Arabulucu”** olarak tasnif/sicil sisteminde yer alabilmek için, bu maddenin ilk üç bendindeki şartların yerine getirilmesi zorunludur.

Madde 8. Yetki Belgelerinin Düzenlenmesi:

- a) "Yeminli Sosyal Arabulucu", "Yeminli İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı" yetki belgesi hak edişleri Proje Kurulu tarafından belirlenir.
- b) "Yeminli Sosyal Arabulucu" olmayı hak edenler, sicil defterine işlenir,
- c) "Yeminli Sosyal Arabulucu" olmayı hak edenlere, yasal yetki belgeleri **üç imzalı** olarak düzenlenir ve PDF olarak E-Mail adreslerine gönderilir, (Kurucu üye olarak ilk gruptaki üyelere onaylı yetki belgeleri "2025 yılı içinde gönderilecektir.")
- d) Proje Kurulu Üyesi ve temsilci olarak sicil sisteminde yer almayı hak edenlerin listeleri Vakıflar Bölge Müdürlüğüne bildirilir.

5. BÖLÜM

Yerelde Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yapıları ve Süreci

Madde 9. Resmi kurumların iş alanlarında "Yeminli Sosyal Arabuluculuk", "İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı" faaliyetleri, ilgili Bakanlıkların mevzuat/normlarına göre şekillenecektir. (Kurum içi arabuluculuk yapıları oluşabilir ve Sosyal Arabuluculuk Koordinasyon Merkezi uzmanlarından yararlanılabilir.)

Madde 10. Ülke düzeyinde (illerde/büyük ilçelerde) "**Vakıf Şubesi**" statüsünde "**Sosyal Arabuluculuk Akademileri/Merkezleri**" kurulacak; organizasyonlar bu merkezler üzerinden, Vakıflar mevzuatına göre yürütülecektir.

Madde 11. Yetkili şubeler, yerelin ve günün koşullarına göre hizmet usullerini, iş ve işlem maliyetlerini belirlemede yetkili olacaklardır. Genel prensip olarak şube faaliyetleri üzerinden sağlanan gelirlerin %60'ı hizmet üreten "**Arabulucu**" ya da "**Danışman**" aktörlerin; %25'i Şubenin ve %15'i Genel Merkezin olacaktır.

Madde 12. Proje yürütme ve hizmet faaliyetleri kapsamında 2026 yılında başlamak üzere Uluslararası çevrimiçi "**DANIŞ 11**" sistemi yürürlüğe konacak; bu sistem üzerinden uzman aktörlerle "**Müzakere, Arabuluculuk ve Danışma**" hizmetleri verilecektir. "**DANIŞ 11**" modelinin faaliyet esasları ayrı bir yönerge ile düzenlenecektir.

Madde 13. "Proje Yürütme/Koordinasyon" yasal yetkisi, illerde/ilçelerde talep ve uygun olmalarına göre "Denetimli Serbestlik Müdürlüğü", "Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü", "Yerel Yönetimler", "Arabuluculuk Merkezi", "Aile Danışma Merkezi", "Okul Müdürlüğü" ve benzeri resmi/özel yapılar üzerinden verilebilecektir. Yasal Şube/Koordinasyon" yetkisi herhangi kurum/kuruluşa bağlı olmaksızın "Sicil Kaydı" sahibi, yetkili/temsilci üyelerimiz tarafından da kullanılabilir.

Madde 14. Başlangıç olarak on yıllık bir süre için planlanan, "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirme" projesinde "Yeminli Sosyal Arabulucu", "Yeminli İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı" olmak isteğe bağlı olarak planlanmıştır. Resmi Üst Politika Belgeleri ve bağlı olarak Bakanlık Stratejik Eylem Planları, Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlık Genelgeleri proje sürecini ve hizmet normlarının yapısını şekillendirecektir.

Madde 15. Yukarıda (14. Madde) anlatıldığı üzere; Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı, Üniversiteler ve diğer paydaş kurumlarla yürütülmekte olan bu proje aslında bir sosyal politika icraatıdır ve **Devlet Kurumları sorumluluğundadır**. Bu bakımdan sertifika programlarından mezun olan katılımcıların **görevlendirme** ya da iş görmeleriyle ilgili, **sertifika eğitimlerini veren Üniversiteler ve projeyi koordine eden HEGEM Vakfı kendi hizmet yapıları ve organizasyonları dışında hiçbir sorumluluk taşımaz.**

6. BÖLÜM

Sosyal Arabuluculukta Evrensel İlkeler ve Etik Kurallar

Madde 16. Arabuluculuk doğal, doğrudan ve rızaya dayalı adalet yöntemidir. Hiç kimse, sosyal arabuluculuk hizmetlerinden yararlanma hakkından mahrum edilemez. Önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet içeren hizmet yapı ve yöntemleri, öncelikle şiddetin daha ortaya çıkmadan önlenmesini, müzakere ve arabuluculuk kültürünün yaygınlaştırılmasını gerektirir. Yürütülen projenin temel amacı, bu gerekliliğin acilen hayata geçirilmesine katkı vermek, öncülük etmektir.

Madde 17. “Sosyal Arabulucular”, “İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanları” şu evrensel ilkelere ve etik kurallara uymakla yükümlüdürler:

- a) Tarafsızlık, b) Bilimsellik, c) Gizlilik, d) Gönüllülük, e) İnsanilik, f) Objektiflik, g) Adaletlilik, h) Toplumsallık, i) İnsan Hakları odaklılık.

(Akreditasyon sürecine girmek isteyen “Arabulucu” ve “Danışman” adayları, başvuru belgeleriyle birlikte YEMİN FORMU sunmak zorundadırlar.)

7. BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Madde 18. “İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi” faaliyetleri HEGEM Vakfı Yönetim Kurulu tarafından yönetilecek; proje saha çalışmaları, illerdeki resmi şubelerimiz ve kanuni temsilcilerimizle yürütülecektir. Proje Yönetim Kurulu kararlarına bağlı olarak, illerde/ilçelerde kurulacak olan hizmet yapıları/birimleri yerelde katılacak olan paydaş kurum kuruluşların birlikteliği ile şekillenecek, güçlenecektir.

Madde 19. Sosyal Arabuluculuk hizmet yapı ve standartlarının kontrol ihtiyacına yönelik Vakıf Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilecek bir “Akreditasyon Kurulu” oluşturulacak ve bu üst kurulca TÜRKAK ve Avrupa Kalite Teşkilatı TS EN ISO/IEC 17024 Standartlarıyla uyumlu yapılanma yönergesi hazırlanacaktır.

Madde 20. Sertifika programları 2026 yılı genel değer belirlemesi şöyledir:

400 ders saat süreli İLERİ ARABULUCULUK için: 40.000 TL

250 ders saati süreli İLERİ ARABULUCULUK için: 30.000 TL

120 ders saati süreli TEMEL SOSYAL ARABULUCULUK için: 20.000 TL

120 ders saati süreli İNSAN HAKLARI VE ŞİDDET ÖNLEME DANIŞMANLIĞI için: 10.000 TL

(Kamu çalışanları ve işbirliği yapılan paydaş kurumlar için istisnalar saklıdır.)

Madde 21. Proje bağlamında açılan sertifika program katılımcıları kayıt yaptırdıkları yetkili Üniversitelerin yasal mevzuatına tabidir. Sertifika program normlarının ilanı; başvuruların kabulü, materyallere erişim, sınav uygulamaları ve belgelendirme iş ve işlemleri “Koordinatör Üniversite” yönetiminin yetki ve sorumluluğundadır.

Madde 22. İŞBU YÖNERGE, dört sahife ve yirmi iki maddeden ibaret olup; onaylanma tarihinden başlamak üzere HEGEM Vakfı Genel Başkanı tarafından yürütülür.

Onay tarihi: 22 11 2025

HEGEM:

- **DÜNYADA, şiddet üzerine en çok (117) bilimsel araştırması ve yayını olan STK**
- **DÜNYADA, “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” modelini ülkesinde en güçlü başlatan ve en hızlı yaygınlaştıran STK**
- **DÜNYADA, rekor sayıda üniversite ile (27) protokol imzalayan, “Şiddetle Mücadele” ve “Sosyal Arabuluculuk” alanında DÜNYANIN en büyük akademisyen ağını, materyal havuzunu ve etkin hizmet birliğini oluşturan tek STK**
- **TÜRKİYE’DE, İLK uluslararası “Şiddet Kongresi” yapan kuruluş**
- **TÜRKİYE’DE, illerin/ilçelerin çok sektörlü/çok disiplinli üst analiz ve haritalama özellikli “SOSYAL RİSK” araştırmalarını yapan ilk ve tek STK**
- **TÜRKİYE’DE, “mobil psiko-sosyal destek aracı ve ekibi” ile yerinde, yani ihtiyaç mahallinde “Aile Arabuluculuğu” hizmet modelini hayata geçiren ilk STK**

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : E-72512188-870-117594
Konu : Komisyon

08.10.2025

DAĞITIM YERLERİNE

Valiliğimiz ve HEGEM Vakfı (Şiddetle Mücadele Vakfı) tarafından İnsan Hakları, Şiddeti Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirme faaliyetlerin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan destekleri vermek amacıyla, Vali Yardımcısı koordinesinde kurulacak komisyonda görev almak üzere;

Üniversitelerimizden birer Rektör Yardımcısı, Cumhuriyet Başsavcılığımızdan bir Başsavcı Vekili, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden bir Müdür Yardımcısı, İl Milli Eğitim Müdürlüğünden bir Müdür Yardımcısı, HEGEM Vakfından bir yetkili ismin Özel Kalem Müdürlüğüne bildirilmesi hususunda;

Gereğini arz ve rica ederim.

Dr.Hasan ÇİÇEK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Dağıtım:

Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığına
Anadolu Üniversitesi Rektörlüğüne
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğüne
Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Eskişehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne
Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne
Şiddetle Mücadele Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 10f0QE-FWbV7S-FbWg4P-2qF+bx-L01EF3It Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebvs>

Arıfiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 35 Faks No: (222)214 27 65
e-Posta: eskisehir@icisleri.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Nazimet SARIOĞLU
Polis Memuru
Telefon No:

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : 72512188-870-
Konu : Komisyon

.../10/2025

VALİLİK MAKAMINA

Valiliğimiz ve HEGEM Vakfı (Şiddetle Mücadele Vakfı) tarafından İnsan Hakları, Şiddeti Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirme faaliyetlerin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan destekleri vermek amacıyla, Vali Yardımcısı koordinesinde kurulacak komisyonda aşağıda adı-soyadı ve kurum bilgileri yer alan kişilerin görevlendirilmesi hususunu tensiplerinize arz ederim.

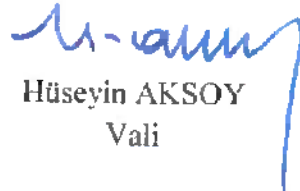
Komisyon

Adı Soyadı	Unvan	Kurumu
Dr.Hasan ÇİÇEK	Vali Yardımcısı	Eskişehir Valiliği
Ayhan GÖKALP	Başsavcı Vekili	Cumhuriyet Başsavcılığı
Prof.Dr.Serpil KOÇDAR	Rektör Yardımcısı	Anadolu Üniversitesi
Prof.Dr.Emine GÜMÜŞSOY	Rektör Yardımcısı	Osmangazi Üniversitesi
Prof.Dr.Hanife APAYDIN ÖZKAN	Rektör Yardımcısı	Eskişehir Teknik Üniversitesi
Prof.Dr. Yahya Mustafa KESKİN	Mütevelli Heyeti Başkan Vekili	HEGEM Vakfı
Hatice DOST	Müdür Yardımcısı	Aile ve Sosyal Hiz.İl Müd.
Ali TÜRKAL	Müdür Yardımcısı	İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Dr.Hasan ÇİÇEK
Vali Yardımcısı

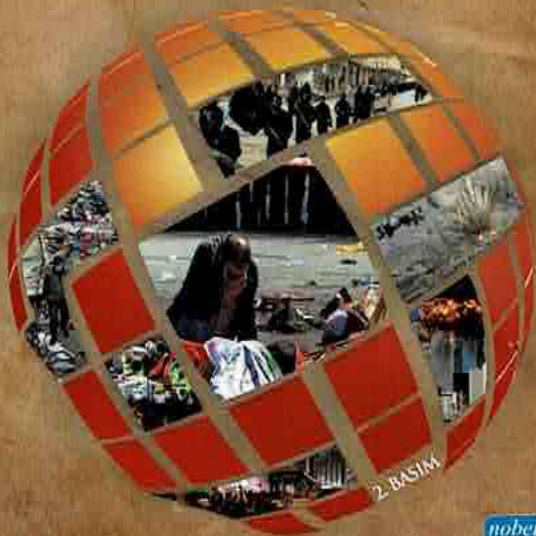
OLUR

17/10/2025

Hüseyin AKSOY
Vali

KÜRESEL ŞİDDET SİYASETİ VE TERÖR

ADEM SOLAK

2. BASIM

YAZARIN 41. ESRİDİR.

